

# Regeringens skrivelse

## 2017/18:118



Verksamheten i Europeiska unionen under 2017 Skr.  
2017/18:118

---

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 8 mars 2018

*Stefan Löfven*

*Ann Linde*  
(Statsrådsberedningen)

## Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 2017 i enlighet med 9 kap. 21 § riksdagsordningen. Skrivelsen är en övergripande beskrivning av Europeiska unionens utveckling och förbindelser med omvärlden, det ekonomiska och sociala samarbetet, det rättsliga och inrikes samarbetet samt unionens institutioner. Den tar upp beslut och händelser i unionen och redovisar bredden i unionens frågor utifrån arbetet i rådets olika sammansättningar.

# Innehållsförteckning

## DEL 1: DEN ÖVERGRIPANDE UTVECKLINGEN I EU

1	Inledning .....	14
1.1	Information till och överläggning och samråd med riksdagen .....	17
2	Europeiska rådet.....	18
3	Toppmöte för rättvisa jobb och tillväxt.....	22
4	EU:s framtidsfrågor .....	23

## DEL 2: FRÅGOR UNDER RÅDET FÖR ALLMÄNNA FRÅGOR

5	Delaktighet i EU-arbetet .....	25
6	Storbritanniens utträde ur EU .....	25
7	Rättsstatens principer inom EU.....	26
8	Europa 2020-strategin och den europeiska terminen .....	27
8.1	Strategin för hållbar tillväxt och sysselsättning – Europa 2020 .....	27
8.2	Europeiska terminen för stärkt ekonomisk samordning .....	27
8.3	Sveriges nationella reformprogram 2017 .....	28
8.3.1	Sveriges rekommendation 2017 .....	28
9	Översynen av EU:s fleråriga budgetram 2014–2020 .....	29
10	Utvidgningsprocessen .....	30
10.1	Kommissionens utvidgningsstrategi.....	30
10.2	Samarbets- och verifikationsmekanismen .....	30
10.3	Albanien .....	31
10.4	Bosnien och Hercegovina.....	31
10.5	Kosovo .....	31
10.6	Makedonien (FYROM) .....	32
10.7	Montenegro .....	32
10.8	Serbien.....	32
10.9	Turkiet.....	33
10.10	EU:s finansiella stöd till västra Balkan och Turkiet .....	33
11	EU:s strategi för Östersjöregionen .....	33
12	Medborgarinitiativet .....	34
13	Unionsrättsakten om val till Europaparlamentet .....	35
14	Öppenhetsregister för rådet, Europaparlamentet och kommissionen .....	35
15	Delegerade akter och genomförandeakter.....	35
16	Europeiska politiska partier och europeiska politiska stiftelser .....	36

## DEL 3: EU:S FÖRBINDELSER MED OMVÄRLDEN

17	Utrikes- och säkerhetspolitik.....	38	Skr. 2017/18:118
17.1	EU:s utrikestjänst .....	38	
17.2	En global strategi för EU:s utrikes- och säkerhetspolitik.....	38	
17.3	Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken.....	39	
17.4	EU som aktör i FN.....	43	
17.5	OSSE och Europarådet .....	44	
17.6	Internationella brottmålsdomstolen .....	45	
17.7	Respekten för mänskliga rättigheter i världen .....	45	
17.8	Uppföljning av EU:s handlingsplan för jämställdhet 2016–2020.....	46	
17.9	Agenda 2030-samarbetet i EU.....	47	
17.10	Nedrustning och icke-spridning.....	47	
17.11	Strategisk exportkontroll .....	49	
17.12	Sanktioner.....	49	
17.13	Terrorism.....	50	
17.14	Cybersäkerhet.....	51	
17.15	Civilskyddsmekanismen.....	52	
17.15.1	Svenskt stöd via civilskyddsmekanismen inom EU .....	52	
17.15.2	Övningsprojektet EDREX .....	52	
17.16	Konsulär beredskap .....	53	
18	Den gemensamma handelspolitiken.....	53	
18.1	Regionala och bilaterala frihandelsavtal.....	53	
18.2	EU:s arbete med hållbart företagande.....	54	
18.3	Exportkrediter.....	54	
18.4	Ny beräkningsmetod för antidumpning och ny metod vid antisubventionsundersökningar .....	54	
18.5	EU:s handelspolitiska skyddsinstrument .....	55	
18.6	Konfliktmineraler .....	55	
18.7	Handelsrelaterat utvecklingssamarbete .....	55	
19	EU som global utvecklingspolitisk aktör .....	56	
19.1	Samstämmighet för utveckling .....	56	
19.2	EU:s utvecklingspolitik .....	56	
19.3	EU:s arbete för mänskliga rättigheter och demokrati .....	57	
19.4	EU:s humanitära bistånd och EU:s roll som humanitär aktör.....	57	
19.5	Den externa investeringsplanen.....	58	
19.6	Hälsa och rättigheter .....	58	
20	EU:s bilaterala och regionala förbindelser .....	59	
20.1	Samarbete mellan EU och EFTA-länderna .....	59	
20.2	Östliga partnerskapet .....	59	
20.3	Östeuropa och Centralasien.....	60	
20.3.1	Ryssland .....	61	
20.3.2	Ukraina .....	61	
20.3.3	Moldavien.....	62	
20.3.4	Georgien .....	63	
20.3.5	Vitryssland.....	63	
20.3.6	Armenien och Azerbajdzjan .....	63	

	20.3.7	Centralasien .....	64
20.4		Arktis .....	64
20.5		Mellanöstern .....	64
	20.5.1	Syrien .....	64
	20.5.2	Fredsprocessen i Mellanöstern .....	64
	20.5.3	Egypten .....	65
	20.5.4	Iran .....	65
	20.5.5	Irak .....	65
	20.5.6	Jordanien .....	66
	20.5.7	Libanon .....	66
	20.5.8	Libyen .....	66
	20.5.9	Algeriet .....	66
20.6		Nordamerika .....	67
	20.6.1	USA .....	67
	20.6.2	Kanada .....	67
20.7		EU:s samarbete med Latinamerika och Karibien .....	67
	20.7.1	Regionala associerings- och frihandelsavtal .....	67
	20.7.2	EU:s samarbete med några latinamerikanska länder .....	68
20.8		Afrika .....	68
	20.8.1	EU-Afrika-partnerskapet och Afrikanska unionen .....	68
	20.8.2	De ekonomiska partnerskapsavtalen .....	69
	20.8.3	Afrikas horn .....	69
	20.8.4	Väst- och Centralafrika .....	70
	20.8.5	Östafrika .....	71
	20.8.6	Stora sjöregionen .....	71
	20.8.7	Södra Afrika .....	71
20.9		Asien .....	72
	20.9.1	Sydasien .....	72
	20.9.2	Östasien .....	73
	20.9.3	Sydöstasien .....	74
	20.9.4	Regionala frågor .....	75

#### **DEL 4: EKONOMISKA OCH FINANSIELLA FRÅGOR**

21		Ekonomi och finans .....	77
	21.1	Finansiellt stabilitetsstöd .....	77
		21.1.1 Medlemsstater som mottagit stabilitetsstöd via stabilitetsmekanismer inrättade för euroländer .....	77
		21.1.2 Betalningsbalansstöd till medlemsstater med annan valuta än euro .....	79
		21.1.3 Makrofinansiellt stöd till länder utanför EU .....	79
	21.2	Ekonomisk styrning och samordning .....	79
		21.2.1 Stabilitets- och tillväxtpakten .....	79
		21.2.2 Makroekonomiska obalanser: förvarningsmekanismen .....	80

21.3	Reformering av den ekonomiska och monetära unionen (EMU).....	81	Skr. 2017/18:118
21.4	Initiativ för att främja investeringar i EU .....	82	
21.5	Europeiska investeringsbanken .....	83	
21.6	EU i G20.....	83	
22	Finansmarknaden .....	84	
22.1	Bankmarknaden.....	85	
22.1.1	Revidering av fjärde penningtvättsdirektivet .....	85	
22.1.2	Bankpaketet .....	85	
22.1.3	Bankunionen.....	86	
22.1.4	Översyn av de europeiska tillsynsmyndigheterna.....	86	
22.2	Värdepappersmarknaden .....	86	
22.2.1	Återhämtning och resolution för centrala motparter .....	86	
22.2.2	Tillsynen över centrala motparter i EU och i tredjeländ .....	87	
22.2.3	Rekommendation om artikel om clearingsystem i stadgan för Europeiska centralbanken.....	87	
22.2.4	Förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister.....	87	
22.2.5	Värdepapperisering.....	88	
22.2.6	Kapitalmarknadsunionen .....	88	
22.2.7	Prospektdirektivet.....	88	
22.2.8	Penningmarknadsfonder .....	89	
22.2.9	Europeiska riskkapitalfonder respektive fonder för socialt företagande .....	89	
22.3	Försäkringsmarknaden .....	89	
22.3.1	Europeisk privat pensionsprodukt .....	89	
23	Skatter .....	90	
23.1	Mervärdesskatt .....	90	
23.1.1	Mervärdesskatt vid e-handel.....	90	
23.1.2	Mervärdesskatt på elektroniska publikationer.....	90	
23.1.3	Omvänd skattskyldighet för mervärdesskatt .....	90	
23.1.4	Mervärdesskatt vid gränsöverskridande handel mellan företag .....	91	
23.1.5	Meddelande från kommissionen om uppföljning av handlingsplanen för mervärdesskatt .....	91	
23.2	Punktskatter .....	91	
23.2.1	Rapport om genomförandet och utvärderingen av punktskattedirektivet.....	91	
23.3	Företagsbeskattning .....	92	
23.3.1	Ändring i direktivet mot skatteundandraganden (hybrida mismatchningar med tredjeländer).....	92	

	23.3.2	Gemensam konsoliderad bolagsskattebas .....	92
	23.3.3	Tvistlösningsmekanismer vid dubbelbeskattning inom EU .....	92
	23.3.4	Uppförandekoden för företagsbeskattning .....	93
	23.3.5	Beskattning av den digitala ekonomin.....	93
23.4		Administrativt samarbete .....	94
	23.4.1	Informationsskyldighet för skatterådgivare.....	94
24		EU:s budget.....	94
	24.1	Förhandling om EU:s årsbudget 2018.....	94
25		Skydd av EU:s finansiella intressen.....	95
	25.1	Ansvarsfrihet för genomförandet av 2015 års budget .....	95
	25.2	Ansvarsfrihet för genomförandet av 2016 års budget .....	95
26		Statistik .....	96

### **DEL 5: RÄTTSLIGA OCH INRIKES FRÅGOR**

27		Civilrättsligt samarbete .....	97
	27.1	Tillhandahållande av digitalt innehåll och försäljning av varor.....	97
	27.2	Ny Bryssel II-förordning .....	97
	27.3	Förebyggande regler om företagsrekonstruktion och om en andra chans för seriösa företagare .....	98
	27.4	Verkställighet av medlingsöverenskommelser från tredjeland.....	98
28		Polissamarbete, straffrättsligt samarbete och tullsamarbete.....	98
	28.1	Samarbete mot brottslighet inklusive terrorism.....	98
		28.1.1 Interoperabilitet och informationssystem .....	98
		28.1.2 It-relaterad brottslighet .....	99
		28.1.3 Andra åtgärder mot grov brottslighet .....	100
		28.1.4 Fonden för inre säkerhet .....	100
		28.1.5 Terrorism.....	101
		28.1.6 Utbyte av kriminalregisteruppgifter om tredjelandsmedborgare .....	102
		28.1.7 Schengenfrågor inklusive gränskontroll .....	102
	28.2	Straffrättsligt samarbete .....	105
		28.2.1 Europeisk åklagarmyndighet .....	105
		28.2.2 Förordningen om frysning och förverkande.....	105
		28.2.3 Materiell straffrätt.....	105
29		Asyl, invandring, visering och annan politik som rör rörlighet för personer .....	107
	29.1	Reform av det gemensamma europeiska asylsystemet .....	107
	29.2	Asyl-, migrations- och integrationsfonden .....	108
	29.3	Laglig migration .....	108
	29.4	Viseringspolitik .....	109
		29.4.1 Koppling mellan viseringspolitik och återtagande .....	109

	29.4.2	Viseringsförenklingsavtal .....	109	Skr. 2017/18:118
	29.4.3	Viseringsfrihet .....	109	
	29.4.4	Viseringskodexen .....	109	
29.5		Återvändande och migrationsströmmar.....	110	
	29.5.1	Återvändande.....	110	
	29.5.2	Återtagandeavtal .....	110	
29.6		Den externa dimensionen av Migrationsagendan .....	111	
	29.6.1	FN:s framtida ramverk om migration och flyktingar .....	111	
	29.6.2	Migration och utveckling.....	111	
30		Grundläggande rättigheter och medborgarskap .....	112	
	30.1	Reformen av EU:s dataskyddsreglering .....	112	
	30.1.1	Dataskyddförordning för EU:s institutioner.....	112	
	30.1.2	Allmän dataskyddförordning .....	113	
	30.2	EU:s stadga om grundläggande rättigheter.....	113	
	30.3	Ramprogram för EU:s byrå för grundläggande rättigheter.....	113	
	30.4	EU:s anslutning till Europakonventionen .....	113	
	30.5	Åtgärder mot radikaliseringsområden som leder till våldsbejakande extremism och terrorism .....	114	
	30.6	Förebygga och bekämpa radikaliseringsområden bland ungdomar.....	114	

## **DEL 6: SYSSELSÄTTNING OCH SOCIALPOLITIK, HÄLSO- OCH SJUKVÅRD**

31		Sysselsättningspolitik.....	115
	31.1	Samordning av sysselsättning och socialpolitik inom sysselsättningsstrategin och den öppna samordningsmetoden.....	115
	31.1.1	Gemensam sysselsättningsrapport.....	115
	31.1.2	Landsspecifika rekommendationer på det sysselsättnings- och socialpolitiska området.....	115
	31.1.3	Rapporter om situationen och utvecklingen på det socialpolitiska området och på sysselsättningsområdet.....	116
32		Arbetsliv, arbetsmarknad och sociala frågor.....	116
	32.1	Europeisk pelare för sociala rättigheter .....	116
	32.2	Modernisering på arbetsmiljöområdet.....	117
	32.3	Direktiv om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare .....	117
	32.4	Ändring av utstationeringsdirektivet .....	117
	32.5	Ändringar i carcinogen- och mutagendirektivet .....	118
	32.6	Åtgärder för att underlätta fri rörlighet.....	118
	32.6.1	Revidering av förordningarna om samordning av de sociala trygghetssystemen .....	118
33		Jämställdhet och arbetet mot diskriminering.....	119

Skr. 2017/18:118	33.1	Uppföljning av Pekingplattformen .....	119
	33.2	Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet.....	119
	33.3	Tillgänglighetsdirektivet .....	120
	33.4	Arbetet mot diskriminering .....	120
	33.4.1	Antidiskrimineringsdirektivet.....	120
	33.4.2	Arbetet avseende romsk inkludering .....	120
	34	Hälsofrågor .....	121
	34.1	Antagande av förordning om nya och psykoaktiva substanser .....	121
	34.2	Alkoholpolitik .....	121
	34.3	Antibiotikaresistens .....	121
	34.4	Läkemedel i miljön.....	122
	34.5	Sveriges EMA-kandidatur .....	122

## **DEL 7: KONKURRENSKRAFTSFRÅGOR**

	35	Den inre marknadens utveckling.....	123
	35.1	Inre marknadsstrategin för varor och tjänster .....	123
	35.2	Tjänstepaketet.....	123
	35.3	Geoblockering .....	123
	35.4	Marknadsinformationsverktyget SMIT .....	124
	35.5	Digital inre marknad.....	124
	35.6	Dataekonomi .....	125
	35.7	Fritt flöde av icke-persondata i EU .....	125
	35.8	Digitala portalen .....	125
	35.9	Associationsrätt .....	125
	35.10	Redovisnings- och revisionsfrågor .....	126
	36	Fri rörlighet för varor .....	126
	36.1	Förordning om kontroller av kontanta medel som förs in i eller ut ur unionen .....	126
	36.2	Rådsslutsatser om tullunionens utveckling och styrning.....	127
	36.3	Rådsslutsatser om finansiering av it-stöd, infrastruktur och kontrollutrustning på tullområdet .....	127
	36.4	Rådsslutsatser om den framtida it-utvecklingen på tullområdet .....	127
	36.5	Import av kulturföremål .....	128
	37	Immaterialrätt.....	128
	37.1	Det enhetliga patentsystemet .....	128
	37.2	Förordning om vissa online-sändningar av TV- och radioprogram .....	129
	37.3	Direktiv om upphovsrätt på den digitala inre marknaden .....	129
	37.4	Genomförande av Marrakechfördraget i EU-rätten.....	129
	38	Näringspolitik .....	129
	38.1	Bättre lagstiftning inom EU .....	130
	38.2	Konkurrens och statsstöd.....	130
	38.3	Försvarsindustriprogrammet .....	130



38.4	Meddelande om förnyad strategi för EU:s industripolitik .....	130
39	Konsumentpolitik .....	131
39.1	Förordning om konsumentskyddssamarbete .....	131
40	Forskning och innovation .....	131
40.1	Horisont 2020 .....	131
40.2	Partnerskapsprogram .....	132
40.3	Fusionsforskningsanläggningen ITER .....	132
40.4	Det europeiska institutet för innovation och teknik .....	133
40.5	Det europeiska innovationsrådet .....	133
40.6	Ett europeiskt samarbete inom vetenskaplig och teknisk forskning .....	133
40.7	Försvarsforskningsprogrammet .....	133
41	Den europeiska rymdpolitiken .....	134
41.1	En europeisk rymdstrategi .....	134
41.2	Jordobservationssystemet Copernicus .....	134
42	Sammanhållningspolitiken .....	135

## **DEL 8: TRANSPORT, TELEKOM OCH ENERGI**

43	Transport .....	136
43.1	Frågor som rör flera transportslag .....	136
43.2	Landtransporter .....	136
43.2.1	Yrkeskvalifikationer inom inlandssjöfarten .....	136
43.2.2	Typgodkännande av och marknadskontroll över motorfordon .....	137
43.2.3	Paketet för rörlighet .....	137
43.2.4	Ändring av direktivet om rena och energieffektiva vägfordon .....	137
43.2.5	Ändringar av bussförordningen .....	138
43.2.6	Ändringar av direktivet om kombinerade transporter .....	138
43.2.7	Yrkesförarkompetensdirektiv och direktiv om körkort .....	138
43.2.8	Ändringar i tågpassagerarförordningen .....	138
43.3	Sjöfart .....	139
43.3.1	Hamntjänster och finansiell insyn .....	139
43.3.2	Passagerarfartygssäkerhet .....	139
43.3.3	Sjöarbetskonventionen och genomförande av partsavtal .....	139
43.3.4	Integrerad havspolitik .....	139
43.4	Luftfart .....	139
43.4.1	EASA-förordningen .....	139
43.4.2	Konkurrens inom luftfarten .....	140
44	Politiken för informationssamhället .....	140
44.1	Beslut om användningen av frekvensbandet 470–790 MHz .....	140
44.2	Gränsöverskridande paketleveranstjänster .....	140

44.3	Bestämmelser om grossistledet på roamingmarknaden .....	140
44.4	Europeisk kommunikationslag .....	141
44.5	Organet för regleringsmyndigheter – Berec .....	141
44.6	Förordning om finansiering av offentlig wifi .....	141
44.7	Förordningen eDataskydd .....	141
44.8	Meddelandet om hantering av olagligt innehåll online .....	142
44.9	Cybersäkerhetsförordningen .....	142
44.10	NIS-direktivet och cybersäkerhet .....	142
45	Energi .....	143
45.1	Reviderade direktiv för energieffektivisering och byggnaders energiprestanda .....	143
45.2	Ny elmarknadsdesign .....	144
45.3	Ett styrningssystem för Energiunionen .....	144
45.4	Reviderat förnybart direktiv .....	144
45.5	Gasmarknadsdirektivet .....	145

### **DEL 9: JORDBRUK, FISKE OCH LIVSMEDEL, M.M.**

46	Den gemensamma jordbrukspolitiken .....	146
46.1	Reform av gemensamma jordbrukspolitiken .....	146
46.2	Halvtidsöversyn av grundförordningarna för gemensamma jordbrukspolitiken .....	146
46.3	Ekologisk produktion .....	147
46.4	Gödselprodukter .....	147
47	Den gemensamma fiskeripolitiken .....	147
47.1	Bevarande av fiskeresurserna och skydd av marina ekosystem .....	147
47.2	Fiskemöjligheter i Östersjön för 2018 .....	148
47.3	Fiskemöjligheter i Västerhavet för 2018 .....	148
48	Livsmedel, djur och växter .....	149
48.1	Samarbete på djurskyddsområdet .....	149
48.2	Djurläkemedel .....	149
48.3	Läkemedel i foder .....	149
48.4	Offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet .....	150
48.5	Bisfenol A i material och produkter i kontakt med livsmedel .....	150
49	Skogsbruk .....	150

### **DEL 10: MILJÖ**

50	Horisontella miljöfrågor .....	151
50.1	Cirkulär ekonomi, inklusive avfallspaketet .....	151
50.2	Granskning av genomförande av EU:s miljöpolitik .....	151
50.3	Ekoinnovation .....	152
51	Klimat och luft .....	152
51.1	Genomförandet av Parisavtalet .....	152
51.2	EU:s system för handel med utsläppsrätter .....	153

51.3	Ansvarsfördelning samt utsläpp och upptag av växthusgaser från markanvändning och skogsbruk.....	153
52	Naturresurser och biologisk mångfald .....	154
53	Kemikalier och avfall.....	154
53.1	Vetenskapliga kriterier för att fastställa hormonstörande egenskaper .....	155
53.2	Glyfosat .....	155
53.3	Stämningansökan om blykromater.....	156

## **DEL 11: UTBILDNING, UNGDOM, KULTUR OCH IDROTT**

54	Utbildning .....	157
54.1	50.1 Slutsatser om mångfaldspräglad inkludering.....	157
54.2	En europeisk referensram för kvalifikationer för livslångt lärande .....	157
54.3	Rådets slutsatser om utveckling av skolan och utbildning av hög kvalitet.....	158
54.4	Rådets slutsatser om en ny EU-agenda för högre utbildning .....	158
54.5	Rekommendation om uppföljning av utexaminerade ....	158
54.6	Meddelande om stärkt europeisk identitet genom utbildning och kultur .....	159
55	Ungdom.....	159
55.1	Slutsatser om att investera i Europas unga och förordning om en solidaritetskår.....	160
55.2	Slutsatser om ungdomsarbetets roll.....	160
55.3	Slutsatser om det europeiska samarbetet på ungdomsområdet efter 2018 .....	160
55.4	Resolution om den strukturerade dialogen .....	161
55.5	Slutsatser om smart ungdomsarbete .....	161
56	Kultur, medier och idrott.....	161
56.1	Kultur .....	162
56.2	Audiovisuella frågor.....	162
56.3	Kreativa Europa 2014–2020.....	162

## **DEL 12: EU:S INSTITUTIONER**

57	Institutionernas verksamhet .....	164
57.1	Kommissionen.....	164
57.1.1	Kommissionens arbetsprogram .....	164
57.1.2	Genomförande av direktiv .....	164
57.1.3	Överträdelseärenden och EU-pilotärenden ...	165
57.2	Europaparlamentet.....	165
57.3	Europeiska unionens domstol.....	166
57.4	Öppenhet och insyn .....	167
57.5	EU-rekrytering.....	168
57.6	Språk.....	168
57.6.1	Tolkning .....	168
57.6.2	EU-språkvården .....	168
57.7	Regionkommittén .....	169

Skr. 2017/18:118	Bilaga 1	Mål av svenskt intresse vid EU-domstolen och tribunalen under 2017.....	170
	1	REGISTER .....	170
	2	SLUTLIGT AVGJORDA MÅL .....	173
	2.1	Mål i vilka talan väckts vid EU-domstolen eller tribunalen.....	173
	2.2	Mål om förhandsavgöranden.....	175
	3	PÅGÅENDE MÅL .....	181
	3.1	Mål i vilka talan har väckts vid EU-domstolen eller tribunalen.....	181
	3.2	Mål om förhandsavgörande .....	185
	Bilaga 2	Under 2017 avslutade och pågående överträdelseärenden.....	193
	1	JUSTITIEDEPARTEMENTET .....	193
	1.1	Avslutade ärenden .....	193
	1.2	Mål i EU-domstolen .....	193
	1.3	Motiverade yttranden .....	193
	1.4	Formella underrättelser.....	194
	2	UTRIKESDEPARTEMENTET.....	195
	2.1	Avslutade ärenden .....	195
	2.2	Mål i EU-domstolen .....	195
	2.3	Motiverade yttranden .....	195
	2.4	Formella underrättelser.....	196
	3	FÖRSVARSDPARTEMENTET .....	196
	3.1	Avslutade ärenden .....	196
	3.2	Mål i EU-domstolen .....	196
	3.3	Motiverade yttranden .....	196
	3.4	Formella underrättelser.....	196
	4	SOCIALDEPARTEMENTET .....	196
	4.1	Avslutade ärenden .....	196
	4.2	Mål i EU-domstolen .....	197
	4.3	Motiverade yttranden .....	197
	5	FINANSDEPARTEMENTET .....	197
	5.1	Avslutade ärenden .....	197
	5.2	Mål i EU-domstolen .....	199
	5.3	Motiverade yttranden .....	199
	5.4	Formella underrättelser.....	200
	6	UTBILDNINGSDEPARTEMENTET .....	202
	6.1	Avslutade ärenden .....	202
	6.2	Mål i EU-domstolen .....	202
	6.3	Motiverade yttranden .....	202
	6.4	Formella underrättelser.....	202
	7	MILJÖ- OCH ENERGIDPARTEMENTET .....	203
	7.1	Avslutade ärenden .....	203
	7.2	Mål i EU-domstolen .....	203
	7.3	Motiverade yttranden .....	203

7.4	Formella underrättelser.....	204	Skr. 2017/18:118
8	NÄRINGSDEPARTEMENTET.....	206	
8.1	Avslutade ärenden.....	206	
8.2	Mål i EU-domstolen.....	207	
8.3	Motiverade yttranden.....	207	
8.4	Formella underrättelser.....	208	
9	KULTURDEPARTEMENTET.....	209	
9.1	Avslutade ärenden.....	209	
9.2	Mål i EU-domstolen.....	209	
9.3	Motiverade yttranden.....	209	
9.4	Formella underrättelser.....	209	
10	ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET.....	210	
10.1	Avslutade ärenden.....	210	
10.2	Mål i EU-domstolen.....	210	
10.3	10.3 Motiverade yttranden.....	210	
10.4	10.4 Formella underrättelser.....	210	
Bilaga 3	Beslut i rådet under 2017 som Sverige inte stött.....	211	
1	Beslut i rådet där Sverige röstat nej.....	211	
2	Beslut där Sverige lagt ner sin röst.....	212	
	Sakregister.....	213	

# DEL 1 DEN ÖVERGRIPANDE UTVECKLINGEN I EU

## 1 Inledning

Under 2017 har en ökad optimism om unionens framtid vuxit fram och en omfattande framtidsdiskussion har förts. Vid det informella toppmötet i Bratislava i september 2016 och vid firandet av Romfördraget i mars 2017 framhölls vikten av att EU blir bättre på att leverera i sakfrågor som bidrar till fred och demokrati, medborgarnas säkerhet samt ekonomisk och social utveckling och därigenom stärka förtroendet för EU-samarbetet hos medborgarna. Under hösten 2017 presenterade Sveriges statsminister genom linjetal sin syn på framtiden för EU. Europeiska rådets ordförande presenterade vid Europeiska rådets möte i oktober en sakfrågeorienterad agenda ("ledaragendan") för framtidsdiskussionen i Europeiska rådet som sträcker sig fram till valet till Europaparlamentet våren 2019.

De sociala frågorna fick under året en framskjuten position på EU:s agenda. I oktober nåddes en överenskommelse i rådet om en reformering av utstationeringsdirektivet, som syftar till bättre arbetsmarknadsvillkor för utstationerad arbetskraft i EU:s medlemsländer. På regeringens initiativ stod Sverige tillsammans med kommissionen värd för toppmötet för rättvisa jobb och tillväxt i Göteborg den 17 november. Mötet välkomnades av EU:s medlemsstater som ett värdefullt inlägg i diskussionen om EU:s framtid och en stärkt social dimension där människor sätts i första rummet genom gemensamma ansträngningar på alla plan. Vid toppmötet signerades också uttalandet om en europeisk pelare för sociala rättigheter av tre av EU:s institutioner.

Förhandlingarna om Storbritanniens utträde ur EU har inletts. Medborgarnas rättigheter, gränsen på den irländska ön och den ekonomiska uppgörelsen utgjorde, som de centrala utträdesfrågorna, huvudfokus i förhandlingarna. Vid Europeiska rådets möte i december konstaterades att tillräckliga framsteg hade gjorts och att förhandlingarna därmed kunde gå vidare till nästa etapp. Samtidigt som EU27 behöver hålla samman, verkar regeringen för goda relationer och nära samarbete med Storbritannien även i framtiden, framför allt genom att etablera en stark och omfattande handelsrelation.

I november presenterade kommissionen sin höstprognos som bekräftade att den ekonomiska återhämtningen fått fotfäste. År 2017 kunde eurozonen visa på den högsta tillväxten på ett decennium med 2,2 procent och EU i sin helhet visade på 2,3 procents tillväxt. Flera medlemsstater uppvisade stabilare offentliga finanser även om de offentliga skuldnivåerna på många håll är fortsatt höga. Arbetslösheten fortsätter att sjunka, men det finns betydande skillnader mellan medlemsstaterna och vissa brottas fortfarande med stagnerande arbetsmarknader.

Under året fortsatte arbetet med att fullborda den inre marknaden. Bland annat nåddes en kompromiss mellan Europaparlamentet och rådet om

förslaget om åtgärder mot omotiverad geoblockering och en allmän inriktning om förslag till direktiv om ett proportionalitetstest inför antagande av ny reglering av yrken. Ytterligare steg togs också i arbetet med kapitalmarknadsunionen.

Den digitala inre marknaden ger konkurrenskraft, jobb och hållbar tillväxt för medborgarna och företagen. Framsteg har gjorts under 2017, men mycket förhandlingsarbete kvarstår. På Europeiska rådets möte i juni breddades den digitala inre marknadsstrategin till det s.k. Digitala Europa, för att kunna innefatta den stora variation av frågor som är kopplade till den digitala omställning EU står inför. Från och med 15 juni kunde EU:s medborgare surfa på internet utan roamingavgifter i EU. Vid det informella mötet i Tallinn i september diskuterade EU:s ledare bl.a. hur EU bör arbeta med frågan om fri rörlighet av data och en gemensam strategi för cybersäkerhet för att möta digitala hot och kriminalitet på internet.

Regeringen har verkat för att främja frihandel och undanröja diskriminerande regler. På så sätt får europeiska företag tillgång till fler marknader. På handelsområdet trädde EU:s handelsavtal med Kanada (CETA) provisoriskt i kraft. Ett avtal med Japan färdigförhandlades under 2017. Förhandlingarna om en uppdatering av avtalet med Mexiko samt om ett avtal med de s.k. Mercosur-länderna befann sig vid årsslutet i slutfasen. Även överenskommelser om nya antidumpningsregler och granskning av utländska investeringar har diskuterats. Arbetet med en multilateral tvistlösningsmekanism har fortgått.

På det klimat- och energipolitiska området och i EU:s genomförande av Parisavtalet har regeringen varit pådrivande för en så ambitiös utformning som möjligt av regelverk som leder till en omställning och skärpta krav på klimatområdet. I slutet av året kunde en överenskommelse nås om en reformering av EU:s utsläppshandelssystem (ETS). Likaså nåddes framsteg i förhandlingarna om utsläppsnivåer för den icke-handlande sektorn (reglering av ansvarsfördelning) och sektorn för skog- och markanvändning. Arbetet med att nå målen för energieffektivisering gick framåt, och en överenskommelse väntas tidigt 2018. Andra förslag inom ramen för åtgärds paketet för ren energi förväntas kunna vara färdigförhandlade innan nästa sommar.

Under 2017 har EU vidtagit flera viktiga åtgärder för att hantera den akuta flyktingsituationen och stärka nuvarande asylsystem. Regeringen har betonat vikten av en solidarisk ansvarsfördelning inom unionen och en översyn av Dublinförordningen när det gäller flyktingmottagandet. De beslut som fattades om en omfördelning av asylsökande mellan medlemsstaterna under 2015 har inte uppfyllts. Regeringen har varit tydlig med att medlemsstater som inte tar sitt ansvar inte heller bör ha samma tillgång till EU-medel som förut. Samtidigt minskade antalet människor som omkom på Medelhavet, bl.a. tack vare den europeiska gräns- och kustbevakningen som upprättades i oktober 2016. Åtgärder för att stärka den gemensamma yttre gränsen har genomförts genom systematiska gränskontroller. Dessutom påbörjades förhandlingar om ett EU-system för reseuppgifter och resetillstånd (ETIAS) för att stärka säkerhetskontrollerna av resenärer utan visum. Målet är att så snart det är möjligt avlägsna de interna gränskontrollerna inom unionen och återgå till

Schengen. När det gäller arbetet med reformeringen av Dublin-förordningen och obligatoriska kvoter ska en bedömning av framstegen göras i frågan i mars 2018 med målet att nå en kompromiss i juni.

Utvecklingen i omvärlden fortsatte på flera håll att vara oroande. EU uppmanade Nordkorea att upphöra med sitt kärnvapen- och robotprogram och Iran att infria det kärntekniska avtalet JCPOA. Sanktioner infördes mot Venezuela mot bakgrund av att den venezolanska regeringen agerar på ett sätt som underminerar demokratiska principer. EU uppmärksammade våldsamheter och övergrepp mot rohingyer i Myanmar och ökade sitt humanitära stöd till dem som flytt till Bangladesh. EU är fortsatt den största biståndsgivaren när det gäller konflikten i Syrien och den omliggande regionen. Under året etablerades en ny civil stabiliseringsinsats i Irak för att stödja säkerhetssektorreform i efterdyningarna av kampen mot Daesh.

När det gäller unionens östra närområde konstaterades att Ryssland fortsatt inte lever upp till sina åtaganden i Minsk-avtalet till följd av aggressionen mot Ukraina och den olagliga annekteringen av Krim. EU:s sanktioner behöver därför kvarstå.

Turkiet fortsatte att utvecklas i en alltmer negativ riktning med bristande respekt för mänskliga rättigheter. Under året beslutade EU bl.a. att göra omfördelningar inom förmedlemskapsstödet till Turkiet för att öka en andel som går till att stärka demokrati och rättsstatens principer i landet.

Under 2017 skakades unionen av terrorattacker i London, Paris, Manchester, Barcelona, Bryssel, Åbo och Stockholm. På EU-nivå fortsatte arbetet med att förbättra europeisk säkerhet. Detta innefattade åtgärder för att öka informationsutbytet mellan medlemsstaterna, bl.a. genom stärkandet av Europols kapacitet och av unionens yttre gräns.

Under året tog EU betydande steg för att fördjupa samarbetet på försvars- och säkerhetsområdet, som en del av genomförandet av EU:s globala strategi och den europeiska handlingsplanen på försvarsområdet. I december sjuöskades det mellanstatliga permanent strukturerade samarbetet, kallat Pesco. Sverige och 24 andra medlemsstater kommer att delta i samarbetet. Utöver detta lanserades bl.a. den samordnade årliga försvarsöversynen CARD och en europeisk försvarsfond för investeringar i gemensamma försvarsforsknings- och försvarsindustriutvecklingsprogram. Den transatlantiska länken stärktes genom fördjupat samarbete mellan EU och Nato.

Utvecklingen i vissa medlemsländer när det gäller respekten för rättsstatens principer och EU:s grundläggande värden om frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och mänskliga rättigheter har under året varit negativ vilket regeringen och andra medlemsstater ser med oro på. Dessa gemensamma värden är inte förhandlingsbara, utan de är grunden för ett fungerande samarbete inom unionen och för ett ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna. En viktig uppgift är därför att stödja kommissionens arbete för att få medlemsstaterna att upprätthålla respekten för de gemensamma värdena. Den 20 december meddelade kommissionen att den valt att initiera ett artikel 7.1-förfarande mot Polen, med motiveringen att det trots tre rekommendationer om åtgärder på rättsstatsområdet råder en tydlig risk för brott mot rättsstatens principer i landet efter de reformer av rättsväsendet som antagits. Rådet kommer under 2018 att få ta ställning till situationen i Polen, samtidigt som Polen



fått möjligheten att genom en fjärde rekommendation från kommissionen vända utvecklingen. Regeringen stöder kommissionens förslag och kommer samtidigt att verka för att det tas fram fler och mer effektiva verktyg för att hindra överträdelser och för att värna rättsstatens principer inom EU.

Under 2017 genomfördes stora insatser för att främja ökad delaktighet i Sverige, bl.a. genomfördes elva EU-sakråd samt två EU-råd på statsministernivå. Vidare fortsatte arbetet med de s.k. EU-handslagen och ytterligare 34 aktörer engagerade sig under året.

Under 2017 ökade stödet för EU inom hela EU. Av EU:s medborgare är 57 procent optimistiska inför EU:s framtid, vilket är den näst högst uppmätta siffran sedan 2011. Detsamma gäller EU-medborgarnas förtroende för EU som i slutet av 2017 uppgick till 41 procent. Stödet för EU i Sverige ökade under 2017 från 50,3 procent till 56,1 procent. Många av samtidens utmaningar kräver mer samarbete inom EU. Det gäller inte minst migrationsområdet och arbetet mot terrorism, som EU:s medborgare fortsatt ser som de två viktigaste politikområdena EU har att hantera. Den nyfunna optimism som under året kunnat skönjas på alla nivåer inom EU-samarbetet tycks därför delas av medborgarna i allt högre utsträckning.

## 1.1 Information till och överläggning och samråd med riksdagen

Enligt riksdagsordningen ska regeringen redovisa sitt agerande i EU för riksdagen och varje år lämna en skrivelse om verksamheten i EU till riksdagen.

Regeringen ska informera riksdagen om sin syn på de dokument som EU:s institutioner överlämnat till riksdagen och som regeringen bedömer som betydelsefulla. Under året överlämnades därför 110 fakta-promemorior (149 under 2016).

Regeringen ska överlägga med utskotten i de frågor om EU-arbetet som utskotten bestämmer. Överläggningar mellan regeringen och utskotten om EU-frågor har ägt rum vid 73 tillfällen under året (66 under 2016).

Under 2017 har regeringen tagit del av de 3 motiverade yttranden som riksdagen antagit om att ett lagstiftningsförslag strider mot subsidiaritetsprincipen. Regeringen har också tagit del av de 13 utlåtanden om granskningar av EU-dokument, exempelvis grönböcker och meddelanden, som riksdagen har behandlat.

Enligt regeringsformen ska regeringen löpande samråda med organ som utses av riksdagen om vad som sker inom ramen för EU-samarbetet. Denna samrådsskyldighet fullgörs enligt riksdagsordningen med EU-nämnden. Under året ägde samråd rum inför samtliga möten i rådet och i Europeiska rådet. En samlad redovisning av de fall där Sverige röstat nej eller avstått från att rösta i rådet finns i skrivelsens bilaga 3.

**Informellt möte i Europeiska rådet den 3 februari i Valletta**

EU:s stats- och regeringschefer träffades för ett informellt möte för att dels diskutera migration kopplad till situationen i centrala Medelhavsområdet och i Libyen, dels diskutera framtidsfrågor kopplade till Storbritanniens utträde ur EU. Vid mötet antogs en deklaration om åtgärder för att stärka EU:s arbete för att rädda liv och minska antalet illegala överfarter till havs längs den centrala Medelhavsrutten. Åtgärderna följdes upp vid Europeiska rådets möte den 28–29 juni. I diskussionen om EU:s framtid förde statsministern fram vikten av en social dimension i EU-samarbetet och välkomnade sina kollegor till ett toppmöte om rättvisa jobb och tillväxt i Göteborg den 17 november. Regeringen lyfte också fram klimatförändringen som vår tids största ödesfråga och pekade på nödvändigheten att genomföra Parisavtalet.

**Europeiska rådets möte den 9–10 mars**

Före mötet stod det redan klart att samtliga medlemsstater med undantag för Polen kunde ställa sig bakom ett omval av Donald Tusk som ordförande för Europeiska rådet. Polens mycket starka invändningar mot valet av ordförande föranledde Polen att inte närvara vid mötet. Europeiska rådet saknade därmed den enhällighet som krävs för att anta formella slutsatser men kunde däremot med majoritet besluta att utse Donald Tusk som ordförande för en andra mandatperiod. Slutsatserna från mötet den 9–10 mars blev emellertid ordförande Tusks egna. De ekonomiska prognoser som presenterades vid mötet var en anledning till optimism, även om arbetslöshetssiffrorna var fortsatt höga, särskild bland unga. Stats- och regeringscheferna enades om vikten av att ekonomisk tillväxt ska vara till gagn för alla medborgare samt att Europeiska rådet såg framemot toppmötet för rättvisa jobb och tillväxt i Göteborg den 17 november. Stats- och regeringscheferna framhöll sin fortsatta beslutssamhet att fortsatt genomföra Maltadeklarationen och att stödja de medlemsstater som bilateralt ger sitt stöd till länder i Afrika för att lösa situationen på och kring Medelhavet. Regeringen betonade också vikten av ett nära samarbete med IOM och UNHCR och att genomförandet av migrationspolitiken ska vara förenlig med internationell rätt och asylrätt. Under middagen diskuterades västra Balkan och stats- och regeringscheferna var eniga i sitt stöd för EU:s engagemang och närvaro i regionen. Säkerhets- och försvarsfrågorna var också uppe för diskussion. Här rådde enighet bland de deltagande stats- och regeringscheferna om att EU:s arbete med dessa frågor inte ska dubblera befintliga samarbeten.

Den 10 mars möttes de 27 medlemsstaterna utom Storbritannien (i EU27-format) för att diskutera Europas framtid och förbereda det informella mötet i Rom i samband med firandet av Romfördragets 60-årsdag.

## **Firandet av Romfördraget den 25 mars**

Skr. 2017/18:118

Den 25 mars 1957 undertecknade Frankrike, Italien, Tyskland, Nederländerna, Belgien och Luxemburg Romfördragen, de fördrag som brukar anses vara startpunkten för EU-samarbetet. På dagen 60 år senare träffades EU:s stats- och regeringschefer för att, delvis i ljuset av Storbritanniens folkomröstning om ett utträde ur unionen, reflektera över en vision för unionens framtid. I diskussionen om EU:s framtid har regeringen utgått och verkat utifrån sina EU-prioriteringar: Ett Europa för jobb och inkluderande tillväxt, en ambitiös klimat-, energi och miljöpolitik samt en solidarisk flykting- och migrationspolitik i en säker omvärld. Firandet i Rom utmynnade i den s.k. Romförklaringen. I förklaringen förbinder sig mötesdeltagarna att verka för: Ett tryggt och säkert Europa; Ett blomstrande och hållbart Europa; Ett socialt Europa och Ett starkare Europa.

## **Europeiska rådets möte den 29 april (Art. 50)**

Efter att Storbritannien den 29 mars lämnat in en formell anmälan till Europeiska rådet om att lämna EU träffades EU:s stats- och regeringschefer i EU27-format för att under ett extrainkallat europeiskt råd anta riktlinjer för de kommande förhandlingarna med Storbritannien om landets utträde ur unionen.

Riktlinjerna fastställer att EU är enigt i förhandlingarna med Storbritannien, och att EU under förhandlingarna ska agera konstruktivt. I riktlinjerna understryks också att EU i framtiden önskar se Storbritannien som en nära partner. Sverige har ett stort intresse av ett bra resultat i förhandlingarna med Storbritannien och av att även i framtiden ha en god relation med Storbritannien. Sverige underströk därför vikten av att förhandlingarna präglas av en ömsesidig respekt. Sverige framförde också vikten av att en ekonomisk uppgörelse kommer på plats där Storbritannien lever upp till de åtaganden de gjort.

## **Europeiska rådets möte den 22 juni (inkl. Art. 50)**

Europeiska rådet diskuterade bl.a. säkerhet och försvar, EU:s externa relationer, migration och även handelsfrågor. Mötet inleddes med en diskussion om säkerhets- och försvarsfrågorna som bl.a. berörde åtgärder mot extremism och radikaliserings på internet i samarbete med internetindustrin. Mötet fortsatte med en diskussion om europeiska försvarsfonden (EDF). Utöver det kom Europeiska rådet överens om behovet av att lansera det permanenta försvarssamarbetet PESCO. Regeringen tog under dessa diskussioner upp vikten av att pågående subsidiaritetsprövningar ska respekteras.

Under middagen gav tyska förbundskanslern Angela Merkel och Frankrikes nyttillträde president Emmanuel Macron en uppdatering om genomförandet av Minsköverenskommelserna. Beslut fattades om att förlänga de ekonomiska sanktionerna med sex månader. Vidare antog Europeiska rådet slutsatser om klimat och underströk sitt starka stöd för Parisavtalet. Mycket tid ägnades också åt flyktingsituationen på och runt

Medelhavet. Stats- och regeringscheferna diskuterade också ekonomi- och handelsfrågor. Denna diskussion ägde rum i ljuset av ökad tillförsikt eftersom samtliga EU-länder visade en positiv tillväxt. Diskussionerna tog fasta på detta och fokuserade på vikten av att säkerställa att denna tillväxt bidrar till att stärka EU:s ekonomi.

Storbritanniens premiärminister Theresa May redogjorde under middagen för landets syn på de förhandlingar om brexit som nyss hade inletts. Därefter diskuterades i EU27-format det kommande arbetet med brexit.

### **Toppmöte om digitalisering och informell middag med stats- och regeringscheferna, den 28–29 september i Tallinn**

Mötet inleddes med en informell middag med stats- och regeringscheferna den 28 september där EU:s framtid stod i fokus. Vid mötet framhöll statsministern vikten av att EU håller ihop och fokuserar på de utmaningar som unionen står inför. Han lyfte särskilt fram frågor om jobb och tillväxt som viktiga för EU:s medborgare, klimat- och miljösamarbete jämte migration och säkerhet som viktiga områden för EU:s långsiktiga utveckling.

Den 29 september hölls ett informellt digitaliseringstoppmöte där EU:s ledare diskuterade hur unionen bättre kan använda de möjligheter digitalisering innebär för att stärka konkurrenskraft och en hållbar tillväxt. Även trygghet på nätet samt cybersäkerhet lyftes fram som viktiga aspekter av diskussionen. Mötesdeltagarna diskuterade också vilka steg som behöver tas för att EU ska bli ledande inom den digitala ekonomin samt hur den digitala kompetensen och allmänbildningen tas tillvara och tillägnas.

Regeringen påminde i diskussionerna om vikten av att den digitala inre marknaden öppnas mot omvärlden och att fria dataflöden fortsätter att finnas inom EU. Vidare framhöll regeringen vikten av att EU möjliggör för nästa generations mobilkommunikationsteknik (5G) att stärka Europas digitala konkurrenskraft.

### **Europeiska rådets möte den 19–20 oktober (inkl. Art. 50)**

Europeiska rådet diskuterade migration, digitala Europa samt säkerhet och försvar. Rådet var överens om att ytterligare åtgärder på migrationsområdet krävdes, däribland stärkt samarbete med ursprungs- och transitländer. Reformen av Dublinförordningen diskuterades också. Regeringen framhöll då behovet av att bryta dödläget i frågan om det gemensamma asylsystemet och att verka för en mer rättvis fördelning. Det digitala toppmötet i Tallinn i september följdes upp, och stats- och regeringscheferna bekräftade utfästelserna om att regeringar och offentlig sektor fullt ut ska anamma den digitala tidsåldern. Cybersäkerhet och ökade insatser mot brott och terrorism på internet reflekterades också i slutsatserna.

Middagen ägnades åt utrikespolitiska frågor med särskilt fokus på icke-spridning och Nordkorea. Utkomsten av diskussionerna på detta område var att nedrustning och avspänning på den koreanska halvön måste ske på

fredlig väg. Europeiska rådet bekräftade också sitt stöd till överenskommelsen om Irans kärntekniska program. Därefter följde en diskussion om Turkiet, men inga slutsatser togs.

Den 20 oktober diskuterades den s.k. ledaragendan under en informell frukost. Ledaragendan syftar till att ge en långsiktig förankring av Europeiska rådets arbete, och sträcker sig fram till slutet av 2019. Under denna diskussion passade regeringen på att välkomna Europeiska rådets medlemmar till det sociala toppmötet för rättvisa jobb och tillväxt i Göteborg den 17 november.

I EU27-format antogs slutsatserna om artikel 50. Slutsatserna antogs enhälligt.

## **Informellt möte i Europeiska rådet den 17 november**

I samband med toppmötet om rättvisa jobb och tillväxt i Göteborg hölls en lunchdiskussion under ledning av Europeiska rådets ordförande. Diskussionerna under lunchen kom främst att kretsa kring utbildningens och kulturens roll för jobb och tillväxt. Det konstaterades att Erasmusprogrammet hittills varit en stor framgång och att en fortsatt utvecklad rörlighet för studenter och ungdomar är viktig. Även stärkandet av yrkesutbildningarnas kvalitet, status och attraktionskraft diskuterades. I diskussionerna lyfte många också fram behovet av att anpassa utbildningssystemen på så vis att livslångt lärande främjas. Inom kulturområdet diskuterades möjligheten till att förbättra lånegaranti-instrumenten, särskilt till mindre företag inom kultursektorn. Avslutningsvis lyfte regeringen de goda erfarenheter av pedagogiskt innehåll som gjorts i den svenska förskolan.

## **Europeiska rådets möte den 14–15 december (inkl. Art. 50)**

Slutsatser antogs om säkerhet och försvar, den sociala dimensionen jämte utbildning och kultur, och klimat och EU:s ståndpunkt om Jerusalems status. På försvars- och säkerhetsområdet bekräftade slutsatserna en ambitionshöjning genom inrättandet av det permanenta strukturerade samarbetet PESCO, programmet för försvarsindustriutveckling EDIDP, försvarsindustrifonden EDF, kapacitetsbyggande för säkerhet och utveckling och det ökade samarbetet med Nato. Den höga representanten uppdrogs också att i samarbete med medlemsstaterna stärka arbetet med EU:s civila insatser under år 2018.

Slutsatserna om den sociala dimensionen återspeglade utkomsten av toppmötet för rättvisa jobb och tillväxt i Göteborg. Kommissionen och medlemsstaterna uppmanades i dessa att genomföra den sociala pelaren inom respektive kompetens. Regeringen verkade för att Europeiska rådet ska återkomma till de sociala frågorna under 2018 och att slutsatserna på området blev framåtsyftande. Slutsatserna om kultur och utbildning antogs med ett brett stöd för att vidareutveckla Erasmusprogrammet. Slutsatserna kompletterades tätt in på mötet med ett avsnitt om klimat, där vikten av fortsatt engagemang och handling underströks. Under mötet tillkom också slutsatser där EU bekräftade Jerusalems status och att medlemsländerna fortsatt stödjer en tvåstatslösning för Israel och Palestina.

I EU27-format enades toppmötet om att tillräckliga framsteg hade nåtts för att öppna nästa fas i förhandlingarna om Storbritanniens utträde ur unionen, även om ytterligare arbete kvarstår i frågan om gränsen mellan Nordirland och Republiken Irland.

Ett eurotoppmöte i utvidgat format ägde även rum där stats- och regeringscheferna för EU27 diskuterade framtiden för den ekonomiska och monetära unionen.

Under middagen hölls en informell diskussion om migration där Sverige var pådrivande om att solidaritetsfrågan måste lösas under 2018.

### 3 Toppmöte för rättvisa jobb och tillväxt

Den 17 november hölls ett toppmöte om rättvisa jobb och tillväxt i Göteborg under värdskap av Sveriges statsminister och kommissionens ordförande. Med på mötet var stats- eller regeringschefer från EU:s medlemsstater, EU-institutionerna, arbetsmarknadens parter på EU-nivå och i Sverige samt företrädare för det civila samhället, experter och studerande. Toppmötet fokuserade på hur man på alla nivåer kan främja inkluderande tillväxt, skapa rättvisa jobb och främja lika möjligheter för alla kvinnor och män idag och i framtiden.

Diskussionerna fördes i ett unikt, öppet och interaktivt format, vilket ledde till att olika perspektiv lyftes fram och olika lösningar diskuterades samtidigt som gemensamma utmaningar och nationella särdrag och prioriteringar beaktades. Hela mötet webbsändes för att möjliggöra för människor runt om i hela Europa att följa diskussionerna i realtid och på webben i efterhand.

Toppmötet var en viktig hållpunkt i diskussionen om EU:s framtid och en stärkt social dimension i ett framtida EU. Det innebar ett unikt tillfälle att samla nyckelaktörer och fokusera på behovet av att sätta människor främst genom gemensamma ansträngningar på alla plan.

På toppmötet undertecknades ett gemensamt uttalande om den europeiska pelaren för sociala rättigheter av kommissionen, Europaparlamentet och rådet (se avsnitt 32.1). Efter mötet presenterade värdarna för mötet också en gemensam rapport som summerade diskussionerna på toppmötet och gav värdarnas syn på hur den sociala dimensionen kan utvecklas vidare. I slutsatserna från Europeiska rådets möte i december ställde sig stats- och regeringscheferna bakom stora delar av rapporten. Man enades då om att, som en uppföljning på Göteborgstoppmötet, sätta människorna främst, vidareutveckla unionens sociala dimension på basis av ett gemensamt åtagande och fastställda befogenheter och främja konvergens genom insatser på alla nivåer, däribland av arbetsmarknadens parter. Som ett första steg lyftes genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter fram med beaktande av befogenheter på EU- respektive medlemsstatsnivå samt att driva pågående ärenden inom det sociala området framåt, främja en välfungerande dialog med arbetsmarknadens parter på alla nivåer, följa upp prioriteringar i EU:s handlingsplan för att åtgärda löneklyftan mellan

kvinnor och män och uppnå ytterligare resultat inom den nya kompetens-agendan för Europa. Stats- och regeringscheferna enades också om att återkomma till dessa frågor i mars 2018.

Skr. 2017/18:118

## 4 EU:s framtidsfrågor

Efter att Storbritannien valt att lämna EU har en nödvändig och nyttig framtidsdebatt påbörjats. Redan i Bratislavadeklarationen från den 16 september 2016 enades ledarna för EU27 om att EU måste bli bättre på att leverera i konkreta sakfrågor som fred och demokrati, medborgarnas säkerhet samt ekonomisk och social utveckling. Avsikten var att på så sätt stärka förtroendet för EU hos medborgarna. Dessa ambitioner upprepades i Romdeklarationen som stats- och regeringscheferna för EU27 antog den 25 mars 2017. Europeiska rådets ordförande konkretiserade ambitionerna i ett arbetsprogram för hur framtidsdiskussionen ska tas vidare i den s.k. ledaragendan, som han fick stöd för vid toppmötet den 19–20 oktober. Denna agenda är sakfrågeorienterad och lägger fast en tidtabell för framtidsdiskussionen i Europeiska rådet som sträcker sig fram till valen till Europaparlamentet under våren 2019. I ledaragendan föreslås också ett nytt arbetssätt för Europeiska rådet som innebär att särskilda beslutsskrivelser ska tas fram i vissa frågor för att styra diskussionen och bidra till konkreta framsteg i diskussionerna.

Under hösten har flera europeiska ledare redogjort för sina respektive ambitioner för framtiden. Statsministern höll ett tal om regeringens EU-politik vid Uppsala universitet den 26 oktober, där han betonade vikten av enighet i EU27-kretsen och lyfte fram prioriteringar om en solidarisk flykting- och migrationspolitik och en säker omvärld, ett socialt Europa för jobb och tillväxt samt en ambitiös klimat-, energi- och miljöpolitik. Han betonade också att EU måste leverera i politiska sakfrågor som är viktiga för medborgarna. Kommissionens ordförande och Frankrikes president har i uppmärksammade tal uttryckt en stark tilltro till EU-samarbetet, men medan den förre bl.a. lyfte fram behovet av enighet, betonade den senare möjligheten till ett EU i olika hastigheter.

Som ett led i diskussionen om EU:s framtid presenterade kommissionen under våren dels en vitbok innehållande olika vägval för det framtida EU-samarbetet, dels fem diskussionsunderlag i centrala frågor såsom den sociala dimensionen, hur globaliseringen ska hanteras, den ekonomiska och monetära unionen, EU:s framtida finanser och det framtida försvarssamarbetet. Kommissionen ville med dessa underlag bidra till en bred framtidsdebatt i det civila samhället och hos andra samhällsaktörer för att främja delaktigheten i utformningen av EU:s politik.

Regeringen anser att kommissionens initiativ har gett värdefulla ingångar i debatten om framtiden. Regeringen har genomfört EU-sakråd om samtliga fem diskussionsunderlag, informerat riksdagen i form av faktapromemorior, informerat eller överlagt med flera fackutskott och planerar att genomföra ytterligare ett uppsamlade EU-sakråd om EU:s framtid under våren 2018 inför Europadagen den 9 maj. EU-sakråden har uppskattats av deltagarna och bidragit till värdefull fördjupning och

Skr. 2017/18:118 breddning av regeringens perspektiv inför diskussionerna i EU. Regeringen har sammanställt resultatet från EU-sakråden och skickat information om detta arbete till kommissionen och ordförandeskapet i rådet.



# DEL 2 FRÅGOR UNDER RÅDET FÖR ALLMÄNNA FRÅGOR

Skr. 2017/18:118

## 5 Delaktighet i EU-arbetet

Regeringen bedriver ett arbete för att stärka delaktigheten, kunskapen och engagemanget om EU-relaterade frågor i Sverige. Arbetet tar sin utgångspunkt i betänkandet "EU på hemmaplan" (SOU 2016:10). Den långsiktiga målsättningen är att delaktigheten i beslut som fattas på EU-nivå ska vara lika god som när det gäller den kommunala, regionala och nationella nivån.

Regeringen har inlett en kunskapssatsning om EU bland centrala grupper, däribland förtroendevalda, offentligt anställda, yrkesverksamma journalister och lärare och skolelever.

Under året har regeringen initierat en ny arbetsmetod s.k. EU-sakråd som syftar till att på ett strukturerat och transparent sätt ta vara på expertis i sakfrågor inom civilsamhället och andra samhällsaktörer. Under år 2017 ägde elva EU-sakråd rum, däribland om kommissionens förslag till tjänstepaket och om förslaget till europeisk pelare för sociala rättigheter. Även statsministerns två EU-råd med företrädare för arbetsmarknadens parter är en del av arbetet med stärkta samrådsformer.

Under året bjöd regeringen in ett fyrtiotal myndighetschefer för en dialog om myndigheters roll för att stärka delaktigheten, kunskapen och engagemanget i EU-arbetet.

För att öka delaktigheten i EU-arbetet behövs ett engagemang av fler samhällsaktörer. Genom EU-handslaget bjuder regeringen in relevanta aktörer att delta i arbetet. Vid utgången av 2017 hade 42 aktörer ingått EU-handslag, däribland arbetsmarknadens parter, kommuner, regioner, ungdomsrörelser och universitet.

## 6 Storbritanniens utträde ur EU

Efter folkomröstningen den 21 juni 2016, dröjde det till den 29 mars 2017 innan den brittiska regeringen satte igång den formella utträdesprocessen. Premiärminister Theresa May anmälde då i ett brev till Europeiska rådets ordförande, Storbritanniens avsikt att lämna EU. I enlighet med artikel 50 i EU-fördraget inleddes omedelbart EU:s förberedelsearbete och den 29 april antog Europeiska rådet en första omgång riktlinjer för förhandlingen. Den 22 maj antog rådet för allmänna frågor detaljerade förhandlingsdirektiv och inrättade en särskild arbetsgrupp inom rådet med uppdraget att bistå Coreper och allmänna rådet med rådets förhandlingsarbete. Slutligen gavs kommissionen det formella uppdraget att genomföra förhandlingen med Storbritannien.

Som föreskrivs i artikel 50 FEU deltar Storbritannien inte i Europeiska rådet eller i Europeiska unionens råd när dessa hanterar frågor avseende det brittiska utträdet (brexit).

Till EU:s chefsförhandlare utsåg kommissionen den franske politikern och f.d. kommissionären Michel Barnier. Till brittisk chefsförhandlare utsåg den brittiska regeringen ministern med ansvar för EU-uttrådet David Davis. Efter att Storbritannien den 8 juni genomfört allmänna val kunde de formella förhandlingarna mellan delegationerna inledas den 19 juni. Dessa fördes i Bryssel i månadsvisa omgångar om två till fyra dagar.

I Europeiska rådets riktlinjer lades principen om en etappvis förhandling fast. Denna innebar att förhandlingen skulle inledas med utträdesfrågorna. När man nått tillräckliga framsteg i en första etapp helt fokuserad på dessa frågor, skulle förhandlingarna kunna gå vidare till en andra etapp. Där skulle förhandlingarna öppnas också för ramarna för den långsiktiga förbindelsen mellan EU och Storbritannien, liksom för ett övergångsarrangemang mellan medlemskapet och den långsiktiga förbindelsen.

Europeiska rådet prövade i oktober för första gången frågan om tillräckliga framsteg uppnåtts och fann att så inte var fallet, men beslutade att EU skulle inleda interna förberedelser för den andra förhandlingsetappen.

Vid sitt decembermöte kunde Europeiska rådet konstatera att den gemensamma framstegsrapport som chefsförhandlingarna ställts sig bakom bekräftade att tillräckliga framsteg hade uppnåtts i den första förhandlingsetappen. Europeiska rådet gav därför klartecken för att gå vidare till den andra etappen och antog nya riktlinjer för, i första hand, förhandlingar om ett övergångsarrangemang. Riktlinjerna avses den 29 januari 2018 kompletteras med nya förhandlingsdirektiv från allmänna rådet.

Förhandlingarna om brexit fortsätter under 2018 med inriktning på att utträdesavtalet ska ligga färdigt till senhösten och bli föremål för godkännande av Europaparlamentet och det brittiska parlamentet i tid till det brittiska utträdet som i enlighet med artikel 50 FEU förutses äga rum den 29 mars 2019.

## 7 Rättsstatens principer inom EU

Syftet med rättsstatsarbetet inom EU är att främja och upprätthålla medlemsstaternas respekt för rättsstatens principer och unionens grundläggande värden.

Regeringen anser att utvecklingen i Polen är mycket oroande, och stöder kommissionens motiverade förslag av den 20 december om att rådet ska slå fast att det finns en klar risk att Polen allvarligt åsidosätter unionens grundläggande värden (det s.k. varningsförfarandet enligt artikel 7.1 i EU-fördraget). Kommissionen hänvisar till den sammantagna effekten av de lagar som genomförts under två års tid och som ökar det politiska inflytandet över rättsväsendet.

Inom ramen för rådets arbete för att främja och upprätthålla rättsstaten inom unionen hölls den tredje årliga dialogen den 17 oktober under det estniska ordförandeskapet på temat ”utmaningar för mediemångfald och rättsstaten i digitaliseringens tid”.

Regeringen ser dialogerna som viktiga i arbetet med att stärka den gemensamma förståelsen för efterlevnad av rättsstatens principer och övriga grundläggande värden som EU-samarbetat vilar på. Regeringen anser vidare att det måste få konsekvenser när en medlemsstat brister i respekt för rättsstatens principer.

Regeringen tittar också tillsammans med andra medlemsstater på hur rådets dialog om rättsstatens principer kan stärkas.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i oktober.

## 8 Europa 2020-strategin och den europeiska terminen

Europa 2020 är EU:s gemensamma strategi för smart och hållbar tillväxt för alla. Den innehåller övergripande mål inom fem områden. Strategin följs upp bland annat inom ramen för Europeiska terminen som är ramverket för ekonomisk-politisk samordning inom EU.

### 8.1 Strategin för hållbar tillväxt och sysselsättning – Europa 2020

Europa 2020-strategin antogs av EU:s stats- och regeringschefer i juni 2010 och är EU:s gemensamma strategi för att skapa långsiktigt hållbar tillväxt, hög sysselsättning och social sammanhållning i unionen. Konkreta åtgärder på EU-nivå och i medlemsstaterna ska bidra till strategins målsättningar i enlighet med strategins riktlinjer (se avsnitt 31.1).

### 8.2 Europeiska terminen för stärkt ekonomisk samordning

Den sjunde europeiska terminen inleddes med att kommissionen i november 2016 presenterade sin årliga tillväxtöversikt med förslag till prioriteringar för den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken i EU för det kommande året.

I februari 2017 publicerade kommissionen landrapporter med fördjupade analyser över medlemsstaternas ekonomier. Landrapporterna är en del i uppföljningen inom ramen för den europeiska terminen och är en analytisk grund för de landsspecifika rekommendationerna. Regeringen kunde i stort ställa sig bakom kommissionens analys av den svenska ekonomin.

I april överlämnade Sverige sina nationella reform- respektive konvergensprogram till kommissionen. Efter att medlemsstaterna bidragit med sina nationella reformprogram och stabilitets- eller konvergensprogram

analyserade kommissionen dessa med hänsyn till medlemsstaternas relativa utgångslägen och nationella förutsättningar.

Kommissionen presenterade resultatet av sin analys den 22 maj i form av ett meddelande och förslag till landsspecifika rekommendationer till medlemsstaterna. Rekommendationerna identifierar de huvudsakliga utmaningar som kommissionen anser att medlemsstaterna borde prioritera de kommande 12–18 månaderna för att leva upp till målsättningarna i Europa 2020-strategin och stabilitets- och tillväxtpakten. Kommissionens förslag till landsspecifika rekommendationer behandlades i maj och juni i rådsstrukturen.

Vid Europeiska rådet den 22–23 juni avslutade stats- och regeringscheferna den europeiska terminen genom att ställa sig bakom rådets förslag till rekommendationer som därefter antogs formellt av rådet i juli.

Samråd med EU-nämnden ägde rum ett flertal gånger mellan december och februari inför rådets behandling av tillväxtöversikten och i juni respektive juli inför antagandet av de landsspecifika rekommendationerna. Även samråd med arbetsmarknadens parter, det civila samhällets organisationer samt den lokala och regionala nivån har ägt rum vid ett flertal tillfällen under året.

## 8.3 Sveriges nationella reformprogram 2017

Inom ramen för den europeiska terminen ska medlemsstaterna i april varje år överlämna nationella reformprogram till kommissionen där de redogör för genomförandet av Europa 2020-strategin i den nationella politiken. Finansutskottet informerades om Sveriges nationella reformprogram innan det formellt överlämnades till kommissionen.

### 8.3.1 Sveriges rekommendation 2017

Inom ramen för den europeiska terminen antog rådet i juli en landsspecifik rekommendation till Sverige med följande lydelse:

Härigenom rekommenderas Sverige att 2017 och 2018 vidta följande åtgärder:

- Ta itu med risker kopplade till hushållens skuldsättning, framför allt genom att stegvis begränsa avdragsrätten för utgiftsräntor på bostadslån eller genom att höja fastighetsskatten, samtidigt som utlåningen på en alltför hög skuldkvotnivå tyglas.
- Främja bostadsinvesteringar och effektivisera bostadsmarknaden, bland annat genom att införa större flexibilitet i hyressättningen och genom att se över beskattningen av kapitalvinster.

De landsspecifika rekommendationerna inom terminen är inte rättsligt bindande och regeringen ser dessa som ett instrument för att uppmuntra till en ansvarsfull ekonomisk politik och för att uppfylla de mål som sätts upp inom EU.

Det är viktigt att medlemsstaterna genomför nödvändiga reformer för att komma tillrätta med EU-ländernas minskande konkurrenskraft och svaga tillväxt.

Skr. 2017/18:118

## 9 Översynen av EU:s fleråriga budgetram 2014–2020

Under våren 2017 slutfördes den översyn av EU:s fleråriga budgetram för perioden 2014–2020 som kommissionen presenterade den 14 september 2016 (se faktapromemoria 2016:FPM8). Rådet för allmänna frågor nådde en principöverenskommelse om översynen den 15 november 2016. Italien reserverade sig mot överenskommelsen och Storbritannien avstod från att delta i omröstningen. Under våren 2017 kunde Italien slutligen lyfta sin reservation varvid överenskommelsen kunde överlämnas till Europaparlamentet för godkännande enligt gällande beslutsregler.

### **EU:s fleråriga budgetram för perioden efter 2020**

Kommissionen väntas i maj 2018 presentera ett förslag till flerårig budgetram för perioden efter 2020 och förslag till hur EU:s gemensamma utgifter ska finansieras. Ett viktigt ingångsvärde i förhandlingarna är det brittiska utträdet ur EU, vilket innebär att en betydande finansär av den gemensamma budgeten försvinner. Regeringen presenterade sina övergripande positioner inför de kommande förhandlingarna vid en presskonferens den 27 mars:

- När Storbritanniens bidrag försvinner behöver budgeten minska med lika mycket. Regeringen vill sätta ett utgiftstak som inte överstiger 1 procent av EU:s BNI.
- Den svenska avgiften ska hållas nere. Det vill vi göra främst genom att minska storleken på budgeten men också genom att värna den andel vi själva ska betala.
- Regeringen vill se en modern budget med omprioriteringar till fördel för gemensamma åtgärder som säkerhet, migration, konkurrenskraft, forskning och klimatomställning. Det sker genom minskade anslag för jordbruksstöd och strukturfonder.
- Det ska kosta att inte ta ansvar. Länder som inte tar sitt ansvar i migrationspolitiken ska inte heller kunna få tillgång till stöd från EU på samma sätt som i dag. Alla medlemsstater ska stå upp för våra gemensamma värderingar och beslut. EU för med sig både fördelar och förpliktelser.
- Regeringen vill se en mer effektiv kontroll av hur EU-medel används. Med en minskad budget blir det ännu viktigare att pengarna används på rätt sätt.

Som del i diskussionerna om EU:s framtid presenterade kommissionen i juni diskussionsunderlaget om framtiden för EU:s finanser (se faktapromemoria 2016/17:FPM117). Underlaget ger en bakgrundsteckning av

EU:s finanser samt redogör för fem olika scenarier för hur EU:s framtida finanser skulle kunna utformas. I diskussionerna om diskussionsunderlaget har regeringen utgått från de fem övergripande positionerna.

Ett EU-sakråd om diskussionsunderlaget om framtiden för EU:s finanser hölls den 12 september.

Regeringen presenterade sina övergripande positioner för finansutskottet i juni och genomförde en överläggning med finansutskottet i september.

## 10 Utvidgningsprocessen

Utvidgningen är en av EU-samarbetets största framgångar och förblir ett av unionens mest kraftfulla verktyg för att främja fred, stabilitet, välbefinnande och demokrati i närområdet. Sverige värnar ett trovärdigt EU-perspektiv baserat på utvidgningens principer och att unionens åtagande fullföljs.

### 10.1 Kommissionens utvidgningsstrategi

Kommissionen har beslutat att offentliggöra sina årliga framstegsrapporter på våren i stället för hösten. Det innebär att inga rapporter med rekommendationer eller bedömningar om EU-närmandet presenterades under året vad avser kandidatländerna Albanien, Makedonien (FYROM), Montenegro, Serbien, Turkiet eller de potentiella kandidatländerna Bosnien och Hercegovina samt Kosovo. Nästa framstegsrapporter kommer att presenteras i april 2018. Kommissionens ordförande underströk dock i sitt årliga tal om tillståndet i unionen den 13 september att ett trovärdigt utvidgningsperspektiv för västra Balkan var nödvändigt för mer stabilitet i EU:s grannskap. Sverige har tillsammans med likasinnade medlemsländer i rådet verkat för att driva EU-närmandet på västra Balkan framåt.

### 10.2 Samarbets- och verifikationsmekanismen

Samarbets- och verifikationsmekanismen (CVM) som det beslutades om i samband med Bulgariens och Rumäniens EU-anslutning granskar dessa länders utestående anpassningsarbete när det gäller rättsliga och inrikes frågor samt inom jordbruksområdet. Årets rapport visar att Bulgarien har gjort framsteg men fortsätter att uppvisa brister främst inom rättssystemets oberoende och när det gäller korruption. Rapporten visar också på en försämrad situation i Rumänien, framför allt föranledd av vissa korruptionsrelaterade lagförslag.

Albanien är kandidatland till EU sedan 2014. Kommissionen rekommenderade 2016 att landet skulle få börja förhandla om medlemskap förutsatt reformframsteg inom fem nyckelområden. Framsteg har gjorts vad avser genomförande av rättsreformen. Strukturerna för granskning av domare och åklagare har upprättats och i september påbörjade den internationella övervakningsinsatsen (IMO) sitt arbete på plats i landet. Vidare har vissa framsteg gjorts inom nyckelområden som mänskliga rättigheter och offentlig förvaltning. För att rådet framöver ska kunna besluta om att inleda medlemskapsförhandlingar behöver Albanien fortsätta genomförandet av nyckelreformer och uppvisa trovärdiga och konkreta framsteg i rättsreformen liksom i arbetet mot organiserad brottslighet.

## 10.4 Bosnien och Hercegovina

Efter ett antal framsteg inom EU-närmandet under 2016 har reformarbetet gått i stå under 2017. Ett omfattande frågebatteri har överlämnats till landet, på vilket kommissionen ska grunda sitt utlåtande om medlemskapsansökan. Besvarandet av dessa frågor skulle enligt den ursprungliga tidsplanen ha slutförts under året, men arbetet har försenats.

Betydande utmaningar kvarstår inom rättsstatsområdet, den socio-ekonomiska situationen samt när det gäller respekten för yttrande- och mediefrihet. Bosnien och Hercegovinas författningsdomstol har även suspenderat delar av landets vallagstiftning, vilket medfört att det för närvarande saknas rättslig grund för att bilda regering efter valet i oktober 2018.

## 10.5 Kosovo

Det senaste årets politiska utveckling i Kosovo har bromsat upp genomförandet av reformer som är nödvändiga för landets EU-närmande och för viseringsliberalisering. Vid stabiliserings- och associeringsrådets andra möte den 17 november bekräftades att den europeiska reformagendan ska vara vägledande framöver. Såväl under detta möte som vid stabiliserings- och associeringskommitténs första möte den 5 oktober uppmanades Kosovo att återuppta och prioritera reformarbetet, intensifiera ratificeringen av gränsdragningsavtalet med Montenegro samt påvisa konkreta resultat i arbetet mot korruption och organiserad brottslighet.

Normaliseringsdialogen med Serbien har gått på sparlåga bl.a. då Kosovo saknade en chefsförhandlare under hösten. EU:s höga representant för utrikes frågor har dock organiserat informella möten på presidentnivå. Såväl Serbiens som Kosovos president har lyft behovet av att främja en normalisering av relationerna. Den 24 oktober integrerades domare och åklagare från de serbiska parallella rättsstrukturerna i norra Kosovo i det

## 10.6 Makedonien (fYROM)

Efter år av djup politisk kris hölls, efter EU:s medling, nyval i december 2016. En socialdemokratiskt ledd koalitionsregering kunde etableras den 31 maj 2017. Den nya regeringen har gjort EU- och Natonärmande till sin högsta prioritet och har som ett led i det sökt förbättra de bilaterala relationerna med landets grannar. Ett grannlandsavtal har tecknats med Bulgarien och även den mycket viktiga relationen till Grekland har förbättrats. Grekland har hittills blockerat Makedoniens EU- och Nato-närmande på grund av dispyten om Makedoniens konstitutionella namn. Makedonien är kandidatland till EU sedan 2005, och syftet med den makedonska regeringens reformplan är att säkerställa en rekommendation om förhandlingsstart från kommissionen våren 2018. För att stödja Makedoniens EU-närmande beslutade regeringen under hösten 2017 att återinföra det bilaterala reformsamarbetet.

## 10.7 Montenegro

Montenegro inledde medlemskapsförhandlingar 2012 och är det land som har kommit längst i förhandlingarna räknat i antalet öppnade kapitel. Fyra nya kapitel öppnades under 2017 och sammanlagt har 30 kapitel av 35 nya öppnats för förhandlingar, varav tre är preliminärt stängda. Trots framsteg i förhandlingarna dras reformtakten ner på grund av institutionernas svaga kapacitet. Landet behöver uppvisa mer konkreta resultat, särskilt när det gäller kampen mot organiserad brottslighet och korruption.

## 10.8 Serbien

Serbiens medlemskapsförhandlingar inleddes år 2014. Under 2017 har sex kapitel öppnats. Sammanlagt har tolv av 35 kapitel öppnats för förhandlingar, varav två är preliminärt stängda. Den 24 oktober integrerades domare och åklagare från de serbiska parallella rättsstrukturerna i norra Kosovo med det kosovariska rättssystemet. Detta var ett framsteg inom ramen för normaliseringsdialogen mellan Serbien och Kosovo (kapitel 35, övrigt). Genomförandet av reformagendan för rättsstatskapiteln (kapitel 23 och 24) går långsamt framåt och för fortsatta kapitelöppnanden behöver konkreta framsteg uppvisas.



Turkiet fortsatte att utvecklas i en alltmer negativ riktning med bristande respekt för mänskliga rättigheter. Våren 2017 präglades av folkomröstningen om konstitutionsändringar i Turkiet den 16 april. Kommissionens ordförande, den höga representanten och kommissionären för europeiska grannskapet och utvidgningsförhandlingar gjorde ett gemensamt uttalande efter folkomröstningen. Då meddelades bland annat att konstitutionsändringarna skulle utvärderas i ljuset av Turkiets egenskap som kandidatland till EU och medlem av Europarådet. Utvecklingen i Turkiet diskuterades av rådet för utrikes frågor den 16 oktober och under Europeiska rådets möte den 19–20 oktober.

Inga förhandlingskapitel öppnades under året. Förhandlingarna inom EU:s rådsstrukturer om att uppdatera och modernisera tullunionen med Turkiet pågick under våren men avstannade i slutet av maj.

Under året fortsatte genomförandet av det gemensamma uttalandet från mötet mellan EU och Turkiet den 18 mars 2016. Faciliteten för flyktingar i Turkiet, som beslutades under 2016 och uppgår till tre miljarder euro, hade vid 2017 års slut i princip helt allokerats och utbetalningar skedde löpande under året. Stödet går till humanitära insatser samt utbildning och hälsovård. Sverige har bidragit med 570 miljoner kronor till faciliteten under perioden 2016–2017.

## 10.10 EU:s finansiella stöd till västra Balkan och Turkiet

Instrumentet för EU:s förmedlemskapsstöd (IPA II) har till syfte att stödja utvidgningsländernas EU-närmandeprocesser genom riktade insatser inom bland annat rättsstatsområdet och för kapacitetsbyggande inom offentlig förvaltning. Under året beslutades en nedjustering av Turkiets förmedlemskapsstöd för 2018 med 105 miljoner euro och en omfördelning för att öka andelen som går till att stärka demokrati och rättsstat i landet. En särskild finansieringsfacilitet (Faciliteten för flyktingar i Turkiet) har inrättats till stöd för främst syriska flyktingar i Turkiet. Finansiellt stöd ges även inom Madadfonden i syfte att hjälpa Syriens grannländer och västra Balkan att omhänderta och förbättra situationen för flyktingar.

## 11 EU:s strategi för Östersjöregionen

EU:s strategi för Östersjöregionen erbjuder ett strategiskt ramverk för samarbete i närområdet utifrån målen om att rädda havsmiljön i Östersjön, länka samman regionen och öka tillväxten. Strategin antogs 2009 och är den första av sammantaget fyra makroregionala strategier i EU. Totalt nitton EU-länder och åtta länder utanför EU deltar i dag i genomförandet av EU:s makroregionala strategier.

## **Rådets slutsatser om EU:s makroregionala strategier**

I april antog rådet slutsatser om genomförandet av EU:s makroregionala strategier, baserat på kommissionens gemensamma lägesrapport för samtliga makroregionala strategier (se faktapromemoria 2016/17:FPM74). Rådet välkomnade de resultat som makroregionala strategier bidrar till, såsom ökad territoriell sammanhållning och ett mer integrerat genomförande av EU:s politikområden. Samtidigt behöver genomförandet stärkas genom bl.a. ökat politiskt ägarskap, tydligare uppföljning av resultat, och en stärkt länk mellan EU-, nationell finansiering och makroregionalt samarbete.

### **Styrning av EU:s strategi för Östersjöregionen**

Sverige avslutade sitt ettåriga ordförandeskap i gruppen av nationella samordnare den 31 juni och lämnade därmed över till Estland att ta vid. Under Sveriges ordförandeskap fastställdes bl.a. en långsiktig rotationsordning för medlemsländernas ordförandeskap och för värdskapet av det årliga forumet vilket bidrar till ökad stabilitet och transparens i styrningen av strategin. Ordningen sträcker sig fram till år 2025.

### **Svenskt genomförande**

Tillväxtverket har i uppdrag av regeringen att årligen sammanställa en rapport och övergripande analys om genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen i Sverige. Rapporten baseras på berörda myndigheters årliga redovisning av sina uppdrag att bidra till strategins genomförande. Årets rapport visar att det svenska genomförandet fungerar väl, att strategin har bidragit till att fler myndigheter arbetar gränsöverskridande och till en ökning av myndigheters och regioners internationaliseringsarbete.

### **Årligt forum i Berlin**

Det åttonde årliga forumet för EU:s strategi för Östersjöregionen ägde rum i Berlin 13–14 juni. Tysklands utrikesdepartement stod värd tillsammans med CPMR- Östersjökommissionen. Det övergripande temat var sammanlänkning i en vid bemärkelse. Programmet som sträckte sig över två dagar handlade t.ex. om hållbara transporter, forskningssamarbeten, smarta städer, e-hälsa och framtidens sjöfart.

## **12 Medborgarinitiativet**

Det europeiska medborgarinitiativet ger EU-medborgarna en formell möjlighet att direkt påverka arbetet på EU-nivå. Sedan april 2012 har EU-medborgare möjligheten att genom att lämna in ett medborgarinitiativ uppmana kommissionen att lägga fram ett lagförslag. Ett initiativ ska

stödjas av minst en miljon unionsmedborgare från minst en fjärdedel av medlemsstaterna för att kommissionen ska ta ställning till det. Skr. 2017/18:118

I september presenterade kommissionen ett förslag till ny förordning om det europeiska medborgarinitiativet. Syftet är att dels göra medborgarinitiativet mer tillgängligt, mindre betungande och lättare att använda för organisatörerna och för dem som vill stödja ett initiativ, dels främja debatt och medborgardeltagande på europeisk nivå, även bland unga, och föra unionen närmare medborgarna (se faktapromemoria 2017/18:FPM10). Överläggning med konstitutionsutskottet ägde rum i november.

## 13 Unionsrättsakten om val till Europaparlamentet

Europaparlamentets förslag till reform av Europeiska unionens valrättsakt (se faktapromemoria 2015/16:FPM28) har behandlats på rådsarbetsgruppsnivå under året.

En grundläggande och helt avgörande förutsättning i det svenska förhandlingsarbetet har varit att tillförsäkra att ändringar i valrättsakten inte kommer i konflikt med Sveriges grundlag. En annan viktig fråga har varit att ändringarna inte ska rubba den nuvarande institutionella balansen och maktfördelningen mellan EU:s institutioner och medlemsstater.

Information lämnades till konstitutionsutskottet i januari.

## 14 Öppenhetsregister för rådet, Europaparlamentet och kommissionen

Ett interinstitutionellt avtal (IIA) om ett frivilligt gemensamt öppenhetsregister har funnits mellan Europaparlamentet och kommissionen sedan 2011. Ett förslag till nytt IIA som även ska omfatta rådet och som ska vara obligatoriskt presenterades av kommissionen den 28 september 2016 (se faktapromemoria 2016/17:FPM20). Det nya avtalet föreslås ersätta det befintliga avtalet. Huvudprincipen i förslaget är att aktörer som utför lobbyaktiviteter ska registreras för att få samverka med institutionerna på olika sätt. Registret ska vara tillgängligt för allmänheten.

Förslaget har behandlats ett flertal gånger under året. Information lämnades till konstitutionsutskottet i september.

## 15 Delegerade akter och genomförandeakter

I februari antog kommissionen ett förslag till ändringar i kommittéförfarandeförordningen som avser situationer då man inom

ramen för granskningsförfarandet nått omprövningskommittén (se fakta-promemoria 2016/17:FPM77). Ett första möte på rådsarbetsgruppsnivå har ägt rum i november, och frågan kommer att fortsätta att behandlas under 2018.

Under 2017 har vidare frågor om delegerade akter och genomförandeakter som institutionerna åtog sig att göra i det interinstitutionella avtalet om bättre lagstiftning (IIA) från 2016 aktualiserats.

När det gäller behovet av att anpassa alla rättsakter som fortfarande hänvisar till det kommittéförfarande som kallas föreskrivande förfarandet med kontroll, det s.k. PRAC-förfarandet, så har kommissionens förslag behandlats på rådsarbetsgruppsnivå och betydande framsteg har gjorts. Regeringen anser att Lissabonfördragets bestämmelser ska respekteras och en anpassning av det gamla systemet bör göras. I förhandlingen har regeringen avseende var och en av de rättsakter som behandlats bedömt om den befogenhet som tidigare getts kommissionen, ska ändras till att ges i form av en delegerad akt, en genomförandeakt eller eventuellt utgå. Information till konstitutionsutskottet om förhandlingen ägde rum den 14 september.

Frågan om att komplettera den gemensamma överenskommelsen om delegerade akter och genomförandeakter i IIA med de icke bindande avgränsningskriterierna för att skilja mellan delegerade akter och genomförandeakter har också behandlats. I december kunde man enas om rådets mandat i frågan så att förhandlingar mellan institutionerna kan inledas. Regeringen har välkomnat fortsatt arbete i frågan och angett att det är viktigt att man fortsätter diskutera icke bindande kriterier för att i möjligaste mån underlätta för dem som ska tillämpa bestämmelserna och minska på eventuella konflikter mellan institutionerna.

I IIA åtog sig också institutionerna att, senast vid utgången av året, upprätta ett gemensamt funktionellt register över delegerade akter. I december kunde ordförandeskapet meddela att de tre institutionernas arbete på teknisk nivå för att säkerställa öppenhet och kommunikation i lagstiftningsförfarandena resulterat i att inrättandet av ett gemensamt register över delegerade akter tekniskt sett blivit färdigt för att kunna tas i drift offentligt i mitten av december. Regeringen välkomnar att ett gemensamt funktionellt register över delegerade akter tas fram, frågan är också viktig från ett öppenhetsperspektiv. Öppenheten förbättras ytterligare genom att en delegerad akts hela livscykel omfattas, från planering och utarbetande till dess antagande och ikraftträdande. Det kommer att utgöra ett konkret verktyg som kommer att gynna både medborgarna och institutionerna.

## 16 Europeiska politiska partier och europeiska politiska stiftelser

I september presenterade kommissionen ett förslag på ändringar i förordningen om stadgar för och finansiering av europeiska politiska partier och europeiska politiska stiftelser (1141/2014). Syftet med

ändringarna är att åtgärda bristerna i förordningen, skapa mer öppenhet och se till att EU-budgetens begränsade medel fördelas och spenderas korrekt, och på så sätt få de europeiska politiska partierna att i större utsträckning verkligen representera de europeiska väljarna. Ändringarna ska göra så att de gällande reglerna inte kringgås eller missbrukas. Förhandlingar inleddes i en rådsarbetsgrupp under hösten. Skr. 2017/18:118

# DEL 3 EU:S FÖRBINDELSER MED OMVÄRLDEN

## 17 Utrikes- och säkerhetspolitik

Målet med den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken är att värna unionens gemensamma värden och intressen, stärka unionens säkerhet och främja internationellt samarbete.

### 17.1 EU:s utrikestjänst

EU:s utrikestjänsts (EEAS) sjunde verksamhetsår har präglats av ett osäkert omvärldsläge, såväl i närområdet som globalt. I EU:s ansträngningar att möta de utmaningar utvecklingen innebär, framgår tydligt behovet av att i nära samarbete mellan EEAS, medlemsstaterna och kommissionen ta ett samlat grepp om de olika instrument och politikområden som står till unionens förfogande. Arbetet med genomförandet av den globala strategin för EU:s utrikes- och säkerhetspolitik är ett viktigt led i detta arbete. Omfattande arbete med genomförande av strategin har bedrivits under året, särskilt inom området säkerhet och försvar.

När det gäller EEAS-personal visar statistik från EEAS (per den 31 december 2016) att målet om att diplomater från medlemsstaternas utrikesförvaltningar ska representera minst en tredjedel av EEAS-personal på chefs- och handläggarnivå i stort sett uppfyllts. Andelen är 31,6 procent. När det gäller fördelningen kvinnor–män är 33 procent kvinnor av den samlade EEAS-personalen på chefs- och handläggarnivå (i Bryssel och på EU-delegationerna). På chefsnivå är andelen kvinnor 22,7 procent. Under året har en dialog förts mellan EEAS:s företrädare och representanter för medlemsstaterna om bl.a. behovet av ansträngningar för att uppnå en jämnare könsfördelning och förstärka jämställdhetsarbetet i vidare bemärkelse.

### 17.2 En global strategi för EU:s utrikes- och säkerhetspolitik

Arbetet med genomförandet av den globala strategin, som presenterades i juni 2016, fortsatte under året inom prioriterade områden. Inom säkerhet och försvar har flera betydande beslut fattats. Vidare har arbetet inletts med att utveckla en integrerad ansats för externa konflikter och kriser, som fokuserar på hela konfliktcykeln från konfliktförebyggande till stabilisering. Under året gjordes också framsteg inom området samhällsresiliens, dvs. statens och samhällets motståndskraft mot yttre och inre kriser eller påverkan, där rådsslutsatser om en strategisk ansats till resiliens i EU:s yttre åtgärder antogs vid rådet för utrikes frågor den 13 november. Rådsslutsatserna tar vidare de rekommendationer som presenterades i juni av kommissionen och unionens höga representant för

utrikes- och säkerhetspolitik i form av ett gemensamt meddelande (se faktagromemoria 2016/17:FPM112). Syftet med meddelandet och efterföljande rådsslutsatser var att visa hur en strategisk ansats till resiliens kan öka genomslagskraften av EU:s yttre åtgärder och bidra till EU:s utvecklings-, utrikes- och säkerhetspolitiska och humanitära mål.

Inom uppföljningen av EU:s globala strategi verkade Sverige för att konceptuellt utveckla EU:s civila krishantering att bli snabbare och flexiblare för att bättre kunna stävja kriser under hela konfliktcykeln. Sverige och Tyskland tog gemensamt initiativ till ett seminarium i Berlin om att utveckla EU:s civila krishantering. Resultatet avspeglades i rådsslutsatserna i maj och inte minst i rådsslutsatserna från november som fastställde en färdplan för att under 2018 utveckla EU:s mervärde, kapacitet och snabbinsatsförmåga inom civil krishantering.

### 17.3 Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken

#### **Ett utökat försvarssamarbete**

Som ett led i uppföljningen av den globala strategin togs flera viktiga steg under året för ett utökat försvarspolitiskt samarbete inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken. I maj beslutade rådet att initiera en samordnad årlig försvarsöversikt (CARD). En testomgång kommer att genomföras under 2017–2018. Översikten syftar till att etablera en gemensam lägesbild när det gäller medlemsstaternas förmågeutveckling, på frivillig och mellanstatlig basis.

I juni fattade rådet beslut om att inrätta en central planerings- och ledningsfunktion för EU:s militära träningsinsatser (MPCC). Funktionen förväntas bidra till förbättrad operativ ledning i fält och till stärkt civil-militär samverkan. I juni presenterade även kommissionen ett förslag till en europeisk försvarsfond (EDF) som ska bestå av tre delar, ett forskningsfönster, ett försvarsindustriellt fönster samt en verktygslåda med finansiella instrument.

Europeiska rådet antog i juni rådsslutsatser om behovet av att upprätta ett permanent strukturerat samarbete på försvarsområdet (Pesco). Efter förhandlingar i EU-medlemskretsen upprättades en gemensam under rättelse till rådet som beskriver vilka principer och åtaganden som ska ligga till grund för Pesco, samt hur styrningen av samarbetet ska gå till. Beslut om Pescos upprättande antogs av rådet den 11 december och 25 medlemsstater deltar i samarbetet.

Sverige välkomnar upprättandet av ett ambitiöst, inkluderande och mellanstatligt Pesco. Pesco bidrar till en stärkt gemensam säkerhets- och försvarspolitik, och till bättre sammanhållning inom EU. Regeringen har löpande uppdaterat utrikes- respektive försvarsutskottet samt EUnämnden om förhandlingsläget. Regeringen fattade den 22 november beslut om att överlämna proposition 2017/18:44 i vilken man föreslog riksdagens godkännande för att Sverige deltar i det permanenta strukturerade samarbetet. Riksdagen godkände den 6 december 2017 att Sverige deltar i Pesco (bet. 2017/18:UFöU3, rskr. 2017/18:94).

Sverige välkomnar ett ökat europeiskt samarbete på försvarsmaterielområdet, och de mellanstatliga principerna som kommissionens förslag ger uttryck för. Regeringen ser positivt på att främja försvarsforskningen på EU-nivå. För regeringen är det också av vikt att ett ökat europeiskt samarbete inte begränsar möjligheterna till samarbete med länder utanför EU.

## **Insatser i kontinuerlig förändring**

EU:s militära och civila krishanteringsinsatser inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP) är ett konkret uttryck för unionens vilja och förmåga att bidra till fred och säkerhet. Sverige bidrar till utvecklingen av denna förmåga och har engagerat sig i samtliga insatser. Sedan insatsen EUAM Irak lanserades i oktober har EU nu 16 insatser i Europa, Afrika och Mellanöstern, varav sex militära och tio civila.

En översyn av den gemensamma finansieringen av EU:s militära krishanteringsinsatser via den s.k. Athena-mekanismen påbörjades under året. Arbetet har utgått från den inriktning som Europeiska rådet gav i juni om att ett eventuellt insättande av den europeiska stridsgruppen på en permanent basis ska finansieras gemensamt av EU:s medlemsstater. Översynen av Athena-mekanismen kommer att slutföras under 2018.

## **Insatser i Afrika**

EU:s engagemang på Afrikas horn fortgick under året med tre GSFP-insatser som ömsesidigt förstärker varandra. Under slutet av året påbörjades en strategisk översyn av insatserna. Under året har EU:s militära utbildningsinsats för somaliska säkerhetsstyrkor (EUTM Somalia) fortsatt att utbilda enheter till den somaliska armén, i nära samarbete med främst Afrikanska unionen. Den civila insatsen (EUCAP Somalia) bidrar till att utveckla kustbevakningsförmågan, att motverka sjöröveri och att möjliggöra för den lokala fiskeindustrin att utvecklas. Under året möjliggjorde revideringen av stabilitets- och fredsinstrumentets (IcSP) förordning att EU för första gången kunde stödja den maritima polisenheten i Mogadishu med materiel, i syfte att bygga långsiktig kapacitet. EU:s marina insats utanför Somalias kust (EU NAVFOR Atalanta) har under året skyddat hjälpleveranser från FN:s livsmedelsprogram till Somalia, och tillsammans med andra internationella aktörer framgångsrikt motverkat sjöröveri och bidragit till att hålla sjövägar öppna för handelstrafik. Sverige har under hösten bidragit till insatsen med ett truppbidrag om cirka 34 personer.

EU:s engagemang i Sahel har utvecklats och intensifierats. Den 20 juni beslutade rådet om att inrätta en regional samordningscell (RCC) inom den civila förmågehöjande insatsen EUCAP Sahel Mali. RCC ska utföra en analys av G5-ländernas (Burkina Faso, Mali, Mauretanien, Niger och Tchad) behov inom säkerhet och förvar, med särskilt fokus på gränsöverskridande utmaningar. Analysen ska vägleda en regionalisering av GSFP-insatserna inom Sahel (den militära utbildningsinsatsen EUTM Mali, den civila förmågehöjande insatsen EUCAP Sahel Niger och



EUCAP Sahel Mali), med fokus på gränsöverskridande samarbete och stöd till regionala samarbetsstrukturer, särskilt till dem som tillhör organisationen G5 Sahel. Den regionala ansatsen kommer att prägla den strategiska översynen av EUTM Mali som inleddes i slutet av året.

I syfte att stödja den maliska civila administrationen att återta kontrollen och återuppbygga sin legitimitet i centrala Mali beslutade rådet i augusti om en ny stabiliseringsaktion i centrala Mali. Fokus ligger på utveckling och genomförande av maliska nationella strategier samt planering för att återetablera en fungerande civil administration.

EU:s militära utbildningsinsats i Centralafrikanska republiken (EUTM RCA) är ett stöd till den FN-ledda säkerhetssektorreformen, som syftar till att bygga upp kapacitet för försvarssektorn genom utbildning och strategisk rådgivning. Sverige bidrar sedan januari med ett utbildningsteam, stabsofficer och tolkar till insatsen. Under året har pilotprojektet för återintegrering av tidigare kombattanter i civil verksamhet påbörjats. Under slutet av året initierades en strategisk översyn av insatsen.

Den 17 juli beslutade rådet om att förlänga mandatet för utbildnings- och rådgivningsinsatsen EUBAM Libyen till den 31 december 2018. I samband med det höjdes antalet utsända till insatsen till 38 tjänster. Insatsen ökar också gradvis sin närvaro i Tripoli.

## **Insatser i Europa och Medelhavet**

I Georgien har EU:s civila observatörsinsats (EUMM Georgien) bidragit till stabilisering i landet genom sitt uppdrag att övervaka avtalet om eldupphör mellan Ryssland och Georgien från konflikten år 2008. Insatsens mandat löper till december 2018.

EU:s rådgivande civila insats i Ukraina (EUAM Ukraina) har arbetat med att stödja en reform av den civila säkerhetssektorn, inklusive polisen och rättsväsendet. Under året nåddes en överenskommelse om att upprätta ytterligare ett fältkontor i insatsen, i Odessa. Den 20 november förlängdes insatsens mandat till och med den 31 maj 2019.

EU:s krishanteringsinsats i Kosovo (EULEX Kosovo) har sedan dess grundande 2008 varit EU:s största civila insats och den enda med ett exekutivt mandat. Insatsens mandat sträcker sig till sommaren 2018, och en gradvis nedtrappning av insatsen ska göras.

EU:s militära insats i Bosnien och Hercegovina (EUFOR Althea) bidrog till att stödja utbildning och kapacitetsbyggande av den bosniska säkerhetssektorn. En strategisk översyn av insatsen gjordes och på basen av den har en gradvis utfasning av vissa av insatsens aktiviteter påbörjats.

Den 25 juli beslutade rådet om att förlänga mandatet för EU:s marina operation för bekämpning av människosmuggling i Medelhavet, EUNAVFOR MED Op. Sophia, till den 31 december 2018. I samband med förlängningen justerades även mandatet på tre områden. För det första upprättades en övervakningsmekanism för att bättre kunna följa upp den utbildning som man ger den libyska kustbevakningen. En annan ny uppgift är att insatsen ska bedriva övervakning och inhämta information om smuggling av råolja och andra förbjudna exportvaror enligt FN:s säkerhetsrådsresolutioner. Slutligen ska informationsutbytet med myndigheter som Frontex och Europol främjas.

## **Insatser i Mellanöstern**

Den 16 oktober fattade rådet beslut om att etablera och lansera en ny civil GSFP-insats, EUAM Irak. Insatsen ska stödja irakiska myndigheter med strategisk rådgivning och expertis för genomförandet av den irakiska säkerhetsstrategin, bidra till samordningen av EU:s samlade stöd och identifiera och analysera irakiska behov för potentiellt ytterligare EU-stöd till långsiktig civil säkerhetssektorreform. Insatsen inrättades för en tid av 12 månader och ska främst vara verksam i Bagdad. Den nya insatsen har Sveriges starka stöd. Få frågor är viktigare för stabilisering av Irak än att reformera säkerhetssektorn och ta steg mot en rättsstat som kan leverera grundläggande säkerhet och uppfattas som legitim av medborgarna. Insatsen handlar därmed också om att förebygga en ny konflikt. Nära samverkan har skett med FN i förberedandet av insatsen.

Polisinsatsen i Palestina (EUPOL COPPS) fortsatte att fokusera på att bygga upp den palestinska civilpolisen till stöd för en tvåstatslösning. Framsteg i den inopalestinska försoningsprocessen har under hösten skapat utsikter för en eventuell återaktivering av gränsbevakningsinsatsen i Rafah (EUBAM Rafah). EU följer utvecklingen och har utfäst beredskap för en återaktivering när de politiska förutsättningarna finns. Båda insatserna förlängdes under året till och med den 30 juni 2018.

## **Konfliktförebyggande och medling**

EU ska tillämpa en s.k. integrerad ansats till kris och konflikt, dvs. en samordnad tillämpning av de verktyg EU har för att agera längs hela konfliktcykeln från tidig varning och konfliktförebyggande till medling, krishantering och återuppbyggnad efter konflikt. EU har genom stabilitets- och fredsinstrumentet (IcSP) under året finansierat konkreta medlingsansträngningar i bl.a. Mellanöstern, Centralasien och i flera afrikanska länder.

Europeiska fredsinstitutet (EIP) ska bidra till och komplettera EU:s globala fredsarbete, framför allt genom medlingsinsatser och dialogarbete. Organisationen har under året bedrivit viktiga medlings- och dialoginsatser i bl.a. Irak och Jemen, samt med EU-finansiering inlett en insats i Afghanistan och en insats som syftar till att motverka våldsbejakande extremism på Afrikas horn.

## **Kvinnor, fred och säkerhet**

EU arbetar utifrån en samlad ansats för att stärka genomförandet av FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 (2000) och de efterföljande resolutionerna om kvinnor, fred och säkerhet. Under året har rapportering om genomförandet skett gentemot uppdaterade indikatorer. EU strävar efter att bidra till ett stärkt aktörskap för kvinnor i alla faser av fredsarbetet och till att det internationella samfundet förebygger de särskilda utmaningar som kvinnor och flickor möter i krig och konflikt. Sverige har varit den främsta pådrivaren för att öka andelen kvinnor i EU:s civila krishanteringsinsatser och att tjänster för genderrådgivare inrättas i varje insats, senast i

## Säkerhet och utveckling

Revideringen av stabilitets- och fredsinstrumentets (IcSP) förordning, i syfte att inrymma möjligheten till nya kapacitetsbyggande åtgärder till stöd för säkerhet och utveckling (CBSD) trädde i kraft vid årsskiftet 2017/18. Den reviderade förordningen godtogs formellt av rådet den 11 december, efter att Europaparlamentet antagit trilogförhandlingarnas utfall i sin novembersession. Sverige kommer fortsatt värna om att OECD/DAC:s kriterier om utvecklingssamarbete respekteras fullt ut då den reviderade förordningen tillämpas.

## EU-Nato

Som uppföljning till de 42 förslag på aktiviteter och samarbetsområden som följde av den gemensamma s.k. Warszawa-deklarationen har en uppsättning nya samarbetsområden mellan EU och Nato tagits fram under året. Det handlar om att utveckla samarbetet inom tidigare identifierade samarbetsområden som cybersäkerhet, samhällens motståndskraft, hybridhot och gemensamma övningar. Förslaget introducerar även ett utökat samarbete för att minska hindren för transport av militär personal och materiel inom EU, liksom ett utökat samarbete i linje med FN-resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet.

## 17.4 EU som aktör i FN

EU har med aktiv svensk medverkan spelat en viktig roll i FN:s arbete under året och varit drivande i flera förhandlingsprocesser, resolutioner och initiativ. Årets gemensamma prioriteringar för EU:s arbete i FN, vilka antogs av rådet för utrikes frågor i juli, inkluderar bland andra FN-reform, upprätthållandet av en regelbaserad världsordning och konfliktförebyggande. Sverige har kontinuerligt verkat för att främja de gemensamma EU-prioriteringarna, inklusive som invald medlem i FN:s säkerhetsråd 2017–2018.

EU har talat i flera debatter i generalförsamlingen och hållit anföranden i öppna tematiska och geografiska debatter i FN:s säkerhetsråd, inklusive den öppna debatten om konfliktförebyggande och fredsbyggande som anordnades under det svenska ordförandeskapet i säkerhetsrådet i januari. EU:s höga representant informerade FN:s säkerhetsråd vid det årliga mötet om samarbetet mellan EU och FN. EU har fortsatt varit en viktig aktör i FN:s arbete med att genomföra resolution 1325 och efterföljande resolutioner om kvinnor, fred och säkerhet (1820, 1888, 1889, 1960, 2106, 2122 och 2242). EU har också stöttat FN:s generalsekreterares särskilda representant för frågor om sexuellt våld i konflikter.

FN är EU:s viktigaste partner i fält bl.a. i Mali, Centralafrikanska republiken, Kosovo och Somalia. Samarbete sker även mellan FN-

sekretariatet och EU:s utrikestjänst. Möten har ägt rum mellan säkerhetsrådets medlemmar och EU:s kommitté för utrikes- och säkerhetspolitik. Inom ramen för partnerskapet EU–FN sker även samarbete med Afrikanska unionen, vilket utvecklats ytterligare under året.

EU fortsatte under året att vara en ledande aktör i FN:s olika forum för mänskliga rättigheter. EU har drivit resolutioner i FN:s råd för mänskliga rättigheter och i generalförsamlings tredje utskott, som tar upp såväl tematiska frågor som situationen för mänskliga rättigheter i specifika länder. Vidare har EU också arbetat aktivt för att FN:s råd för mänskliga rättigheter – som det huvudsakliga forumet för mänskliga rättigheter – ska förbli verksamt och effektivt i ansträngningarna för att förbättra situationen för de mänskliga rättigheterna globalt.

EU har varit en aktiv aktör inom ramen för de tre huvudsakliga reforminitiativ som FN:s generalsekreterare lanserat under året när det gäller utveckling, fred och säkerhet och ledarskapsfrågor.

## 17.5 OSSE och Europarådet

Under året har verksamheten för Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) fortsatt haft ett övervägande fokus på den ryska aggressionen mot Ukraina, vilket har dominerat även EU:s arbete i organisationen. EU har bl.a. betonat vikten av att genomföra Minsköverenskommelserna. Även mänskliga rättigheter, grundläggande fri- och rättigheter, inklusive mediefrihet, och rättsstatens principer i länderna i OSSE-regionen har varit viktiga frågor för EU under året, inte minst mot bakgrund av den försämrade situationen för de mänskliga rättigheterna i delar av OSSE-regionen. EU har under året diskuterat prioriteringar för sitt arbete i OSSE och antog i november ett dokument som fastslår dessa. EU har också verkat för att förstärka OSSE:s kapacitet på områdena rustningskontroll och militär transparens, konfliktförebyggande och krishantering.

Betydelsen av det samförståndsavtal som ingicks år 2007 och som alltjämt utgör grunden för samarbetet mellan EU och Europarådet uppmärksammades under året. På såväl politisk nivå som expertnivå har en nära dialog om utvecklingen i Turkiet, Ryssland och Azerbajdzjan ägt rum. Vidare har Europarådets Venedigkommission spelat en viktig roll för EU:s hållning gentemot kontroversiella lagförslag i ett antal länder, inklusive i EU:s medlemsländer. EU är den största bidragsgivaren till Europarådets samarbetsprogram med ett antal medlemsstater på västra Balkan, i Ukraina och länderna i södra Kaukasien liksom till projektverksamhet i Turkiet och Ryssland. Genom dessa liksom regionala och tematiska program mellan Europarådet och EU bistås länderna med genomförandet av reformer som även underlättar för anslutning till EU:s stabiliserings- och associeringsavtal. Därigenom främjas även ett närmande till, och integration med, EU.

EU har under året undertecknat Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet. EU:s anslutning till Europakonventionen har fortsatt lyfts fram som en angelägen och politiskt prioriterad fråga.

Det finns ett starkt stöd från EU och dess medlemsstater för Internationella brottmålsdomstolens (ICC) arbete för att förebygga folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser och förhindra att förövarna av dessa brott får straffrihet. Under året har Gambia återkallat sitt tidigare aviserade frånträde från Romstadgan. Sydafrikas beslut om att frånträda Romstadgan har konstaterats skett i strid med landets konstitution, men under året har landet meddelat att det fortfarande har för avsikt att frånträda stadgan. Burundis frånträde fick effekt i oktober och därmed blev Burundi det första land att lämna ICC-samarbetet. EU och dess medlemsstater har samordnat sitt agerande för att förebygga att fler statsparter tar initiativ för att frånträda stadgan och i stället förmå fler stater att ansluta sig till den. Den höga representanten för utrikes frågor gjorde flera uttalanden till stöd för ICC, bl.a. vid fall av icke-samarbete med domstolen. EU verkade även för att de lagändringar som krävs för att leva upp till stadgans bestämmelser genomförs i statsparternas nationella lagstiftning.

EU och dess medlemsstater har under året diskuterat aktiveringen av ICC:s jurisdiktion över aggressionsbrottet och förhandlingar har skett parallellt i New York. I december beslutade ICC:s stadgeparter att aktivera domstolens jurisdiktion från och med den 17 juli 2018, samma dag som Romstadgan firar 20 år.

## 17.7 Respekten för mänskliga rättigheter i världen

EU har ett starkt engagemang för mänskliga rättigheter (MR) och är en global aktör på området. EU:s globala strategi utgör ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, och mänskliga rättigheter utgör en integrerad del i detta arbete. EU:s strategiska ramverk för mänskliga rättigheter och demokrati, som antogs 2012 samt en handlingsplan för genomförande av ramverket för perioden 2015–2019, anger riktningen för arbetet i tredjeländ och i multiform. Genomförandet av handlingsplanen följs upp i EU:s årliga rapport om mänskliga rättigheter och demokrati i världen. Rapporten för 2016 antogs genom rådsbeslut den 16 oktober 2017. Samråd med EU-nämnden ägde rum före antagandet. Utöver det strategiska ramverket har sedan 2012 drygt 150 landstrategier utarbetats med prioriteringar inom området mänskliga rättigheter för varje land och sedan dess har en genomgång gjorts där samtliga befintliga strategier har uppdaterats.

EU:s arbete för mänskliga rättigheter inbegriper bl.a. kampen mot dödsstraff och tortyr, liksom skyddet av religions- och övertygelsefrihet. Det inbegriper också arbetet mot diskriminering av hbtq-personer, skyddet av människorättsförsvarare och kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Det handlar även om barnets rättigheter och barn i väpnade konflikter, liksom respekten för den internationella humanitära rätten. EU har under året uppmärksammat även individuella fall där människorättsförsvarares mänskliga rättigheter kränkts. EU har också systematiskt belyst den globala trenden med ökade hinder för civilsamhällets möjligheter att verka. Sverige har verkat för att EU ska

fortsätta att vara en stark aktör för de mänskliga rättigheternas allmänna giltighet, för demokrati och för rättsstatens principer globalt, såväl i multilaterala forum som i relationen med tredjeländer.

EU har under året prioriterat att stärka arbetet för mänskliga rättigheter inom ramen för FN. Som ett led i detta arbete antar rådet årligen rådsslutser om EU:s agerande i FN:s forum för mänskliga rättigheter – främst generalförsamlingens tredje utskott och FN:s råd för mänskliga rättigheter. Samråd med EU-nämnden ägde rum före antagandet i februari. EU har, ensamt eller gemensamt med andra, lagt fram både tematiska och landspecifika resolutioner i dessa forum. Enskilda EU-medlemsstater har också lagt fram nationella initiativ som i huvudsak fått brett stöd från EU, exempelvis den resolution som Sverige tillsammans med Nya Zeeland och Mexiko lagt fram i generalförsamlingens tredje utskott om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, år 2017 med särskilt fokus på kvinnor och flickor med funktionsnedsättning.

EU:s särskilda representant (EUSR) för mänskliga rättigheter har under året deltagit i MR-relaterade aktiviteter och lett MR-dialoger. Sverige har stöttat EUSR:s arbete genom att ställa en rådgivare till förfogande till EUSR:s stab till och med februari, totalt under fyra år. EU för regelbundet dialoger om mänskliga rättigheter med organisationer och stater. Under året hölls MR-dialoger med bl.a. Afrikanska unionen, Armenien, Vitryssland, Kina, Mexiko och Vietnam.

## 17.8 Uppföljning av EU:s handlingsplan för jämställdhet 2016–2020

I enlighet med fördraget ska EU verka för jämställdhet och för jämställdhetsintegrering i all sin verksamhet. När det gäller EU:s externa relationer har en handlingsplan för jämställdhet och kvinnors egenmakt tagits fram för perioden 2016–2020. Ett huvudområde är behovet av en institutionell kulturförändring med betoning på ledarskap, ansvarsutkrävande och tillräckliga resurser för jämställdhetsarbete. Handlingsplanen anger även att en systematisk jämställdhetsanalys ska göras i alla nya externa åtgärder. Kommissionen har sammanställt en första årlig rapport om genomförandet av handlingsplanen, som bygger på information från EU-aktörerna (inklusive EU-delegationerna) och medlemsstaterna. Rapporten anger att genomförandet under 2016 har bidragit till förbättringar, men att genomförandet och en institutionell förändring tar tid. Rådsslutsatser om genomföranderapporten antogs vid rådet för utrikes frågor (utveckling) den 11 december. Rådsslutsatserna välkomnade rapporten och uppmuntrade till fortsatt genomförande.

Sverige verkar generellt för att EU ska vara en stark global aktör för jämställdhet och alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Detta gäller inte minst sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Sverige vill att åtgärderna i handlingsplanen till fullo genomförs i alla delar av EU:s externa relationer och används för att öka samordningen och stärka politisk dialog i dessa frågor.

Kvinnorätsorganisationer och andra civilsamhällesorganisationer är viktiga aktörer i jämställdhetsarbetet och bör vara delaktiga i alla steg av genomförandet av EU:s handlingsplan.

Skr. 2017/18:118

## 17.9 Agenda 2030-samarbetet i EU

I november 2016 presenterade kommissionen ett meddelande om genomförandet av Agenda 2030 (se faktapromemoria 2016/17:FPM35). Under våren har rådet förhandlat fram rådsslutsatser för att ge vägledning till EU:s genomförande av Agenda 2030, som innefattar både EU:s interna och externa arbete. Rådsslutsatserna antogs av rådet för allmänna frågor i juni.

Sverige har under förhandlingarna av rådsslutsatserna verkat särskilt för en övergripande ambitionshöjning i EU:s arbete med genomförande av Agenda 2030, bl.a. genom att säkerställa att agendan integreras i EU:s nuvarande och framtida policyarbete. De frågor som Sverige särskilt drivit handlar om jämställdhet, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR), klimat och miljö, fred och säkerhet, migration och utveckling, biståndsmål, hållbart företagande, handel, social dialog, verktyg för samstämmighet för utveckling och ett aktivt deltagande av intressenter i EU:s arbete med agendan. Sverige fick gehör för merparten av de svenska ståndpunkterna och är positivt till rådets proaktiva arbete med EU:s genomförande av agendan. I december etablerades en ny rådsarbetsgrupp under rådet för allmänna frågor för att samordna både EU-externa och EU-interna arbetet med Agenda 2030.

## 17.10 Nedrustning och icke-spridning

### Massförstörelsevapen

EU har under året följt upp den strategi mot spridning av massförstörelsevapen som rådet antog 2003. Inom ramen för denna strategi antas regelbundet rådsbeslut till stöd för de olika internationella konventionerna på området. Inom ramen för ett sådant rådsbeslut samordnade SIPRI den årliga konferensen i EU:s icke-spridningskonsortium. Uppföljning sker även genom en icke-spridningsklausul i samarbetsavtal mellan EU och tredjeland. Vidare fortsatte genomförandet av den handlingsplan om icke-spridning som EU antog 2008. EU deltog vid den årliga sessionen i FN:s generalförsamlings första utskott. Sex gemensamma anföranden hölls, dock inget tematiskt anförande om kärnvapen. Det senare återspeglar den interna motsättningen inom unionen i synen på kärnvapenedrustning. EU fördömde Nordkoreas provsprängning av en kärnladdning den 3 september samt upprepade robottester under året i strid med FN:s säkerhetsrådsresolutioner. Medlemsstaterna har genomfört de av FN beslutade sanktionerna mot Nordkorea och därtill beslutat om särskilda EU-sanktioner.

EU talade vid FN:s högnivåkonferenser om provstoppsavtalet CTBT i samband med generalförsamlingens ministervecka och CTBT:s 20-årsjubileum. Den höga representanten för utrikes frågor uppmanade bl.a.

återstående länder – i synnerhet de åtta vars ratifikation fordras för att avtalet ska träda i kraft – att ratificera CTBT snarast. Detta budskap framförde även Sverige nationellt vid de båda konferenserna.

EU har fördömt användningen av kemiska vapen i Syrien, i synnerhet när den gemensamma OPCW/FN-undersökningsmekanismen (JIM) rapporterade att syriska regimen legat bakom en nervgasattack med många offer och Daesh för en attack med senapsgas. Den syriska regimen har åter uppmanats att samarbeta till fullo med OPCW i dess arbete med att verifiera Syriens rapporter och utreda påstådd användning av kemiska vapen. EU har fortsatt uttryckt starkt stöd för JIM och OPCW. EU beklagade att det inte gick att enas i FN:s säkerhetsråd om ett förlängt mandat för mekanismen – något som Sverige befrämjade som medlem i FN:s säkerhetsråd – och i synnerhet Rysslands veton mot ett sådant beslut.

Sverige har under året gett två miljoner kronor till JIM och en miljon kronor till stöd för OPCW:s särskilda uppdrag i Syrien. Därtill bidrog Sverige med analyser och utbildningsinsatser.

EU talade gemensamt vid B-vapenkonventionens statspartskonferens, genomförde ett antal regionala konferenser till stöd för konventionen och uppvaktade ett antal länder till förmån för en stärkt översynsprocess.

EU har fortsatt varit engagerat i att stärka skyddskapacitet för kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära hot och risker för närområdet. EU deltog i G7:s icke-spridningsarbete och det globala partnerskapet mot spridning av material och teknologi för massförstörelsevapen till terrorister som under året leddes av Italien, där Sverige har samordnat en särskild arbetsgrupp om biologiska vapen. EU var även representerat vid ett högnivåmöte i Kampala inom initiativet för en global hälso-säkerhetsagenda (GHSA), som syftar till att minska hot från utbrott av smittsamma sjukdomar.

## **Konventionella vapen**

Genomförandet av EU:s strategi och handlingsplan för bekämpning av illegal spridning av små och lätta vapen (SALW) som antogs av Europeiska rådet 2005 fortsatte under året. Sverige har bidragit aktivt till framtagandet av en ny reviderad SALW-strategi. EU gav även stöd till förberedelserna inför den tredje översynskonferensen av FN:s handlingsprogram för små och lätta vapen. Sverige fortsatte att verka för att EU:s samarbetsavtal med tredjeland ska inkludera ansträngningar för motverkande av olaglig spridning av små och lätta vapen samt i lämpliga fall även stöd till FN:s vapenhandelsfördrag.

## **Rymden**

Kommissionen publicerade i oktober sitt meddelande om en europeisk rymdstrategi (se faktapromemoria 2016/17:FPM31). Strategin syftar till att ange en strategisk riktning och mål för EU på rymdområdet. Strategin tar bl.a. upp problematiken med rymdskrot och de ibland dubbla användningsområdena för civil och militär rymdverksamhet.



Rådsslutsatserna om rymdstrategin var föremål för överläggning med utbildningsutskottet och samråd med EU-nämnden i maj, och antogs vid konkurrenskraftsrådet den 30 maj. Skr. 2017/18:118

## 17.11 Strategisk exportkontroll

### **Krigsmateriel**

Under EEAS:s ledning har medlemsstater under året fortsatt att utbyta information om tillämpningen av den gemensamma ståndpunkten om export av militär teknik och krigsmateriel (2008/944/GUSP) och synen på enskilda mottagarländer. Under året antog rådet i vanlig ordning en uppdaterad förteckning över EU:s gemensamma militära lista, som återspeglar ändringar som överenskommit inom Wassenaar-arrangemanget. Dialogmöten har hållits med Europaparlamentet, tredjeländer samt enskilda organisationer. Under året deltog Sverige i två av EU:s exportkontrollstödsprogram på plats i Moldavien respektive Kosovo. EU och dess medlemsstater har fortsatt ge stöd till FN:s vapenhandelsfördrag (ATT), inklusive genomförandet i tredjeland. Ett nytt flerårigt program beslutades i maj. EU bidrog också till vapenhandelsfördragets tredje statspartskonferens i Genève i augusti.

### **Produkter med dubbla användningsområden**

Medlemsstaterna fortsatte under året att stärka regelverk och samarbetsformer för att genomföra FN:s säkerhetsrådsresolutioner om icke-spridning och åtaganden i de internationella exportkontrollregimerna Australiengruppen, Nuclear Suppliers Group (NSG), Zangger-kommittén, Missilteknologikontrollregimen (MTCR) och Wassenaar-arrangemanget. Dessa regimer reglerar produkter med dubbla användningsområden inom de nukleära, biologiska, kemiska och konventionella områdena. Sverige har varit ordförande i MTCR:s och NSG:s tekniska arbetsgrupper. Medlemsstaterna fortsatte förhandlingar i rådet om kommissionens förslag till ändringar i förordningen om produkter med dubbla användningsområden (se faktapromemoria 2016/17:FPM22). Kommissionen antog även i slutet av året en uppdaterad förteckning över produkter och teknik som omfattas av exportkontroll, baserad på de ändringar som beslutats i exportkontrollregimerna.

## 17.12 Sanktioner

EU använder sanktioner, s.k. restriktiva åtgärder, som ett utrikespolitiskt instrument för att påverka regimer i vissa länder. Under året har EU genomfört FN-sanktioner, infört nya självständiga sanktioner eller förstärkt, förlängt eller på annat sätt ändrat befintliga sanktioner när det gäller ett stort antal ländersituationer. Därtill har EU även fattat beslut om sanktioner mot personer och enheter som saknar särskild koppling till ett bestämt land eller en bestämd region. Detta gäller dels personer och

enheter som har samröre med al-Qaida-nätverket, dels sanktioner mot andra som är inblandade i terroristhandlingar, exempelvis Daesh. Sverige har fortsatt att vara drivande i frågan om rättssäkerhet och trovärdighet i EU:s sanktioner.

## 17.13 Terrorism

EU arbetar mot terrorism, internt inom unionen och externt, med utgångspunkt i EU:s övergripande strategi mot terrorism och EU:s handlingsplan mot terrorism. EU:s interna arbete mot terrorism redovisas i skrivelsens del 5 Rättsliga och inrikes frågor.

De europeiska stats- och regeringscheferna antog 2015 slutsatser för att stärka antiterroristsamarbetet med tredjeländ och insatserna kring utländska stridande. Slutsatserna har bl.a. följts upp från ett människorättsperspektiv och den halvårsvisa uppföljningen visar på framgång i genomförandet av EU:s externa säkerhetsarbete. Att allt antiterroristarbete måste bedrivas med full respekt för de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer har betonats.

EU:s externa arbete mot terrorism har intensifierats under året. Politiska dialoger med fokus på antiterrorismfrågor har hållits med en rad länder, däribland Algeriet, Tunisien, Turkiet, Indien och Pakistan. EU ingår som icke-militär partner i koalitionen mot Daesh och är en av de största bidragsgivarna till de humanitära och stabiliseringsinriktade insatserna i Syrien och Irak. Utvecklingen i de två länderna har särskilt uppmärksamats liksom medlemsstaternas utmaningar med återvändare och deras familjer, dvs. inklusive kvinnor och barn. Arbetet med att genomföra EU:s och Turkiets gemensamma handlingsplan för bekämpning av terrorism pågår.

Europaparlamentet och de europeiska stats- och regeringscheferna antog i mars nya direktiv (2017/541) om bekämpning av terrorism. Direktivet fastslog att terrorismens världsomspännande natur gör det nödvändigt för unionen och dess medlemsstater att fördjupa samarbetet med relevanta tredjeländer. I en förordning som trädde ikraft i april ändrades Schengens gränskodex för att förstärka databaskontrollen vid inresa över EU:s externa gräns, detta bl.a. för att förebygga att utländska terrorstridande ska kunna ta sig in i unionen obemärkt.

De europeiska utrikesministrarna antog den 19 juni rådsslutsatser för att förstärka EU:s externa antiterrorismarbete. Där beslutades bl.a. att det befintliga nätverket av antiterrorismexperter vid EU:s representationskontor runt om i världen ska utvidgas, både geografiskt och kompetensmässigt. Hittills har 13 sådana utsetts i framför allt MENA-regionen, västra Balkan och Sahel. Vidare pågår ett arbete med att ta fram ett ramverk för informationsbyte, ömsesidig rättshjälp och utlämningsavtal med länderna i regionen. Enligt den nya europeiska grannskapspolitiken ges stabilitets- och säkerhetsaspekter ökad tyngd i dialogen med länderna där också tekniskt bistånd och kapacitetshöjande åtgärder tas upp. Rådsslutsatserna förordar fortsatt och utökat samarbete med länder i MENA-regionen men slår också fast att västra Balkan är ett särskilt prioriterat område för EU. Här läggs vikt på samarbete för att motverka

illegal vapenhandel och flödet av utländska stridande som färdas genom regionen. Andra fokusregioner för EU är Afrikas horn och Sahel. Vid uppdateringen av EU:s Sahelstrategi lades särskild vikt på antiterrorismfrågorna, bl.a. de sekonderade säkerhetsexperterna i Nigeria och Tchad. I Asien har Bangladesh och Pakistan uppmärksammats med särskilda insatser. Under toppmötet mellan EU och Indien i oktober undertecknades ett särskilt gemensamt uttalande om ett fördjupat samarbete mot terrorism.

EU har under året alltmer betonat vikten av förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism, liksom kvinnors och flickors särskilda roll, respekt för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer.

Kommissionens spetsprogram mot våldsbejakande extremism är det s.k. nätverket mot radikalisering (RAN) som samlar tusentals aktörer i medlemsstaterna inom flera discipliner för att utbyta erfarenheter om det förebyggande arbetet mot radikalisering och extremism. Svenska aktörer har tagit aktiv del i detta nätverk. Vid rådet för rättsliga och inrikes frågor den 27–28 mars lade Frankrike och Tyskland fram förslag om att det skulle utvecklas ett EU-centrum för att förebygga radikalisering. I ett första steg inrättade kommissionen en högnivåexpertgrupp för arbetet mot radikalisering (HLCEG-R). Uppdraget för gruppen är att ta fram ett antal rekommendationer för hur EU kan stärka och vidareutveckla det förebyggande arbetet mot radikalisering. En första interimrapport om gruppens arbete presenterades i RIF-rådet den 8–9 december. Gruppens arbete pågår under 2017–2018.

## 17.14 Cybersäkerhet

Under året fortsatte arbetet med översynen av EU:s cybersäkerhetsstrategi från 2013. I september presenterade kommissionen ett cybersäkerhetspaket. En del av paketet är ett strategiskt dokument – gemensamt meddelande om resiliens, avskräckning och försvar: stark cybersäkerhet i EU (se faktapromemoria: 2017/18:FPM5).

Det strategiska meddelandet är sprunget ur översynen av EU:s strategi för cybersäkerhet från 2013 och lägger grunden för EU:s fortsatta cybersäkerhetsarbete. Under hösten har rådsslutsatser tagits fram och dessa antogs vid rådet för allmänna frågor den 20 november. Information gavs i trafikutskottet i oktober, EU-nämnden i oktober, försvarsutskottet i oktober och i november. Flera viktiga EU-processer pågår, bl.a. genomförandet av direktivet för nät- och informationssäkerhet, säkerhetssamarbete för att bl.a. stärka EU-institutionernas nät- och informationssäkerhet och samarbete för att bekämpa it-brottslighet och terrorism. En vägledning har tagits fram baserad på Budapestkonventionen om cyberkriminalitet för att möjliggöra för rättsväsendet att få kundinformation från molntjänsteleverantörer (se även avsnitten 44:9 och 44.10).

EU antog i oktober, som en uppföljning av rådsslutsatser vid rådet för utrikes frågor den 19 juni, ett ramverk för genomförande av den s.k. diplomatiska verktygslådan. Ramverket är en genomgång av EU:s instrument och beslutsprocesser för att bemöta antagonistiskt agerande i

cyberrymden, inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (GUSP). Syftet är att förebygga konflikter och att avskräcka potentiella angripare.

EU har inom ramen för sitt strategidokument för europeisk cyberdiplomati planerat för och genomfört strategiska cyberdialoger med USA, Japan, Indien, Kina, Brasilien och Sydkorea. Fokus för dialogerna har bl.a. varit internets styrning, utvecklandet av förtroendeskapande åtgärder och samarbete när det gäller cyberkriminalitet.

Under året har ett ramverk för en cyberförsvarspolicy förhandlats med syfte att förstärka cyberförsvarsaspekterna inom den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP). Vidare undertecknade EU och Nato i juli en gemensam deklaration som fastslår att de ska öka koordineringen när det gäller cybersäkerhet i missioner samt i övnings- och utbildningsverksamhet.

## 17.15 Civilskyddsmekanismen

### 17.15.1 Svenskt stöd via civilskyddsmekanismen inom EU

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har bidragit med utvärderingsexpertis till kommissionens civilskyddsmekanism under skogsbrandssäsongen i Europa, logistikresurser till Karibien under orkanen Irma och materiella resurser till skogsbränderna i Chile. Dessutom har MSB skickat expertstöd till ett EU-team i Irak och expertis inom farliga ämnen under en miljöolycka i Armenien. Inom ramen för det internationella humanitära partnerskapet (IHP) levererar MSB humanitärt koordineringsstöd under oktober 2017 till januari 2018. MSB deltar även i två projekt som syftar till att förbereda kandidatländer för EU-anslutning (IPA) på västra Balkan.

MSB har sedan tidigare översvämnings- och oljeskyddsresurser registrerade i EU:s frivilligpool. Under året har även tältresurser för att hysa befolkning, it- och kommunikationsstöd samt it- och boendestöd till stöd för EU:s civilskyddsinsatser registrerats.

### 17.15.2 Övningsprojektet EDREX

MSB har lett ett övningsprojekt, EDREX, inom Europeiska unionen med 22 deltagande länder och med ett brett deltagande inom EU:s institutioner samt utrikestjänsten. EDREX har övat samverkan och ledning mellan EU-nivån och den nationella nivån samt mellan EU och FN-systemet. Inom ramen för EDREX övades även EU:s arrangemang för integrerad politisk krishantering, IPCR. IPCR-arrangemangen, som stödjer beslutsfattande vid gränsöverskridande, tvärsektorieell kris, är fortsatt aktiverat (sedan den 30 oktober 2015) med anledning av flyktingsituationen i världen, EU och Sverige. Sverige bidrar veckovis till den inom EU gemensamma lägesbilden (ISAA).

Resultaten av EDREX kommer att bidra till utveckling av civilskyddsmekanismen och den samlade krishanteringsförmågan inom

## 17.16 Konsulär beredskap

EU:s medlemsstater arbetar löpande med informations- och erfarenhetsutbyte för att utarbeta god praxis och effektiva samarbetsformer såväl i det dagliga konsulära arbetet som vid konsulära kriser. Informationsutbyte och EU-samverkan har under året skett vid flera konsulära kriser bl.a. i samband med det försämrade säkerhetsläget i Kenya, Venezuela och Zimbabwe och orkanerna i Karibien. Det pågår ett arbete med EU-gemensamma krisberedskapsplaner och konsulär övningsverksamhet. Arbetet med att anpassa nationell lagstiftning till direktivet om konsulärt skydd för icke-företrädde unionsmedborgare i tredjeland fortgår. Direktivet siktar till att säkerställa samordning, såväl i kris- och katastrofsituationer som i enskilda nödsituationer. Proposition överlämnades till riksdagen den 12 december (2017/18:48). Slutdatum för införlivande av direktivet är den 1 maj 2018.

## 18 Den gemensamma handelspolitiken

EU:s handelspolitik fokuserar på EU:s gemensamma agerande i skapandet av globala och regionala regler för import och export i Världshandelsorganisationen (WTO) och i bilaterala och regionala frihandelsavtal. Sverige är en stark förespråkare för fri och rättvis handel, ökad öppenhet och mot protektionism. Miljön, klimatet, löntagarnas intressen och människors hälsa ska värnas i handelspolitiken. I tillägg har Sverige varit pådrivande för att integrera ett jämställdhetsperspektiv i frihandelsavtalen. EU:s externa handel bidrar till EU:s tillväxt och sysselsättning och är en central del av EU:s roll som global aktör.

### 18.1 Regionala och bilaterala frihandelsavtal

EU förhandlar en rad bilaterala och regionala frihandelsavtal med länder och regioner som komplement till de multilaterala förhandlingarna i WTO.

Frihandelsavtalet CETA mellan EU, dess medlemsstater och Kanada tillämpas sedan den 21 september provisoriskt i avvaktan på att samtliga medlemsstater ratificerar CETA.

EU och Japan lyckades träffa en överenskommelse om ett frihandelsavtal under året. Förhandlingarna har pågått sedan 2013 och blir det största bilaterala avtal som EU förhandlat hittills.

Under året har EU även påbörjat förhandlingar med Chile om att modernisera associeringsavtalet EU-Chile, och påbörjat diskussioner om förhandlingsmandat för Australien och Nya Zeeland.

Förhandlingarna om ett associeringsavtal EU–Mercosur inleddes redan 1999. Förhandlingarna återupptogs hösten 2016 och har sedan dess varit intensiva och substansorienterade. Förhandlingsavslut väntas först under 2018.

EU har sedan år 2000 ett frihandelsavtal med Mexiko. I juni 2016 hölls den första förhandlingsrundan mellan EU och Mexiko i syfte att fördjupa det nuvarande avtalet. Precis som i fallet med Mercosur har förhandlingarna det senaste året varit intensiva, och förhoppningar finns om förhandlingsavslut i början av 2018.

Diskussioner pågår för att förbättra existerande handelsrelationer mellan EU och grannländerna inom Östliga partnerskapet och Södra grannskapet. Förhandlingar om djupgående frihandelsavtal (DCFTA), som en del av breda associeringsavtal, inleds när respektive land är redo.

Den 1 september trädde associeringsavtalet och det fördjupade frihandelsområdet mellan EU och Ukraina i kraft.

## 18.2 EU:s arbete med hållbart företagande

Under hösten skickade Sverige tillsammans med några likasinnade medlemsländer ett brev till kommissionens vice ordförande med en uppmaning till kommissionen att utarbeta en handlingsplan om hållbart och ansvarsfullt företagande så snart som möjligt för att EU ska kunna fortsätta att ha en ledande roll inom hållbart företagande. Sverige fortsätter att med likasinnade länder driva på för att EU ska fortsätta att ha en ledande roll inom hållbart företagande.

## 18.3 Exportkrediter

Förhandlingarna om ett nytt globalt exportkreditavtal som omfattar även icke-OECD-länder fortsatte och en generalsekreterare från EU (Italien) utsågs till generalsekreterare för internationella arbetsgruppen för exportkrediter. Den största frågan här rörde hur gemensamma ramar för exportkrediter med inslag av bistånd ska åstadkommas inom OECD i ljuset av Agenda 2030 och målet om ökad privatsektorfinansiering, utan att gällande regler inom Arrangemanget för exportkrediter åsidosätts.

## 18.4 Ny beräkningsmetod för antidumpning och ny metod vid antisubventionsundersökningar

I november 2016 presenterades kommissionens förslag till förordning om införande av en ny beräkningsmetod för antidumpningsmarginaler och subventioner i fall där det förekommer marknadssnedvridningar (se fakta-promemoria 2016/17:FPM32). Förordningen antogs av rådet (Transport-, telekommunikations- och energirådet, TTE) den 4 december. EU behövde anpassa sin lagstiftning med anledning av sina åtaganden i Världshandelsorganisationen.

Den nya metoden ersätter systemet som idag gäller för länder som EU klassar som icke-marknadsekonomier i EU:s antidumpningsförordning, framför allt gällande Kina, och förordningen blir därmed landsneutral. Trilogförhandlingar mellan Europaparlamentet, rådet och kommissionen som har förts under året har varit svåra och resultatet är en kompromiss. I kompromissen har snedvridna lönekostnader tillkommit i listan med exempel på vad som utgör en marknadssnedvridning. Vidare har det ytterligare lagts på kommissionen att ta fram regelbundna rapporter om snedvridningar och Europaparlamentet ges utökade möjligheter att begära information från kommissionen.

## 18.5 EU:s handelspolitiska skyddsinstrument

Den flera år utdragna diskussionen om en gemensam ståndpunkt när det gäller modernisering av EU:s handelspolitiska skyddsinstrument har under året skett genom intensiva trilogförhandlingar mellan Europaparlamentet, rådet och kommissionen. Förhandlingarna har gått framåt men fortfarande kvarstår meningsskiljaktigheter om den s.k. regeln om lägsta tull, vilken är betydelsefull för att kunna balansera intresset hos de företag som söker skydd, med intresset hos de företag som är beroende av import av varan.

## 18.6 Konfliktmineraler

Under 2017 antogs en förordning om fastställande av skyldigheter vad avser tillbörlig aktsamhet i leveranskedjan av unionsimportörer av tenn, tantal, volfram och guld med ursprung i konflikttrabbade områden och högriskområden. Förordningen trädde i kraft den 8 juni och tillämpas från den 1 januari 2021. Förordningen utgör ett viktigt framsteg som kan bidra till att minska möjligheterna för väpnade grupper, som begår övergrepp på befolkningen, att få finansiering genom försäljning av mineraler. Under processen förespråkade Sverige att stärkta krav för importörer skulle återspeglas i förordningen, och bidrog därmed till att förordningen har obligatoriska krav på alla importörer inom EU, som importerar mineraler över ett visst tröskelvärde, att vidta tillbörlig aktsamhet.

## 18.7 Handelsrelaterat utvecklingssamarbete

EU och dess medlemsstater är tillsammans världens största givare av Aid for Trade, dvs. handelsrelaterat utvecklingssamarbete. Under året fortsatte kommissionens arbete med att uppdatera EU:s strategi för Aid for Trade, i ljuset av de handelspolitiska förändringarna och andra förändringar som Agenda 2030, Parisavtalet och samstämmighetspolitiken för utveckling som inträffat sedan den första strategin antogs 2007. Ett meddelande om den uppdaterade strategin antogs i november och rådsslutsatser i december. Sverige har drivit vikten av att inkludera och beakta bl.a. jämställdhet, hållbarhet, digitalisering, standardisering och globala värdekedjor i den uppdaterade strategin, vilket fått gott genomslag. EU var

Skr. 2017/18:118 också en aktiv deltagare vid Global Review som äger rum vartannat år i WTO:s och OECD:s regi för att följa upp och utvärdera Aid for Trade globalt.

## 19 EU som global utvecklingspolitisk aktör

### 19.1 Samstämmighet för utveckling

EU har ett fördragsbundet åtagande till samstämmighet för utveckling. Det innebär att hänsyn ska tas till utvecklingsmålen vid beslut inom olika politikområden med påverkan på utvecklingsländer. Sverige var aktivt i diskussionen om hur samstämmighet för utveckling inkluderades i de rådsslutsatser om genomförandet av Agenda 2030 som antogs av rådet för allmänna frågor den 20 juni 2017. I det nya dokumentet, Nytt europeiskt samförstånd om utveckling – Vår värld, vår värdighet, vår framtid, slås också fast att EU och dess medlemsstater ska tillämpa principen om politisk samstämmighet för utveckling och ta hänsyn till målen för utvecklingssamarbetet i alla externa och interna policyer som genomförs och som sannolikt kommer att påverka utvecklingsländerna.

### 19.2 EU:s utvecklingspolitik

EU och dess medlemsstater är världens största givare av utvecklingsbistånd. Utvecklingssamarbetet utgör en central del av EU:s utrikespolitik. Efter intensiva förhandlingar antogs i juni 2017 EU:s nya policy för utvecklingssamarbete vid namn Nytt europeiskt samförstånd om utveckling – Vår värld, vår värdighet, vår framtid. Policyn godkändes vid rådsmötet den 19 maj och en signeringsceremoni med rådet, kommissionen, Europaparlamentet och den europeiska utrikestjänsten ägde rum den 7 juni. Samråd i EU-nämnden ägde rum i maj. Policyn är politiskt bindande för EU-institutionerna och EU:s medlemsstater och tar sin utgångspunkt i Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Vidare ska denna policy vägleda EU:s och medlemsstaternas utvecklingspolitik under de kommande 15 åren där utrotning av fattigdomen fortsätter att vara det främsta målet.

För Sverige var framtagandet av policyn högt prioriterad vilket resulterade i stort genomslag för flera svenska centrala politiska prioriteringar i förhandlingarna. Exempel på detta är betydelsen av en rättighetsbaserad ansats och fokus på de fattigaste länderna och behovet av att hantera utmaningar med klimatförändringar och miljöförstöring. Även medlemsstaternas åtagande om att allokera 0,7 procent av BNI till officiellt bistånd (ODA) och vikten av att respektera OECD/DAC:s ODA-definition fick genomslag. Vidare integrerades Sveriges prioriteringar när det gäller migration och utveckling, fokus på demokrati och mänskliga rättigheter samt skrivningar kring jämställdhet och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). EU och dess medlemsstater kommer att följa



upp policyn bl.a. genom en gemensam syntesrapport till FN var fjärde år om vilken effekt stödet till utvecklingsländerna har haft för genomförandet av Agenda 2030. Policyn ligger väl i linje med Sveriges policyramverk för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (2016/17:60).

Skr. 2017/18:118

### 19.3 EU:s arbete för mänskliga rättigheter och demokrati

En halvtidsöversyn av EU:s handlingsplan för mänskliga rättigheter och demokrati har genomförts under 2017 och rådet för utrikes frågor antog rådsslutsatser den 16 oktober. Samråd med EU-nämnden ägde rum före antagandet. Rådsslutsatserna konstaterar bl.a. att handlingsplanen har bidragit till att på ett sammanhängande sätt integrera mänskliga rättigheter i samtliga delar av EU:s externa agerande. Det slås även fast att skyddandet och främjandet av mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer fortsatt ska vara en central prioritering även bortom 2019. Sverige drev framgångsrikt att rådsslutsatserna skulle framhålla vikten av att främja och skydda rättsstatens principer och att motverka diskriminering bl.a. på grund av kön, ras eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionsnedsättning, ålder eller sexuell läggning.

Den 19 juni antog rådet för utrikes frågor slutsatser om EU:s engagemang med civilsamhället i de externa relationerna. Samråd med EU-nämnden ägde rum före antagandet. Rådet bekräftade EU:s stöd till civilsamhället och framhöll dess vikt för främjandet av mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer.

Det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter (EIDHR) stöder organisationer och personer som arbetar för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer runt om i världen. En halvtidsöversyn av EIDHR har påbörjats.

Även om samstämmigheten är fortsatt stor bland EU:s medlemsstater har det på vissa områden inom den externa MR-politiken blivit allt svårare att hålla ihop, såväl lokalt i tredjeland som i multiform. Överenskomna positioner utmanas återkommande av vissa medlemsstater. Detta har föranlett ofta intensiva diskussioner på flera nivåer i EU-systemet, där Sverige och likasinnade drivit på för att hålla ihop EU och att få till stånd en bredare diskussion om enighet och arbetsmetoder. I oktober diskuterades frågan av EU:s utrikesministrar vid rådet för utrikes frågor. Utfallet av dessa diskussioner blev ett tydligt budskap om vikten av en stark och enad EU-röst och att det åligger alla EU-medlemsstater att förhandla i konstruktiv anda och visa kompromissvilja. Frågan behandlades vid samråd med EU-nämnden.

### 19.4 EU:s humanitära bistånd och EU:s roll som humanitär aktör

EU är världens största humanitära givare. EU:s medlemsstater ger omfattande bilateralt humanitärt bistånd. Utöver detta ger kommissionen humanitärt bistånd som finansieras av EU:s budget och därigenom av

medlemsstaterna genom EU-avgiften. Genom att ge humanitärt bistånd försöker EU rädda liv och lindra mänskligt lidande till följd av krig, konflikter, naturkatastrofer och andra kriser. År 2016 bidrog EU med över 2,1 miljarder euro i humanitärt bistånd och civilskyddsassistans till människor i nöd.

EU arbetar för att det humanitära biståndet ska vara behovsbaserat och ges i enlighet med internationell humanitär rätt och de humanitära principerna om humanitet, neutralitet, opartiskhet och oberoende samt för att bättre koppla samman humanitärt bistånd och långsiktiga utvecklingsinsatser. Rådsslutsatser på området antogs den 19 maj. Arbetet med att följa upp det humanitära världstoppmötet i Istanbul och *Grand Bargain*-överenskommelsen i maj 2016 har fortsatt under året. Med anledning av att cirka 20 miljoner människor i Jemen, nordöstra Nigeria, Somalia och Sydsudan riskerade att drabbas av svält antogs den 17 juli rådsslutsatser på området. Sverige har även verkat för ett starkt samarbete mellan EU och FN på det humanitära området, respekt för de humanitära principerna och jämställdhetsintegrering i humanitära insatser.

## 19.5 Den externa investeringsplanen

Förslaget till extern investeringsplan (EIP) presenterades i september 2016. I EIP ingår tre pelare: en ny investeringsfond (Europeisk fond för hållbar utveckling, EFHU), tekniskt bistånd samt insatser för att främja reformer i partnerländerna som har en positiv inverkan på investeringsklimatet. En central del i EIP är investeringsfonden (se faktapromemoria 2016/17:FPM18). Förhandlingar om en förordning för EFHU inleddes i september 2016. Trilogförhandlingar ägde rum om förordningen under våren och Europaparlamentet antog den framförhandlade överenskommelsen i juli. Den 25 september antog rådet förordningen om EFHU. Samråd med EU-nämnden ägde rum i september.

Sverige har betonat att fokus på grundorsakerna till ofrivillig migration inte får leda till en nedprioritering av satsningar i det östra grannskapsområdet. Sverige har också drivit och fått gehör för att EFHU ska ha ett tydligt mervärde och komplettera existerande satsningar på utvecklings- och migrationsområdena. I förhandlingarna har Sverige vidare drivit och fått genomslag för att utvecklingsprinciper som hållbarhet, additionalitet och biståndseffektivitet (inklusive obundenhet) tydligt ska framgå i förordningen. Ambitiösare målsättningar när det gäller miljö-, klimat- och jämställdhetsaspekter har också förespråkats.

## 19.6 Hälsa och rättigheter

Sverige är pådrivande inom EU för ett helhetsperspektiv på global hälsa med en förebyggande ansats fokuserad främst på barn- och mödrahälsa, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) samt hälsosystemstärkande. EU:s handlingsplan för jämställdhet och kvinnors egenmakt 2016–2020 har varit utgångspunkten i EU:s arbete med SRHR. I ljuset av ökat motstånd mot SRHR globalt har Sverige tillsammans med

likasinnade verkat för att EU stärker sin röst och finansiering till SRHR-frågorna. Kommissionen deltog vid *She-Decides*-konferensen den 2 mars som Sverige tillsammans med Nederländerna, Danmark och Belgien stod värd för i Bryssel. Motståndet mot SRHR inom EU har fortsatt varit starkt under 2017 från vissa länder. Särskilt kontroversiella frågor är allas tillgång till säker och laglig abort samt rätten att fritt, utan tvång, våld eller diskriminering utöva sin egen sexualitet. Efter långa och intensiva förhandlingar enades medlemsstaterna under året om EU:s nya utvecklingspolicy Nytt europeiskt samförstånd om utveckling – Vår värld, vår värdighet, vår framtid. Tillsammans med likasinnade länder drev Sverige särskilt hårt och fick genomslag för skrivningar om vikten av alla människors fulla åtnjutande SRHR samt tillgång till sex- och samlevnadsundervisning.

## 20 EU:s bilaterala och regionala förbindelser

### 20.1 Samarbete mellan EU och EFTA-länderna

Två möten hölls under året med EES-rådet, som är Europeiska ekonomiska samarbetsrådets högsta organ (och inbegriper EU, Island, Liechtenstein och Norge). Den 5 april avslutades förhandlingar mellan EU och Norge om ingående av avtal om ytterligare handelsförmåner för jordbruksprodukter på grundval av artikel 19 i EES-avtalet. Avtalet undertecknades mellan parterna den 20 november och EES-rådet välkomnade ett snart genomförande av rådsslutsatserna som antogs den 14 november. Norges respektive EES finansiella mekanism för perioden 2014–2021 trädde i kraft den 1 september. Den 23 november undertecknades ett avtal mellan EU och Schweiz om att sammankoppla EU:s utsläppshandelssystem för växthusgaser till det schweiziska. Avtalet ska ratificeras av Europarådet och Europaparlamentet, och väntas träda i kraft 2019.

### 20.2 Östliga partnerskapet

Östliga partnerskapet omfattar EU:s bilaterala relationer med Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Moldavien, Ukraina och Vitryssland, samt en multilateral dimension med samarbete mellan EU och alla partnerländer. Arbetet under året har varit inriktat på förberedelser inför toppmötet som ägde rum i Bryssel den 24 november. Toppmötet i Bryssel fastslog att partnerskapet skulle breddas, fördjupas och fokuseras utifrån prioriteringarna från toppmötet 2015. Till detta lades samarbete med civilsamhället, jämställdhet och antidiskriminering samt att motverka desinformation och stödja oberoende media som horisontella prioriteringar. På toppmötet antogs 20 konkreta målsättningar fram till 2020 inom dessa

områden. Partnerskapets multilaterala arkitektur ska justeras för att göra arbetet mer resultatorienterat och följbart.

Inriktningen är en bred ansats för att stärka partnerländernas samhälleliga motståndskraft, och konkreta resultat på sektorsområdena kommer att stå i fokus framgent. Agenda 2030 och de globala utvecklingsmålen och Parisavtalet om klimatförändringar är viktiga element i samarbetet. Arbetet med jämställdhet behöver dock stärkas. Förståelsen för denna frågas vikt är bristfällig, även om steg tas i rätt riktning. Samarbetet med det civila samhället är centralt men bör stärkas. Utmaningarna med desinformation/informationspåverkan har under året kommit att bli en framträdande fråga, som omfattar såväl partnerländerna som EU:s medlemsstater och som Sverige drivit. Sverige har framhållit partnerskapets värderingsbaserade grund, jämställdhetsfrågornas betydelse för god utveckling, civilsamhällets roll, strategisk kommunikation, samt att ett fokus på ungdomar behövs. Sverige har betonat länders suveräna rätt att välja sina utrikes- och säkerhetspolitiska samarbeten, och länders territoriella integritet. Vidare har Sverige drivit att förstärka säkerhetssamarbetet med utgångspunkt i mänsklig säkerhet och vikten av ett starkt rättssamhälle i arbetet mot korruption, organiserad brottslighet, hybridhot och terrorism.

Framsteg har gjorts när det gäller politisk associering och ekonomisk integration med EU. Genomförandet av associeringsavtalen inklusive fördjupade frihandelsområden har fortsatt i Georgien, Moldavien och Ukraina. I marginalen av toppmötet tecknades ett omfattande och fördjupat partnerskapsavtal med Armenien. Förhandlingar om ett avtal med Azerbajdzjan pågår. Dialogen med Vitryssland har intensifierats.

Stödet för partnerskapet är starkt, även om EU:s externa och interna utmaningar påverkar engagemanget från delar av medlemsstatskretsen. Reformstöd och bistånd ges genom europeiska grannskapsinstrumentet (ENI). Kommissionen presenterade en halvtidsöversyn av ENI och andra biståndsinstrument i december 2017. Sverige har infört halvtidsöversynen verkat för en bibehållen nivå av stöd för grannskapet och att EU:s kommunikation om ENI-stödet stärks.

Rysslands agerande har fortsatt präglat genomförandet av politiken. Arbetet inom EEAS:s East StratCom, som etablerades 2015 som svar på propaganda och informationspåverkan, är viktigt och uppskattat. Möjligheter att vidareutveckla detta arbete diskuteras.

Under året har ett utrikesministermöte ägt rum, samt ett flertal ministermöten bl.a. om digital ekonomi och e-förvaltning, då en ministerdeklaration antogs, samt en ungdomskonferens, en mediekonferens och ett civilsamhällesforum. Utrikesutskottet och EU-nämnden informerades i juni och november.

### 20.3 Östeuropa och Centralasien

Under året har Rysslands aggression mot Ukraina fortsatt, inklusive den olagliga annekteringen av Krim och Sevastopol. EU har förlängt och i vissa fall kompletterat de olika former av sanktioner som infördes under 2014. Sverige har fortsatt att ge stöd till reformprocesserna i regionen,

verkat för fredliga lösningar på de utdragna konflikterna och varit drivande för en stark och tydlig EU-linje när det gäller respekten för demokrati och mänskliga rättigheter.

Skr. 2017/18:118

### **20.3.1 Ryssland**

Inga toppmöten mellan EU och Ryssland eller andra högnivåbesök har genomförts under året, men däremot mellan enskilda medlemsstater och Ryssland. Förhandlingarna om viseringsfrihet och frihandel är fortsatt suspenderade. EU:s sektoriella sanktioner mot Ryssland, som infördes den 31 juli 2014 och berör sektorerna finans, olja, handel med krigsmaterial och produkter med dubbla användningsområden, förlängdes den 28 juni till och med den 31 januari 2018.

EU:s individuellt riktade sanktioner i form av frysning av tillgångar samt reserestriktioner har förlängts fram till den 15 mars 2018. Nya individer och juridiska personer har under året lagts till listan på personer som är föremål för dessa åtgärder. De sanktioner som förbjuder import, viss export och investeringar till respektive från Krim, förlängdes den 18 juni fram till 30 juni 2018. EU:s medlemsstater och institutioner är överens om att en återgång till unionens tidigare relation med Ryssland är omöjlig så länge som Rysslands politik och dess agerande i och gentemot Ukraina förblir oförändrat.

Rysslands agerande på det utrikes- och säkerhetspolitiska området har fått ökad uppmärksamhet under året. Den militära insatsen i Syrien och stödet till den syriska regimen har orsakat omfattande lidande, inte minst bland civilbefolkningen. Mer och mer uppmärksamhet har riktats också mot rysk desinformation och misstänkt inblandning i andra länders valprocesser. Sverige har fortsatt att hålla en hög profil vad avser den bristande respekten för mänskliga rättigheter och demokrati i Ryssland och har i detta avseende konsekvent verkat för en stark och tydlig EU-linje.

### **20.3.2 Ukraina**

EU har sedan konflikten med Ryssland inleddes varit tydligt i sitt politiska stöd till Ukraina, i uttalanden för Ukrainas territoriella integritet och oberoende, i fördömande av Rysslands olagliga annektering av Krim och destabilisering av östra Ukraina. Stödet har även manifesterats genom sanktioner riktade mot Ryssland, samt i form av konkreta stödinsatser för landets reformprocess. Sverige är ett av de länder som i EU och andra multilaterala sammanhang är mest engagerat för Ukrainas suveränitet, territoriella integritet samt EU-närmande. Sverige är även en av de största bilaterala biståndsgivarna till Ukraina.

Två EU-frågor har under 2017 dominerat: ikraftträdande av viseringsfrihet och av associeringsavtalet EU-Ukraina. Innehavare av ukrainska biometriska pass kan fr.o.m. den 11 juni resa viseringsfritt till länder inom Schengen-zonen. Viseringsfriheten föregicks av en s.k. viseringsdialog med kommissionen, som pågick 2008–2016, då kommissionen bedömde att Ukraina hade genomfört reformer enligt fastställda kriterier inom ramen för en särskild handlingsplan. Enligt en ny

förstärkt suspenderingsklausul (tillämpbar på alla länder med viseringsfrihet) kan ukrainska avsteg från handlingsplanen efter den 11 juni, eller stora ökningarna i antalet ogrundade asylansökningar, dock föranleda en suspendering av viseringsfriheten från Schengenländernas sida. Rådet har även enats om att EU:s övervakning av de delar av handlingsplanen som berör ukrainska åtgärder för att bekämpa korruption och organiserad brottslighet ska fortsätta även efter att viseringskraven avskaffats.

Efter att ha tillämpats provisoriskt sedan den 1 januari 2016 kunde associeringsavtalet fullt ut träda ikraft den 1 september 2017. Avtalet är det mest omfattande som EU ingått med något land och har haft en central roll i Ukrainas konflikt med Ryssland sedan 2014. Ikraftträdandet föregicks av en nederländsk folkomröstning i april 2016 i vilken en majoritet röstade mot ratificering av avtalet. Föranlett av detta antog Europeiska rådet i december 2016 ett förklarande uttalande om att avtalet inte innebär ett åtagande om att ge Ukraina status som kandidatland, inte medför några ömsesidiga säkerhetsgarantier, eller ger ukrainska medborgare uppehålls- och arbetstillstånd. Frågan blev laddad inför det nederländska parlamentsvalet i mars 2017. Det nederländska parlamentet kunde därefter, den 30 maj, rösta för ratificering av avtalet.

Det djupgående frihandelsområdet (DCFTA) är kärnan i avtalet och innebär att huvuddelen av tullarna på handeln med EU avskaffas. Ukraina ska samtidigt gradvis anpassa sig till EU:s standarder och regler. Avtalet är även inriktat på stöd till centrala reformer, ekonomisk återhämtning och tillväxt samt samhällsstyrning och samarbete inom olika sektorer.

EU:s bistånd till Ukraina är kopplat till associeringsavtalets reformagenda.

### **20.3.3 Moldavien**

Moldavien har sedan 2014 ett associeringsavtal med EU (trädde i kraft 2016). Handelsdelen i avtalet innebär att ett långtgående frihandelsområde har upprättats mellan Moldavien och EU.

Den moldaviska regeringen för officiellt en politik inriktad på EU-närmande, men trots ett aktivt lagstiftande arbete och att regeringen enligt egna uppgifter uppfyllt ca 75 procent av associeringsavtalet finns brister i genomförandet av reformer. Efter att IMF:s styrelse i november 2016 godkänt ett stödpaket till Moldavien återupptog EU under 2017 budgetstödsutbetalningar, som hade varit suspenderade på grund av en bankskandal 2014. Utbetalningarna var villkorade till att banksektorn reformerades och att ett IMF-program upprättades. Kvarvarande budgetstöd för rättssektorn i Moldavien kommer däremot inte att utbetalas på grund av bristande reformresultat. EU fattade under året även beslut om ett makrofinansiellt stödpaket (MFA) med en första utbetalning planerad under 2018.

De formella förhandlingarna om Transnistrienkonflikten, där EU deltar som observatör, har fortsatt under året men utan konkreta resultat.

De formella förhandlingarna om Transnistrienkonflikten, där EU deltar som observatör, har fortsatt under året men utan konkreta resultat.

### 20.3.4 Georgien

Georgien har fortsatt att genomföra reformer utifrån det associeringsavtal som trädde i kraft i juli 2016 och som bidrar till djupare politisk associering och ekonomisk integration mellan EU och Georgien. Avtalet innebär också att ett långtgående frihandelsområde har upprättats. Sedan mars 2017 åtnjuter georgiska medborgare med biometriska pass viseringsfrihet till Schengenområdet. Med sin ambitiösa reformtakt fortsätter Georgien att vara en viktig partner till EU inom det östliga grannskapet. I enlighet med ”mer för mer”-principen inom EU:s Östliga partnerskap stödjer EU Georgiens reformansträngningar. EU fortsätter även att stötta Georgiens ansträngningar att motverka konsekvenserna av den utdragna konflikten kring Georgiens utbrytarregioner Abchazien och Sydossetien, vilken ännu pågår efter kriget med Ryssland i augusti 2008. EU:s övervakningsmission (EUMM) verkar enligt sitt mandat sedan 2008, men fortsatt utan tillträde till utbrytarregionerna. Sverige är näst största personalbidragsgivaren till EUMM. EU har också en särskild representant för Södra Kaukasien och krisen i Georgien.

### 20.3.5 Vitryssland

EU:s bilaterala relation till Vitryssland är mindre utvecklad, till följd av att landet hittills inte levt upp till EU:s förväntningar när det gäller respekt för demokrati och mänskliga rättigheter.

I februari beslutade EU att förlänga de befintliga sanktionerna mot fyra personer med anledning av deras ansvar för fyra fall av ouppklarade försvinnanden kring år 2000 samt det sedan tidigare existerande vapenembargot. Samtidigt infördes i embargobestämmelserna, rörande utrustning som kan användas för internt förtryck, ett undantag för skid-skytteutrustning.

### 20.3.6 Armenien och Azerbajdzjan

I marginalen till toppmötet för Östliga partnerskapet den 24 november undertecknades ett nytt partnerskapsavtal mellan EU och Armenien. Detta avtal ger det juridiska ramverket för relationerna mellan EU och Armenien. Avtalet ersätter partnerskaps- och samarbetsavtalet från 1999. Förhandlingar om ett liknande avtal med Azerbajdzjan inleddes efter att president Alijev besökt Bryssel i februari och flera förhandlingsrundor har hållits under 2017.

Under 2016 och 2017 återupptogs alla mötesformat under det gamla partnerskaps- och samarbetsavtalet med Azerbajdzjan efter att dessa möten varit suspenderade i lite mer än ett år. EU och Azerbajdzjan undertecknade under toppmötet den 24 november ett nytt luftfartsavtal. EU stöttade OSSE:s Minskgrupp i fredsskapande åtgärder gällande konflikten i Nagorno-Karabach, bl.a. genom programmet Europeiskt partnerskap för en fredlig lösning av konflikten i Nagorno-Karabach (EPNK). EU gjorde även uttalanden om parlamentsvalet i Armenien i maj samt uttalanden kring flera gripanden av människorättsaktivister och journalister i Azerbajdzjan.

### **20.3.7 Centralasien**

Ett förhandlingsdirektiv för ett nytt partnerskaps- och samarbetsavtal mellan EU och dess medlemsstater och republiken Kirgizistan togs fram under året. För EU:s vidkommande kommer ytterligare ett uppdaterat samarbetsavtal med ett av de centralasiatiska länderna utgöra ett viktigt steg mot ett ökat politiskt och ekonomiskt engagemang i regionen. EU:s relationer med de centralasiatiska länderna styrs av en strategi som togs fram 2007. Rådsslutsatser antogs den 19 juni med innebörden att strategin ska uppdateras under 2018–2019.

Den höga representanten för utrikes frågor företrädde EU vid ministermötet med de centralasiatiska utrikesministrarna som anordnades i Samarkand, Uzbekistan, i november.

## **20.4 Arktis**

I enlighet med det gemensamma meddelandet om en integrerad EU-politik för Arktis som presenterades våren 2016 har berörda länder och regioner under 2017 gjort inspel till kommissionens rapport kring prioriterade områden för investeringar i europeiska Arktis. Sverige har bidragit med förslag från både nationell och regional nivå. Den 15–16 juni stod kommissionen och det finska ordförandeskapet i Arktiska rådet värd för en konferens i Uleåborg med deltagande av bl.a. den höga representanten för utrikes frågor och kommissionär Vella. Hållbar utveckling av Arktis stod på agendan liksom diskussion kring europeiska investeringsprioriteringar i Arktis. EU:s utrikestjänst (EEAS) utsåg sin första ambassadör för Arktis som under året deltagit i arbetet inom ramen för både Arktiska rådet och Barentsrådet.

## **20.5 Mellanöstern**

### **20.5.1 Syrien**

EU är den största givaren av humanitärt stöd i Syrienkonflikten. I början av april stod EU värd för en givarkonferens för Syrienkonflikten och i samband med detta antogs även EU:s strategi för Syrien. Kommissionen och EU:s medlemsstater har sedan 2011 tillsammans bidragit med drygt 100 miljarder kronor. EU har vid upprepade tillfällen uttryckt oro över situationen i Syrien och dess grannländer och fördömt attackerna på civilbefolkning och humanitär- och sjukvårdspersonal, samt uppmärksammat kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Sverige har varit pådrivande för och bidragit till ett intensifierat EU-engagemang för Syrien med fokus på humanitärt tillträde, vapenvila samt på en politisk lösning och övergång i enlighet med FN:s säkerhetsrådsresolution 2254.

### **20.5.2 Fredsprocessen i Mellanöstern**

EU har under året behandlat fredsprocessen i Mellanöstern vid rådet för utrikes frågor, samt vid EU:s informella utrikesministermöte i september.



EU har bl.a. fördömt den fortsatta israeliska bosättningsexpansionen i enlighet med FNSR resolution 2334, uttryckt starkt motstånd gällande israeliska vräkningar av palestinier, samt uttalat stöd till enandet av Gaza och Västbanken under en palestinsk ledning. EU har, genom den höga representanten för utrikes frågor, tydligt uttryckt sin motsättning och oro gällande det amerikanska beslutet rörande Jerusalem. Sverige har i linje med sin välkända position i frågan verkat för att EU ska värna och genomföra sin sedan länge överenskomna och folkrättsligt baserade politik till stöd för meningsfulla fredsförhandlingar, och ett avslut av ockupationen som startade 1967 samt verka för en tvåstatslösning där Israel och Palestina kan leva sida vid sida i fred och säkerhet.

### **20.5.3 Egypten**

EU har under året tagit fram partnerskapsprioriteringar med Egypten för 2017–2020, som antogs i samband med ett associeringsråd i juli. Partnerskapsprioriteringarna täcker i huvudsak Egyptens ekonomiska reformer och social utveckling; samarbete; samt samarbete om säkerhet och terrorism samt migrationshantering. Sverige var under processen drivande för solida skrivningar om att partnerskapet mellan EU och Egypten genomsyras av respekt för demokrati och mänskliga rättigheter. Sverige drev även frågor rörande det krympande utrymmet för civila samhället.

### **20.5.4 Iran**

EU:s engagemang med Iran har ökat efter överenskommelsen om Irans kärntekniska program som antogs 2015. Under 2017 har politiska konsultationer och dialog om mänskliga rättigheter genomförts, liksom fortsatt samarbete om bl. a. migration, ekonomi, handel och energi. EU har också engagerat sig i det fortsatta genomförandet av den kärntekniska överenskommelsen, och att försvara denna mot inte minst amerikansk kritik. Ett gemensamt uttalande av EU:s utrikesministrar till stöd för den kärntekniska överenskommelsen gjordes den 16 oktober, och bekräftades därefter av Europeiska rådet. Sverige har under året verkat för en gemensam EU-politik gentemot Iran, där mänskliga rättigheter och regionala frågor är i fokus. Mot bakgrund av ett högt antal avrättningar i Iran, inklusive av minderåriga, har EU fortsatt att verka för ett avskaffande av dödsstraffet.

### **20.5.5 Irak**

EU är en av de tre största biståndsgivarna i Irak. Unionens bistånd uppgick under 2014–2017 till 650 miljoner euro, av vilket 370 miljoner euro var humanitärt bistånd. Iraks behov av återuppbyggnad är mycket stort efter bekämpningen av Daesh, som kunde avslutas 2017. EU har även bidragit till att skapa förutsättningar för en FN-ledd dialog mellan Iraks centralregering och den kurdiska regionen. EU har uppmärksammat kränkningar av de mänskliga rättigheterna och internationell humanitär rätt, särskilt

massavrättningar som har skett till följd av den militära kampen mot Daesh. EU uppmuntrar Iraks regering att vidta politiska och ekonomiska reformer och lanserade en civil polisinsats inriktad på säkerhetssektorreform. Sverige har varit drivande bakom insatsen och bidrar med flera sekunderade tjänstemän.

### **20.5.6 Jordanien**

Det tolfte associeringsrådet hölls den 10 juli. Sverige agerade för starkare skrivningar om mänskliga rättigheter, och vikten av att ett framtida återvändande av syriska flyktingar ska vara frivilligt och säkert.

### **20.5.7 Libanon**

Det åttonde associeringsrådet hölls den 18 juli. Sverige agerade för starkare skrivningar om mänskliga rättigheter, och vikten av att ett framtida återvändande av syriska flyktingar ska vara frivilligt och säkert.

### **20.5.8 Libyen**

EU har under året ökat sitt engagemang i Libyen. EU bidrar med över 100 miljoner euro i stöd till den politiska processen, liksom stöd till arbetet för politisk försoning, att stärka mänskliga rättigheter och civila samhället, rättssektorn, hälsosektorn samt utbildning. EU bidrar även med insatser på migrationsområdet. AU, EU och FN har kommit överens om fördjupad samordning av pågående insatser på migrationsområdet, genom bildandet av en gemensam arbetsgrupp. Syftet är att skydda migranter och flyktingar i Libyen, samt intensifiera redan pågående arbete med vidarebosättning och frivilligt återvändande i nära samarbete med IOM och UNHCR. Sverige har drivit vikten av att EU:s Libyenengagemang måste ske i full samordning med FN, för att undvika parallella initiativ, och understrukt vikten av kvinnors politiska deltagande och folkrättens efterlevnad.

### **20.5.9 Algeriet**

EU har under året arbetat fram partnerskapsprioriteringar med Algeriet, vilka antogs inom ramen för associationsrådet. Genom prioriteringarna skapas ett nytt ramverk för politiskt utbyte och ökat samarbete. Fram till år 2020 är prioriteringarna för partnerskapet bl. a. dialog inom politik och säkerhet; handelssamarbete, inklusive socioekonomisk utveckling och tillträde till Europas inre marknad; energifrågor, miljö och hållbar utveckling; och rättsstatsprincipen, migration och rörlighet.

### 20.6.1 USA

EU:s intressebaserade samarbete har fortsatt under året. Politiska högnivåmöten och konsultationer har skett kontinuerligt, inklusive inom ramen för *EU-US Justice and Home Affairs Ministerial meetings* och *EU-US Cyber Dialogue*. Den transatlantiska agendan har rymt säkerhets- och utrikespolitiska frågor, antiterrorism, rättsliga och inrikes frågor samt klimatfrågor.

Det föreligger en paus i förhandlingarna mellan EU och USA om det transatlantiska partnerskapet för handel och investeringar (TTIP), framför allt med anledning av administrationsskiftet i USA och att val har ägt rum i flera medlemsstater.

### 20.6.2 Kanada

Det övergripande avtalet om ekonomi och handel mellan EU, dess medlemsstater och Kanada (CETA) samt det strategiska partnerskapsavtalet (SPA) godkändes av Europaparlamentet i februari 2017. Vissa delar av avtalen började tillämpas provisoriskt under året. CETA är det mest omfattande och progressiva frihandelsavtal EU har förhandlat. SPA innehåller förbättrade samarbetsformer på en rad områden, bl.a. i fråga om internationell fred och säkerhet, främjande av mänskliga rättigheter, hälsa, miljö och hållbar utveckling, rättsligt samarbete och politisk dialog. Samtliga medlemsstater ska ratificera CETA och SPA. I december genomfördes det första mötet för den gemensamma ministerkommittén som upprättats genom SPA.

## 20.7 EU:s samarbete med Latinamerika och Karibien

Toppmöten mellan EU och CELAC, som är samarbetsforum för länder i Latinamerika och Karibien, äger rum vartannat år och utrikesministermöten hålls åren mellan toppmötena. Under året skulle ett toppmöte ägt rum i El Salvador men detta sköts upp till 2018.

### 20.7.1 Regionala associerings- och frihandelsavtal

Förhandlingarna om ett moderniserat frihandels- och strategiskt partnerskapsavtal mellan EU och Mexiko har fortsatt under 2017. Målet är att avsluta förhandlingarna under våren 2018.

EU:s förhandlingar med den s.k. sydliga gemensamma marknaden (Mercosur) om ett associeringsavtal fortsatte med ökad intensitet under 2017. Målet är att uppnå en överenskommelse i början av 2018.

Europeiska rådet antog i november ett mandat för kommissionen och den höga representanten för utrikes frågor att förhandla en modernisering av EU:s associeringsavtal med Chile. Förhandlingarna inleddes samma månad.

## **20.7.2 EU:s samarbete med några latinamerikanska länder**

### **Brasilien**

I september hölls det XVII:e mötet med EU-Brasiliens blandkommission. En översyn gjordes av framstegen under de gångna tio åren av det strategiska partnerskapet. Mötet beslutade att ytterligare stärka den politiska dialogen och samarbetet mellan parterna.

### **Kuba**

Avtalet om politisk dialog och samarbete mellan EU och dess medlemsstater och Kuba fick den 5 juli Europaparlamentets godkännande, och trädde sedan i kraft provisoriskt den 1 november.

### **Venezuela**

Mot bakgrund av den förvärrade situationen i landet beslutade EU och dess medlemsstater i november att införa restriktiva åtgärder mot Venezuela. Åtgärderna omfattar ett vapenembargo och ett embargo vad avser viss utrustning som kan användas för internt förtryck samt ett legalt ramverk för reserestriktioner och frysning av tillgångar.

## **20.8 Afrika**

EU och Afrika har ett nära partnerskap som på flera områden fördjupas och utvecklas. Genom samarbete med Afrikanska unionen (AU) bidrar EU bl.a. till att förebygga och hantera kriser och konflikter på kontinenten. EU främjar även mellanstatliga samarbeten i Afrika genom stöd till olika regionala sammanslutningar. EU är en stor biståndsgivare och tillsammans med medlemsstaterna, den största. Sverige deltar genom Europeiska utvecklingsfonden, men även genom nära samarbete med EU:s delegationer i de av Sverige prioriterade länderna.

### **20.8.1 EU-Afrika-partnerskapet och Afrikanska unionen**

Genomförandet av AU-EU toppmötet den 29–30 november i Abidjan dominerade under året EU:s relation med Afrika och med den Afrikanska unionen. Ett gemensamt meddelande från kommissionen och EU:s utrikestjänst (EEAS) antogs den 4 maj och anger att EU:s partnerskap med Afrika ska fördjupas och förstärkas inom huvudsakligen två områden; skapandet av motståndskraftiga stater och samhällen samt fler och bättre arbetstillfällen (se faktapromemoria 2017/18:FPM94). Under toppmötesförberedelserna fokuserade Sverige särskilt på temat fler och bättre jobb, anständiga arbetsvillkor och inkluderande hållbar tillväxt samt migration med klimat- och jämställdhetsperspektivet som tvärgående teman. Under toppmötet drev Sverige huvudsakligen SRHR genom att betona vikten av att bevara tidigare överenskommet språk, migration och deltagande från civila samhället och deras betydelse för genomförandet av partnerskapet.

## **20.8.2 De ekonomiska partnerskapsavtalen**

Skr. 2017/18:118

Arbetet med att förhandla de ekonomiska partnerskapsavtalen (EPA) mellan EU och AVS-länderna (79 utvecklingsländer i Afrika, Karibien och Stilla havet) har drivits vidare med varierande framgång. EPA-avtalet med en regional grupp av länder, SADC (södra Afrika) godkändes av riksdagen den 16 november. För en annan regional gruppering, EAC (Östafrika), är avtalet färdigförhandlat men flera länder, bl.a. Tanzania, har indikerat att man inte avser underteckna avtalet. Under året har även de interimsavtal som slöts 2016 med Elfenbenskusten och Ghana börjat tillämpas.

## **20.8.3 Afrikas horn**

### **Etiopien/Eritrea**

EU har under året särskilt följt den inrikespolitiska situationen och undantagstillståndet (som hävdades i augusti), samt observerat den politiska dialogen mellan regering och opposition. EU:s särskilda representant för mänskliga rättigheter besökte Etiopien under våren. På svenskt initiativ gjorde EU:s höga representant i april ett uttalande med anledning av 15-årsdagen för gränskommissionens beslut gällande gränsdragningen mellan Etiopien och Eritrea. EU har under året haft en fortsatt aktiv dialog med Eritrea syftandes till att förbättra levnadsvillkoren för eritreaner. Denna sker bl.a. genom det nationella utvecklingsprogrammet.

### **Somalia**

EU är den största finansiären av AU:s fredsbevarande insats AMISOM, vars trupper är en förutsättning för stabiliteten i stora delar av landet. AMISOM har påbörjat en neddragning under året. EU:s marina insats EU NAVFOR Atalanta arbetar med att skydda matsändningar från FN:s livsmedelsprogram, EU:s civila insats EUCAP Somalia med att förstärka Somalias kustbevakningsförmåga och EU:s militära insats EUTM med att utbilda den nationella armén. Sverige bidrar med personal till samtliga av EU:s insatser. Under året har EU genomfört en strategisk översyn av sina insatser i syfte att anpassa dem till AMISOM:s neddragning och det internationella samfundets ökade fokus på säkerhetsuppbyggnad i Somalia.

### **Sudan**

EU har verkat för fred och försoning i Sudan, inklusive en lösning av utestående frågor i fredsavtalet med Sydsudan. Sverige har lämnat bidrag till EU:s program till stöd för civilsamhället i Sudan. EU har varit tydligt när det gäller Sudans skyldighet att samarbeta med den internationella brottmålsdomstolen (ICC) och att följa de häktningsbeslut som utfärdats av domstolen. Sudan har fortsatt att avstå från att ratificera det reviderade Cotonou-avtalet från 2005.

**Sydsudan**

EU har verkat för en omedelbar vapenvila i Sydsudan, liksom för ett fortsatt genomförande av fredsavtalet från 2015. Rådet antog den 17 juli slutsatser om risken för svält i några länder, bl.a. Sydsudan. Sverige har bidragit till att EU uttalat stöd för den fredsprocess som leds av länderna i regionen. Sydsudan har fortsatt att avstå från att ratificera Cotonou-avtalet.

**20.8.4 Väst- och Centralafrika****Nigeria/Tchadsjön**

Med bakgrund i det mandat som rådet antog i september 2016 har förhandlingar mellan EU och Nigeria pågått om ett återvändandeavtal för irreguljära migranter. Ingen överenskommelse har hittills kunnat nå mellan parterna och en ny förhandlingsrunda är planerad till februari 2018. EU har vidare förhandlat fram ett EPA-avtal för frihandel med den västafrikanska samarbetsorganisationen ECOWAS. Nigeria har dock valt att inte underteckna avtalet. Tchadsjöregionen i nordöstra Nigeria är ett av fyra områden som omfattas av de slutsatser om risk för svält som antogs av rådet i juli. För att motverka svältkatastrofen samt lindra effekterna av konflikten med terroristorganisationen Boko Haram har EU utökat sitt humanitära stöd från 55 till 105 miljoner euro för 2017.

**Sahel**

Den höga representanten besökte Mali i juni där hon deltog i G5-ländernas ministermöte och utlovade i samband med detta stöd om 50 miljoner euro från EU till organisationen G5 Sahels gemensamma styrka för bekämpning av terrorism och smuggling. Styrkan beräknas vara fullt operationell våren 2018. Upprättandet och finansieringen av styrkan har varit en prioritet för EU som tagit på sig koordineringsansvar för internationella bidrag genom en koordineringsgrupp inom EU:s militära stab.

EU:s särskilde representant (EUSR) Angel Losada har tillbringat mycket tid i regionen och arbetat för bättre dialog. Migration har varit en prioriterad fråga inom arbetet med EU:s regionala handlingsplan för Sahel och flera framsteg har gjorts. Bland annat är migration nu en fråga på G5:s agenda. Inom handlingsplanens arbete för ungdomar upprättades i april en EU-fond till stöd för unga. Sverige har i EU förespråkat att G5 Sahelstyrkan ska få ett MR-ramverk samt en civil komponent.

**Centralafrikanska Republiken**

EU har med anledning av den omfattande humanitära krisen gett fortsatt stort stöd i Centralafrikanska republiken (CAR). Under året har EU tagit initiativ för samordning av de olika fredsinitiativ som finns för CAR. EU har lämnat stöd genom den särskilt inrättade Békou-fonden. Rådet antog med anledning av en revision av Békou-fonden, slutsatser om denna den 11 december.

## **Liberia**

Skr. 2017/18:118

EU sände en valobservatörsmission till Liberia inför president- och parlamentsvalen som genomfördes den 10 oktober.

## **Gambia**

EU:s relationer med Gambia har normaliserats efter regeringsskiftet i januari. EU sände en valobservatörsmission inför parlamentsvalet i februari. EU finansierar ECOWAS-styrkan ECOMIG genom afrikanska fredsfaciliteten från och med februari 2017 till och med maj 2018. I februari godkände EU bistånd till Gambia, som uppgår till 75 miljoner euro följt av ytterligare 150 miljoner euro vid mitten av mandatperioden.

## **20.8.5 Östafrika**

### **Kenya**

EU skickade en valobservatörsmission till Kenya inför president-, parlaments- och lokalvalen den 8 augusti. EU:s observatörer bevakade även omvalet till presidentämbetet den 26 oktober. Ett drygt sextiotal lång- och korttidsobservatörer, samt personer från Europaparlamentet och EU:s medlemsstater, ingick i valobservatörsmission vid bägge valdagarna.

## **20.8.6 Stora sjöregionen**

### **Demokratiska Republiken Kongo (DRK)**

Politiska processen samt våld och MR-övergrepp i Kasai har stått i fokus. EU har betonat att presidentval måste hållas så snart som möjligt och att förtroendeskapande åtgärder genomförs inför valet den 23 december 2018. Sverige har fört fram vikten av högnivådialog med regionala aktörer för en fredlig och demokratisk lösning på den politiska krisen. EU, Afrikanska unionen (AU), Frankofonins Internationella organisation (OIF) och FN har under två tillfällen antagit gemensamma uttalanden.

Rådet antog den 29 maj nylistningar för EU-autonoma restriktiva åtgärder mot nio personer, flertalet med kopplingar till våldet i Kasai. EU har fördömt våld och MR-övergrepp och har inom MR-rådet lyckosamt yrkat för en oberoende internationell utredning av MR-brott i Kasai. På svenskt förslag inkluderar EU:s röstförklaring vid MR-rådet vikten av att till fullo utreda morderna på FN-experterna Zaida Catalán och Michael Sharp. EU har i enlighet med en ändring i FN:s sanktionskriterier utvidgat dessa till att omfatta också attacker mot experter i FN:s sanktionskommitté. Rådet antog slutsatser om DRK den 6 mars och den 11 december.

## **20.8.7 Södra Afrika**

### **Zimbabwe**

Under den årliga översynen i februari beslöts en ettårig förlängning av de restriktiva åtgärderna som riktats mot Zimbabwe sedan 2002. De omfattar bl.a. ett vapenembargo och restriktiva åtgärder för ett vapenföretag samt

Skr. 2017/18:118 reserestriktioner och frysning av tillgångar för Robert och Grace Mugabe. I samband med översynen infördes en begränsad undantagsmöjlighet från embargo bestämmelserna avseende utrustning som kan användas för internt förtryck, rörande viss utrustning inom ramen för gruvnäring och infrastrukturprojekt, avsedd för civil användning. Sedan den 21 november är Robert Mugabe inte längre landets president.

### **Moçambique**

EU:s budgetstöd till Moçambique har fortsatt varit suspenderat med anledning av 2016 års upptäckt av omfattande skulder som moçambikiska staten inte redovisat. EU för tillsammans med andra givare en dialog med regeringen för transparens och ansvarsutkrävande avseende dessa skulder. EU:s utsedda medlare för den konflikt som fortgått mellan regeringspartiet Frelimo och det största oppositionspartiet Renamo, ersattes i början på året av ett nytt medlingsinitiativ.

## **20.9 Asien**

### **20.9.1 Sydasi**

#### **Afghanistan**

EU:s nya Afghanistanstrategi för 2017–2020 och rådsslutsatser om Afghanistan antogs den 16 oktober. Strategin fokuserar på fyra mål; 1) att främja fred, stabilitet och regional säkerhet, 2) att stärka demokratin, rättsstatsprincipen och skyddet för mänskliga rättigheter samt främja god samhällsstyrning och kvinnors ställning, 3) att stödja ekonomisk och mänsklig utveckling, samt 4) att möta migrationsrelaterade utmaningar. EU och Afghanistan undertecknade i februari samarbetsavtalet om partnerskap och utveckling, som fastställer allmänna principer för samarbete och fördjupad dialog inom områden som landsbygdsutveckling, utbildning, främjande av mänskliga rättigheter och jämställdhet och korruptionsbekämpning. I EU:s nuvarande utvecklingsbiståndsprogram för perioden 2014–2020 uppgår det ekonomiska stödet till 200 miljoner euro per år, motsvarande 1,4 miljarder euro för hela perioden. EU tillsatte i september ett Brysselbaserat särskilt sändebud för Afghanistan, vilket innebar att EU:s särskilda representants kontor i Kabul upphörde. Sverige var mycket aktivt inför framtagandet av EU-Afghanistanstrategin och lyfte fram bl.a. ökat fokus på fred och regionala frågor.

#### **Indien**

I oktober hölls det fjortonde EU-Indientoppmötet i New Delhi. Överläggningarna fokuserade på utrikes- och säkerhetspolitik, migration, handel och investeringar, klimat, samt forskning och innovation. Vid toppmötet antogs ett gemensamt uttalande om EU:s och Indiens strategiska partnerskap samt tre gemensamma deklarationer om samarbete inom antiterrorism, klimat och förnyelsebar energi och smart urbanisering. Båda sidor bekräftade sin vilja till fördjupat säkerhetspolitiskt samarbete inom bl.a. maritim säkerhet och cyberfrågor. I toppmöteslutatserna



välkomnades också inrättandet av en faciliteringsmekanism för EU-investeringar i Indien och öppnandet av Europeiska investeringsbankens kontor i Delhi. I slutsatserna enades EU och Indien också om förnyat engagemang i förhandlingarna om ett frihandelsavtal, som också omfattar investeringskydd.

### **Pakistan**

I juli antog rådet slutsatser om Pakistan som betonar EU:s intresse av ett säkert, stabilt och demokratiskt Pakistan. Slutsatserna lyfter också fram återtagandeavtalet mellan EU och Pakistan som särskilt prioriterat. EU:s utrikestjänst (EEAS) och kommissionen har inlett konsultationer med Pakistan om en framtida gemensam strategisk handlingsplan mellan EU och Pakistan, som ska driva samarbetet vidare efter att den nuvarande femåriga planen avslutas 2017. Slutsatserna betonade också vikten av mänskliga rättigheter, civilsamhället, antiterrorism, icke-spridning och nedrustning. EU uppmanade också Pakistan att intensifiera arbetet med att säkerhetsställa att inga terrorrelaterade aktiviteter förekommer i landet.

### **Sri Lanka**

I maj beslutade EU att åter ge Sri Lanka förmånligt tillträde till EU-marknaden i enlighet med GSP+-systemet eftersom Sri Lanka bedömts åter följa de 27 internationella konventionerna gällande mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljöskydd och god samhällsstyrning, som GSP+-systemet föreskriver.

## **20.9.2 Östasien**

### **Nordkorea**

EU för en kritisk engagemangspolitik gentemot Nordkorea för att stärka fred och säkerhet och förhindra utveckling och spridning av massförstörelsevapen. EU kritiserade i starka ordalag landets provsprängning av en kärnladdning den 3 september och robottester under året. EU har genomfört de sanktioner som antogs av FN:s säkerhetsråd (resolutionerna 2356, 2371 och 2375) efter Nordkoreas kärnvapenprovsprängning i september och upprepade robottest och har därtill beslutat om särskilda EU-sanktioner. EU arbetar också för att stärka respekten för mänskliga rättigheter. Likt tidigare år lade EU, tillsammans med Japan, fram en resolution i FN:s generalförsamling om den svåra situationen för de mänskliga rättigheterna i Nordkorea. EU har bidragit med humanitär stöd genom bl.a. rödakorsrörelsen. Sverige är aktivt i EU när det gäller EU:s kritiska engagemangspolitik och ökad implementering av sanktionerna mot Nordkorea i tredjeland.

### **Mongoliet**

Den 1 november trädde ett ramavtal om partnerskap och samarbete mellan EU och Mongoliet i kraft. Avtalet ska öka utbytet samt det ekonomiska och politiska samarbetet mellan EU, Sverige och Mongoliet. Samarbete ska ske inom bl.a. råvarusektorn, näringspolitik, miljö, turism, migration

och bekämpning av korruption och organiserad brottslighet. Avtalet bygger på mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och nedrustning och icke-spridning av massförstörelsevapen. Ikraftträdandet av avtalet sammanföll med öppnandet av en EU-delegation i Mongoliet. En av huvudprioriteringarna för EU-delegationen kommer att vara genomförandet av avtalet.

## **Kina**

Det nittonde EU-Kinatoppmötet ägde rum den 1–2 juni i Bryssel. EU företrädades av Europeiska rådets ordförande och kommissionens ordförande och Kina företrädades av premiärminister Li Keqiang. En viktig fråga som diskuterades var klimat och genomförande av Parisavtalet. Sverige har verkat för att EU och Kina ska kunna anta ett gemensamt uttalande om klimat och grön energi. Andra frågor som diskuterades vid toppmötet var säkerhetsläget på den koreanska halvön, handel, regionala och globala utmaningar, investeringar i infrastruktur och turism. Mänskliga rättigheter fortsätter att vara en viktig fråga i EU:s relation med Kina. Den trettiofemte dialogen mellan EU och Kina om mänskliga rättigheter ägde rum den 22–23 juni i Bryssel.

## **20.9.3 Sydostasien**

### **Myanmar**

EU antog den 16 oktober rådsslutsatser om Myanmar med fokus på utvecklingen i delstaten Rakhine och flyktingsituationen där hundratusentals rohingyer flytt till Bangladesh som följd av våld och övergrepp. EU framhöll vikten av att våldet upphör och att fullt humanitärt tillträde säkerställs i Rakhine, men även i andra konfliktområden. Vidare underströks vikten av ett frivilligt, värdigt och säkert återvändande för de som flytt till Bangladesh och att ansvarsutkrävande sker för övergrepp mot mänskliga rättigheter. EU:s fortsatta åtagande för demokratisk utveckling i Myanmar och beredvillighet att stödja genomförandet av rekommendationerna från den rådgivande kommissionen för Rakhine presenterades av dess ordförande Kofi Annan. EU konstaterade i rådsslutsatserna att det gällande vapenembargot ska ligga fast, att inbjudningar av militära ledare till EU ska upphöra och militära samarbeten ska ses över och att ytterligare åtgärder kunde komma att vidtas om utvecklingen förvärrades. Sverige är pådrivande för att EU tydligt ska uppmärksamma övergreppen av mänskliga rättigheter, inte minst det omfattande sexuella och könsbaserade våldet och övergrepp mot barn. Sverige har inom EU bl.a. lyft vikten av ansvarsutkrävande för dessa övergrepp.

EU har genom sin höga representant för utrikestjänsten, EEAS talesperson, samt lokalt i Yangon gjort uttalanden som fördömer både attacker mot säkerhetsstyrkor och det oproportionerliga våld som efterföljt attackerna. EU lade i mars fram en resolution om Myanmar i FN:s råd för mänskliga rättigheter. EU initierade i september ett beslut i FN:s råd för mänskliga rättigheter gällande mandatförlängning av ett rapportörsuppdrag som givits mandat att utreda uppgifter om brott mot mänskliga rättigheter i Rakhine och andra delar av landet. I marginalen av ASEM:s

utrikesmöte i Nay Pyi Taw i november hölls ett möte mellan värdlandet Myanmar statskansler Aung San Suu Kyi och utrikesministrar från Europa och Asien om situationen i delstaten Rakhine. Sverige deltog i mötet genom utrikesministern, som också hade överläggningar med Aung San Suu Kyi, bl.a. om den allvarliga situationen i Rakhine och för landets rohingyer.

### **Thailand**

Nya rådsslutsatser för EU:s engagemang med Thailand antogs vid rådet för utrikes frågor den 11 december. I rådsslutsatserna uttryckte EU oro över att politiska och medborgerliga rättigheter har inskränkts sedan militärkuppen 2014 och framhöll fortsatt stöd till civilsamhällesorganisationer och människorättsförfvarare. I ljuset av antagandet av en ny konstitution och nya valrelaterade lagar samt utlovade val 2018 beslutade rådet att återuppta politiska kontakter på alla nivåer med Thailand och utnyttja dessa möjligheter för att lyfta oro för mänskliga rättigheter och demokrati. Undertecknande av ramavtal om partnerskap och samarbete mellan EU och Thailand, och ett fullt återupptagande av frihandelsförhandlingarna med Thailand, bedömdes kunna ske när en demokratiskt vald civil regering finns på plats. Sverige har deltagit aktivt i framtagandet av de nya rådsslutsatserna i syfte att finna en lämplig balans i slutsatserna mellan ett återupptagande av politiska kontakter och uttrycka fortsatt oro över situationen i landet.

### **Kambodja**

EU stödde processen kring de lokala valen som hölls i Kambodja i juni. Sedan dess har den politiska situationen i landet väsentligt försämrats. EU har under hösten gjort flera uttalanden som uttrycker oro över utvecklingen. EU har som följd av den negativa utvecklingen beslutat att upphöra med stöd till den nationella valkommissionen.

### **Filippinerna**

EU för en nära dialog med den filippinska regeringen om hur Filippinerna kan vidta de åtgärder som krävs när det gäller respekt för mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljöskydd, rättsstatens principer och god samhällsstyrning för att landet ska kunna upprätthålla sin GSP+-status.

Under den trettiosjätte sessionen av FN:s råd för mänskliga rättigheter uppmanade EU Filippinerna att respektera mänskliga rättigheter och rättsliga processer i bekämpningen av narkotikarelaterade brott och att inte återinföra dödsstraffet. I EU:s årliga rapport om mänskliga rättigheter i världen noterades den förvärrade situationen för mänskliga rättigheter i Filippinerna.

## **20.9.4 Regionala frågor**

### **Syd kinesiska havet**

Under året har EU fortsatt påtalat vikten av respekt för internationell rätt när det gäller havsfrågor, i synnerhet havsrättskonventionen och respekt

Skr. 2017/18:118 för fri sjöfart och överflygning. I rådsslutsatser om det globala sjöfartsskyddet som antogs den 19 juni välkomnar EU förhandlingarna mellan Kina och ASEAN om ett ramavtal för en uppförandekod för Syd kinesiska havet.

### **Frihandels- och investeringsavtal med Asien och Oceanien**

Kommissionen genomförde en andra och tredje förhandlingsrunda om frihandelsavtal med Indonesien i januari respektive september. En andra förhandlingsrunda genomfördes i februari i förhandlingarna om frihandelsavtal med Filippinerna, men ingen ny runda är inplanerad med anledning av rådande situation för mänskliga rättigheter i landet. Diskussioner pågår i EU-kretsen kring förhandlingsmandat för att inleda förhandlingar om frihandelsavtal med Australien respektive Nya Zeeland. En principöverenskommelse om ett frihandelsavtal mellan EU och Japan nåddes den 6 juli. Förhandlingar fortsatte under året om enskilda utestående frågor. EU-domstolen presenterade den 16 maj sitt yttrande om EU:s kompetens att underteckna och ratificera det sedan 2013 färdigförhandlade frihandelsavtalet med Singapore. Domstolen slog fast att Singaporeavtalet (och därmed även liknande frihandelsavtal) omfattas av EU-exklusiv kompetens med undantag för vissa bestämmelser som hör ihop med portföljinvesteringar och tvistlösningsmekanismer mellan investerare och stater (ISDS). Avtal som inkluderar investeringsskydd betraktas som blandade, och måste då godkännas av medlemsstaternas parlament.

### **Samarbete inom Forum för Asien och Europa (ASEM) och Organisationen för sydostasiatiska nationer (ASEAN)**

ASEM:s trettonde utrikesministermöte ägde rum i Myanmar's huvudstad Nay Pyi Taw i november där utrikesminister Margot Wallström deltog. Utrikesministermötet enades om en gemensam definition av sammanlänkning (connectivity) som inkluderade hållbarhet och respekt för internationella standarder. Vid mötet antogs ett ordförandeuttalande om ett stärkt partnerskap för fred och hållbar utveckling som betonade vikten av att samarbeta kring globala utmaningar som säkerhet, terrorism, klimat och migration. ASEM:s ekonomiministermöte hölls för första gången sedan 2005. Mötet ägde rum i Seoul i september med deltagande av EU- och handelsminister Ann Linde. Vid mötet, som antog en ministerdeklaration och ett ordförandeuttalande, uttrycktes stöd för det multilaterala systemet och vikten av resultat på WTO:s ministerkonferens i Buenos Aires, för ökad digital och fysisk sammanlänkning länderna emellan, samt engagemang för hållbarhet och inkluderande ekonomisk tillväxt.

EU och ASEAN firade fyrtio år av relationer vilket uppmärksammades med ett särskilt toppmöte i Manila där EU representerades av Europeiska rådets ordförande. Under ministermötet mellan EU och ASEAN i Manila den 6–8 augusti antogs en ny gemensam handlingsplan för ökat samarbete för 2018–2022 med fokus på handel, säkerhet, antiterrorism och klimat. Den första högnivådialogen mellan EU och ASEAN om hållbar utveckling hölls i Bangkok i november.

## 21 Ekonomi och finans

Det ekonomisk-politiska samarbetet inom EU syftar bl. a. till att understödja ekonomisk tillväxt, hög sysselsättning, stark konkurrenskraft och varaktig konvergens mellan medlemsstaternas ekonomiska utfall. En grundläggande princip för den ekonomiska politiken i EU är öppen marknadsekonomi med fri konkurrens som främjar en effektiv resursanvändning.

### 21.1 Finansiellt stabilitetsstöd

#### 21.1.1 Medlemsstater som mottagit stabilitetsstöd via stabilitetsmekanismer inrättade för euroländer

##### **Grekland**

Den 12 juli år 2015 enades eurotoppmötet om ett tredje anpassningsprogram för Grekland genom Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM). Anpassningsprogrammet omfattar 86 miljarder euro och löper till augusti 2018. Totalt har 40,2 miljarder euro hittills betalats ut inom det pågående anpassningsprogrammet, varav 8,5 miljarder euro under 2017.

Den andra översynen av anpassningsprogrammet avslutades i juni. I samband med att Eurogruppen nådde en överenskommelse om den andra översynen publicerades ett uttalande. I uttalandet utvecklade Eurogruppen ett tidigare uttalande från maj 2016 om åtgärder som de kan överväga att tillämpa för att säkerställa Greklands skuldållbarhet. Den tredje programöversynen inleddes under hösten.

I juli antog IMF ett förebyggande lånearrangemang för Grekland. Lånearrangemanget omfattar 1,6 miljarder euro och antogs med förfarande som innebär att finansieringen aktiveras först när IMF fått en försäkran om skuldlättnader för Grekland från de europeiska institutionerna. Lånearrangemanget kommer att löpa parallellt med Greklands ESM-program och avslutas den 31 augusti 2018. Sverige bidrar inte med finansiering till Greklands tredje stödprogram. Sverige har tidigare bidragit med finansiering till Grekland via EFSM och sin andel av IMF:s resurser. Skulle IMF:s lånearrangemang aktiveras så skulle Sverige bidra med finansiering till Grekland via sin andel av IMF:s resurser.

##### **Irland**

År 2010 beslutades om ett anpassningsprogram för Irland som omfattade 85 miljarder euro. Av detta utgjorde 67,5 miljarder externt stöd, lika fördelat mellan IMF, EFSM och EFSF (inklusive bilaterala långgivare). De bilaterala långgivarna är Sverige, Danmark och Storbritannien.

Sverige har bidragit till Irlands finansiella stöd dels genom sin andel i EFSM och IMF och dels genom ett bilateralt lån om 600 miljoner euro. Utbetalningen av det svenska lånet ägde rum i fyra lika stora utbetalningar på 150 miljoner euro var under 2012 och 2013.

Den 7 september ansökte Irland hos sina officiella långgivare om att betala tillbaka återstoden av sina lån till Internationella valutafonden (IMF), Sverige och Danmark i förtid. Detta motsvarar 3,8 miljarder särskilda dragningsrätter (motsvarande ca 4,6 miljarder euro) till IMF, 600 miljoner euro till Sverige och 400 miljoner euro till Danmark. Detta motiverades av den ekonomiska återhämtningen och Irlands gynnsamma förutsättningar till marknadsfinansiering. Enligt Irlands låneavtal med de andra officiella långgivarna behövde dessa först godkänna att Irland återbetalar IMF, Sverige och Danmark i förtid utan att de får motsvarande återbetalningar pro rata på sina lån. Som bidragsgivare till EU-budgeten, som står som garant till EFSM, deltog Sverige i EFSM:s beslut i denna fråga. Efter att övriga långgivare hade godkänt Irlands ansökan betalade Irland tillbaka återstoden av sitt bilaterala lån till Sverige den 19 december. Återbetalningen uppgick sammanlagt till 600,9 miljoner euro med upplupen ränta.

### **Portugal**

År 2011 beslutades om ett anpassningsprogram till Portugal som omfattade 78 miljarder euro, där IMF, EFSF och EFSM stod för 26 miljarder vardera. Portugal avstod från den sista utbetalningen inom stödprogrammet och lämnade programmet 2014. Sverige har bidragit med finansiering till Portugal via EFSM och Sveriges andel av IMF:s resurser.

Uppföljning av programmet gjordes i juni i år, vilken visar att Portugals ekonomiska och finansiella situation har förbättrats. Utmaningen framåt ligger i att bevara den positiva utvecklingen och Portugal uppmanas därför vidta ytterligare reformåtgärder för att säkra den ekonomiska återhämtningen.

### **Spanien**

År 2012 beslutades om ett anpassningsprogram till Spanien som omfattade upp till 100 miljarder euro i lån från ESM. Under 2012–2013 utbetalades totalt 41,3 miljarder euro. År 2014 lämnade Spanien anpassningsprogrammet och kommissionen har därefter övervakat Spaniens återbetalningsförmåga.

Den uppföljning av programmet som har gjorts under året visar att Spanien har en stark ekonomisk tillväxt. Kommissionen uppmanar Spanien att driva finanspolitisk konsolidering i syfte att minska det offentliga underskottet och därmed skapa ytterligare manöverutrymme vid en konjunkturnedgång.

### **Cypern**

År 2013 beslutades om ett anpassningsprogram till Cypern som omfattade 10 miljarder euro, varav 9 miljarder via ESM och 1 miljard euro via IMF. Sverige har bidragit med finansiering till Cypern via sin andel av IMF:s resurser. Cypern lämnade programmet under våren 2016.

Kommissionen har i sin övervakning av Cyperns återbetalningsförmåga välkomnat landets positiva ekonomiska utveckling men även uppmanat Cypern till ytterligare reformåtgärder för att säkra en hållbar tillväxt. Skr. 2017/18:118

### **21.1.2 Betalningsbalansstöd till medlemsstater med annan valuta än euro**

Medlemsstater med nationell valuta som har drabbats av, eller allvarligt hotas av, svårigheter när det gäller betalningsbalansen kan söka särskilt stöd som ges i form av medelfristiga lån. Under året har inget land tagit emot betalningsbalansstöd. Rumäniens program inom ramen för betalningsbalansstödet löpte ut 2015 och övervakning efter avslutat program pågår, den senaste gjordes i november.

### **21.1.3 Makrofinansiellt stöd till länder utanför EU**

Under året godkände rådet och Europaparlamentet ett nytt makrofinansiellt stödprogram till Moldavien och kommissionen lade fram förslag om ett nytt stödprogram till Georgien. För Moldavien handlar det om gåvomedel på 40 miljoner euro och ett lån på 60 miljoner euro. För Georgien föreslås det att stödet delas upp i ett gåvomedel på 10 miljoner euro och ett lån på 35 miljoner euro. Stöden till Moldavien och Georgien avses betalas ut under 2018. Förutom de två nya stöden till Georgien och Moldavien finns sedan tidigare pågående makrofinansiella stödprogram i Ukraina, Jordanien och Tunisien. Stödprogrammet till Ukraina uppgår totalt till 1,8 miljarder euro varav 1,2 miljarder euro har betalats ut. De resterande 600 miljonerna euro avses inte betalas ut, då kommissionen har gjort bedömningen att Ukraina inte har levt upp till sina åtaganden enligt stödprogrammets tidsplan. Av Jordaniens program på 200 miljoner euro återstår 100 miljoner euro som väntas betalas ut i början av 2018. Tunisien har ett program på 500 miljoner där 300 miljoner euro återstår att betalas ut under 2018.

## **21.2 Ekonomisk styrning och samordning**

### **21.2.1 Stabilitets- och tillväxtpakten**

Stabilitets- och tillväxtpakten är EU:s gemensamma regelverk för att säkra sunda offentliga finanser. Pakten består av en förebyggande del, som fokuserar på ett landspecifikt medelfristigt budgetmål, och en korrigerande del, det s.k. underskottsförfarandet. Medlemsstater med alltför stora underskott eller alltför hög skuldkvot kan bli föremål för ett underskottsförfarande. I början av året var 6 av EU:s medlemsstater i ett underskottsförfarande. Sverige var ett av de länder som inte var föremål för ett underskottsförfarande.

Ekofin-rådet beslutade den 16 juni om att avsluta underskottsförfarandet för Portugal och Kroatien. Dessa länder ansågs då av rådet ha korrigerat sina alltför stora budgetunderskott. Kommissionen rekommenderade också under våren att ett förfarande inom förebyggande delen skulle

tillämpas för Rumänien. Inom ramen för det s.k. förfarande vid betydande avvikelser fick Rumänien en rekommendation att korrigera en avvikelse från anpassningen mot det medelfristiga budgetmålet. Rådet ställde sig bakom rekommendationen den 16 juni. Information om detta gavs till EU-nämnden i juni, och samråd med EU-nämnden ägde rum i juni.

Rådet fattade också beslut den 25 september om att avsluta underskottsförfarandet för Grekland. Beslutet togs i rådet i för allmänna frågor och samråd med EU-nämnden ägde rum i september.

Den 5 december fattade Ekofin-rådet beslut om att Storbritanniens underskottsförfarande skulle upphävas. Rådet beslutade även att Rumänien inte hade vidtagit tillräckliga åtgärder som svar på vårens rekommendation, och ställde sig sedan bakom en ny rekommendation till Rumänien för 2018. Samråd med EU-nämnden ägde rum i december.

## **21.2.2 Makroekonomiska obalanser: förvarningsmekanismen**

För sjätte året i rad genomfördes förfarandet för övervakning av makroekonomiska obalanser inom ramen för den europeiska terminen. Förfarandet inleddes i november 2016 genom att kommissionen publicerade 2017 års förvarningsrapport med en preliminär ekonomisk analys av medlemsstaterna, inklusive en resultattavla med elva makroekonomiska indikatorer och tre sysselsättningsindikatorer. Utifrån den preliminära analysen föreslogs vilka medlemsstater som skulle djupgranskas för att där påvisa eventuella makroekonomiska obalanser.

Sverige överskred tre av indikatorerna angivna tröskelvärden (minskande exportmarknadsandelar, snabbt stigande bostadspriser och hög privat skuldsättning) och kommissionen inledde en djupgranskning av Sverige likt tidigare år. I djupgranskningen konstaterades makroekonomiska obalanser som inte bedömdes vara allvarliga. Det framhölls att fortsatta åtgärder behövdes särskilt för hushållens skuldsättning och de snabbt ökande bostadspriserna för att minska risken för skadliga effekter på ekonomin.

Samtliga djupgranskningar publicerades som del av kommissionens landrapporter i februari. Dessa var sedan en del av underlagen för de landsspecifika rekommendationer som presenterades i maj.

Samråd om 2017 års förvarningsrapport, kommissionens landrapporter och de landsspecifika rekommendationerna, ägde rum med EU-nämnden i december 2016, samt i januari, mars, maj och juni 2017. Finansutskottet informerades i april om landrapporterna inom ramen för det nationella reform- och konvergensprogrammet. I november publicerade kommissionen 2018 års förvarningsrapport och samråd om rapporten ägde rum med EU-nämnden i december. Regeringen välkomnar publiceringen av förvarningsrapporten och djupgranskningarna.



## 21.3 Reformering av den ekonomiska och monetära unionen (EMU)

Skr. 2017/18:118

Under året har arbetet med att fördjupa EMU fortsatt, både som en del av en bredare diskussion om EU:s framtid och för att bygga vidare på förslag som tidigare har lagts fram om reformering av EMU. I rapporten Färdigställandet av EU:s ekonomiska och monetära union, den s.k. fem ordförandenas rapport, från 2015 aviserades en uppföljande vitbok. I ljuset av den brittiska folkomröstningen valde kommissionen i stället att utarbeta underlag för en bredare diskussion om EU:s framtid. Den 1 mars lade kommissionen fram en vitbok om EU:s framtid där EMU behandlades på ett övergripande plan. I vitboken aviserades fem diskussionsunderlag, varav ett skulle handla om EMU.

Den 31 maj lade kommissionen fram diskussionsunderlaget om en fördjupning av EMU (se faktapromemoria 2016/17:FPM102). Det bygger i stora delar på de fem ordförandenas rapport. En färdplan med sikte på att fullborda EMU till 2025 presenteras. Färdplanen innehåller förslag inom tre övergripande block: 1) finansiell union, 2) ekonomisk- och finanspolitisk union, och 3) demokratiskt ansvarsutkrävande och stärkt styrning. Åtgärdsförslagen i underlaget handlar bland annat om att färdigställa bankunionen och kapitalmarknadsunionen, att stärka den ekonomiska konvergensen, att upprätta en makroekonomisk stabiliseringsfunktion och att förstärka det institutionella ramverket för EMU med en europeisk finansminister och en europeisk valutafond.

Överläggning med finansutskottet ägde rum i september. Information lämnades till EU-nämnden i juni, november och december.

I september anordnade regeringen ett EU-sakråd om diskussionsunderlaget med expertis och intressenter från arbetsmarknadernas parter, intresseorganisationer och myndigheter. Syftet med sakrådet var att fördjupa och bredda regeringens kunskap och perspektiv i frågan.

Den 6 december lade kommissionen fram ett paket med förslag och initiativ i syfte att fullborda EMU. Paketet innehöll 1) ett lagstiftningsförslag om en europeisk valutafond, 2) ett lagstiftningsförslag om att överföra det mellanstatliga fördraget om stabilitet, samordning och styrning, den s.k. Finanspakten, till EU:s rättsliga ram, 3) ett meddelande med tillhörande lagförslag om nya budgetinstrument för ett stabilt euroområde och 4) ett meddelande om en europeisk ekonomi- och finansminister.

Kommissionen påminner om färdplanen från diskussionsunderlaget och presenterar en tidsplan för arbetet de kommande 18 månaderna. En del förslag är kända sedan tidigare, en del presenteras i paketet och en del kommer att konkretiseras senare. Kommissionen anger att en hög prioritet är att fullborda bankunionen och kapitalmarknadsunionen. Kommissionen föreslår att de flesta beslut om förslagen i paketet bör vara fattade till mitten av 2019.

Förslaget om att inrätta en europeisk valutafond (EMF) handlar om att införliva den befintliga mellanstatliga Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM) i EU:s rättsliga ram. EMF föreslås fortsatt ha den roll som ESM

har idag, dvs. att ge finansiellt stöd till euromedlemsstater med betalningsbalansproblem. En förändring är att EMF föreslås tillhandahålla en finansiell säkerhetsmekanism till resolutionsfonden inom bankunionen.

Förslaget om att införliva det mellanstatliga fördraget om stabilitet, samordning och styrning inom EMU, den s.k. Finanspakten, i EU:s rättsliga ram bygger på ett åtagande som finns i det fördraget. Lagstiftningsförslaget handlar om att euroländer åläggs ha ett medelfristigt budgetmål i sina nationella budgetramverk samt en automatisk korrigeringsmekanism. Medlemsstater som inte har euron som valuta kan välja att bindas av direktivet.

Kommissionen föreslår nya budgetinstrument inom EU-budgeten, dels på kort sikt för perioden 2018 – 2020, dels för perioden efter 2020 inom ramen för nästa fleråriga budgetram. Förslagen handlar om stöd till strukturreformer, en konvergensfacilitet för medlemsstater som är på väg att införa euron samt att inrätta en makroekonomisk stabiliseringsfunktion avsedd för euroländer med möjlighet för andra medlemsstater att delta.

En europeisk ekonomi- och finansminister föreslås bli inrättad. Ministern föreslås vara både vice ordförande i kommissionen med ansvar för ekonomiska och finansiella frågor och ordförande för eurogruppen.

På ett eurotoppmöte i utvidgat format (EU27) i december diskuterades EMU:s framtid. Efter mötet uttalade ordföranden att det fortsatta arbetet under första halvåret 2018 främst bör inriktas på de områden där bred samsyn finns. Särskilt nämndes arbetet med att färdigställa bankunionen och att utveckla ESM.

## 21.4 Initiativ för att främja investeringar i EU

Under året har arbetet fortsatt med att genomföra den investeringsplan som kommissionen presenterade under 2014 (se faktapromemoria 2014/15:FPM13). Det gäller särskilt den första pelaren av investeringsplanen, Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi) (se faktapromemoria 2014/15:FPM18). Vid utgången av året hade Efsi-projekt om ca 51 miljarder euro godkänts, vilket enligt EIB bedöms bidra till att attrahera totalt 256 miljarder euro i totala investeringar.

Förslaget från kommissionen om en förlängning presenterades i september 2016 (se faktapromemoria 2016/17:FPM9). Förhandlingarna mellan rådet, kommissionen och Europaparlamentet har fortlöpt under året och ett beslut om förlängningen togs i rådet och Europaparlamentet i december.

Regeringen har välkomnat investeringsplanen, där Efsi ingår som en av tre pelare. Investeringsplanen syftar till att öka investeringarna i EU och därmed bidra till förutsättningar för fler jobb och högre tillväxtpotential. Den kan vara ett viktigt komplement till de åtgärder som genomförs på nationell nivå, inklusive strukturreformer, för att stärka konkurrenskraft och tillväxt samt bidra till en hållbar utveckling. En särskilt viktig del av investeringsplanen är åtgärder inom den tredje pelaren som syftar till att främja ett mer investeringsvänligt klimat i EU.

Samråd om Efsi och investeringsplanen ägde rum med EU-nämnden i juni och december 2016, information med EU-nämnden ägde rum i mars och juli 2017. Skr. 2017/18:118

## 21.5 Europeiska investeringsbanken

Europeiska investeringsbanken är ett fristående organ inom EU. Bankens huvudsyfte är att bidra till tillväxt och sysselsättning inom EU. Detta görs genom långsiktig finansiering av samhällsekonomiskt lönsamma projekt som främjar detta syfte. En del av verksamheten genomförs genom EIB:s dotterbolag EIF som investerar i riskkapital och garantier till små och medelstora företag. Under året uppgick EIB-gruppens (EIB och EIF) utlåning till närmare 78 miljarder euro i tecknade lån varav ca 38 miljarder euro garanterades av Efsi.

Genomförandet av Efsi har påverkat EIB:s verksamhet, inte minst genom att merparten av Efsi-projekten genomförs av EIB. Då Efsi-projekten som regel är mindre och mer riskfyllda än den verksamhet som EIB normalt bedriver har EIB tvingats utveckla sitt sätt att arbeta. Eftersom en del av Efsi genomförs via EIF har Efsi även påverkat verksamheten i EIF under det senaste året.

Huvudsakliga frågor som behandlades inom EIB under året utöver den ordinarie verksamheten var:

- Genomförande av Efsi har fortsatt under året och en förlängning av denna har diskuterats.
- EIB:s arbete med anledning av flyktingströmmarna till EU har fortsatt under året, bland annat genom ett initiativ för ökad tillväxt och sysselsättning på västra Balkan och i det södra grannskapet. Initiativet väntas innebära en ökning av bankens verksamhet i de regionerna fram till 2020.

Diskussioner kring halvtidsöversynen av EIB:s externa lånemandat, som garanterar merparten av EIB:s utlåning utanför EU, har fortlöp under året.

## 21.6 EU i G20

Inför varje G20-möte tas EU-gemensamma ståndpunkter fram i form av ett mandat, s.k. Terms of Reference. Under året hölls ett stats- och regeringschefsmöte, fyra vice finansminister- och centralbankschefsmöten samt tre finansminister- och centralbankschefsmöten. Teman för det tyska ordförandeskapet har under året varit att stärka länders förmåga att stå emot finansiella kriser, göra den globala utvecklingen mer hållbar, samt att öka ansvarstagandet från G20 när det gäller områden som påverkar fred och säkerhet. Tyskland har förordad kontinuitet i arbetet och klassiska G20-ämnen såsom tillväxt-, IMF-, finansmarknads- och skattefrågor har stått kvar på agendan. Även digitaliseringsfrågor har lyfts fram. Tyskland har arbetat särskilt för att stödja den ekonomiska utvecklingen i Afrika, bl.a. genom lanseringen av överenskommelsen Compact with Africa. Överenskommelsen syftar till att genom teknisk assistens och finansiella

bidrag främja förutsättningar för privata investeringar och tillväxt i Afrika. USA:s ändrade position i flera centrala frågor, däribland när det gäller handel och klimat, har inneburit en utmaning för ordförandeskapet och resulterat i flera kompromisser under året (se nedan). Regeringen har genom EU verkat för att G20 ska stå upp för handel, öppenhet och multilateralt samarbete, samt påtalat vikten av att G20:s klimatarbete ges en framträdande roll.

Vid toppmötet i Hamburg den 7–8 juli antog stats- och regeringscheferna en kommuniké där man bl.a. kom överens om att:

- Fortsatt använda alla policyverktyg som står till förfogande – penningpolitik, finanspolitik, strukturreformer – för att skapa en stark, hållbar och inkluderande tillväxt. Parallellt ska förmågan att stå emot finansiella kriser stärkas. Vinsterna av handel och globalisering behöver fördelas bättre.
- Att hålla de internationella marknaderna öppna. G20 betonar vikten av ett regelbaserat internationellt handelssystem, men erkänner samtidigt vikten av ”legitima försvarsmekanismers roll” i handelspolitiken. Kommunikén saknar dessutom tydliga skrivningar om att motverka protektionism (tydliga eftergifter åt USA).
- Notera USA:s beslut att dra sig ur Parisavtalet. Övriga G20-länder är överens om att Parisavtalet är oåterkalleligt och bekräftar sina åtaganden om att motverka klimatförändringarna.
- Genomföra överenskomna reformer för den finansiella sektorn. Finansiell inkludering för en ökad tillgång till finansiella tjänster ska ges särskilt fokus och en särskild åtgärdsplan antogs.
- Skapa ett rättvist och modernt globalt skattesystem. G20 bekräftar sina åtaganden under projektet för att motverka erosion av skattebasen och vinstförflyttningar (BEPS).
- Stärka det globala finansiella skydds nätet med ett starkt, kvotbaserat IMF med tillräckliga resurser i centrum av skydds nätet. IMF:s 15:e kvotöversyn, inklusive en ny kvotformel, ska slutföras före IMF:s och Världsbankens årsmöten 2019.
- Ytterligare anpassa sina åtgärder i linje med 2030-agendan för hållbar utveckling och Addis Ababa Action Agenda. G20 gav sitt stöd till överenskommelsen för att främja förutsättningar för privata investeringar och tillväxt i Afrika Compact with Africa.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i februari och oktober inför de tillfällen Ekofin-rådet diskuterade EU:s gemensamma ståndpunkter.

Argentina är sedan december nytt ordförandeland i G20.

## 22 Finansmarknaden

Arbetet inom finansmarknadsområdet syftar till att säkerställa ett stabilt finansiellt system, en välfungerande och hållbar finansmarknad.

### 22.1.1 Revidering av fjärde penningtvättsdirektivet

Förslaget om reviderat penningtvättsdirektiv presenterades i juli 2016 (se faktagromemoria 2015/16:FPM117).

Det fjärde penningtvättsdirektivet, som antogs i maj 2015, skulle vara genomfört i medlemsstaterna i juni 2017. Emellertid ledde händelser som inträffade efter maj 2015 – terrorattacker i Europa samt avslöjandet om planerat skatteundandragande genom de s.k. Panamapappren – till att kommissionen i juli 2016 presenterade ett förslag på vissa förändringar av det redan antagna direktivet. Rådet kom överens om ett förhandlingsmandat i december 2016 och Europaparlamentet i mars 2017, varpå trilogförhandlingar inleddes under det maltesiska ordförandeskapet och avslutades med en politisk överenskommelse under det estniska ordförandeskapet i december.

Överläggning med finansutskottet ägde rum i oktober 2016. Samråd med EU-nämnden har ägt rum vid flera tillfällen, senast i december 2016.

### 22.1.2 Bankpaketet

I november 2016 presenterade kommissionen förslag innehållande revideringar av kapitaltäckningsregelverket i tillsynsförordningen (CRR), kapitaltäckningsdirektivet (CRD IV) och revideringar av regelverket för krishantering i krishanteringsdirektivet (BRRD). Revideringarna inkluderas som en del av de riskreducerande åtgärderna inom bankunionen och kallas tillsammans ”bankpaketet” (se faktagromemoria 2016/17:FPM39).

Förhandlingen av dessa förslag, som har pågått sedan januari, är högt prioriterad av regeringen. Framför allt innehåller förslaget förändringar som påverkar Sveriges nuvarande möjlighet att sätta kapitalkrav för systemrisker på svenska banker. Om kommissionens förslag i detta avseende är förenligt med subsidiaritetsprincipen har uppmärksammats av riksdagen. Förhandlingen beräknas fortsätta under 2018. Sverige har arbetat aktivt för att föra fram att medlemsstaternas behöriga myndigheter både när det gäller kapitaltäckning och krishantering ska ha tillräcklig flexibilitet att kunna ställa de krav som krävs för att säkerställa den finansiella stabiliteten i landet.

Inom förslaget finns även två s.k. snabbspår som förhandlats i särskild ordning som egna rättsakter: dels frågan om rangordning av vissa skuldinstrument vid insolvens, dels frågan om övergångsbestämmelser för nya redovisningsregler (IFRS 9) och för stora exponeringar. I båda frågorna nåddes en allmän inriktning i rådet den 16 juni och en överenskommelse med Europaparlamentet i oktober.

Överläggning med finansutskottet ägde rum i januari. Samråd ägde rum i EU-nämnden i december 2016 och i juni 2017.

### **22.1.3 Bankunionen**

Kommissionen presenterade i november 2015 ett förordningsförslag om en europeisk insättningsgarantiförsäkring (se faktapromemoria 2015/16:FPM27). Förhandlingar pågår sedan januari 2016. Sedan november 2016 pågår även förhandlingar om en gemensam finansiell säkerhetsmekanism i den gemensamma resolutionsmekanismen (se faktapromemoria 2012/13:FPM148).

Kommissionen presenterade den 11 oktober ett meddelande om fullbordande av bankunionen till år 2019 (se faktapromemoria 2017/18:FPM19). Kommissionens mål är att förslaget om en gemensam insättningsgarantiförsäkring ska antas under sista kvartalet 2018 och att en överenskommelse nås om en gemensam finansiell säkerhetsmekanism senast i slutet av samma år.

Eftersom Sverige inte är med i bankunionen berörs Sverige i nuläget inte av den gemensamma insättningsgarantiförsäkringen eller den gemensamma säkerhetsmekanismen i den gemensamma resolutionsmekanismen.

Överläggning med finansutskottet ägde senast rum i september och samråd med EU-nämnden i december.

### **22.1.4 Översyn av de europeiska tillsynsmyndigheterna**

Kommissionen presenterade den 20 september ett förslag om översyn av det europeiska systemet för finansiell tillsyn. Myndigheterna i tillsynsstrukturen är Europeiska systemrisknämnden (ESRB), som är den europeiska makrotillsynsmyndigheten, och de tre europeiska tillsynsmyndigheterna (Esa-myndigheterna) (se faktapromemoria 2017/18:FPM11). Esa-myndigheterna, som ansvarar för mikrotillsynen, består av Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (Esma), Europeiska bankmyndigheten (Eba) och Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten (Eiopa).

Förslaget rör i huvudsak ändringar när det gäller Esa-myndigheternas uppdrag och befogenheter, deras direkta tillsyn, hur de styrs och finansieringen av deras verksamhet. Därtill föreslås ändringar i den förordning som styr ESRB i syfte att anpassa nämndens sammansättning, organisation och samverkan till de ändringar som gjorts i EU:s makrotillsynsramverk, bl.a. genom etableringen av EU:s bankunion. Förhandling i rådsarbetsgrupp pågår sedan oktober.

Överläggning med finansutskottet ägde rum i oktober. Samråd ägde rum i EU-nämnden i november.

## **22.2 Värdepappersmarknaden**

### **22.2.1 Återhämtning och resolution för centrala motparter**

Förslaget om återhämtning och resolution för centrala motparter presenterades i november 2016 (se faktapromemoria 2016/17:FPM38). Det har hållits ett flertal möten under året. Under förhandlingarna har Sverige betonat vikten av att säkerställa att finansiella institut i första hand,

och staten i andra hand, har möjlighet att agera snabbt och kraftfullt för att återställa förtroendet för det finansiella systemet. Regeringen har också verkat för att förordningen ska säkerställa att en balans uppnås när det gäller inflytande i återhämtnings- och resolutionsplaneringen mellan hemländer för centrala motparter och hemländer för clearingmedlemmar och kunder. Förhandlingar under året har inte lett fram till en allmän inriktning. Europaparlamentet har utsett en rapportör.

Överläggning med finansutskottet ägde rum i januari. Därefter har finansutskottet även informerats i oktober.

### **22.2.2 Tillsynen över centrala motparter i EU och i tredjeland**

Förslaget om ändrade regler för tillsyn över centrala motparter i EU och i tredjeland presenterades i juni (se faktapromemoria 2016/17:FPM115). Syftet med ändringarna är att göra tillsynsarrangemangen för centrala motparter belägna både inom EU och i tredjeland mer ändamålsenliga i ljuset av centrala motparters ökande betydelse för det finansiella systemet. Förhandlingarna inleddes i juni. Under förhandlingarna har Sverige betonat vikten av att säkerställa att arrangemangen för tillsyn över centrala motparter inom EU och tredjeland är effektiva och att balans uppnås i ansvarsfördelningen mellan inblandade myndigheter. Under hösten fördes förhandlingarna i rådet. Europaparlamentet har utsett en rapportör.

Överläggning med finansutskottet ägde rum i september. Därefter har finansutskottet även informerats i oktober.

### **22.2.3 Rekommendation om artikel om clearingsystem i stadgan för Europeiska centralbanken**

Europeiska centralbanken (ECB) antog den 23 juni en rekommendation riktad till Europaparlamentet och rådet om ändring av artikel 22 i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken (ECBS-stadgan) (se faktapromemoria 2016/17:FPM121). Ändringen syftar till att ge ECB rättslig behörighet att reglera clearingsystem, särskilt centrala motparter. Ändringen motiveras med att ECB ska kunna fullgöra de nya uppgifter som den åläggs i kommissionens förslag från i juni om ändrade regler för tillsyn över centrala motparter i EU och i tredjeland. Under hösten fördes förhandlingarna i rådet.

Överläggning med finansutskottet ägde rum i september.

### **22.2.4 Förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister**

Förslaget om ändringar i förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister presenterades den 4 maj (se faktapromemoria 2016/17:FPM93). Förslaget är resultatet av en planlig översyn av förordningen som trädde i kraft 2012, i syfte att göra förordningen mer effektiv och proportionerlig. De föreslagna ändringarna

avser bl.a. kravet på clearing genom en central motpart, krav på rapportering, riskbegränsningstekniker för OTC-derivat som inte clearas via en central motpart samt krav på transaktionsregister. Syftet med ändringarna är att minska den administrativa bördan för mindre företag och förbättra derivatmarknadens funktion, utan att åsidosätta målet om finansiell stabilitet. Det finns ett brett stöd för syftet och den huvudsakliga inriktningen i förslaget. Förhandlingarna inleddes i juni och en allmän inriktning har nåtts i rådet. Förhandlingar med Europaparlamentet förväntas starta under våren 2018.

Överläggning med finansutskottet ägde rum i juni.

### **22.2.5 Värdepapperisering**

Kommissionen presenterade i september 2015 ett förslag till förordning om ett ramverk för värdepapperisering (se faktapromemoria 2015/16:FPM11) och ett förslag till ändring av kapitaltäckningsförordningen, med justering av kapitalkrav för värdepapperiserade produkter (se faktapromemoria 2015/16:FPM12).

Rådet nådde en överenskommelse i december 2015 och Europaparlamentet beslutade om förslaget i december 2016.

Överläggning med finansutskottet ägde rum i november 2015 och samråd med EU-nämnden i december 2015.

### **22.2.6 Kapitalmarknadsunionen**

Kommissionen presenterade en handlingsplan om skapandet av en kapitalmarknadsunion i september 2015 (se faktapromemoria 2015/16:FPM10).

Kommissionen genomförde ett offentligt samråd inför en halvtidsöversyn av skapandet av kapitalmarknadsunionen under perioden januari till mars. Halvtidsöversynen presenterades i juni.

Halvtidsöversynen innehåller en utvärdering och en uppdatering av den handlingsplan som lades fram i september 2015 samt förslag på nya initiativ.

Överläggning med finansutskottet om kapitalmarknadsunionen ägde rum vid flera tillfällen, senast i september. Samråd med EU-nämnden ägde rum vid flera tillfällen, senast i juli.

### **22.2.7 Prospektdirektivet**

Kommissionen presenterade ett förslag till revidering av prospektdirektivet i form av en ny förordning den 30 november 2015 (se faktapromemoria 2015/16:FPM:25). Revideringen ingår som ett av flera initiativ inom kapitalmarknadsunionen.

Överläggning med finansutskottet ägde rum i februari 2016. Därefter har finansutskottet informerats i oktober 2016 och i januari 2017. Den nya förordningen offentliggjordes i EUT den 30 juni.



## **22.2.8 Penningmarknadsfonder**

Skr. 2017/18:118

Kommissionen publicerade ett förslag till förordning om penningmarknadsfonder i september 2013 (se faktapromemoria 2013/14:FPM6.) Förordningen trädde i kraft den 20 juli 2017 och ska börja tillämpas fr.o.m. den 21 juli 2018.

Överläggning med finansutskottet ägde rum flera gånger, senast i april 2016. Finansutskottet informerades i januari 2017.

## **22.2.9 Europeiska riskkapitalfonder respektive fonder för socialt företagande**

Kommissionen presenterade sitt förslag om ändringar av förordningarna för europeiska riskkapitalfonder och fonder för socialt företagande den 14 juli 2016 (se faktapromemoria 2015/16:FPM121). Förhandlingar i rådet påbörjades och avslutades under 2016. Europaparlamentet beslutade om förslaget i mars 2017 och förhandlingar mellan Europaparlamentet och rådet inleddes och avslutades i maj med en politisk överenskommelse. Ändringarna publicerades i EUT den 10 november 2017.

Överläggning med finansutskottet ägde rum i oktober 2016 och samråd med EU-nämnden i januari 2017.

## **22.3 Försäkringsmarknaden**

### **22.3.1 Europeisk privat pensionsprodukt**

Kommissionen presenterade i juni ett förslag till förordning om en europeisk privat pensionsprodukt (PEPP). Förslaget till PEPP-förordning avser att göra det möjligt för pensionssparinstitut och distributörer att tillhandahålla en inom EU standardiserad privat pensionsprodukt (se faktapromemoria 2016/17:FPM118). Vidare avser PEPP-förordningen att skapa förutsättningar för ett ökat frivilligt privat pensionssparande, att ge sparare fler valmöjligheter samt att ge mer flexibla och konkurrenskraftiga privata pensionsprodukter på den inre marknaden. Enligt förslaget ska beteckningen PEPP vara en kvalitetsstämpel för privata pensionsprodukter.

PEPP-förordningen avser att skapa ett regelverk för en ny produktkategori som utgör ett komplement till dagens statliga pensioner, arbetsgivares tjänstepensioner och nationella system för privat pensionssparande, men inte ersätta eller harmonisera sådana system.

Förhandling i rådsarbetsgrupp pågår sedan i juli. Överläggning med finansutskottet ägde rum i september.

Skattesystemet är ett viktigt nationellt instrument för att främja en god ekonomisk utveckling, en varaktig hög sysselsättning och en uthållig finansiering av offentliga utgifter. Samarbetet inom EU på skatteområdet syftar bl. a. till att säkerställa den inre marknadens upprättande och funktion och att undvika snedvridning av konkurrensen.

## 23.1 Mervärdesskatt

### 23.1.1 Mervärdesskatt vid e-handel

I december 2016 presenterade kommissionen ett antal förslag om ändrade regler för mervärdesskatt vid e-handel (se faktapromemorior 2016/17:FPM 40 och 41).

Förslaget har behandlats i rådsarbetsgruppen för skatter under året. Från svensk sida har bl.a. framförts att det är positivt med ett regelverk som tar hänsyn till nya affärsmodeller och hur marknaderna ser ut idag och som därmed också ger bättre förutsättningar för det framtida uttaget av mervärdesskatt.

Vid Ekofin-rådet i december antogs direktivet. Sverige kunde ställa sig bakom att direktivet antogs. Överläggning med skatteutskottet ägde rum i oktober och samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

### 23.1.2 Mervärdesskatt på elektroniska publikationer

I december 2016 presenterade kommissionen ett förslag till reducerade skattesatser för elektroniska böcker, tidningar och tidskrifter (se faktapromemoria 2016/17:FPM41). Syftet med förslaget är att göra det möjligt för medlemsstaterna att tillämpa samma skattesats på elektroniska publikationer som de tillämpar på tryckta publikationer, vilket skulle göra det möjligt att införa reducerade skattesatser för elektroniska publikationer.

Förslaget har behandlats i rådsarbetsgruppen för skatter under året.

För svensk ståndpunkt se skatteutskottets protokoll från den 15 juni 2017.

Förslaget togs upp på Ekofin-rådet i juni men enighet kunde inte nås om förslaget. Överläggning med skatteutskottet ägde rum i mars och juni. Samråd med EU-nämnden ägde rum i mars och juni.

### 23.1.3 Omvänd skattskyldighet för mervärdesskatt

I december 2016 presenterade kommissionen ett förslag om tillfällig tillämpning av generell omvänd skattskyldighet för mervärdesskatt (se faktapromemoria 2016/17:FPM57). Förslaget innebär att en medlemsstat, efter beslut av kommissionen, får tillämpa omvänd skattskyldighet, dvs. att köparen är skattskyldig i stället för säljaren, på inhemska leveranser av

varor och tillhandahållanden av tjänster som överstiger 10 000 euro per faktura. Vissa andra krav måste också vara uppfyllda. Skr. 2017/18:118

Förslaget har behandlats i rådsarbetsgrupp under året. Förslagen togs upp på Ekofin-rådet i mars och i juni men enighet om förslaget kunde inte nås.

Sverige stödde inte en generell omvänd skattskyldighet. För fullständig, överlagd ståndpunkt se skatteutskottets protokoll från den 14 mars 2017 och den 15 juni 2017. Samråd med EU-nämnden ägde rum den 13 mars och den 9 juni.

### **23.1.4 Mervärdesskatt vid gränsöverskridande handel mellan företag**

Den 4 oktober presenterade kommissionen förslag om ändrade regler för mervärdesskatt vid gränsöverskridande handel mellan företag (se faktagromemoria 2017/18:FPM17). Principen om att mervärdesskatt tas ut i destinationslandet görs permanent och skatten föreslås betalas av säljaren i stället för köparen. De förslag som nu har lämnats är det första steget i att införa det s.k. slutgiltiga mervärdesskattesystemet för gränsöverskridande handel. Kommissionen föreslår att det görs vissa mindre justeringar av de nuvarande reglerna i väntan på att det nya systemet införs fullt ut. Kommissionen föreslår också att det nya begreppet certifierad beskattningsbar person införs. Certifierad beskattningsbar person ska kunna tillämpa vissa förenklingsregler i det nya systemet. Kommissionen ska återkomma med ytterligare förslag under 2018.

Information har lämnats i EU-nämnden i oktober.

### **23.1.5 Meddelande från kommissionen om uppföljning av handlingsplanen för mervärdesskatt**

Meddelandet från den 4 oktober (se faktagromemoria 2017/18:FPM18) är en uppföljning av handlingsplanen för mervärdesskatt som presenterades i april 2016 (se faktagromemoria 2015/16:FPM76). I meddelandet redogör kommissionen för de åtgärder som redan vidtagits med anledning av handlingsplanen och de åtgärder som återstår. I meddelandet konstaterar kommissionen bl.a. att det presenterats förslag om gränsöverskridande e-handel med privatpersoner, mervärdesskatt för e-publicationer och tillfällig omvänd beskattning. I november presenterade kommissionen mervärdesskatteförslag om administrativt samarbete, och i januari 2018 ska förslag om skattesatser och förenklingar för mindre företag presenteras.

## **23.2 Punktskatter**

### **23.2.1 Rapport om genomförandet och utvärderingen av punktskattedirektivet**

Kommissionen lämnade i april en rapport om genomförandet och utvärderingen av punktskattedirektivet. Kommissionen angav i rapporten

vissa områden där uppföljning bör ske, bland annat övervakning av import, export och transitering av punktskattepliktiga varor och reglerna för flyttning mellan företag av varor för vilka punktskatt redan betalats. Det finns inga konkreta förslag i nuläget, utan rapporten rör enbart vilka områden som bör ses över vidare.

Rådsslutsatser om rapporten har under året diskuterats vid ett rådsarbetsgruppsmöte samt vid ett möte i högnivågruppen för skattefrågor och antogs vid Ekofin-rådet i december. Rådsslutsatserna innebär i stort att rådet begär att kommissionen ska arbeta vidare med de områden som identifieras i rapporten och lämna ett eventuellt förslag till ändringar av punktskattedirektivet under år 2018. Sverige stödde rådsslutsatserna.

Överläggning i skatteutskottet ägde rum i september.

## 23.3 Företagsbeskattning

### 23.3.1 Ändring i direktivet mot skatteundandraganden (hybrida mismatchningar med tredjeländer)

I oktober 2016 presenterade kommissionen sitt förslag med ytterligare hybridregler som involverar tredjeländer och som är förenliga med och inte mindre effektiva än OECD:s BEPS-rekommendationer om hybridregler. Detta gjordes i form av ett förslag till ändringsdirektiv till direktivet mot skatteundandraganden (se faktapromemoria 2016/17:FPM28). Ändringsdirektivet antogs vid Ekofin-rådet den 29 maj.

Sverige kunde ställa sig bakom att direktivet antogs.

Information och överläggning i skatteutskottet samt samråd i EU-nämnden ägde rum i februari.

### 23.3.2 Gemensam konsoliderad bolagsskattebas

I oktober 2016 nylanserade kommissionen sitt förslag från 2011 om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas (CCCTB) som två direktiv (se faktapromemoria 2016/17:FPM26). Det ena direktivet avser att harmonisera bolagsskatteregler (CCTB). Det andra direktivet innehåller regler om konsolidering.

För överlagd ståndpunkt se skatteutskottets protokoll från den 16 maj 2017.

Ekofin-rådet höll en riktlinjedebatt om förslaget på en gemensam bolagsskattebas (CCTB-direktivet) den 23 maj.

Information och överläggning ägde rum i skatteutskottet i maj och samråd ägde rum i EU-nämnden i maj.

### 23.3.3 Tvistlösningsmekanismer vid dubbelbeskattning inom EU

I oktober 2016 presenterade kommissionen ett förslag till direktiv om tvistlösningsmekanismer vid fall av dubbelbeskattning inom EU (se faktapromemoria 2016/17:FPM27).

Direktivet antogs vid Ekofin-rådet den 10 oktober. Sverige kunde ställa sig bakom att direktivet antogs. Skr. 2017/18:118

Överläggning med skatteutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i maj.

### **23.3.4 Uppförandekoden för företagsbeskattning**

Enligt uppförandekoden ska skatteåtgärder, som innebär en påtagligt lägre effektiv beskattningsnivå än den som normalt tillämpas i en medlemsstat, granskas.

En särskild högnivågrupp, uppförandekodgruppen, har inrättats inom rådet för att genomföra uppförandekodens bestämmelser. Vissa andra frågor inom kodens ram ska därutöver behandlas enligt gruppens arbetspaket från 2015. Dessutom har gruppen avslutat sitt arbete med att ta fram en EU-förteckning över icke-samarbetsvilliga jurisdiktioner på skatteområdet.

Uppförandekoden och uppförandekodgruppen är viktiga instrument i arbetet mot skadlig skattekonkurrens. Sverige anser att det är viktigt att gruppens arbete med avveckling och frysning av skadliga skatteåtgärder fortsätter utifrån kodens principer och att framsteg görs med de övriga frågor som behandlas av gruppen.

Vid Ekofin-rådet i december antogs rådsslutsatser om att upprätta EU-förteckningen samt om möjliga motåtgärder mot de jurisdiktioner som placerats på förteckningen.

Det är viktigt att stärka internationella påtryckningar mot icke-samarbetsvilliga jurisdiktioner. Regeringen har därför stött antagandet av en gemensam EU-förteckning över icke-samarbetsvilliga jurisdiktioner. När det gäller frågan om lämpliga motåtgärder har processen för att upprätta förteckningen och förteckningen i sig tillsammans med motåtgärder utanför skatteområdet en avhållande effekt. För det fall att åtgärder bör vidtas på skatteområdet är det viktigt att medlemsstaterna ges ett visst mått av flexibilitet och att åtgärderna liknar redan förekommande åtgärder eller i vart fall passar in i de nationella skattesystemen.

Samråd om uppförandekoden ägde senast rum med EU-nämnden i december 2015 och samråd om EU-förteckningen över icke-samarbetsvilliga jurisdiktioner ägde senast rum i december. Överläggning om EU-förteckningen skedde i skatteutskottet i oktober och november.

### **23.3.5 Beskattning av den digitala ekonomin**

Den 21 september publicerade kommissionen meddelandet ”Ett rättvist och effektivt skattesystem i Europeiska unionen för den digitala inre marknaden” (se faktagruppmemorier 2017/18:FPM12). Kommissionen arbetar med ett förslag på åtgärder som kommer att lämnas under våren 2018. Även OECD arbetar för närvarande med frågor kring beskattningen av den digitala ekonomin. En delrapport från OECD kommer att presenteras i april 2018.

Frågan om beskattningen av den digitala ekonomin togs upp vid Europeiska rådets möte i oktober. Rådsslutsatser om utmaningar när det

gäller beskattning av den digitala ekonomin har diskuterats vid rådsarbetsgruppsmöten under den senare delen av året. Vid Ekofin-rådet i december antogs rådsslutsatserna. Sverige kunde stödja dessa slutsatser.

Överläggning med skatteutskottet om rådsslutsatser om utmaningar när det gäller beskattning av den digitala ekonomin ägde rum i november. Skriftligt samråd med EU-nämnden ägde rum i december.

## 23.4 Administrativt samarbete

### 23.4.1 Informationsskyldighet för skatterådgivare

I juli lade kommissionen fram ett förslag till ändringar i direktivet om administrativt samarbete i fråga om beskattning (se faktapromemoria 2016/17:FPM110). Förslaget innebär att det ska införas EU-gemensamma bestämmelser om informationsskyldighet för förmedlare av gränsöverskridande skatteupplägg och automatiskt utbyte av upplysningar i fråga om beskattning som rör rapporteringspliktiga gränsöverskridande arrangemang.

Under året har förhandlingar ägt rum på rådsarbetsgruppsnivå. Under förhandlingarna har det estniska ordförandeskapet lagt fram kompromissförslag om bl.a. att ta bort kommissionens möjlighet att anta delegerade akter avseende vissa delar av direktivet.

För överlagd ståndpunkt se skatteutskottets protokoll från den 28 september 2017.

Överläggning i skatteutskottet ägde rum i september. Information om kommissionens förslag lämnades till EU-nämnden i juli.

## 24 EU:s budget

EU:s budget omfattar Europeiska unionens samtliga förväntade inkomster och utgifter. Under året förhandlades budgeten för 2018. Den svenska EU-avgiften bestäms utifrån betalningsanslagen på EU:s årsbudget genom tillämpning av regelverket för EU:s egna medel.

### 24.1 Förhandling om EU:s årsbudget 2018

Kommissionen presenterade sitt förslag till årsbudget 2018 i maj. Åtagandanslagen föreslogs uppgå till 161 miljarder euro, vilket lämnade en marginal till taket för åtaganden på 1,1 miljarder euro. Betalningsanslagen föreslogs uppgå till 145 miljarder euro vilket lämnade en marginal till taket för betalningar på 9 miljarder euro.

Mot bakgrund av Sveriges allmänna budgetrestriktiva hållning har Sverige under rådsförhandlingarna ansett att kommissionens förslag legat för högt och saknat tillräckliga marginaler för att kunna möta oförutsedda händelser under budgetåret. Rådets position antogs i september och

innebar ökade marginaler för betalningar och åtaganden. Sverige och alla övriga medlemsstater utom en röstade ja till rådets position. Skr. 2017/18:118

Den 18 november nådde Europaparlamentet och rådet en överenskommelse om EU:s årsbudget för 2018. Alla medlemsstater i rådet utom en kunde ställa sig bakom överenskommelsen. Överenskommelsen resulterade i en åtagandemarginal på 1,6 miljarder euro och en betalningsmarginal på 10,1 miljarder euro.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i juli och november och överläggning med finansutskottet ägde rum i juni och i november.

## 25 Skydd av EU:s finansiella intressen

Kommissionen ska i samarbete med medlemsstaterna genomföra EU:s budget och säkerställa en sund ekonomisk förvaltning. Europeiska revisionsrätten granskar varje år kommissionens genomförande av budgeten. Denna granskning ligger till grund för bedömningen om kommissionen ska beviljas ansvarsfrihet för det aktuella budgetåret.

### 25.1 Ansvarsfrihet för genomförandet av 2015 års budget

Ekofin-rådet beslutade den 21 februari att rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av budgeten 2015. Samråd med EU-nämnden ägde rum i februari. Sverige, tillsammans med två andra medlemsstater, röstade nej till rekommendationen vid omröstningen i Ekofin-rådet. Europaparlamentet beslutade i maj att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av budgeten 2015.

### 25.2 Ansvarsfrihet för genomförandet av 2016 års budget

I oktober publicerade revisionsrätten årsrapporten om budgetåret 2016. Rapporten presenterades för Ekofin-rådet den 7 november och samråd med EU-nämnden ägde rum i november. Revisionsrätten granskar EU:s inkomster och utgifter för att bedöma om de är i enlighet med tillämpliga lagar och förordningar. För budgetåret 2016 lämnar Revisionsrätten för första gången en revisionsförklaring med reservation i stället för med avvikande mening, när det gäller utgifterna. Däremot uppskattas att 3,1 procent av de underliggande transaktionerna inte har varit i enlighet med tillämpliga lagar och förordningar (motsvarande felnivå för budgetåret 2015 uppskattades till 3,8 procent), vilket överstiger den vedertagna gränsen för väsentliga fel som ligger på 2 procent. Rådet kommer i februari 2018 att ta ställning till om Europaparlamentet ska rekommenderas att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för 2016.

Statistiksamarbetet syftar till att åstadkomma jämförbar statistik mellan medlemsstaterna. Jämförbar statistik är viktig för att kunna utveckla, analysera, genomföra, övervaka och utvärdera EU:s politik.

Europaparlamentet och rådet har under året beslutat om två förordningar på statistikområdet. Förordningarna gäller territoriella typindelningar och en förlängning av programmet för europeisk statistik för perioden 2018–2020 (se faktapromemorior 2016/17:FPM48 och 2016/17:FPM7).

Under året har förhandlingar pågått om förslaget till förordning om europeisk statistik om personer och hushåll, förslaget till förordning om integrerad jordbruksstatistik, förslaget till förordning om harmonisering av bruttonationalinkomsten samt förslaget till förordning om europeisk företagsstatistik (se faktapromemorior 2016/17:FPM4, 2016/17:FPM49, 2016/17:FPM83 och 2016/17:FPM108). Överläggning med finansutskottet om förslaget till förordning om europeisk företagsstatistik ägde rum i juni.

Europeiska rådgivande organet för statistikstyrning (ESGAB) presenterade i november sin nionde rapport om genomförandet av riktlinjerna för europeisk statistik. Årets rapport fokuserar på vikten av bra styrning för att upprätthålla och öka förtroendet för officiell statistik, behovet av tillgång till administrativa data och privata data och behovet av samordning av de nationella statistiska systemen.

Ekofin-rådet antog den 7 november slutsatser om EU-statistik. Slutsatserna handlar om vad som gjorts under året, utmaningarna för det europeiska statistiksamarbetet och ESGAB:s rapport. Samråd med EU-nämnden ägde rum i november.



## 27 Civilrättsligt samarbete

I ett europeiskt område med verklig rättvisa ska medborgarna och företagen fritt kunna hävda sina rättigheter. Den främsta målsättningen med det civilrättsliga samarbetet är att förbättra samarbetet mellan medlemsstaternas myndigheter för att undanröja hinder som följer av de rättsliga och administrativa systemens olikheter. En hörnsten i det civilrättsliga samarbetet är ömsesidigt erkännande av domar.

### 27.1 Tillhandahållande av digitalt innehåll och försäljning av varor

Under året har förhandlingar pågått om kommissionens två förslag till direktiv om avtal om dels tillhandahållande av digitalt innehåll, dels försäljning av varor på nätet eller på distans (se faktapromemorior 2015/16:FPM36 och 2015/16:FPM37). På rådsmötet för rättsliga och inrikes frågor den 8–9 juni antogs en allmän inriktning om förslaget om digitalt innehåll. Trilogförhandlingar med Europaparlamentet inleddes i december. Den 31 oktober presenterade kommissionen ett ändrat förslag till direktiv om försäljning av varor (se faktapromemoria 2017/18:FPM21). Ändringsförslaget ersätter det ursprungliga förslaget till direktiv om försäljning av varor på nätet eller på distans. I ändringsförslaget föreslås att direktivets tillämpningsområde inte ska vara begränsat till distansköp utan gälla även köp i butik. Förhandlingar om ändringsförslaget påbörjades i november.

Information lämnades till civilutskottet i mars och maj.

### 27.2 Ny Bryssel II-förordning

Under året har förhandlingar pågått om kommissionens förslag till omarbetning av Bryssel II-förordningen (se faktapromemoria 2015/16:FPM116). Bryssel II-förordningen är hörnstenen i det rättsliga samarbetet på familjerättsens område i EU och innehåller regler om domstols behörighet samt erkännande och verkställighet av domar i familjemål. Förslaget behandlades på rådsmötena för rättsliga och inrikes frågor den 8–9 juni och den 7–8 december.

Överläggning i civilutskottet ägde rum i februari, september och november. Samråd med EU-nämnden ägde rum i juni och december.

## 27.3 Förebyggande regler om företagsrekonstruktion och om en andra chans för seriösa företagare

Under året har förhandlingar pågått om kommissionens förslag till direktiv med regler bl.a. om företagsrekonstruktion och en andra chans för företagare (se faktapromemoria 2016/17:FPM34). Förslaget är ett led i arbetet med kapitalmarknadsunionen. Förslaget behandlades på rådsmötena för rättsliga och inrikes frågor den 8–9 juni och den 7–8 december. Det behandlades även på det informella rådsmötet för rättsliga och inrikes frågor den 26–27 januari. Överläggning i civilutskottet ägde rum i maj och information lämnades i februari och november. Samråd med EU-nämnden ägde rum i juni och december.

## 27.4 Verkställighet av medlingsöverenskommelser från tredjeland

Rådet beslutade den 29 september genom skriftligt förfarande att ge kommissionen mandat att för EU:s räkning föra förhandlingar i FN:s handelskommission UNCITRAL om en konvention och en modellag om verkställighet av medlingsöverenskommelser (se faktapromemoria 2016/17:FPM99). Samråd med EU-nämnden ägde rum i september. Förslaget syftar till att underlätta verkställighet av internationella medlingsöverenskommelser från tredjeland.

## 28 Polissamarbete, straffrättsligt samarbete och tullsamarbete

Medlemsstaterna samarbetar för att förebygga och bekämpa brottslighet med gränsöverskridande inslag. EU:s åtgärder för att förebygga och bekämpa denna brottslighet ska ge ett mervärde och bedrivas på ett effektivt sätt. Samtidigt ska åtgärderna vara förenliga med grundläggande principer, exempelvis rättssäkerhet och respekt för den personliga integriteten.

### 28.1 Samarbete mot brottslighet inklusive terrorism

#### 28.1.1 Interoperabilitet och informationssystem

Efter kommissionens meddelande om smartare och starkare informationssystem för gränser och säkerhet (se faktapromemoria 2015/16:FPM78) bildades i juni 2016 en högnivågrupp för informationssystem och interoperabilitet. Gruppens slutrapport med ett 50-tal motiverade rekommendationer om det fortsatta arbetet publicerades den 11 maj 2017.

Vid rådet för rättsliga och inrikes frågor den 8–9 juni 2017 antogs rådsslutsatser med uppmaningar till kommissionen att fortsätta arbeta med frågorna på olika sätt. Kommissionen presenterade den 12 december förslag till två förordningar som avser

- inrättande av en europeisk sökportal för vissa EU-gemensamma register
- införande av en funktion för detektering av dubbla identiteter samt funktioner för uppföljning och statistik till stöd för ökad informationskvalitet
- införande av en gemensam matchningstjänst för alla typer av biometriska uppgifter i de olika systemen samt införande av en gemensam identitetsdatabas för alfanumeriska (icke-biometriska) uppgifter.

### 28.1.2 It-relaterad brottslighet

På rådsmötet den 8–9 juni presenterade kommissionen resultatet av det arbete som hittills bedrivits med anledning av rådsslutsatserna om straffrätt i cyberrymden, som antogs i juni 2016. Kommissionen redovisade såväl genomförda som kommande praktiska åtgärder, men meddelade därutöver att även lagstiftningsåtgärder skulle komma att krävas såvitt gäller myndighets rätt att på egen hand inhämta elektronisk bevisning. Medlemsstaterna uttryckte ett allmänt stöd för kommissionens föreslagna praktiska åtgärder och gav även kommissionen mandat att fortsätta utreda förutsättningarna för eventuella lagstiftningsåtgärder. Kommissionen har aviserat att man avser att presentera ett förslag till lagstiftning i början av år 2018. Information lämnades till justitiekonferensen i mars, juni och oktober. Samråd med EU-nämnden ägde rum i mars, juni och oktober.

Det blir vidare allt vanligare att personer, så även kriminella, använder sig av krypterad kommunikation. En aktuell fråga är därför hur de brottsbekämpande myndigheterna ska hantera krypterad information när sådan påträffas i en brottsutredning. Vid rådsmötet i december 2016 gavs kommissionen i uppdrag att arbeta vidare med frågan. Kommissionen har därefter, vid rådsmötet den 8–9 juni och den 12–13 oktober rapporterat om sitt arbete.

Vid rådsmötet den 7–8 december lämnade kommissionen åter en lägesrapport om sitt arbete med kryptering. I rapporten föreslår kommissionen åtgärder till stöd för brottsbekämpande och rättsliga myndigheter när dessa stöter på krypterad information i samband med brottsutredningar. Det handlar dels om rättsliga åtgärder för att underlätta tillgång till krypterade information, dels tekniska åtgärder för att förstärka dekrypteringskapaciteten hos medlemsstaterna.

I december 2016 meddelade EU-domstolen den s.k. Tele2-domen rörande en fråga från svensk domstol om skyldigheten att lagra uppgifter om elektronisk kommunikation för brottsbekämpande ändamål. EU-domstolen uttalar i domen bl.a. att en generell och odifferentierad lagring av samtliga trafikuppgifter och lokaliseringssuppgifter avseende samtliga abonnenter och registrerade användare och samtliga elektroniska kommunikationsmedel inte är förenlig med EU-rätten. EU-domstolen

uttalar sig också i domen om nationella myndigheters tillgång till lagrade uppgifter och konstaterar att tillgång kan ges enbart för åtgärder som syftar till att bekämpa grov brottslighet.

Eftersom Tele2-domen gäller i EU:s samtliga medlemsstater och har påtagliga effekter för alla medlemsstater inleddes informella diskussioner i april, inte minst om vilket utrymme domen ger för lagring av data. Rådet för rättsliga och inrikes frågor behandlade frågan vid rådsmötet den 7–8 december och arbetet kommer att fortsätta på EU-nivå i syfte att bättre förstå vad domen får för effekter och hur en framtida rättsligt godtagbar lagringsskyldighet av trafikuppgifter och lokaliseringssuppgifter kan utformas inom ramen för bl.a. EU-rätten. Information lämnades till justitieutskottet i mars, juni och november. Samråd med EU-nämnden ägde rum i mars, juni och december.

### **28.1.3 Andra åtgärder mot grov brottslighet**

Under året fortsatte arbetet i EU:s s.k. policycykel mot allvarlig och organiserad brottslighet som inriktar sig mot ett antal prioriterade brottsområden. Bland annat genomfördes ett flertal EU-koordinerade operativa insatser. Arbetet med den övergripande utvärderingen av det hittillsvarande arbetet i policycykeln avslutades och låg till grund för rådets beslut i maj om vilka brottsområden som ska vara prioriterade 2018–2021. Bland annat beslutades att också bekämpa penningtvätt och dokumentbedrägerier då denna kriminella verksamhet främjar all organiserad brottslighet.

Den nya förordningen om Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol) började tillämpas den 1 maj, med undantag av några få artiklar som tillämpats sedan den 13 juni 2016. Genom förordningen har bl.a. en ny dataskyddsreglering införts med Europeiska datatillsynsmannen som tillsynsmyndighet.

I november 2015 lade kommissionen fram ett förslag till revidering av EU:s vapendirektiv (se faktagromemoria 2015/16:FPM24). Efter trillogförhandlingar under år 2016 antogs slutligen direktivet av rådet i april. Det ska vara genomfört senast i september 2018. Inför antagandet ägde samråd med EU-nämnden rum i april.

Under hösten inleddes rådets arbete med den åttonde rundan av den ömsesidiga utvärderingsmekanismen rörande bekämpning av grova miljöbrott. I september blev Sverige första medlemsstat att utvärderas. Rapporten om Sverige förväntas bli antagen i början av år 2018. Den åttonde rundan beräknas pågå till år 2019, varefter en slutrapport kommer att antas av rådet.

### **28.1.4 Fonden för inre säkerhet**

Fonden för inre säkerhet är en del av EU:s fleråriga budgetram för perioden 2014–2020. Den är uppdelad i två instrument, ett för ekonomiskt stöd för yttre gränser och viseringar och ett för ekonomiskt stöd för polissamarbete, förebyggande och bekämpande av brottslighet samt krishantering. Fonden förstärktes under 2017 med 236 miljoner euro

öronmärkta för arbetet med flygpassageraruppgifter (PNR) och inter-operabilitet. Fondens budget uppgår därmed till 4 miljarder euro för perioden 2014–2020, varav Sveriges nationella program ska tilldelas 36 miljoner euro.

Polismyndigheten, som är ansvarig myndighet i Sverige, har genomfört fem utlysningar av medel sedan 2016. En halvtidsöversyn av Sveriges genomförande av nationella programmet har påbörjats under 2017. En utvärderingsrapport har lämnats in till kommissionen den 20 december.

Genom den horisontella förordningens ikraftträdande inrättades kommittén för asyl-, migration- och integrationsfonden och fonden för inre säkerhet. Kommittén har under året antagit arbetsprogram för den direkta förvaltningen, dvs. den del av fonden som administreras och förvaltas av kommissionen (t.ex. unionsåtgärder och bistånd i nödsituationer).

### 28.1.5 Terrorism

Den övergripande EU-strategin mot terrorism som Europeiska rådet antog 2005 fortsätter att ligga till grund för EU:s arbete på området. Under året har rådet för rättsliga och inrikes frågor vid flera tillfällen diskuterat hotet från terrorism och hur medlemsstaterna kan förebygga och förhindra terrorism.

Efter attentatet på Drottninggatan i Stockholm den 7 april tog Sverige initiativ till diskussion både med kommissionen och i rådet om hur EU och medlemsstaterna tillsammans med transportsektorn kan stärka skyddet mot denna typ av angrepp.

Den 18 oktober presenterade kommissionen vad den kallade ett terrorismbekämpningspaket (se faktapromemoria 2017/18:FPM23). Paketet utgjordes av

- den elfte rapporten om framsteg i riktning mot en effektiv och verklig säkerhetsunion,
- handlingsplan till stöd för skyddet av offentliga platser,
- handlingsplan för att förbättra beredskapen inför kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära säkerhetsrisker,
- rekommendation om omedelbara åtgärder för att förhindra missbruk av sprängämnesprekursorer,
- förslag till två rådsbeslut om ingående, på Europeiska unionens vägnar, av dels Europarådets konvention om förebyggande av terrorism från 2005, dels dess tilläggsprotokoll från 2015,
- rekommendation till rådets beslut om bemyndigande att inleda förhandlingar om ett avtal mellan Europeiska unionen och Kanada om överföring och användning av passageraruppgifter för att förhindra och bekämpa terrorism och annan grov gränsöverskridande brottslighet.

Under oktober och november ägde förhandlingar rum i rådet om förslagen om unionens ingående av Europarådets konvention om förebyggande av terrorism och dess tilläggsprotokoll. Förslagen var utformade utifrån förutsättningen att unionen har exklusiv befogenhet att ingå konventionen och protokollet men justerades under förhandlingarna så att det framgår att även medlemsstaterna kan vara parter till instrumenten (se faktapromemoria 2017/18:FPM22). Rådet kan endast anta besluten efter

Skr. 2017/18:118 Europaparlamentets godkännande, vilket rådet (transport, telekommunikation och energi) den 18 december beslutade att begära.

I juli beslutade Europaparlamentet att inrätta ett särskilt utskott för terrorismfrågor. Utskottet ska under tolv månader granska samarbetet mot terrorism inom unionen.

### **28.1.6 Utbyte av kriminalregisteruppgifter om tredjelandsmedborgare**

I juni presenterades kommissionens nya förslag till utökning av systemet för medlemsstaternas utbyte av kriminalregisterinformation (Ecris) till att även omfatta uppgifter om tredjelandsmedborgare som döms inom EU (se faktagranningsrapport 2016/17:FPM119). Det nya förslaget omfattar en förordning med en centraliserad lösning (Ecris-TCN) för inläggning av identitetsuppgifter, såväl alfanumeriska som biometriska, över dömda tredjelandsmedborgare. Vid sökning i systemet ska medlemsstaterna kunna få träff/ingen träff och en hänvisning till i vilken/vilka medlemsstater det finns information om domar mot den aktuella tredjelandsmedborgaren. Den sökande medlemsstaten kan därefter begära att identifierade medlemsstater lämnar ut fullständiga uppgifter om dessa domar genom det existerande Ecris-systemet. Det reviderade direktivförslaget från 2016 omfattar nu endast anpassningar av det existerande Ecris-systemet. Förhandlingarna i rådet avslutades med en allmän inriktning vid rådsmötet den 7–8 december och nu vidtar trilogförhandlingar med Europaparlamentet.

### **28.1.7 Schengenfrågor inklusive gränskontroll**

#### **Paket om smart gränsförvaltning**

Förordningen om ett elektroniskt in- och utresesystem för tredjelandsmedborgare (Entry Exit System, EES), kompletterat med ett förslag om ändringar i EU:s gränskodex till följd av in- och utresesystemet, trädde i kraft den 29 december. Systemet ska nu byggas upp och planeras att drifställas under 2020. Genom systemet ska tredjelandsmedborgare som reser in i Schengen för kortare vistelser kontrolleras genom registrering av resenärernas personuppgifter, bl.a. biometrisk data. Systemet syftar till att hantera det ökande antalet gränspassager in och ut ur Schengen genom att ersätta det nuvarande stämplingssystemet i passen. Likaledes syftar systemet till att identifiera personer som överskrider sin rätt till vistelse inom Schengenterritoriet (s.k. overstayers) och att bekämpa säkerhetshot som internationell kriminalitet och terrorism.

#### **Europeisk gräns- och kustbevakning**

Förordningen om en europeisk gräns- och kustbevakning trädde i kraft stegvis under hösten och vintern 2016–17. Förordningen ger den europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån (Frontex) utökade möjligheter att ge stöd till medlemsstaterna i upprätthållandet av EU:s yttre gränser. Även på återvändandeområdet ges byrån utökat mandat.

Polismyndigheten har under året bidragit med personal och utrustning till ett tiotal olika Frontex-operationer med syfte att stärka kontrollen av EU:s yttre gränser. Tillsammans med svenska Kustbevakningen har myndigheten också bidragit till Frontex stora operationer i Grekland och Italien. Förutom gränskontrollverksamhet innehöll operationerna också betydande sjöräddningsinsatser. Myndigheternas bidrag bestod av personal, helikoptrar, flygplan och fartyg.

### **Ändringar i kodex om Schengengränserna**

Europaparlamentet och rådet beslutade den 15 mars 2017 om en ändring av förordning (EU) 2016/399 om en unionskodex om gränspassage för personer (kodex om Schengengränserna). Ändringarna innebär att systematiska slagningar i relevanta databaser vid en gränskontroll ska vara huvudregel inte bara för tredjelandsmedborgare, utan även för personer med rätt till fri rörlighet. Om det råder tvivel om resehandlingens äkthet eller innehavarens identitet ska dessutom en verifiering ske av åtminstone ett av de biometriska kännetecknen som finns lagrade i resehandlingen.

I september 2017 presenterade kommissionen ett nytt förslag om ändringar i EU:s gränskodex i de delar som rör tillfälligt återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna. Syftet är att genom förlängda tidsgränser anpassa regelverket till de behov som uppstått under de senaste åren när flera medlemsstater på grund av hot mot den allmänna ordningen eller inre säkerheten vid upprepade tillfällen förlängt den tillfälligt återinförda gränskontrollen. (Se faktapromemoria 2017/18:FPM15). Överläggning med justitieutskottet ägde rum i oktober. Förhandlingar pågår i rådet. Polismyndigheten har under året genomfört gränskontroll vid inre gräns vid hamnar i polisregionerna Syd och Väst samt vid Öresundsbron.

### **Schengenutvärderingar**

EU utvärderar återkommande hur medlemsländerna tillämpar Schengenregelverket. Granskningen av Sverige inleddes under hösten 2016. Platsbesök ägde rum under våren och försommaren 2017. På grundval av utvärderingarna väntas Sverige i början av 2018 få rekommendationer kring vilka åtgärder som ska vidtas för att komma till rätta med de eventuella brister som har uppmärksammats under utvärderingarna.

### **Schengens informationssystem**

I december 2016 presenterade kommissionen förslag till tre nya förordningar rörande Schengens informationssystem (SIS) (se faktapromemoria 2016/17:FPM58). Förordningarna rör användning av SIS för gränskontrolländamål, brottsbekämpning och återvändande och syftar till att förbättra och effektivisera det existerande informationssystemet (KOM(2016) 881, 882, 883). Förhandlingar fördes under året i rådsstrukturen. Information lämnades till justitieutskottet i februari och i

Skr. 2017/18:118 juni. Samråd med EU-nämnden ägde rum i juni. Överläggning med justitieutskottet hölls i oktober. Under hösten inleddes trilogförhandlingar med Europaparlamentet.

### **Förordning om ett europeiskt system för reseinformation och inresetillstånd**

Kommissionen presenterade i november 2016 ett förslag om att inrätta ett europeiskt system för reseinformation och inresetillstånd (ETIAS) för att möjliggöra en obligatorisk förhandskontroll av alla visering fria tredjelandsmedborgare innan inresa i Schengenområdet. Kontrollen skulle syfta till att bedöma om den resande ur olika perspektiv skulle kunna utgöra en risk för Schengenområdet. Den information som den resande föreslås lämna elektroniskt vid ansökningstillfället ska bl.a. granskas genom att automatiska sökningar görs i olika EU-databaser, bl.a. Schengens informationssystem (se faktagromemoria 2016/17:FPM33). Förhandlingar om förslaget inleddes i rådsstrukturen i december 2016 och diskussioner med Europaparlamentet inleddes i oktober 2017. Systemet är planerat att driftsättas 2021. Information gavs i justitieutskottet i november 2016 och i juni 2017. Överläggning med utskottet ägde rum i februari. Samråd med EU-nämnden ägde rum i november 2016 och i juni.

### **Förordning om den europeiska byrån för operativ förvaltning av storskaliga it-system på området för frihet, säkerhet och rättvisa (eu-LISA)**

I juni presenterade kommissionen ett förslag till ny eu-LISA-förordning. Syftet med förslaget är att förbättra byråns funktion samt att säkerställa att dess mandat möter de ökade behoven inom byråns ansvarsområde. Vid rådsmötet den 7–8 december antogs en allmän inriktning om förslaget inför förhandlingarna med Europaparlamentet och kommissionen.

### **Eurojust**

I juli 2013 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om EU:s organ för straffrättsligt samarbete – Eurojust (se faktagromemoria 2013/14:FPM1). Under våren och sommaren har förhandlingarna om relationen till den europeiska åklagarmyndigheten avslutats och en översyn av dataskyddsbestämmelserna har ägt rum. Trilogförhandlingar mellan rådet, Europaparlamentet och kommissionen inleddes i november.

Information lämnades till justitieutskottet i juni och oktober. Samråd ägde rum med EU-nämnden i juni och oktober.

### **Rådsslutsatser om intensifiering av kampen mot olaglig handel med tobaksvaror i EU**

Kommissionen presenterade i juni en lägesrapport om genomförandet av kommissionens meddelande "Upptäckning av kampen mot cigarettsmuggling och andra former av olaglig handel med tobaksprodukter – en omfattande EU-strategi" (se faktagromemoria 2016/17:FPM95). I september presenterade ordförandeskapet rådsslut-



satser som ett svar på lägesrapporten. Regeringen välkomnade rådsslutsatserna som regeringen ansåg borde kunna bidra till att kampen mot olaglig handel med tobaksvaror kan intensifieras.

Skr. 2017/18:118

Överläggning med skatteutskottet ägde rum den 28 september. Rådsslutsatserna antogs av rådet för rättsliga och inrikes frågor den 7–8 december.

## 28.2 Straffrättsligt samarbete

### 28.2.1 Europeisk åklagarmyndighet

I juli 2013 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om att inrätta en europeisk åklagarmyndighet – Eppo (se faktapromemoria 2013/14:FPM10). Förslaget förhandlades under 2013 – 2016. Efter att Sverige förklarat att man för närvarande inte kommer att delta i Eppo fastslog rådet den 7 februari 2016 frånvaron av den nödvändiga enhälligheten för att kunna upprätta Eppo. Detta bekräftades av Europeiska rådet den 9 mars. Den 3 april underrättade 16 medlemsstater Europaparlamentet, rådet och kommissionen om att de önskade upprätta ett fördjupat samarbete om inrättande av Eppo. Vid rådet för rättsliga och inrikes frågor den 8 juni antog de deltagande medlemsstaterna en allmän inriktning om förordningen om inrättande av Eppo. Vid rådet för rättsliga och inrikes frågor den 12 oktober antog 20 deltagande medlemsstater förordningen om inrättande av Eppo. Sverige deltar inte i det fördjupade samarbetet.

Information lämnades till justitieutskottet i juni och oktober. Samråd ägde rum med EU-nämnden i juni och oktober.

### 28.2.2 Förordningen om frysning och förverkande

Kommissionen presenterade sitt förslag till förordning om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och förverkande i december 2016 (se faktapromemoria 2016/17:FPM60). Intensiva förhandlingar om förslaget pågick under hela året. Sverige välkomnade förslaget, men bevakade aktivt att förordningen inte skulle komma i konflikt med svenska grundlagsskyddade fri- och rättigheter. Överenskommelse om en allmän inriktning fattades av rådet i december.

Information lämnades till justitieutskottet i mars, oktober och november. Överläggning hölls med justitieutskottet i februari och november samt med konstitutionsutskottet i november. Samråd ägde rum med EU-nämnden i mars, oktober och december.

### 28.2.3 Materiell straffrätt

#### Ett straffrättsligt direktiv mot penningtvätt

Sedan januari pågår förhandlingar med anledning av kommissionens förslag till direktiv om åtgärder mot penningtvätt på straffrättens område (se faktapromemoria 2016/17:FPM56). Information lämnades till justitieutskottet i februari. Överläggning hölls med justitieutskottet i juni

Skr. 2017/18:118 och samråd med EU-nämnden samma månad. Överenskommelse om en allmän inriktning fattades av rådet den 8 juni.

### **Direktiv om bedrägeri och förfalskningar som rör andra betalningsmedel än kontanter**

Kommissionen presenterade i september ett förslag om bekämpning av bedrägeri och förfalskning som rör andra betalningsmedel än kontanter (se faktapromemoria 2017/18:FPM4). Syftet med förslaget är att uppdatera och komplettera nuvarande regelverk mot bakgrund bl.a. av den tekniska utvecklingen. Direktivet föreslås ersätta rådets rambeslut 2001/413/RIF i dess helhet. Förhandlingarna inleddes i rådsarbetsgrupp i oktober. Överläggning med justitieutskottet hölls i november.

### **Narkotikarambeslutet**

Under hösten antogs Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/2103 om ändring av rådets rambeslut 2004/757/RIF i syfte att inkludera nya psykoaktiva substanser i definitionen av narkotika och om upphävande av rådets beslut 2005/387/RIF. Direktivet är tillsammans med en ändring i förordningen om att inrätta Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk (se avsnitt 34.1) en del av ett lagstiftningspaket för att minska tillgången på nya psykoaktiva ämnen. Inför antagandet hölls samråd med EU-nämnden i september.

### **Terrorismdirektivet**

Under våren antogs Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF. Direktivet innehåller bl.a. straffrättsliga bestämmelser och bestämmelser om informationsutbyte och stöd till offer för terrorism. Inför antagandet ägde samråd rum med EU-nämnden i mars.

### **SEFI-direktivet**

Under sommaren antogs Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1371 om bekämpande genom straffrättsliga bestämmelser av bedrägeri som riktar sig mot unionens finansiella intressen.

Direktivet ersätter konventionen av den 26 juli 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen och protokollen till denna. Inför antagandet ägde samråd rum med EU-nämnden i april.

Stora flykting- och migrationsströmmar har satt press på asyl- och mottagningssystemen i ett flertal medlemsstater. Migrationsfrågorna har under året varit av stor vikt för Sverige som bl.a. drivit frågan om att fler medlemsstater måste ta sitt ansvar för en jämnare fördelning av asylsökande inom EU och att säkerställa ett effektivt, rättssäkert, långsiktigt hållbart, humant asylsystem som medger beslut av hög kvalitet som värnar asylrätten.

En väl fungerande ordning för återvändande är viktig för ett gemensamt europeiskt migrationssystem och regeringen har därför ställt sig bakom de utökade ansträngningar som har presenterats under året i syfte att verkställa återvändandebeslut och som säkerställer att detta sker med full respekt för grundläggande rättigheter. Sverige verkar för en närmare integrering av den externa och den interna dimensionen av EU:s migrationspolitik till förmån för ett långsiktigt hållbart samarbete med tredjeländer.

### 29.1 Reform av det gemensamma europeiska asylsystemet

En av kommissionens mest prioriterade frågor under året har varit förhandlingarna om reformen av det gemensamma asylsystemet som kommissionen presenterade under 2016 (se faktagromemoria 2015/16:FPM79).

I syfte att få till stånd ett hållbart och rättvist asylsystem presenterade kommissionen i maj 2016 förslag till revidering av Dublin- och Eurodac-förordningarna och en ny förordning för Europeiska unionens myndighet för asylfrågor. I juli 2016 presenterades förslag till ny asylprocedurförordning, ny skyddsgrundsförordning, revidering av mottaganddirektivet och en förordning om ett EU-gemensamt system för vidarebosättning (se faktagromemoria 2015/16:FPM94, 2015/16:FPM95, 2015/16:FPM96, 2015/16:FPM122, 2015/16:FPM129, 2015/16:FPM130 och 2015/16:FPM131).

Förhandlingarna pågår i samtliga sju lagstiftningsförslagen. Längst har förhandlingarna om förslagen till ny förordning för EU:s asylmyndighet och reviderad Eurodacförordning kommit.

Under förhandlingarna har Sverige verkat för en ökad harmonisering av medlemsstaternas asylsystem och understrukit vikten av att alla medlemsstater delar solidariskt på ansvaret att ta emot människor i behov av skydd. De viktigaste övergripande frågorna för Sverige i hela asylopaketet är att det kommer till stånd en rättvis omfördelningsmekanism av asylsökande samt att systemet ska vara effektivt, rättssäkert, långsiktigt hållbart, humant och medge beslut av hög kvalitet som värnar asylrätten.

Informationstillfällen och överläggning med Socialförsäkringsutskottet och samråd med EU-nämnden har ägt rum kontinuerligt under året.

Krishanteringsverktyget IPCR (Integrated Political Crisis Response) är fortsatt aktiverat för migrationsituationen. Detta innebär en kontinuerlig informationsinsamling som ligger till grund för gemensamma lägesbilder i syfte att effektivisera beslutsfattandet i rådet. IPCR bygger helt på politiska överenskommelser och är inte fördragsfäst.

## 29.2 Asyl-, migrations- och integrationsfonden

Asyl-, migrations- och integrationsfonden är en del av EU:s fleråriga budgetram för perioden 2014–2020. Fondens syfte är att bidra till en effektivare hantering av migrationsströmmar inom EU i enlighet med EU:s gemensamma asyl- och migrationspolitik.

Budgeten för asyl-, migrations- och integrationsfonden uppgår till 3 137 miljoner euro för perioden 2014–2020, varav Sverige har tilldelats 207 miljoner euro. I november 2015 beslöt regeringen att Migrationsverket skulle ansöka om medel för bistånd i nödsituation från fonden med anledning av den stora inströmningen av asylsökande. Kommissionen beslöt att tilldela Sverige 20 miljoner euro under 2017 utöver de 35 miljoner euro som tidigare beviljats. En halvtidsöversyn av Sveriges genomförande av nationella programmet har påbörjats under 2017. En halvtidsutvärderingsrapport lämnades till kommissionen den 22 december 2017 som bl.a. visade att fonden tydligt svarar mot de samhällsbehov som funnits under programperioden.

Under våren 2018 ska det nationella programmet ses över och eventuellt revideras.

Genom den horisontella förordningens ikraftträdande inrättades kommittén för asyl-, migrations- och integrationsfonden och fonden för inre säkerhet. Kommittén har under året antagit årliga arbetsprogram för den direkta förvaltningen, dvs. den del av fonden som administreras och förvaltas av kommissionen (t.ex. unionsåtgärder och bistånd i nödsituationer).

## 29.3 Laglig migration

I juni 2016 presenterade kommissionen ett förslag om ett nytt, omarbetat blåkortsdirektiv (se faktapromemoria 2015/16:FMP113). Blåkortsdirektivet handlar om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse i EU för högkvalificerat arbete. Syftet med översynen är att göra EU mer attraktivt för sådan arbetskraft. Under året inleddes trilogförhandlingar med Europaparlamentet. Socialförsäkringsutskottet informerades i september.

### 29.4.1 Koppling mellan viseringspolitik och återtagande

Vid rådet för rättsliga och inrikes frågor den 9 juni antogs rådsslutsatser som syftar till att markera den politiska viljan att använda viseringsinstrument för att främja återtagande av tredjelandsmedborgare som befinner sig olagligen i EU. Kopplingar mellan viseringsförenklingsavtal och återtagandesamarbete görs liksom vikten av att introducera en koppling mellan återtagande och viseringspolitik i EU:s viseringskodex. Vidare hänvisas till en gradvis och pragmatisk ansats där gemensamma EU insatser inom ramen för EU:s viseringskodex föreslås vidtas mot tredjeland för att förbättra samarbetet på återtagandeområdet.

### 29.4.2 Viseringsförenklingsavtal

Ett avtal om viseringsförenkling innebär fördelar i samband med utfärdande av korttidsviseringar. Förutom de förenklade rutinerna, bl.a. i form av kortare handläggningstider och lägre krav på dokumentation, är ofta ansökningsavgiften lägre och vissa kategorier är avgiftsbefriade. Förhandlingar angående avtal om viseringsförenklingsavtal pågår med Vitryssland, Marocko, Tunisien, Jordanien och Kina.

### 29.4.3 Viseringsfrihet

I rådets förordning (EG) nr 539/2001 (viseringsförordningen) regleras vilka medborgare från tredjeland som är viseringsfria respektive inte viseringsfria vid inresa i Schengenområdet. Förordningen revideras regelbundet. Under året har EU undertecknat avtal om viseringsfrihet med Georgien och Ukraina.

I anslutning till dessa beslut har EU även beslutat om en förstärkt suspenderingsmekanism som syftar till att EU effektivare ska kunna upphäva viseringsfriheten tillfälligt för ett specifikt tredjeland om viseringsfriheten allvarligt skulle missbrukas eller om det aktuella tredjelandet inte samarbetar när det gäller återtagande. Vidare har avtalen med Antigua & Barbuda, Bahamas, Barbados, Mauritius, Saint Kitts & Nevis och Seychellerna om undantag från viseringskravet för kortare vistelser ändrats så att definitionen av ”kortare vistelse” i avtalen stämmer överens med gällande regelverk.

### 29.4.4 Viseringskodexen

EU:s viseringskodex (Europaparlamentets och rådets förordning [EG] nr 810/2009) har varit i kraft sedan 2009 och reglerar förfarandet vid utfärdandet av Schengenviseringar. I april 2014 presenterade kommissionen ett förslag till översyn av viseringskodexen samt ett förslag om införande av en rundresevisering. Efter att en överenskommelse med Europaparlamentet inte visat sig möjlig att uppnå meddelade kommissionen i sitt arbetsprogram för 2018 att man drar tillbaka förslagen.

## 29.5 Återvändande och migrationsströmmar

### 29.5.1 Återvändande

I mars presenterade kommissionen ett meddelande om en förnyad handlingsplan för återvändande (se faktagromemoria 2016/17:FPM80). I meddelandet konstaterar kommissionen att färre än hälften av besluten om återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt inom EU verkställs och att det krävs ytterligare åtgärder för att väsentligt öka återvändandet. Den förnyade handlingsplanen är i huvudsak en utveckling av redan genomförda eller pågående åtgärder som syftar till att förbättra effektiviteten i EU:s återvändandesystem. Liksom tidigare är fokus på åtgärder för effektivare tillämpning av återvändandedirektivet, främjande av självmant återvändande, ökat informationsutbyte och samarbete mellan medlemsstaterna samt en förstärkt och mer proaktiv roll för Frontex till organisera och samordna och i övrigt bistå medlemsstaterna med återvändandeinsatser. Den förnyade handlingsplanen föreslår också fortsatt dialog med tredjeländer i syfte att få till stånd ett fungerande samarbete om återtagande. I samarbetet utmärks EU:s och medlemsstaternas samordnade insatser och kollektiva inflytande, vilket också lyfts fram inom EU:s partnerskapsram med tredjeländer för att hantera de externa aspekterna av migration.

I anslutning till den förnyade handlingsplanen presenterade kommissionen även en rekommendation om effektivare tillämpning av återvändandedirektivet (se faktagromemoria 2016/17:FPM80). Rekommendationen innehåller vägledning för hur medlemsstaterna kan effektivisera sina nationella återvändandeförfaranden och öka antalet återvändanden inom ramen för det handlingsutrymme som ges i direktivet.

I Europeiska rådets ordförandeslutsatser den 9 mars, som fick stöd av 27 medlemsstater, välkomnade Europeiska rådet meddelandet från kommissionen om en förnyad handlingsplan för återvändande samt den efterföljande rekommendationen till medlemsstaterna. Kommissionens meddelande och rekommendation behandlades i rådet för rättsliga och inrikes frågor den 27 mars. Inför behandlingen ägde överläggning med socialförsäkringsutskottet och samråd i EU-nämnden rum.

### 29.5.2 Återtagandeavtal

Under året ingick EU rättsligt icke-bindande överenskommelser om återtagande med Guinea och Bangladesh.

## 29.6 Den externa dimensionen av Migrationsagendan

Skr. 2017/18:118

I kommissionens arbetsprogram för 2017 ingick en halvtidsöversyn av Migrationsagendan, vilken presenterades 2015. Partnerskapsramen för EU:s förstärkta samarbete med tredjeländer utgör sedan 2016 Migrationsagendans externa dimension (se faktapromemoria 2015/1:FPM112). Halvtidsöversynen fokuserar på migrationen längs den centrala Medelhavsrutten och identifierar fyra områden som centrala för EU:s framtida arbete;

1. förstärka UNHCR:s och IOM:s arbete för att skydda och hjälpa migranter och flyktingar under och efter sjöräddningsaktioner, särskilt avseende personer satta i förvar och sårbara grupper
2. stödja återuppbyggnaden av en fungerande stat i Libyen bl.a. genom samarbetsprojekt inom Förvaltningsfonden för nödåtgärder i Afrika riktade mot lokal, socioekonomisk verksamhet och värdsamhällen för migranter
3. påskynda samarbetet med IOM avseende det assisterade frivilliga återvändandet och med UNHCR avseende vidarebosättning i syfte att minska antalet strandsatta migranter och flyktingar i Libyen och
4. stärka de libyska myndigheternas kapacitet att kontrollera landets södra gräns och intensifiera samarbetet med grannländerna avseende gränshantering.

### 29.6.1 FN:s framtida ramverk om migration och flyktingar

Under året har informella dialogprocesser pågått för att förbereda framtagandet av två globala ramverk, ett om migration (Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration) och ett om flyktingsituationer (Global Compact on Refugees). Vid FN:s högnivåmöte den 19 september 2016 i New York antog FN:s medlemsstater den s.k. New York-deklarationen för flyktingar och migranter och beslutade att ta fram dessa ramverk. Ramverken förväntas antas hösten 2018 och de informella processer som har pågått under året har förberett 2018 års formella förhandlingar och konsultationer. EU har bidragit aktivt i dialogerna, bl.a. genom att dela erfarenheter och kunskap som erhållits genom EU:s stöd till flyktingsituationer och genom samarbetet med unionens partnerskapsländer.

### 29.6.2 Migration och utveckling

Det vägledande dokumentet för EU:s arbete med migration i utvecklingssamarbetet är EU:s reviderade utvecklingspolicy som antogs den 17 juni. Sverige drev och fick genomslag i förhandlingarna att texten skulle vara balanserad och inkludera betydelsen av migrationens positiva utvecklingseffekter såväl som att peka på dess utmaningar. Detta perspektiv är väl reflekterat i policyn som bl.a. lyfter betydelsen av reguljär migration som en viktig aspekt och bidragande faktor till hållbar

ekonomisk utveckling och tillväxt. EU åtar sig att anta en mer koordinerad, holistisk och strukturerad ansats till migration för att på så sätt maximera synergier mellan olika politikområden. Svenska politiska prioriteringar såsom mänskliga rättigheter och skyddsbehov för utsatta migranter lyfts fram, liksom att utvecklingssamarbetet har en viktig roll i att arbeta med grundorsakerna för ofrivillig och irreguljär migration. Remitteringar och diasporans roll nämns med dess potential och koppling till hållbar utveckling. För både den europeiska utvecklingspolitiken och migrationspolitiken kommer kopplingen mellan migration och utveckling att fortsätta utgöra en viktig del.

## 30 Grundläggande rättigheter och medborgarskap

Ett av EU:s fundament är grundläggande rättigheter. EU har åtagit sig att garantera rättigheterna uttryckta i stadgan om de grundläggande rättigheterna och slå vakt om att stadgan följs i medlemsstaterna.

### 30.1 Reformen av EU:s dataskyddsreglering

#### 30.1.1 Dataskyddförordning för EU:s institutioner

I dag regleras behandling av personuppgifter som sker i EU:s institutioner, organ, kontor och byråer av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 45/2001 av den 18 december 2000 om skydd för enskilda då gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen behandlar personuppgifter och om den fria rörligheten för sådana uppgifter (dataskyddsförordning för EU:s institutioner). I januari 2017 presenterade kommissionen ett förslag till anpassning av dataskyddsförordningen för EU:s institutioner till den allmänna dataskyddsförordningen (se faktapromemoria 2016/17:FPM64). Syftet är att slutföra inrättandet av ett starkt och sammanhängande dataskyddsramverk inom EU, genom att anpassa den befintliga dataskyddsförordningen för EU:s institutioner till principerna och bestämmelserna i den nyligen antagna dataskyddsförordningen.

Förslaget har förhandlats i rådsstrukturen under våren och rådet för rättsliga och inrikes frågor (RIF) antog den 8 juni 2017 en allmän inriktning. Sverige välkomnade rådets allmänna inriktning. Europaparlamentet antog sin position i oktober 2017. Trilogförhandlingar inleddes i början av november 2017.

Information om frågan lämnades till konstitutionsutskottet i januari och i maj. Samråd i EU-nämnden ägde rum i juni.



Förordningen om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter trädde i kraft i maj 2016 (se faktapromemoria 2011/12:FPM117). Förordningen bidrar till att ytterligare harmonisera och effektivisera skyddet av personuppgifter för att förbättra den inre marknadens funktion och att öka enskildas kontroll över sina personuppgifter.

## 30.2 EU:s stadga om grundläggande rättigheter

Kommissionen lämnade i maj sin årliga rapport om tillämpningen av EU:s stadga för grundläggande rättigheter. Av rapporten framgår att kommissionen fortsätter att vara vaksam och fast besluten om att upprätthålla ett starkt skydd för grundläggande rättigheter i EU.

Kommissionen kommer att intensifiera sitt arbete för att se till att alla EU:s lagstiftningsförslag och lagstiftningsåtgärder är helt förenliga med stadgan och avser att garantera att alla organ som är bundna av stadgan fortsätter att respektera den. Den 12 oktober antog rådet slutsatser om tillämpningen av stadgan. Rådet erinrade om de gemensamma värdena i artikel 2 i EU-fördraget där det fastslås att unionen ska bygga på respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna. I slutsatserna betonas också vikten av att öka medvetenheten bland beslutsfattare, rättstillämpare och rättighetshavarna om tillämpningen av stadgan på nationell nivå och EU-nivå. Samråd med EU-nämnden ägde rum i oktober.

## 30.3 Ramprogram för EU:s byrå för grundläggande rättigheter

Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter ska genomföra sina uppgifter inom de temaområden som anges i ett flerårigt ramprogram. Rådet för rättsliga och inrikes frågor har den 7 december beslutat om ramprogram för åren 2018-2022 (se faktapromemoria 2016/17:FPM120).

## 30.4 EU:s anslutning till Europakonventionen

Av kommissionens rapport om tillämpningen av stadgan (se avsnitt 30.2) framgår att kommissionen har för avsikt att fortsätta prioritera EU:s anslutning till den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen), inte minst mot bakgrund av dess juridiska skyldighet enligt fördraget. Enligt rapporten kommer kommissionen fortsätta att undersöka lösningar på de problem som EU-domstolen tog upp i sitt yttrande i december 2014 och som innebar att utkastet till anslutningsavtal från 2013 förklarades oförenligt med fördragen. I oktober antog rådet slutsatser om tillämp-

Skr. 2017/18:118 ningen av stadgan. Rådet stod då fast vid sitt engagemang för EU:s anslutning till Europakonventionen och uppmanade kommissionen att snabbt färdigställa sin analys av de rättsliga frågorna, så att rådet kan fortsätta sitt arbete.

### 30.5 Åtgärder mot radikaliseringsom som leder till våldsbejakande extremism och terrorism

Sverige deltar i det europeiska nätverket för strategisk kommunikation (ESCN). Det är ett särskilt EU-nätverk vars syfte är att kartlägga extremistisk propaganda i Europa och utveckla strategisk kommunikation med målet att motverka våldsbejakande extremistiska budskap och propaganda. Under året har nätverket utökat sitt arbete med olika arbetsgrupper för att bättre fånga upp pågående relevant forskning om våldsbejakande extremistisk propaganda inom EU.

### 30.6 Förebygga och bekämpa radikaliseringsom bland ungdomar

Kommissionen har under året tagit fram stödmaterial för hur fritidsledare som arbetar med ungdomar kan förebygga marginalisering och radikaliseringsom. Materialet följer de rådsslutsatser som antogs av ungdomsministrarna den 30 maj 2016 om ungdomssektorns roll när det gäller att förebygga radikaliseringsom. Rådsslutsatserna fokuserar bl.a. på främjande av ett effektivt samarbete mellan ungdomssektorn, utbildningssektorn och andra sektorer för att utveckla verktyg för att diskutera komplexa frågor med ungdomar samt hantera fall av radikaliseringsom.

## 31 Sysselsättningspolitik

Den europeiska sysselsättningsstrategin, där socialpolitiska aspekter ingår, är en central del i Europa 2020-strategin och ett viktigt instrument för att uppnå EU:s gemensamma målsättning om en smart och hållbar tillväxt för alla. Medlemsstaterna ges inom ramen för den europeiska planeringsterminen årliga landsspecifika rekommendationer för att fokusera på de viktigaste utmaningarna. Samarbetet på området sker annars främst genom den öppna samordningsmetoden med gemensamma målsättningar, erfarenhetsutbyte, uppföljning och utvärdering i syfte att öka den sociala sammanhållningen inom EU.

### 31.1 Samordning av sysselsättning och socialpolitik inom sysselsättningsstrategin och den öppna samordningsmetoden

#### 31.1.1 Gemensam sysselsättningsrapport

Enligt fördraget ska rådet och kommissionen årligen upprätta en gemensam rapport till Europeiska rådet om sysselsättningssituationen i unionen och om genomförandet av sysselsättningsriktlinjerna.

I november 2016 presenterade kommissionen ett utkast till rapport som en del av kommissionens årliga tillväxtöversikt för 2017.

Årets rapport visar att sysselsättningssituationen och den sociala situationen inom EU har förbättrats. Om nuvarande trend fortsätter är det möjligt att nå Europa 2020-målet för sysselsättning. Sysselsättningsgraden i åldern 20–64 är för första gången högre än vad den var 2008. De flesta arbetsmarknadsindikatorer visar på förbättringar. Andelen i risk för fattigdom minskar. I rapporten ingår också resultattavlan för sysselsättningsindikatorer och sociala indikatorer som syftar till att bättre synliggöra den sociala utvecklingen. Resultattavlan visar att inkomst- ojämligheten nu har stabiliserats på historiskt höga nivåer, med stora skillnader mellan länder.

Den gemensamma sysselsättningsrapporten för 2017 antogs vid EPSCO-rådet den 3 mars. Samråd med EU-nämnden ägde rum i februari.

#### 31.1.2 Landsspecifika rekommendationer på det sysselsättnings- och socialpolitiska området

Rekommendationer på sysselsättningsstrategins område inom Europa 2020-strategin antogs av rådet i juli (se avsnitt 8.1). Sverige fick under året ingen rekommendation på det sysselsättnings- och socialpolitiska området.

### 31.1.3 **Rapporter om situationen och utvecklingen på det socialpolitiska området och på sysselsättningsområdet**

Inom ramen för den öppna samordningsmetoden har Kommittén för social trygghet under året genomfört olika typer av erfarenhetsutbyten mellan medlemsstaterna och tagit fram en rapport med huvudbudskap som därefter förelagts EPSCO-rådet. I oktober förelades EPSCO-rådet kommitténs årliga rapport om den sociala situationen, reformer och utvecklingstrender på det socialpolitiska området. Även sysselsättningskommittén har tagit fram en rapport med huvudbudskap, som förelades rådet. Huvudbudskapen fungerar som socialpolitiskt och sysselsättningspolitiskt inspel till kommissionen inför att den presenterar sin årliga tillväxtöversikt.

Socialutskottet och socialförsäkringsutskottet informerades i oktober och samråd med EU-nämnden ägde rum samma månad. Arbetsmarknadsutskottet informerades i september.

## 32 **Arbetsliv, arbetsmarknad och sociala frågor**

Arbetsrätt och arbetsmiljöfrågor ingår i området sysselsättnings- och socialpolitik, där en central målsättning är att förbättra arbetstagares levnads- och arbetsvillkor. Ett viktigt inslag på detta område är dialogen med arbetsmarknadens parter. I området socialpolitik ingår att åstadkomma ett fullgott socialt skydd och bekämpa social utslagning.

### 32.1 **Europeisk pelare för sociala rättigheter**

Den 17 november undertecknade rådet, Europaparlamentet och kommissionen ett gemensamt uttalande om en europeisk pelare för sociala rättigheter. Det gemensamma uttalandet innehåller 20 principer indelade i tre kapitel: I, lika möjligheter och tillgång till arbetsmarknaden; II, rättvisa arbetsvillkor samt III, socialt skydd och social integration (se fakta-promemoria 2016/17:FPM89).

Principerna har valts ut på grundval av deras betydelse för väl fungerande och rättvisa arbetsmarknader och välfärdssystem. Målet för den europeiska pelaren för sociala rättigheter är att tjäna som vägledning för sysselsättningsinsatser och sociala insatser som fyller människors grundläggande behov och för säkerställande av att pelarens principer genomförs bättre.

Den europeiska pelaren för sociala rättigheter kommer att genomföras både på unionsnivå och på medlemsstatsnivå inom vars och ens behörighetsområde, med vederbörlig hänsyn till olika socioekonomiska miljöer och de nationella systemens mångfald, inbegripet arbetsmarknads-

parternas roll, och i enlighet med subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen. Pelaren ska i huvudsak följas upp genom samordningen av medlemsstaternas sysselsättnings- och socialpolitik inom den europeiska planeringsterminen.

Regeringen överlade med arbetsmarknadsutskottet i maj och september, information gavs till socialutskottet och till socialförsäkringsutskottet i maj och oktober. Samråd ägde rum med EU-nämnden i oktober.

## 32.2 Modernisering på arbetsmiljöområdet

I januari lade kommissionen fram ett meddelande om modernisering på arbetsmiljöområdet (se faktapromemoria 2016/17:FPM65). Bakgrunden till meddelandet är den omfattande utvärdering som kommissionen har gjort av EU:s arbetsmiljööregler. I meddelandet lyfts tre huvudsakliga åtgärdsområden fram: dels åtgärder gällande cancerframkallande ämnen (se även faktapromemoria 2016/17:FPM62), dels åtgärder för att stödja små och medelstora företag och dels uppdatering av arbetsmiljööreglerna. Kommissionen föreslår åtgärder under främst 2017–2018.

## 32.3 Direktiv om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhängvårdare

I april presenterade kommissionen ett förslag till direktiv om balans i arbetslivet som ersätter nuvarande föräldraleddighetsdirektivet, 2010/18/EU (se faktapromemoria 2016/17:FPM88). Direktivets övergripande syfte är att säkra genomförandet av principen om jämställdhet mellan män och kvinnor när det gäller tillträde till och förutsättningar i arbetslivet. Förslaget till direktiv inför, utökar och förstärker rätt till familjerelaterad ledighet och möjlighet att be om flexibla arbetsformer. En lägesrapport presenterades vid EPSCO-rådet den 7 december.

Överläggning med arbetsmarknadsutskottet hölls i juni och oktober. Information om förhandlingarna lämnades till arbetsmarknadsutskottet i september, till socialutskottet i september och november, till socialförsäkringsutskottet i september och november samt till EU-nämnden i december.

## 32.4 Ändring av utstationeringsdirektivet

Vid EPSCO-rådet den 23 oktober antog rådet en allmän inriktning för förslaget om ändring av utstationeringsdirektivet. Sverige ställde sig bakom den allmänna inriktningen. Den allmänna inriktningen innehåller bl.a. rätt till lön och andra ersättningar enligt värdestatens nivå från första dagen, 12 månaders tidsgräns för långvarig utstationering med möjlig förlängning i 6 månader, undantag från de nya reglerna för vägtransport tills dess att mobilitetspaketet förhandlats klart och genomförts och 4 års genomförandetid av direktivet.

Regeringen är positiv till förslaget till ändring av utstationeringsdirektivet och välkomnar kommissionens ansats att skapa mer likabehandling mellan utstationerade och inhemska arbetstagare, med respekt för den fria rörligheten av tjänster. Målsättningen för regeringen är att utländska arbetstagare så långt som möjligt ska likabehandlas med inhemsk arbetskraft, särskilt vad avser grundläggande arbets- och anställningsvillkor inom ramen för utstationeringsdirektivets område, med respekt för den fria rörligheten (se faktapromemoria 2015/16:FPM67).

Europaparlamentet antog sitt förslag den 16 oktober och trilogförhandlingar pågår. Arbetsmarknadsutskottet informerades i januari, juni, september, oktober och november. Samråd med EU-nämnden ägde rum i juni och oktober.

## 32.5 Ändringar i carcinogen- och mutagendirektivet

Under året nåddes en överenskommelse mellan rådet och Europaparlamentet om en första revidering och förslag till ändringar i carcinogen- och mutagendirektivet (se faktapromemoria 2015/16:FPM97). Rådet beslutade antagande av rättsakt den 7 december.

I januari presenterade kommissionen en andra revidering och förslag till ändringar i carcinogen- och mutagendirektivet (se faktapromemoria 2016/17:FPM62). Den 15 juni antog EPSCO-rådet en allmän inriktning. Överläggning med arbetsmarknadsutskottet hölls i januari. Samråd med EU-nämnden ägde rum i juni.

## 32.6 Åtgärder för att underlätta fri rörlighet

### 32.6.1 Revidering av förordningarna om samordning av de sociala trygghetssystemen

Kommissionen lämnade i december 2016 förslag om ändringar i EU:s regelverk om samordning av de sociala trygghetssystemen (se faktapromemoria 2016/17:FPM54), nedan kallat samordningsbestämmelserna. Förslaget syftar enligt kommissionen till att fortsätta moderniseringen av bestämmelserna för att spegla de sociala och ekonomiska förutsättningarna i medlemsstaterna och fokuserar på fyra områden där förbättrade samordningsbestämmelser bedöms vara nödvändiga. Det avser icke ekonomiskt aktiva unionsmedborgares tillgång till sociala trygghetsförmåner, förmåner vid långvarigt vårdbehov, arbetslöshetsförmåner samt familjeförmåner. Vidare föreslås en rad ändringar för att förbättra administrationen av bestämmelserna samt stävja fusk och missbruk.

Sverige har välkomnat att samordningsbestämmelserna utvecklas och moderniseras i takt med samhällsutvecklingen för att passa olika typer av sociala trygghetssystem. Utgångspunkten har varit att samordningsbestämmelserna ska vara effektiva och inte utgöra hinder för den fria rörligheten för personer. Omotiverade administrativa kostnader för tillämpande institutioner bör undvikas. Vidare ska EU-fördragen, samordningsbestämmelsernas grundprinciper liksom den nationella kompetensen

värnas. Bestämmelserna ska i sig inte syfta till en harmonisering av medlemsstaternas olika sociala trygghetssystem. Regelverket ska ge uttryck för en skälig och rättvis ansvars- och kostnadsfördelning mellan medlemsstaterna, samtidigt som den enskildes behov av social trygghet värnas.

Vid EPSCO-rådet den 23 oktober antogs en partiell allmän inriktning när det gäller förslagen om tillämplig lagstiftning och om icke ekonomiskt aktiva unionsmedborgares tillgång till sociala trygghetsförmåner. Vid EPSCO-rådet den 7 december antogs en partiell allmän inriktning när det gäller förslagen om förmåner vid långvarigt vårdbehov och familjeförmåner.

Informationstillfälle och överläggning med socialförsäkringsutskottet ägde rum i januari, maj, oktober och november. Socialutskottet informerades i januari, oktober och november medan arbetsmarknadsutskottet informerades i januari. Samråd med EU-nämnden ägde rum i februari, juni, oktober och december.

### 33 Jämställdhet och arbetet mot diskriminering

Jämställdhet mellan kvinnor och män och skydd mot diskriminering är grundläggande värden och mål i EU:s fördrag och ska genomsyra hela unionens verksamhet.

#### 33.1 Uppföljning av Pekingplattformen

Som ett led i EU:s strategiska arbete med att följa upp FN:s handlingsplan för jämställdhet (Pekingplattformen) antog EPSCO-rådet i december rådsslutsatser om stärkta åtgärder för att minska könssegregeringen i utbildning och på arbetsmarknaden. Överläggning med arbetsmarknadsutskottet ägde rum i november och samråd med EU-nämnden i december.

#### 33.2 Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet

EU signerade i juli Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet (Istanbulkonventionen). EU:s anslutning till konventionen syftar till att få till stånd ett mer enhetligt och strategiskt arbete såväl inom EU som i EU:s utvecklingssamarbete (se faktapromemoria 2015/16:FPM68). Efter signeringen har förhandlingar påbörjats i syfte att ta fram en uppförandekod som beskriver EU:s och medlemsstaternas respektive ansvar och befogenheter avseende konventionens tillämpning.

Skr. 2017/18:118 Konventionen har undertecknats av samtliga EU:s medlemsstater. Regeringen anser att ett mer strategiskt och enhetligt arbete mot könsbaserat våld mot kvinnor skulle göra EU mer säkert och jämställt och sända en tydlig signal om att EU tar det globala samhällsproblem som våld mot kvinnor utgör på allvar.

### 33.3 Tillgänglighetsdirektivet

I december 2015 presenterade kommissionen ett förslag till direktiv om åtgärder om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster (se faktapromemoria 2015/16:FPM40). Förhandlingar har pågått sedan januari 2016 i rådsarbetsgruppen för sociala frågor. Den 7 december antog EPSCO-rådet en allmän inriktning.

Överläggning ägde rum i socialutskottet i maj samt i november, och samråd med EU-nämnden ägde rum i juni och december.

### 33.4 Arbetet mot diskriminering

#### 33.4.1 Antidiskrimineringsdirektivet

Kommissionen lämnade 2008 ett förslag till direktiv om skydd mot diskriminering på grund av religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning (se faktapromemoria 2007/08:FPM127). Vid EPSCO-rådet den 15 juni och den 7 december presenterades en lägesrapport. Arbetsmarknadsutskottet informerades i oktober. Samråd med EU-nämnden ägde rum i juni och i december.

#### 33.4.2 Arbetet avseende romsk inkludering

I slutet av augusti presenterade kommissionen ett meddelande om en halvtidsöversyn av EU:s ramverk för nationella strategier för integrering av romer. I översynen redovisar kommissionen vilka framsteg som gjorts sedan ramverket lanserades 2011 samt aviserar en fördjupad utvärdering av detta som ska ligga till grund för framtagandet av rättsliga, politiska och finansiella instrument på EU-nivå för arbetet med romers inkludering efter 2020. I översynen pekas även ut några centrala prioriteringar för det framtida arbetet; däribland frågor som rör antiziganism och involvering av romer, särskilt unga och kvinnor, i arbetet.



Folkhälsa respektive hälso- och sjukvård är huvudsakligen nationell kompetens, men det finns ett mervärde i att arbeta tillsammans inom EU på till exempel läkemedelsområdet, alkohol-, narkotika och tobaksområdet samt när det gäller gränsöverskridande hot mot människors hälsa.

### 34.1 Antagande av förordning om nya och psykoaktiva substanser

Den 15 november antogs förordning (EU) 2017/2101 om ändring av förordning (EG) nr 1920/2006 om informationsutbyte, och ett system för tidig varning och riskbedömningsförfarande, om nya psykoaktiva substanser. Förordningen baseras på ett förslag som kommissionen presenterade 2016 (se faktapromemoria 2016/:FPM2). Förordningen innehåller riktlinjer för hur bedömningarna av folkhälso- och sociala risker med olika substanser ska göras och vilka tidsramar som både kommissionen, Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk och medlemsstater har för att ta beslut om klassificeringar av nya psykoaktiva substanser (NPS) på EU-nivå. Medlemsstaterna kan själva besluta om ytterligare klassificeringar av substanser utöver de substanser som klassificeras genom beslut i rådet. Sverige har i förhandlingarna verkat för att klassificeringar ska kunna göras så snabbt som möjligt och att medlemsstaterna ska kunna göra egna bedömningar utöver de som görs på EU-nivå. Inför antagandet hölls samråd med EU-nämnden.

### 34.2 Alkoholpolitik

Europa är den region i världen där alkoholkonsumtionen är högst. Vid EPSCO-rådet i december antogs rådsslutsatser om gränsöverskridande aspekter i alkoholpolitiken. I rådsslutsatserna uppmantras medlemsstaterna att genom samarbete undersöka möjligheten att genomföra nationella reformer i syfte att minska den skadliga alkoholkonsumtionen och särskilt skydda barn och unga. Kommissionen uppmanas att ta fram en ny alkoholstrategi och inbjuds att utveckla en EU-gemensam metodologi för att kunna utvärdera reformer inom olika sektorer med syfte att motverka skadlig alkoholkonsumtion. Regeringen välkomnade initiativet till rådsslutsatser. Överläggning ägde rum med socialutskottet i november. Samråd med EU-nämnden ägde rum i december.

### 34.3 Antibiotikaresistens

Antimikrobiellresistens (AMR), särskilt antibiotikaresistens, är ett växande gräns- och sektorsöverskridande hot mot människors och djurs

Skr. 2017/18:118 hälsa. Regeringen prioriterar frågan om antibiotikaresistens och har välkomnat ambitiösa åtgärder. I enlighet med rådsslutsatser från 2016 presenterade kommissionen i juni en handlingsplan om AMR (KOM(2017) 339). Handlingsplanen baseras på tre pelare: att EU ska vara ett område för bästa praxis, att forskning, utveckling och innovation ska främjas och att EU ska påverka den globala agendan. Arbeta med bäring på antibiotikaresistens behandlas även inom avsnitt 48 Livsmedel, djur och växter mm.

#### 34.4 Läkemedel i miljön

Utsläpp av läkemedelsrester vid tillverkning, användning eller i avfallsledet kan ge upphov till negativa effekter i miljön. Frågan har även kopplingar till människors hälsa, bl.a. genom att utsläppen kan bidra till antibiotikaresistens. Kommissionen aviserade under året sin avsikt att publicera en strategi om läkemedel och miljö under 2018. Regeringen verkar för ökad miljöhänsyn i EU:s läkemedelslagstiftning och internationellt, t.ex. lyftes frågan på svenskt initiativ vid EPSCO-rådet den 16 juni. Samråd i EU-nämnden ägde rum inför mötet.

#### 34.5 Sveriges EMA-kandidatur

Sverige arbetade aktivt under året, i stark konkurrens med 18 andra medlemsstater, för att få den europeiska läkemedelsmyndigheten (EMA) omlokaliserad till Sverige. Under våren diskuterades processrelaterade frågor med fokus på kriterier och förfarande för omlokaliseringen och i slutet av juli lämnade Sverige in sitt anbud. Därefter presenterade kommissionen en utvärdering av de olika anbuden i september och diskussioner ägde rum i rådet för allmänna frågor och Europeiska rådet i oktober samt november. En slutna omröstning ägde rum i anslutning till rådet för allmänna frågor den 20 november där det bestämdes att EMA och Europeiska bankmyndigheten (EBA) ska ha sina nya säten i Amsterdam respektive Paris. Regeringen informerade socialutskottet om arbetet för att omlokalisera EMA till Sverige i maj, oktober och november. Regeringen lämnade också information vid samråd med EU-nämnden inför rådet för allmänna frågor i juni, oktober och november samt inför Europeiska rådet i april och oktober inom ramen för förhandlingar avseende artikel 50 i fördraget om den Europeiska unionens funktionssätt.

## 35 Den inre marknads utveckling

Åtgärder som ökar den fria rörligheten på den inre marknaden stärker europeisk tillväxt och konkurrenskraft. En förutsättning för en stark tillväxt är att det är enkelt att handla över gränserna inom EU.

### 35.1 Inre marknadsstrategin för varor och tjänster

Kommissionen lanserade 2015 en inre marknadsstrategi för varor och tjänster som sedan dess format arbetet inom området. Arbetet med strategin har fortlöpt under året och diskuterades på konkurrenskraftsrådet den 29 maj.

### 35.2 Tjänstepaketet

Tjänstepaketet presenterades i januari och består av förslag till rättsakter om proportionalitetstest, tjänstekort samt om ett anmälningsförfarande för tjänsteregler.

Förslaget till ett direktiv till proportionalitetstest innebär att ett europeiskt ramverk med kriterier för proportionalitetsprövning före antagandet av ny reglering av yrken ska genomföras i nationell rätt (se faktapromemoria 2016/17:FPM69). Förslaget antogs med allmän inriktning vid konkurrenskraftsrådet den 29 maj.

Förslaget om ett tjänstekort syftar till att underlätta för tjänsteföretag att tillfälligt tillhandahålla tjänster över gränserna inom EU och att expandera sin verksamhet genom att t.ex. etablera en filial i en annan medlemsstat. Det består av en förordning som reglerar innehållet i tjänstekortet och ett direktiv som innehåller bestämmelser om processer och effekter av tjänstekortet (se faktapromemoria 2016/17:FPM67).

Information lämnades till näringsutskottet i februari och april samt till EU-nämnden i februari.

Förslaget om ett förbättrat anmälningsförfarande för tjänsteregler presenterades i januari. Syftet med förslaget till direktiv är att säkerställa att medlemsstaternas regler om tillståndsförfaranden eller andra krav som omfattas av tjänstedirektivet (2006/123/EG) överensstämmer med detsamma (se faktapromemoria 2016/17:FPM66).

Information lämnades till näringsutskottet i februari och maj samt till EU-nämnden i februari. Överläggning med näringsutskottet ägde rum i april. Samråd med EU-nämnden ägde rum i maj.

### 35.3 Geoblockering

Regeringen har välkomnat kommissionens förslag om åtgärder mot geoblockering och andra former av diskriminering som en del av

Inre marknadsstrategin och Strategin för en digital inre marknad för att stimulera gränsöverskridande e-handel och ge kunder bättre tillgång till varor och tjänster inom EU (se faktapromemoria 2015/16:FPM98). Sådan diskriminering hör som utgångspunkt inte hemma på den inre marknaden. För regeringen är det viktigt att nå ett avslut i förhandlingarna för att principerna i förordningen ska kunna tillämpas så snart som möjligt.

Information lämnades till näringsutskottet och EU-nämnden i november. Överläggning med näringsutskottet ägde rum i november.

Rådet enades om en allmän inriktning i frågan vid konkurrenskraftsrådet i november 2016. Under våren och hösten pågick informella trilogförhandlingar mellan rådet, Europaparlamentet och kommissionen. Det resulterade i att parterna den 29 november kunde nå en informell överenskommelse.

### 35.4 Marknadsinformationsverktyget SMIT

I maj presenterade kommissionen ett åtgärds paket i syfte att förstärka efterlevnaden och funktionen av den inre marknaden (se faktapromemoria 2016/17:FPM92). Förslaget om marknadsinformationsverktyget (SMIT) syftar till att hjälpa kommissionen att begära in information direkt ifrån företag i fall där den inre marknaden fungerar bristfälligt, exempelvis p.g.a. felaktigt genomförande av EU-regler eller avsaknad av EU-lagstiftning. För regeringen är det mycket viktigt att det är tydligt vad förslaget om ett nytt tillvägagångssätt för att inhämta information innebär för såväl företag som för medlemsstaterna, samt hur det förhåller sig till EU:s grundläggande fördrag. Regeringen är därmed avvaktande till förslaget tills det är klargjort i vilken utsträckning verktyget avses användas. Ramarna för när SMIT ska och får användas är otydliga och förslaget har mött stor kritik av det svenska näringslivet med hänvisning till ökad regelbörda och oklarhet kring hur informationen ska användas. Medlemsstaternas inställning om det mycket kritiserade förslaget har inte ändrats under höstens rådsarbetsgruppsmöten och det bulgariska ordförandeskapet har tagit över förslaget för vidare behandling.

### 35.5 Digital inre marknad

Kommissionen presenterade 2015 en digital inre marknadsstrategi. Strategin syftar till att skapa bättre förutsättningar för den digitala ekonomin, tillvarata outnyttjad potential samt åtgärda fragmentering och hinder på den inre marknaden. Sedan strategin lanserades har ett 30-tal initiativ, varav ett tjugotal lagförslag, lagts fram. Arbetet med strategin har fortlöpt under året och kommissionen arbetar aktivt för att slutföra strategin enligt plan till december 2018. Kommissionen publicerade en halvtidsöversyn för strategin 10 maj, och genomförandet av strategin diskuterades på konkurrenskraftsrådet den 29 maj och TTE-rådet den 9 juni och 24 oktober. Ett toppmöte om Digitala Europa hölls i Tallinn den 29 september. Information till närings- respektive trafikutskottet och samråd med EU-nämnden har ägt rum ett flertal tillfällen under året.

I januari presenterade kommissionen ett meddelande om skapandet av en europeisk dataekonomi (se faktapromemoria 2016/17:FPM68). Kommissionen konstaterar att dataekonomin kommer kräva gemensamma ramar som möjliggör att data kan användas genom hela värdekedjan i vetenskaps-, samhälls- och näringssyfte. Meddelandet tar upp olika delfrågor som väntas bli av allt större betydelse i takt med att ekonomin digitaliseras: fria dataflöden, tillgång till och överföring av data, skadeståndsansvar samt portabilitet, interoperabilitet och standarder.

## 35.7 Fritt flöde av icke-persondata i EU

I september presenterade kommissionen ett förslag till förordning för att främja det fria dataflödet inom EU (se faktapromemoria 2017/18:FPM6). Förslaget ska främja det fria dataflödet och minska hindren för en konkurrenskraftig datadriven europeisk ekonomi, framför allt genom att omotiverade eller oproportionerliga lokaliseringsskrav inom unionen tas bort. Ett enhetligt förhållningssätt till datarörlighet och lokaliseringsskrav inom unionen ska leda till bättre förutsättningar för det fria flödet av data och till ökad förutsägbarhet på området.

Inför riktlinjedebatt på TTE-rådet informerades trafikutskottet i november och samråd med EU-nämnden ägde rum i december. Överläggning med näringsutskottet ägde rum i december.

Den 20 december gavs mandat till ordförandeskapet att inleda trilöförhandlingar med Europaparlamentet.

## 35.8 Digitala portalen

Den 2 maj presenterade kommissionen ett åtgärds paket i syfte att förstärka efterlevnaden och funktionen av den inre marknaden. En del av detta paket är ett förslag till en förordning för att skapa en samlad digital portal (se faktapromemoria 2016/17:FPM91). Förslagets syften är att medborgare och företag inom EU som reser, gör affärer, studerar, arbetar eller uppehåller sig i en annan medlemsstat genom portalen ska få tillgång till: högkvalitativ och korrekt webbaserad information, möjlighet att använda elektroniska förfaranden, via internet få tillgång till hjälpfunktioner och problemlösningstjänster samt möjlighet till återkoppling.

## 35.9 Associationsrätt

### **Aktieägars rättigheter**

I maj antog Europaparlamentet och rådet ett nytt direktiv om aktieägars rättigheter (2017/828/EU). Reglerna berör börsnoterade aktiebolag och deras ledande befattningshavare samt aktieägare, institutionella investerare, kapitalförvaltare, intermediärer och röstningsrådgivare.

## Jämnare könsfördelning i börsnoterade bolagsstyrelser

Kommissionen lämnade i november 2012 ett förslag till direktiv om en jämnare könsfördelning bland styrelseledamöter i börsnoterade bolag (se faktapromemoria 2012/13:FPM33). Ett andra försök att nå en allmän inriktning vid EPSCO-rådet i december 2015 misslyckades. Europaparlamentet har haft omröstning och antagit ett förslag som i huvudsak överensstämmer med kommissionens. Sverige anser, i enlighet med den ståndpunkt som riksdagens majoritet intagit, att förslaget strider mot subsidiaritetsprincipen.

## 35.10 Redovisnings- och revisionsfrågor

### EU:s program för finansiell information och revision 2014–2020

I april 2016 lämnade kommissionen ett förslag om att förlänga finansieringen av den europeiska rådgivande gruppen för finansiell rapportering (Efrag) inom ramen för EU:s program för finansiell information och revision 2014–2020. Ändringsförordningen antogs i maj. Civilutskottet fick information i februari. Samråd med EU-nämnden ägde rum i februari och maj.

## 36 Fri rörlighet för varor

EU är en tullunion med fri rörlighet för varor på den inre marknaden. Den fria rörligheten för varor är en av EU:s grundpelare. Ett gemensamt, väl utbyggt och väl fungerande regelverk för varuhandeln är en förutsättning för detta.

### 36.1 Förordning om kontroller av kontanta medel som förs in i eller ut ur unionen

I december 2016 lade kommissionen fram ett förslag till förordning om kontroller av kontanta medel som förs in i eller ut ur unionen och om upphävande av förordning (EG) nr 1889/2005 (se faktapromemoria 2016/17:FPM59). Avsikten med förslaget är att få regleringen i linje med internationella normer och bästa praxis i kampen mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Regeringen är generellt positiv till kommissionens förslag om en ny förordning om kontroller av kontanta medel. Överläggning med skatteutskottet ägde rum i mars. För svensk ståndpunkt se skatteutskottets protokoll från den 14 mars 2017.

## 36.2 Rådsslutsatser om tullunionens utveckling och styrning

Skr. 2017/18:118

Kommissionen fattade i december 2016 beslut om ett meddelande om utvecklingen av EU:s tullunion och dess styrning (se faktagromemoria 2016/17:FPM61). Rådet har under det maltesiska ordförandeskapet förhandlat rådsslutsatser som är ett svar på meddelandet. Regeringen välkomnade rådsslutsatserna och att genomförandet av unionstullkodexen lyftes fram som högprioriterat och att en it-strategi skulle tas fram. Ekofin-rådet antog slutsatserna den 23 maj. Överläggning med skatteutskottet ägde rum i mars.

## 36.3 Rådsslutsatser om finansiering av it-stöd, infrastruktur och kontrollutrustning på tullområdet

Frågor om finansiering av it-utveckling, utrustning för tullkontroller och infrastruktur för tulländamål har diskuterats under en längre tid. Rådet har därför under det maltesiska ordförandeskapet förhandlat rådsslutsatser om finansiering av it-stöd, infrastruktur och kontrollutrustning på tullområdet. I slutsatserna uppmanas kommissionen och medlemsstaterna bl.a. att arbeta tillsammans för att utvärdera befintliga instrument för EU-finansiering av tullverksamhet, it-infrastruktur för tulländamål och möjligheterna att dela eller minska kostnader, bl.a. genom att dela resurser. Regeringen verkade för att slutsatserna inte skulle innehålla skrivningar som kunde anses föregripa förhandlingarna om nästa flerårsbudget eller andra skrivningar som kan ses som kostnadsdrivande samt att ansvarsfördelningen mellan EU och medlemsstaterna skulle respekteras. Ekofin-rådet antog slutsatserna den 23 maj. Överläggning med skatteutskottet ägde rum i mars.

## 36.4 Rådsslutsatser om den framtida it-utvecklingen på tullområdet

Det estniska ordförandeskapet har drivit frågan om hur framtidens it-system på tullområdet ska utvecklas och förvaltas. Detta resulterade i slutsatser om den framtida it-utvecklingen på tullområdet. Frågan diskuterades vid det informella Ekofin-rådet den 15–16 september. Regeringen välkomnade slutsatserna och ambitionen att finna moderna och kostnadseffektiva it-lösningar för framtiden. Ekofin-rådet antog slutsatserna den 7 november. Överläggning med skatteutskottet ägde rum i september.

## 36.5 Import av kulturföremål

I juli presenterade kommissionen ett förslag till en förordning om import av kulturföremål (se faktrapomemoria 2016/17:FPM122). Förslaget syftar till att förhindra import till EU av kulturföremål som exporterats olagligt från ett tredjeland för att därigenom minska den olagliga handeln, bekämpa finansieringen av terrorism och skydda kulturarvet, i synnerhet arkeologiska föremål i ursprungsländer som påverkas av väpnad konflikt. För dessa ändamål föreslås ett system med importlicens och importörsförklaring vid import av i förordningen angivna kulturföremål. Vidare föreslås att tullmyndigheterna ska få kontrollbefogenheter. Kommissionens förslag förhandlas för närvarande på rådsarbetsgruppsnivå.

## 37 Immaterialrätt

Immateriala rättigheter – bl.a. upphovsrätt, patent, varumärken och mönster – representerar betydande värden och har en nyckelfunktion i den globala ekonomin. Utvecklingen och förbättringen av systemen genom förhandlingar i EU – men även globalt – är av centralt intresse för en kunskapsintensiv ekonomi som den svenska. Arbetet på immaterialrättsområdet syftar till främjande av innovation och skapande och därmed till målet att främja tillväxt och sysselsättning.

### 37.1 Det enhetliga patentsystemet

Vintern 2012/13 antogs EU:s patentförordningar i ett fördjupat samarbete. Då undertecknade även flertalet EU-medlemsstater ett domstolsavtal. Rättsakterna grundlägger ett enhetligt patentskydd och en enhetlig patentdomstol i EU. Med reformen blir det enklare, billigare och rättssäkrare för innovativa teknikföretag att skydda investeringar i EU. Reformen främjar innovation (inkl. grön teknikutveckling), tillväxt och jobbskapande. Sedan rättsakterna kom till har patentskyddet och domstolen förberetts gemensamt av medlemsstaterna i två kommittéer, där Sverige är ordförande i domstolsdelen. Det arbetet är klart. På nationell nivå har omfattande lagändringar antagits och domstolsbyggnader inrättats. Även användarna är förberedda på ett ikraftträdande.

För att systemet ska träda i kraft måste 13 medlemsstater inklusive Tyskland, Frankrike och Storbritannien ratificera avtalet. Hittills har 15 länder gjort det, däribland Frankrike. I Tyskland, Storbritannien och en handfull andra är förberedelserna för avtalsratificering långt gångna.

Patentreformens igångsättande var ett tema under årets samtliga konkurrenskraftsråd, där Sverige och andra proaktiva delegationer uppmuntrade utestående länder som kan ansluta sig att göra det. Europeiska användare har gång på gång manat på för ett igångsättande.



### 37.2 Förordning om vissa online-sändningar av TV- och radioprogram Skr. 2017/18:118

Under året har förslaget till en förordning om fastställande av bestämmelser för utövandet av upphovsrätt och närstående rättigheter tillämpliga på vissa av programföretagens online-sändningar och vidare-sändningar av TV- och radioprogram förhandlats i rådet (se faktapromemoria 2016/17:FPM12). Näringsutskottet informerades om förhandlingarna i januari och överläggning med utskottet hölls i maj. Därefter hölls ett informationstillfälle med utskottet i december. Förhandlingarna kommer att fortsätta under 2018.

### 37.3 Direktiv om upphovsrätt på den digitala inre marknaden

Under året har förslaget till ett direktiv om upphovsrätt på den digitala inre marknaden förhandlats i rådet (se faktapromemoria 2016/17:FPM11). Näringsutskottet informerades om förhandlingarna i januari och överläggning med utskottet hölls i maj. Därefter hölls ett informationstillfälle med utskottet i december. Förhandlingarna kommer att fortsätta under 2018.

### 37.4 Genomförande av Marrakechfördraget i EU-rätten

Den 17 juli beslutade rådet att anta ett direktiv och en förordning som ska genomföra det s.k. Marrakechfördraget i EU-rätten (se faktapromemoria 2016/17:FPM13).

Näringsutskottet informerades om direktivet och förordningen i januari och maj. Samråd med EU-nämnden ägde rum inför rådsmötet i maj och juli.

Den 23 oktober beslutade rådet att inhämta Europaparlamentets godkännande över ett förslag till beslut om EU:s tillträde till Marrakechfördraget. Samråd med EU-nämnden ägde rum i oktober. EU har tidigare undertecknat fördraget och det som kvarstod vid 2017 års utgång var att EU skulle besluta om att tillträda fördraget (se tidigare faktapromemorior 2013/14:FPM51 och 2014/15:FPM12).

## 38 Näringspolitik

EU:s näringspolitik syftar till att stärka den europeiska industrins konkurrenskraft, så att industrin kan fortsätta att fungera som en drivkraft för hållbar tillväxt och sysselsättning i Europa.

### 38.1 Bättre lagstiftning inom EU

Kommissionen presenterade i oktober ett meddelade KOM (2017) 651 som redogjorde för det pågående arbetet med bättre lagstiftning i EU. Arbetet fokuserar kring konsekvensutredningar, förhandsutvärderingar samt involvering av intressenter.

### 38.2 Konkurrens och statsstöd

Kommissionen presenterade i mars ett förslag till direktiv om att ge medlemsstaternas konkurrensmyndigheter befogenhet att mer effektivt kontrollera efterlevnaden av konkurrensreglerna och därigenom säkerställa en väl fungerande inre marknad (se faktapromemoria 2016/17:FPM84). Förslaget syftar till att säkerställa att de nationella konkurrensmyndigheterna har nödvändiga tillsyns- och bötesbefogenheter och garantier om oberoende för att effektivt kunna tillämpa förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete och förbudet mot missbruk av dominerande ställning. Näringsutskottet informerades i maj.

### 38.3 Försvarsindustriprogrammet

I juni lade kommissionen fram ett förslag till en europeisk försvarsfond (EDF) där ett europeiskt försvarsindustriprogram (EDIDP) föreslogs ingå (se faktapromemoria 2016/17:FPM113). Förslaget gäller en förordning för 2019 och 2020 för ett program omfattande totalt 500 miljoner euro från EU-budgeten. Inriktningen från och med 2021 är ett program om 1 miljard euro per år. Programmet ska stärka industrins konkurrenskraft genom att ge stöd till studier och utveckling av teknik och system. Programmet kan även ge stöd till provning och certifiering av system.

Rådet för allmänna frågor antog den 12 december en allmän inriktning som kommer att vara utgångspunkten för trilogförhandlingar med Europaparlamentet under 2018.

### 38.4 Meddelande om förnyad strategi för EU:s industripolitik

I september presenterade kommissionen meddelandet ”Investera i en smart, innovativ och hållbar industri – en förnyad industripolitisk strategi för EU” (se faktapromemoria 2017/18:FPM7). Meddelande föregicks av att Europeiska rådet vid sitt möte den 15 december 2016 bad kommissionen att överväga nya åtgärder för att stärka och modernisera den inre marknadens industriella bas. Konkurrenskraftsrådet följde upp önskemålet i rådsslutsatser den 29 maj, där kommissionen ombads att under våren 2018 presentera en strategi och handlingsplan för en ny europeisk industripolitik.

Meddelandet är framför allt en inventering av pågående och planerade insatser som kommissionen vidtagit inom ramen för sina tio politiska

prioriteringar. Utöver förslag på några nya dialogforum innehåller meddelandet inga konkreta åtgärder eller lagstiftningsförslag som inte redan presenterats. Konkurrenskraftsrådet antog rådsslutsatser om meddelandet på sitt möte den 30 november.

Skr. 2017/18:118

## 39 Konsumentpolitik

EU-samarbetet på konsumentområdet syftar till att stärka konsumenternas ställning på den inre marknaden och till att motverka en snedvriden konkurrens på marknaden.
----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

### 39.1 Förordning om konsumentskyddssamarbete

Vid konkurrenskraftsrådet i november antogs en ny förordning om konsumentskyddssamarbete som ska ersätta den nuvarande förordningen (se faktapromemoria 2015/16:FPM100). Syftet är att effektivisera samarbetet mellan nationella tillsynsmyndigheter vid gränsöverskridande överträdelser, bl.a. genom stärkta tillsyns- och utredningsbefogenheter.

Sverige anser att de föreslagna befogenheterna som handlar om att myndigheter ska kunna bl.a. begära att värdtjänstleverantörer tar bort, omöjliggör eller begränsar åtkomst till ett internetgränssnitt är för långtgående och oproportionerliga i förhållande till syftet att säkerställa ett högt konsumentskydd. Sverige kunde därför inte stödja förslaget till ny förordning.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i februari. Överläggning med civilutskottet och konstitutionsutskottet ägde rum i februari. Information lämnades till civilutskottet i juni, juli och september. Information lämnades till konstitutionsutskottet i juli och september.

## 40 Forskning och innovation

EU och medlemsstaterna har delad kompetens inom forskning och innovation. Syftet med politiken är att stärka unionens vetenskapliga och tekniska grund genom att åstadkomma ett europeiskt forskningsområde med fri förlighet för forskare, vetenskapliga rön och teknik samt att främja utvecklingen av unionens konkurrenskraft.
------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

### 40.1 Horisont 2020

EU:s ramprogram för forskning och innovation för perioden 2014–2020, Horisont 2020, som även omfattar Euratom (kärnforskning) och

Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT), är världens största forskningsprogram på nästan 80 miljarder euro år 2014–2020.

Den 30 maj presenterade kommissionen ett antal arbetsdokument där man utvärderar det pågående ramprogrammet. Särskilda utvärderingar har gjorts av exempelvis partnerskapsprogram och EIT. En extern expertgrupp under Pascal Lamy presenterade den 3 juli en analys med rekommendationer som baserades på utvärderingen. Från juli har medlemsstaterna i rådet granskat utvärderingen och rådsslutsatser antogs vid konkurrenskraftsrådet i december. Förutom reflektion kring genomförandet av Horisont 2020 är slutsatserna även vägledande kring vad medlemsstaterna vill se i nästa ramprogram, från 2021. Kommissionen förväntas komma med ett förslag till nästa ramprogram i juni 2018.

Överläggningar med utbildningsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

## 40.2 Partnerskapsprogram

EU-samarbetet innefattar ett antal partnerskapsprogram inom olika forsknings- och innovationsområden (se faktapromemoria 2012/13:FPM153). Under året togs beslut om ytterligare ett program, PRIMA, som handlar om forsknings- och innovationssamarbete mellan länder kring Medelhavet. Samarbetet sker mellan ett antal medlemsstater och några länder som inte är med i EU, men som anslutit sig till PRIMA. Programmet ska genomföras 2018–28, delvis finansierat av EU:s forskningsbudget. Partnerskapsprogrammen har diskuterats i rådet i samband med halvtidsutvärderingen av Horisont 2020. En arbetsgrupp under kommittén för europeiska forskningsområdet och innovation (ERAC), ska se över hur partnerskapsprogram i olika former bör utvecklas och hur landskapet av program kan förenklas.

## 40.3 Fusionsforskningsanläggningen ITER

Fusionsforskningsanläggningen ITER är ett internationellt projekt med Euratom som en av medlemmarna. En fullskalig forskningsanläggning för fusionsenergi är under uppbyggnad i södra Frankrike. Målet är att lyckas få ut mer energi än den som krävs för att fusionsprocessen ska kunna ske. Euratoms deltagande i ITER beslutades 2006. Målet var då att man år 2020 skulle kunna uppnå de förutsättningar som krävs i reaktorn för att fusion ska kunna ske. Målet kommer dock inte att kunna nås till 2020 som planerat. I juli presenterade kommissionen en plan för genomförande och finansiering av ITER för att plasma ska uppnås 2025 (se faktapromemoria 2016/17:FPM116).

## 40.4 Det europeiska institutet för innovation och teknik

Skr. 2017/18:118

Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT) består av ett antal kunskaps- och innovationsplattformar (KIC-ar) inom områden där det finns stor potential till innovationer. Under året annonserade EIT planer på att utlysa ytterligare två KIC-ar år 2018 inom tillverkning med mervärde samt rörlighet i städer: miljövänligare, säkrare och smartare system. Kommissionen gjorde under året en oberoende extern utvärdering av hur EIT fullgör sitt uppdrag. Utvärderingen omfattade EIT:s och KIC:arnas verksamhet under 2011–2016.

## 40.5 Det europeiska innovationsrådet

I januari tillsatte kommissionen en högnivågrupp för att ta fram rekommendationer åt kommissionen kring ett framtida europeiskt innovationsråd (EIC). Kommissionen annonserade under året EIC:s första fas och gruppen presenterade sina första rekommendationer i november. Från ramprogrammet Horisont 2020 kommer kommissionen under 2018–2020 att mobilisera 2,7 miljarder euro för att stödja innovationer med hög risk men med stora möjligheter att ta sig in på framtidens marknader.

## 40.6 Ett europeiskt samarbete inom vetenskaplig och teknisk forskning

Europeiskt samarbete inom vetenskaplig och teknisk forskning (COST) är ett multilateralt instrument, i huvudsak finansierat av ramprogrammet Horisont 2020 för att stödja nätverksaktiviteter mellan forskare inom akademi, institut, företag och offentliga organisationer från 36 europeiska stater samt Israel. Kommissionen har under året genomfört en halvtidsutvärdering av COST. Under året har 35 nya COST-åtgärder beslutats och Sverige deltar i 22 av dessa.

## 40.7 Försvarsforskningsprogrammet

Inom området försvarsforskning pågår en s.k. förberedande åtgärd, med en första omgång utlysningar som ägde rum i september/oktober. Tanken är att i nästa fleråriga budgetram skapa ett europeiskt försvarsforskningsprogram (EDRP) inom ramen för försvarsfonden (EDF).

Sverige vill se att EDRP blir ett inkluderande program som säkrar att alla aktörer aktiva inom försvar i EU; (industri, institut, akademi och små och medelstora företag) kan delta, men där även samarbete med våra partnerländer möjliggörs. För Sverige är det viktigt att EDRP verkligen blir ett forskningsprogram och bygger på samma principer om excellens som det civila forskningsprogrammet. Sverige anser därför att försvarsforskningsprogrammet ska ingå i EU:s nästa ramprogram för

## 41 Den europeiska rymdpolitiken

Rymdverksamheten spelar en viktig roll för möjligheten att framgångsrikt möta globala samhällsliga utmaningar samt skapa innovativa lösningar och ge kunskap inom områden med stor betydelse för samhällsutvecklingen.

### 41.1 En europeisk rymdstrategi

I oktober 2016 publicerade kommissionen ett meddelande om en europeisk rymdstrategi (se faktapromemoria 2016/17:FPM31). Mot bakgrund av den snabba utveckling som pågår inom den internationella rymdverksamheten och samhällets beroende av tjänster som rymdverksamheten möjliggör, anger strategin en tydlig riktning och sätter strategiska mål för EU på rymdområdet. Rådsslutsatser om strategin antogs på konkurrenskraftsrådet i maj. I dessa välkomnas ambitionen att maximera nyttorna med rymdverksamheten för samhället och EU:s ekonomi, främja en globalt konkurrenskraftig och innovativ europeisk rymdsektor, underbygga Europas självständiga tillträde till rymden samt att förstärka Europas roll som global aktör i rymden och främja internationellt samarbete. Sverige verkade särskilt för att framhålla vikten av en tydlig rollfördelning mellan EU och den europeiska rymdbyrån (ESA), säkerställa tillgång till rymddata för största samhällsnytta och att de redan igångsatta stora programmen (jordobservationssystemet Copernicus, positioneringssystemet Galileo och rymdövervakningsprogrammet SST), ska prioriteras.

Rådsslutsatserna om rymdstrategin var föremål för överläggning med utbildningsutskottet och samråd med EU-nämnden i maj. Rådsslutsatserna antogs vid konkurrenskraftsrådet i maj.

### 41.2 Jordobservationssystemet Copernicus

Kommissionen publicerade i oktober en halvtidsöversyn av jordobservationsprogrammet Copernicus. Med anledning av halvtidsöversynen antog konkurrenskraftsrådet i december rådsslutsatser. Dessa ger stöd till kommissionens konstaterande i halvtidsöversynen att programmet utvecklats enligt plan, men att ytterligare ansträngningar behövs för att göra den data som genereras mer tillgänglig och lättanvändbar för att spridas till och ge nytta för fler samhällssektorer. Sverige medverkade till stärkta skrivningar om vikten av programmet som verktyg för bättre kunskap och beslutsunderlag om miljö- och klimatfrågor samt att värna den öppna datapolycyn.

Överläggning med utbildningsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i november. Rådsslutsatserna antogs vid konkurrenskraftsrådet i december. Skr. 2017/18:118

## 42 Sammanhållningspolitiken

EU:s sammanhållningspolitik har som mål att bidra till ekonomisk, social och territoriell sammanhållning inom unionen. Den ska bidra till att minska regionala skillnader, främja social inkludering och medverka till tillväxt och utveckling. Sammanhållningspolitiken i Sverige består av socialfonden och regionalfonden.

Rådet för allmänna frågor hade under året två möten som behandlade frågor inom sammanhållningspolitiken. Den 25 april ägnades mötet i första hand åt hur sammanhållningspolitiken ska få ökad synlighet samt genomförandet av EU:s makroregionala strategier. Den 20 november behandlades kommissionens sjunde sammanhållningsrapport som enligt fördraget ska presenteras vart tredje år.

Information i näringsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i april och november.

## DEL 8 TRANSPORT, TELEKOM OCH ENERGI

### 43 Transport

Ett väl fungerande och långsiktigt hållbart transportsystem är en viktig förutsättning för att möta klimatutmaningen och för att stärka EU:s ekonomi och konkurrenskraft. En hel del arbete återstår fortfarande innan den inre marknaden för transporter kan anses färdig. Tre nyckelåtgärder i den andra inre marknadsakten avser transportområdet, nämligen det fjärde järnvägspaketet, sjöfartsmarknaden och utvecklingen av det gemensamma luftrummet.

#### 43.1 Frågor som rör flera transportslag

##### **Fonden för ett sammanlänkat Europa**

I juli godkände medlemsstaterna projektlistan för medfinansiering under 2016 års transportutlysning i Fonden för ett sammanlänkat Europa (CEF). 14 svenska projekt hade ansökt om medel varav 10 tilldelades medfinansiering från EU. Den svenska bidragsdelen uppgick till cirka 50 miljoner euro. Total budget för utlysningen var cirka 1,9 miljarder euro varav cirka 1,1 miljarder euro var vikt till sammanhållningsländerna.

Under våren öppnade även en ny typ av utlysning inom CEF med kravet att transportprojekt som ansöker om bidrag ska ta lån hos banker eller andra kreditinstitut som uppgår till motsvarande bidragsbelopp. Utlysningen har två ansökningsomgångar. Den första i juli då 13 svenska projektansökningar skickades in till kommissionen. Den andra ansökningsomgången äger rum i april 2018. Tre svenska projekt beviljades sammanlagt cirka 60,5 miljoner euro i medfinansiering.

Under våren presenterade EU resultaten från den särskilt kombinerade utlysningen, CEF Synergy, som riktade sig till transportprojekt i studiefas som kombinerar energi- och transportåtgärder. Sverige skickade in en ansökan i slutet på 2016 och denna ansökan beviljades medfinansiering från EU.

#### 43.2 Landtransporter

##### **43.2.1 Yrkeskvalifikationer inom inlandssjöfarten**

I februari 2016 presenterade kommissionen ett förslag om erkännande av yrkeskvalifikationer inom inlandssjöfarten (se faktapromemoria 2015/16:FPM58). På TTE-rådet den 7 juni 2016 antog rådet en allmän inriktning. Under året har en överenskommelse nåtts mellan rådet och Europaparlamentet. Överenskommelsen godkändes i Europaparlamentet den 14 november och vid TTE-rådet den 4 december.



### **43.2.2 Typgodkännande av och marknads kontroll över motorfordon**

Skr. 2017/18:118

Kommissionen presenterade i januari 2016 ett förslag om att ramdirektivet för godkännande av motorfordon ersätts av en ny ramförordning (se faktapromemoria 2015/16:FPM 50). Ett syfte med förslaget var att revidera regelverket för typgodkännande av motorfordon (bilar) utifrån de förändringar som beslutades om i regelverken för typgodkännande av två- och trehjuliga motorfordon respektive traktorer 2013. Europaparlamentet antog sitt betänkande den 4 april och rådet antog en allmän inriktning vid konkurrenskraftsrådets möte den 29–30 maj. En preliminär överenskommelse nåddes mellan rådet och Europaparlamentet den 7 december. Formellt antagande väntas ske under 2018.

### **43.2.3 Paketet för rörlighet**

Kommissionen presenterade i maj en första av totalt tre omgångar med förslag till reviderade rättsakter inom vägtransportområdet. En andra del presenterades i november. De nu aktuella förslagen rör samtliga tre s.k. pelare inom paketet. Dessa är marknads spelaren, sociala pelaren och avgiftssättnings spelaren.

I marknads spelaren ingår förslagen till revidering av förordningarna om tillträde till yrket och tillträde till marknaden samt direktivet om hyrfordon. I den sociala pelaren ingår förslagen till revidering av förordningarna om kör- och vilotider och om färdskrivare och av direktivet om kontroller av kör- och vilotider och specialregler för utstationering av förare. De olika delarna av paketet redovisas i faktapromemoriorna 2016/17:FPM 103, 2016/17:FPM 104, 2016/17:FPM 105, 2016/17:FPM 107. Förhandlingar om de delar som berör den inre marknaden och sociala villkor har förts under hösten och ordförandeskapet presenterade en lägesrapport som behandlades av TTE-rådet den 5 december.

Överläggningar hölls med skatteutskottet i november och med trafikutskottet i oktober och november.

### **43.2.4 Ändring av direktivet om rena och energieffektiva vägfordon**

Kommissionen presenterade i november som en del av paketet för rörlighet ett förslag till ändringar av direktivet om främjande av rena och energieffektiva vägtransportfordon (se faktapromemoria 2017/18:FPM 28). Kommissionen föreslår ett antal ändringar av direktivet bl.a. ett vidgat tillämpningsområde, definitioner av rena och energieffektiva vägfordon, kvantitativa mål på medlemsstatsnivå för upphandling av rena och energieffektiva vägfordon samt rapporteringskrav för medlemsstaterna.

### **43.2.5 Ändringar av bussförordningen**

Kommissionen presenterade i november, som en del av paketet för rörlighet, ett förslag till ändringar av EU:s bussförordning (se faktapromemoria 2017/18:FPM26). Bussförordningen reglerar tillträdet till marknaden för långväga busstrafik inom unionen. Kommissionen föreslår ett antal ändringar för att förbättra förutsättningar för busstrafiken. Den största nyheten handlar om regler för tillträde till terminaler.

### **43.2.6 Ändringar av direktivet om kombinerade transporter**

Kommissionen presenterade i november, som en del av paketet för rörlighet, ett förslag till ändringar av direktivet om kombinerade transporter (se faktapromemoria 2017/18:FPM29). Direktivet reglerar transporter där inledande och/eller avslutande del sker på väg och mellanliggande delar på järnväg eller till sjöss. Kommissionen föreslår ett antal revideringar för att göra reglerna tydligare, inte minst avseende kontrollmöjligheterna, samt för att bättre stödja kombinerade transporter. Den största förändringen är ett nytt krav på medlemsstaterna avseende ett största avstånd mellan terminaler.

### **43.2.7 Yrkesförarkompetensdirektiv och direktiv om körkort**

Kommissionen presenterade den 1 februari förslaget till ändring av direktiv om grundläggande kompetens och fortbildning för förare av vissa vägfordon för transport av gods- eller passagerare och rådets direktiv om körkort (se faktapromemoria 2016/17:FPM75). Direktivet utgör en del av EU:s lagstiftning om yrkesförare av lastbilar och bussar. Ett av huvudmålen i direktivet är att förbättra trafikanters utbildning och träning efter körkortsprov. På TTE-rådet den 7 juni antogs en allmän inriktning och under hösten har trilogförhandlingar om en överenskommelse mellan rådet och Europaparlamentet pågått. En preliminär överenskommelse nåddes den 12 december.

### **43.2.8 Ändringar i tågpassagerarförordningen**

I september presenterade kommissionen ett förslag om ändringar i tågpassagerarförordningen (se faktapromemoria 2017/18:FPM14). Ett övergripande syfte med förordningen är att garantera tågresenärer vissa rättigheter, t.ex. vid förseningar. Kommissionens förslag syftar i huvudsak till att hantera tillämpningsproblem som man har uppmärksammat under den tid som förordningen har varit i kraft. Förslaget har behandlats i rådsarbetsgrupp under hösten. Ordförandeskapet informerade om förhandlingarna vid rådsmötet den 5 december.

### 43.3.1 Hamntjänster och finansiell insyn

Kommissionens förslag till förordning om tillträde till marknaden för hamntjänster och för finansiell insyn i hamnar omfattar TEN-hamnar inom det transeuropeiska transportnätet (TEN-T) (se faktapromemoria 2012/13:FPM128). Den nya förordningen antogs i januari och ska börja tillämpas från mars 2019.

### 43.3.2 Passagerarfartygssäkerhet

Under året har förhandlingarna om tre förslag på direktiv med bäring på passagerarfartygssäkerhet (se faktapromemoria 2015/16:FPM 107) slutförts. Syftet var att uppnå en mer ändamålsenlig lagstiftning för denna fartygskategori. Ändringarna rör direktiven om säkerhetsbestämmelser för passagerarfartyg i inrikes trafik, registrering av personer ombord samt inspektionssystem för passagerarfartyg i reguljär trafik. Rättsakterna antogs den 23 oktober.

### 43.3.3 Sjöarbetskonventionen och genomförande av partsavtal

På begäran av de sociala parterna presenterade kommissionen i juli ett förslag som skulle göra direktiv 2009/13/EG förenligt med beslutade ändringar av sjöarbetskonventionen (se faktapromemoria 2017/18:FPM1). På EPSCO-rådet den 7 december antogs en politisk överenskommelse. Samråd med EU-nämnden ägde rum i december.

### 43.3.4 Integrerad havspolitik

Inom ramen för EU:s integrerade havspolitik har en vattendeklaration för blå tillväxt tagits fram där konceptet ”hållbar blå ekonomi” stöds. Ett partnerskap med Kina har också ingåtts med fokus på hållbarhet. EU:s frivilliga åtaganden förhandlades inför konferensen *Våra hav* på Malta i oktober där sammanlagt 36 frivilliga åtaganden presenterades.

## 43.4 Luftfart

### 43.4.1 EASA-förordningen

Förhandlingar om kommissionens förslag till revidering av förordningen om den europeiska byrån för luftfartssäkerhet (EASA) har fortgått under året (se faktapromemoria 2015/16:FPM35). Förhandlingarna har framför allt ägt rum i trilogförhandlingar. En preliminär överenskommelse mellan rådet och Europaparlamentet nåddes i november. Information lämnades till trafikutskottet i maj och samråd hölls med EU-nämnden i juni.

### **43.4.2 Konkurrens inom luftfarten**

I juni presenterade kommissionen ett förslag till förordning om skydd av konkurrensen inom luftfarten (se faktapromemoria 2016/17:FPM111). Förslaget ska ersätta nuvarande förordning 868/2004. Enligt förslaget ska kommissionen kunna inleda en undersökning, om det finns bevis för att ett tredjeland eller ett tredjelandsflygbolag ägnar sig åt diskriminering eller statsstöd, eller att de bryter mot internationella avtal och skada för EU:s flygbolag kan konstateras. Beslut om avgifter eller andra gottgörande åtgärder kan fattas om skada (eller hot om skada) föreligger. En lägesrapport lämnades vid rådsmötet den 5 december.

Information lämnades till trafikutskottet i november och samråd hölls med EU-nämnden i december.

## **44 Politiken för informationssamhället**

De åtgärder som vidtas inom politiken för informationssamhället syftar till att bidra till goda förutsättningar för väl fungerande marknader och effektiv konkurrens. Hushåll och företag ska ha tillgång till effektiv, robust och säker infrastruktur och bästa möjliga utbud av kommunikationstjänster.

### **44.1 Beslut om användningen av frekvensbandet 470–790 MHz**

Rådet för allmänna frågor antog den 25 april beslutet (EU) 2017/899 om att harmonisera användningen av frekvensbandet 470–790 MHz i unionen.

### **44.2 Gränsöverskridande paketleveranstjänster**

På TTE-rådet den 9 juni beslutades rådets allmänna inriktning om kommissionens förslag till förordning om gränsöverskridande paketleveranstjänster inom ramen för det s.k. e-handelspaketet (se faktapromemoria 2015/16:FPM99).

Trafikutskottet informerades i maj och samråd med EU-nämnden ägde rum i juni. Överenskommelse nåddes vid triloförhandlingar den 13 december.

### **44.3 Bestämmelser om grossistledet på roamingmarknaden**

Rådet för allmänna frågor antog den 25 april en förordning med bestämmelser om grossistpriser för roaming.

Trafikutskottet informerades i maj och EU-nämnden informerades i juni.

#### 44.4 Europeisk kommunikationslag

Frågan om kommissionens förslag om en ”europeisk kommunikationslag” (se faktagromemoria 2016/17:FPM17) var föremål för en riktlinjedebatt vid TTE-rådet den 9 juni samt för information från ordförandeskapet vid TTE-rådet den 4 december.

Trafikskottet informerades i maj och november och samråd med EU-nämnden ägde rum i juni och december.

#### 44.5 Organet för regleringsmyndigheter – Berec

Förslaget till förordning om Organet för de europeiska regleringsmyndigheterna för elektronisk kommunikation (Berec) (se faktagromemoria 2016/17:FPM17) var föremål för en riktlinjedebatt vid TTE-rådet den 9 juni och TTE-rådet beslutade om en allmän inriktning på rådsmötet den 4 december.

Trafikskottet informerades i maj och november och samråd med EU-nämnden ägde rum i juni och december.

#### 44.6 Förordning om finansiering av offentlig wifi

Förslaget om finansiering av offentlig wifi (se faktagromemoria 2016/17:FPM15) var föremål för lägesrapport vid TTE-rådet den 9 juni och förslaget antogs vid jordbruks- och fiskerådet den 9 oktober. Sverige röstade nej till förslaget med motiveringen att en konsekvensanalys saknades av de långsiktiga effekterna och att denna typ av satsning bör genomföras på nationell nivå.

Trafikskottet informerades i maj och samråd med EU-nämnden ägde rum i juni.

#### 44.7 Förordningen eDataskydd

Inom ramen för den digitala inre marknaden presenterade kommissionen i januari ett förslag till ny förordning om respekt för privatlivet och skydd av personuppgifter i elektronisk kommunikation (eDataskydd) (se faktagromemoria 2016/17:FPM70). Syftet var att garantera en starkare integritet i elektronisk kommunikation och samtidigt möjliggöra för nya affärsmöjligheter. Regeringen välkomnade kommissionens förslag att regelverket om integritet och elektronisk kommunikation (eDataskydd) förnyas. Uppdateringar behövs mot bakgrund av marknads- och teknikutvecklingen samt anpassning till annan lagstiftning. Regeringen förde fram att reglerna behöver vara en bra balans mellan integritetsskyddet för den enskilde och andra samhällsintressen. Förslaget var föremål för lägesrapport vid TTE-rådet den 9 juni och den 4 december.

Skr. 2017/18:118 Trafikutskottet informerades i maj och november och samråd med EU-nämnden ägde rum i juni och december.

#### 44.8 Meddelandet om hantering av olagligt innehåll online

Kommissionen presenterade i september ett meddelande om hantering av olagligt innehåll online (se faktapromemoria 2017/18:FPM16). Meddelandet innehöll riktlinjer om hur onlineplattformar bör intensifiera kampen mot olagligt innehåll online i samarbete med nationella myndigheter, medlemsstater och andra relevanta intressenter. Syftet med meddelandet var att underlätta och intensifiera genomförandet av god praxis för att förhindra, upptäcka, undanröja och blockera fortsatt tillgång till olagligt innehåll och därmed säkerställa en effektiv borttagning av olagligt innehåll, ökad transparens och skydd av grundläggande rättigheter online. Avsikten var att ge plattformarna ett förtydligande när det gäller deras ansvar vid proaktiva åtgärder, kopplat till direktiv 2000/31/EG av den 8 juni 2000 om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden.

Europeiska rådet välkomnade meddelandet i sina slutsatser den 19 oktober.

#### 44.9 Cybersäkerhetsförordningen

Kommissionen presenterade i september ett förslag om den s.k. cybersäkerhetsakten (se faktapromemoria 2017/18:FPM8). Förslaget syftade till att höja cybersäkerheten i EU genom att utöka mandatet för Europeiska byrån för nät- och informationssäkerhet (Enisa). Det föreslogs att Enisa ska få ett permanent mandat och att byrån på begäran från medlemsstaterna ska kunna bistå operativt vid gränsöverskridande it-incidenter. Till det föreslogs att byrån ska kunna utveckla och förvalta ett EU-ramverk för certifiering av it-säkerhetsprodukter och tjänster.

#### 44.10 NIS-direktivet och cybersäkerhet

Direktivet om åtgärder för en hög gemensam nivå på säkerhet i nätverks- och informationssystem i hela unionen (NIS-direktivet) trädde i kraft i augusti 2016 (se faktapromemoria 2012/13:FPM68). Medlemsstaterna ska senast i maj 2018 ha genomfört direktivet i nationell lagstiftning.

Utredningen om genomförande av NIS-direktivet (Ju 2016:11) lämnade i maj betänkandet Informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster (SOU 2017:36). Regeringen uppdrog i juni åt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) att vidta vissa åtgärder för att förbereda genomförandet och i oktober fick Statskontoret i uppdrag att utreda kostnader för och finansiering av tillsynsverksamhet enligt NIS-direktivet.

Den av direktivet inrättade samarbetsgruppen samt (Computer Security Incident Response Team) CSIRT-nätverket har också hållit sina första formella möten under året.

Skr. 2017/18:118

## 45 Energi

EU:s strategi på energiområdet vilar på tre pelare: miljömässig hållbarhet, konkurrenskraft och ökad försörjningstrygghet. Inom dessa tre områden har EU satt upp energi- och klimatmål för 2020 och 2030 och klimatmål för 2050. Strategin för Energiunionen bygger på fem dimensioner: försörjningstrygghet, inre marknad, energieffektivitet, minskade klimatutsläpp samt forskning, innovation och konkurrenskraft. Ramverket för EU:s klimat- och energipolitik till 2030 innebär att utsläppen av växthusgaser ska minska med minst 40 procent, ett bindande mål på EU-nivå om minst 27 procent förnybar energi, och ett indikativt mål på EU-nivå för energieffektivisering om minst 27 procent (med möjlighet att se över och höja målet till 30 procent före 2020) samt ett mål om att alla medlemsstater till 2020 ska uppnå minst 10 procent sammanlänkingsgrad för el i förhållande till installerad produktionskapacitet.

### 45.1 Reviderade direktiv för energieffektivisering och byggnaders energiprestanda

Kommissionen presenterade i november 2016 ett förslag om ändring av direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet (EED) som framför allt syftar till att anpassa lagstiftningen till Energiunionen och dess 2030-ramverk (se faktagromemoria: 2016/17:FPM43).

Samråd med EU-nämnden ägde rum i februari om kommissionens ren energi-paket i sin helhet. Överläggning med näringsutskottet ägde rum i januari.

På TTE-rådet den 26 juni antogs en allmän inriktning för kommissionens båda förslag. Den allmänna inriktningen för energieffektiviseringsdirektivet innebär bl.a. ett övergripande energieffektiviseringsmål till 2030 om 30 procent (utan att specificera om det ska vara bindande eller indikativt). I artikel 7 om bindande nationella energisparkrav uppgår kravet till 1,5 procent per år till 2025 och till 1,0 procent per år 2026–2030. För perioden 2026–2030 har kommissionen möjlighet att föreslå en ökning upp till en nivå om 1,5 procent.

Den allmänna inriktningen för direktivet om byggnaders energiprestanda innebär bl.a. att renoveringsstrategin nu ska innehålla indikativa milstolpar, i stället för mål, för en koldioxidfri byggnadssektor år 2030 och 2050. Möjligheten att använda rådgivning som ett alternativ till inspektion av värme- och luftkonditioneringssystem har återinförts och smarthetsindikatorn har gjorts frivillig för medlemsstaterna.

Under hösten inleddes trilogförhandlingar med Europaparlamentet och en överenskommelse nåddes den 19 december.

## 45.2 Ny elmarknadsdesign

Kommissionen presenterade den 30 november 2016 ett lagstiftningspaket innehållande nya bestämmelser för elmarknaden (se faktagromemoria 2016/17:FPM44). Lagstiftningspaketet omfattar en revidering av det tredje inre marknads paketets lagstiftning på elområdet, dvs. elmarknadsdirektivet, elhandelsförordningen och byråförordningen. Dessutom ersätts direktivet om trygg elförsörjning av en ny förordning om riskberedskap. Allmän inriktning avseende förordningen om riskberedskap inom elsektorn beslutades på det allmänna rådet den 20 november.

Överläggning med näringsutskottet om ren energi-paketet – inklusive styrningssystemet – ägde rum i januari. Informationstillfälle med näringsutskottet om ren energi-paketet ägde rum i februari och oktober. Samråd med EU-nämnden ägde rum i februari om kommissionens ren energi-paket i sin helhet. På TTE-rådet den 18 december antogs en allmän inriktning.

## 45.3 Ett styrningssystem för Energiunionen

Kommissionen presenterade i november 2016 ett förslag till en förordning för ett styrningssystem för Energiunionen (se faktagromemoria 2016/17:FPM 42). Förslaget syftar till att EU ska uppfylla målsättningarna i Energiunionen, särskilt 2030-målen för klimat- och energi, men även till att bidra till en effektiv rapportering och uppföljning av medlemsstaternas åtgärder för att nå Parisavtalets målsättningar.

Överläggning i näringsutskottet om ren energi-paketet – inklusive styrningssystemet – ägde rum i januari. Informationstillfälle med näringsutskottet ägde rum i februari och oktober. Samråd med EU-nämnden ägde rum i februari om kommissionens ren energi-paket i sin helhet.

På TTE-rådet den 18 december antog rådet en allmän inriktning.

## 45.4 Reviderat förnybart direktiv

Kommissionen presenterade den 30 november 2016 ett förslag till revidering av förnybart direktivet (se faktagromemoria 2016/17:FPM45).

Förslaget syftar till att bidra till att det på EU-nivå bindande målet om att andelen förnybar energi inom EU ska uppgå till minst 27 procent till 2030 nås.

Överläggning med näringsutskottet om regeringens preliminära ståndpunkter när det gäller kommissionens ren energi-paket, inklusive direktivet för förnybart ägde rum i januari. Informationstillfälle med näringsutskottet ägde rum i februari och oktober. Samråd med EU-nämnden ägde rum i februari om kommissionens ren energi-paket i sin helhet.

På TTE-rådet den 18 december antogs en allmän inriktning.



Kommissionen presenterade i november ett förslag till direktiv om ändring av gasmarknadsdirektivet. Genom de föreslagna ändringarna tydliggörs att gasmarknadsdirektivet, liksom gasförordningen och de tillhörande nätkoderna och riktlinjerna, som idag är tillämpligt på EU-interna ledningar även ska tillämpas inom området för EU:s jurisdiktion på befintliga och nya gasledningar mellan medlemsstater i EU och tredjeländer. Syftet med de föreslagna ändringarna är att klargöra att direktivets grundläggande principer om åtskillnad mellan handel/produktion respektive överföring, tillträde för tredje part till icke-diskriminerande och reglerade tariffer samt transparens även ska tillämpas på sådana ledningar.

Överläggning med näringsutskottet hölls i december.

## DEL 9 JORDBRUK, FISKE OCH LIVSMEDEL M.M.

### 46 Den gemensamma jordbrukspolitiken

EU:s gemensamma jordbrukspolitik är ett harmoniserat politikområde som består av två pelare: första pelaren (direktstöd och marknadsstöd) och andra pelaren (miljö- och landsbygdsstöd).

#### 46.1 Reform av gemensamma jordbrukspolitiken

Under året genomförde kommissionen ett offentligt samråd om den framtida gemensamma jordbrukspolitiken (GJP). Kommissionen publicerade ett meddelande om framtida GJP i slutet av november (KOM (2017) 713) och lagförslag kommer preliminärt att läggas under sommaren 2018. Jordbruks- och fiskerådet diskuterade framtida GJP den 6 mars, 17 juli och 11 december. Information i miljö- och jordbruksutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i mars, juli och december. Regeringen ställer sig positiv till kommissionens meddelande och ser det som viktigt att verka för att den föreslagna inriktningen leder till en effektivare, enklare och mer resultatorienterad politik som bidrar till hållbar produktivitet och ökad konkurrenskraft. Åtgärder inom landsbygdsprogrammet har större förutsättningar att främja hållbar produktivitet och ökad konkurrenskraft än gårdsstödet och regeringen förordar därför ett ökat fokus på dessa åtgärder inom ramen för totalt sett väsentligt lägre utgifter för GJP. Regeringen anser att förenkling av politiken bör vara en central utgångspunkt i kommande reform. Regeringen ser även positivt på en ökad ambition vad gäller miljö och klimat.

#### 46.2 Halvtidsöversyn av grundförordningarna för gemensamma jordbrukspolitiken

Kommissionens förslag till ändring av vissa regler i grundförordningarna för den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) i samband med översynen av EU:s fleråriga budgetram har behandlats under året. Förhandlingar genomfördes med Europaparlamentet och kommissionen och en överenskommelse nåddes i oktober. Förslaget antogs formellt den 12 december. Regeringen röstade ja till förslaget som innehöll flera förenklingar inom GJP, till exempel möjligheten att slopa kravet att tillämpa delar av bestämmelsen om aktiva jordbrukare, vilket har varit en svensk position sedan förra reformen av GJP. Förslaget innebar också möjligheter till förenklingar inom förgröningen som har upplevts som krånglig bland lantbrukare. Förslaget innebar en del ändringar som regeringen var mer skeptiska till, särskilt sådana ändringar som gick ifrån principen om ökad marknadsorientering i GJP.

### 46.3 Ekologisk produktion

Kommissionens förslag till ett nytt lagstiftningspaket om ekologisk produktion har förhandlats sedan mars 2014 (se faktagromemoria 2013/14:FPM72) och det har hållits flera triloförhandlingar under våren. En preliminär överenskommelse nåddes mellan institutionerna i juni. Särskilda jordbrukskommittén (SJK) bekräftade överenskommelsen i november. Antagande av förordningen förväntas under första kvartalet 2018.

Information i miljö- och jordbruksutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i juni och juli. Överläggning med miljö- och jordbruksutskottet ägde rum i november.

### 46.4 Gödselprodukter

Kommissionens förslag till ett reviderat och utvidgat regelverk för tillhandahållande av CE-märkta gödselprodukter på marknaden har förhandlats sedan april 2016 (se faktagromemoria 2015/16:72). Det har hållits ett flertal rådsarbetsgruppsmöten under året. Regeringen har aktivt verkat för successivt sänkta gränsvärden för kadmium i mineralgödsel till skydd för människa och miljö. Regeringen har också drivit att mer långtgående nationella gränsvärden ska kunna behållas till dess att EU-gränsvärdet nått samma nivå. Europaparlamentet behandlade frågan i plenum i oktober. Förhandlingarna kommer att fortsätta under 2018.

## 47 Den gemensamma fiskeripolitiken

Den gemensamma fiskeripolitiken är en fullt utvecklad unionspolitik. Målet är att förvalta en gemensam, gränsöverskridande naturresurs på ett sådant sätt att ett hållbart nyttjande kan uppnås i ekonomiskt, miljömässigt och socialt hänseende.

### 47.1 Bevarande av fiskeresurserna och skydd av marina ekosystem

En allmän inriktning om bevarande av fiskeresurserna och skydd av marina ekosystem genom tekniska åtgärder antogs på jordbruks- och fiskerådet den 11 maj (se faktagromemoria 2015/16:FPM71). Information i miljö- och jordbruksutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i maj.

## 47.2 Fiskemöjligheter i Östersjön för 2018

Kommissionen presenterade i augusti ett förslag till förordning om reglering av fiskemöjligheter under 2018 för torsk, lax, sill, skarpsill och rödspätta i Östersjön (se faktagromemoria 2017/18:FPM3). Kommissionen föreslog även att införa ett ålfiskeförbud i Östersjön under 2018. En politisk överenskommelse om förslaget om fiskemöjligheterna i Östersjön för nästkommande år nåddes vid jordbruks- och fiskerådet den 9–10 oktober. Den slutliga överenskommelsen innebar i enlighet med Östersjöplanen oförändrade fiskemöjligheter för torsk i västra Östersjön, och en minskning av fiskemöjligheterna för torsk i östra Östersjön i linje med försiktighetsansatsen. Överenskommelsen innebar i enlighet med Östersjöplanen även ytterligare kompletterande bevarandeåtgärder för torsk samt att fritidsfiske på torsk i västra Östersjön regleras på EU-nivå på samma vis som under 2017.

När det gäller fastställande av fiskemöjligheter för de övriga arterna som omfattades av kommissionens förslag innebar överenskommelsen att Östersjöplanen tillämpades för de arter som omfattas av den, medan fiskemöjligheterna för de arter som inte omfattas av planen fastställdes i linje med den gemensamma fiskeripolitikens mål och principer och grundades på den vetenskapliga rådgivningen och försiktighetsansatsen. Då det inte fanns en kvalificerad majoritet för ett ålfiskeförbud i Östersjön under 2018 innebär den politiska överenskommelsen inget sådant förbud. Samråd med EU-nämnden ägde rum i oktober.

## 47.3 Fiskemöjligheter i Västerhavet för 2018

Varje år i december beslutar EU:s fiskeministrar om fiskemöjligheter för nästkommande år för EU:s vatten i Nordsjön, Skagerrak, Kattegatt, Atlanten, Medelhavet samt för vissa vatten utanför EU. En politisk överenskommelse om 2018 års fiskemöjligheter antogs av jordbruks- och fiskerådet den 13 december. Överenskommelsen grundar sig på målen och principerna i den gemensamma fiskeripolitiken som bl.a. innebär att fångstbegränsningar ska fastställas i enlighet med maximal hållbar avkastning (MSY) senast 2020. Överenskommelsen innebär att två tredjedelar av fiskemöjligheterna fastställs enligt MSY-målet 2018.

Överenskommelsen återspeglade också en fortsatt gradvis infasning av landningsskyldigheten vilket innebär att vissa fiskemöjligheter ökar till att omfatta de fångster som tidigare kastats ut. För Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt införs landningsskyldighet för alla fångster av torsk, sej och vitling under 2018. Den politiska överenskommelsen resulterade också i en tre månaders säsongsstängning för fiske efter ål över 12 cm under perioden september till januari.

Överläggning i miljö- och jordbruksutskottet och samråd i EU-nämnden ägde som vanligt rum i december inför rådsmötet. Ytterligare ett samråd med EU-nämnden ägde rum under själva rådsmötet den 12 december om förslaget om stängningsperiod för ål.

Inom EU finns omfattande regelverk för växter, djur och livsmedel. Enligt fördraget har unionen och medlemsstaterna skyldighet att ta hänsyn till djurens välfärd. Lagstiftningen om djurhälsa syftar till att försäkra en hållbar djurproduktion, underlätta handeln med djur och animaliska produkter inom EU utan att sprida sjukdomar samt förhindra smitta från djur till människa. Lagstiftningen för livsmedel är i stort sett harmoniserad inom unionen. Lagstiftningen om växter syftar bl.a. till att skydda unionen mot allvarliga växtskadegörare och att säkerställa att utsäde m.m. är av god kvalitet.

### 48.1 Samarbete på djurskyddsområdet

Kommissionen beslutade i januari att inrätta en plattform för djurskydd efter ett förslag från bl.a. Sverige, Danmark, Nederländerna och Tyskland. Plattformen syftar till att bidra till genomförandet av EU:s lagstiftning om djurskydd, bidra till frivilliga åtaganden för att förbättra djurskyddet, uppmuntra till dialog mellan berörda aktörer om djurskyddsfrågor med relevans för EU samt bidra till främjandet av EU:s djurskyddsstandarder globalt.

Plattformen har under året haft två möten och en undergrupp har bildats för att arbeta med frågor om djurtransporter. Utöver det har det inom ramen för samarbetet tagits fram underlag inför framtida arbete i plattformen avseende hållande av unghöns och häst, samt om handel med hundar.

### 48.2 Djurläkemedel

Kommissionen lade 2014 fram ett förslag till ny förordning om veterinärmedicinska läkemedel (se faktapromemoria 2014/15:FPM2). Förslaget har bl.a. bäring på antibiotikaresistens och läkemedel i miljön. Förslaget diskuterades på jordbruks- och fiskerådet i juni.

### 48.3 Läkemedel i foder

Kommissionen lade i september 2014 ett förslag till förordning om foder som innehåller läkemedel (se faktapromemoria 2014/15:FPM3). Förhandlingar har pågått under året. Arbetet med bäring på antibiotikaresistens och läkemedel i miljön behandlas även i avsnitt 34 Hälsoproblem.

## 48.4 Offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet

Den nya förordningen om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet (EU) 2017/625 antogs den 15 mars och trädde i kraft den 27 april. Den handlar om bestämmelser för utformningen av offentlig kontroll av bl.a. den jordbruksbaserade livsmedelskedjan. Förordningen ska i de flesta delar tillämpas från december 2019.

## 48.5 Bisfenol A i material och produkter i kontakt med livsmedel

Under året har en förordning med nya harmoniserade bestämmelser om bisfenol A i material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel slutförhandlats. Sverige gav sitt stöd till kommissionens förslag. Förordningen ändrar förordning (EG) nr 10/2011 om material och produkter av plast som är avsedda att komma i kontakt med livsmedel och innebär bl.a. ett sänkt gränsvärde för bisfenol A och inskränkningar i användningen av ämnet i produkter avsedda för barn i åldrarna 0–3 år. Antagande av förordningen förväntas i början av 2018.

# 49 Skogsbruk

Inom EU finns ingen specifik rättslig grund för en gemensam skogsbrukspolitik, men svenskt skogsbruk påverkas av en utvecklad unionspolitik inom en rad olika områden, inte minst på klimat- och energiområdet och EU-rättsliga bestämmelser som rör biologisk mångfald och frågor om miljön, och av internationella skogliga överenskommelser.

## Skogsfrågor och EU:s skogsstrategi

Under året har arbetet med genomförandet av den fleråriga planen för EU:s icke-bindande skogsstrategi fortlöpt. Sverige värnar det nationella självbestämmandet i skogsfrågor och följer noggrant nya EU-initiativ och hur dessa kan påverka svensk skog och skogsnäring. Generellt verkar Sverige för att begränsa EU-insatser som berör skogsområdet. Samtidigt ska subsidiaritetsprincipen respekteras för de områden som faller inom EU:s befogenhet. Sverige har tillsammans med likasinnade medlemsstater bedrivit ett aktivt påverkansarbete i relaterade policydiskussioner, t.ex. om hållbarhetspolitik för bioenergi och skogens roll i EU:s klimatravverk 2021–2030, samt förvaltat och stärkt de möjligheter till kunskaps- och erfarenhetsutbyte samt förbättrad samordning inom EU som strategin omfattar.

## 50 Horisontella miljöfrågor

EU ska vara en drivande kraft för att både inom EU och globalt skydda miljön och underlätta omställningen till en resurseffektiv och cirkulär ekonomi som säkerställer en hållbar utveckling.

### 50.1 Cirkulär ekonomi, inklusive avfallspaketet

Under året har förhandlingarna avseende lagstiftningspaketet för de sex avfallsdirektiven ramdirektivet för avfall (2008/98/EG), förpackningsdirektivet (94/62/EG) deponidirektivet (1999/31/EG), direktiven om uttjänta bilar (2000/53/EG), direktivet om avfall från elektriska och elektroniska produkter (2012/19/EU) samt för batterier och ackumulatörer (2006/66/EG) fortsatt inom rådet samt trilogförhandlingar har inletts med Europaparlamentet. Förhandlingarna baserar sig på kommissionens meddelande om cirkulär ekonomi (se faktapromemoria 2015/16:FPM30). En preliminär överenskommelse med Europaparlamentet nåddes den 17 december.

### 50.2 Granskning av genomförande av EU:s miljöpolitik

I februari redovisade kommissionen 28 landrapporter om medlemsstaternas genomförande av EU:s miljöpolitik (EIR) och vid miljørådet samma månad hölls inledande diskussioner om EIR. I dessa rapporter finns förslag på åtgärder för att förbättra genomförandet. Syftet med rapporterna är att stimulera en positiv debatt om gemensamma utmaningar för EU och de effektivaste sätten för att åtgärda viktiga brister i genomförandet. Rapporterna ersätter inte andra genomförandeinsatser såsom överträdelseärenden.

I Sveriges landrapport SWD (2017) 56 identifierade kommissionen följande, som de tre största utmaningarna för Sverige: 1) Förbättra statusen för livsmiljöer, framför allt olika typer av gräsmark som alla har en ogynnsam bevarandestatus, 2) förbättra kvaliteten på programmen för övervakning av svenska marina vatten och 3) minska utsläppen av luftföroreningar. Vidare påpekades som lyckade insatser att Sverige har mycket goda resultat när det gäller återvinning av avfall, att Sverige tillsatt ett miljömålsråd som en plattform för chefer på de nationella myndigheterna att nå miljömålen och att regeringen antagit en strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Granskningen av medlemsstaternas genomförande av EU:s miljöpolitik kommer att ske vartannat år och nästa omgång landrapporter förväntas att publiceras våren 2019.

## 50.3 Ekoinnovation

Efter ett informellt miljöministermöte i juli tog det estniska ordförandeskapet fram ett förslag till rådsslutsatser om ekoinnovation, som antogs av rådet i december. Ekoinnovation är en viktig del i omställning till en cirkulär ekonomi. Regeringen anser att rådsslutsatserna återspeglar de mest prioriterade frågorna för Sverige - giftfria kretslopp som är en förutsättning för ökad materialeffektivitet och för att säkra materialflöden; tillgång till information om bl.a. farliga ämnen samt produktinformation om hållbarhet; samt effektiva, ändamålsenliga och genomförbara styrmedel, industriell symbios och nya affärsmodeller.

## 51 Klimat och luft

Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar. För att klara klimatutmaningarna och främja en hållbar utveckling krävs en ambitiös och sammanhållen klimatpolitik, såväl globalt som inom EU. EU är en drivande kraft i det globala klimatarbetet. Det är viktigt att EU så snart som möjligt genomför ramverket för energi- och klimatpolitiken till 2030. För att minska luftföroeningarna som sprids över länders gränser är internationellt samarbete av högsta vikt, inom EU och globalt.

### 51.1 Genomförandet av Parisavtalet

Ett omfattande arbete med att utveckla ett regelverk för genomförandet av Parisavtalet fortsatte under COP23 i Bonn den 6–17 november. Regelverket ska beslutas under nästa års partsmöte, COP24 i Katowice, Polen.

EU har gemensam handlingslinje och talar med en röst i klimatförhandlingarna. EU:s övergripande förhandlingsmandat inför partsmötet fastställdes i form av rådsslutsatser på miljörådsmötet den 13 oktober och på Ekofin-rådet den 10 oktober. I oktober hölls överläggning med miljö- och jordbruksutskottet samt samråd med EU-nämnden.

Regeringen har verkat för att rådsslutsatserna tydligt ska slå fast EU:s globala ledarskap i arbetet för att bekämpa klimatförändringarna, såväl i de internationella klimatförhandlingarna som i genomförandet av Parisavtalet inom och utanför EU. Regeringen har också verkat för att EU fortsatt ska vara drivande i de frågor som är betydande för möjligheten att kontinuerligt höja den globala ambitionen i klimatarbetet. Särskilt viktigt för detta är att utformningen av den 5-åriga cykeln för utsläppsminskningar och dess globala översyn mynnar ut i succesivt höjd ambition över tid som är i linje med vad som krävs för att klara Parisavtalets mål.

Regeringen anser att rådsslutsatserna från oktober gav EU en bra grund för att kunna vara pådrivande i dessa frågor under partsmötet. Regeringen fick bra gehör för sina synpunkter vid förhandlingarna av rådsslutsatserna.



EU:s ståndpunkt i frågan om internationell finansiering för klimatåtgärder inför COP 23 behandlades vid Ekofin-rådet den 10 oktober. Rådsslutsatserna om klimatfinansiering har två syften, dels att redovisa EU:s fortsatta arbete med att mobilisera och öka finansiering för klimatrelaterade ändamål och dels att ta fram och tydliggöra EU:s position i frågor som är specifikt kopplade till klimatförhandlingarna och genomförandet av Parisavtalet. Sverige har bl.a. drivit att klimatfinansieringsarkitekturen behöver bli mer effektiv, att miljöskadliga subventioner till utsläppsintensiva projekt fasas ut och att givarbasen i framtiden bör breddas.

## 51.2 EU:s system för handel med utsläppsrätter

EU:s utsläppshandelssystem (EU ETS) är EU:s centrala styrmedel på klimatområdet. I juli 2015 presenterade kommissionen ett förslag till översyn av EU ETS inför perioden 2021–2030 (se faktapromemoria 2014/15:FPM47). På miljørådet i februari nådde EU:s medlemsstater en allmän inriktning om översynen av EU ETS inför perioden 2021–2030. Samråd med EU-nämnden respektive överläggning med miljö- och jordbruksutskottet ägde rum i februari. Sverige spelade en pådrivande roll i förhandlingarna för att stärka handelssystemets prissignal genom att annullera utsläppsrätter löpande inom EU ETS samt att skapa långsiktiga och transparenta regler för företagen som omfattas av EU ETS. Trilogförhandlingar mellan rådet och Europaparlamentet inleddes i april och en preliminär överenskommelse nåddes i november. Överenskommelsen godkändes av rådet i november och kommer att behandlas i Europaparlamentet i februari 2018.

## 51.3 Ansvarsfördelning samt utsläpp och upptag av växthusgaser från markanvändning och skogsbruk

I juli 2016 presenterade europeiska kommissionen ett förslag till en ansvarsfördelningsförordning (ESR) mellan medlemsstaterna gällande utsläppsminskningmålet för de sektorer som inte omfattas av EU:s system för handel med utsläppsrätter för perioden 2021–2030 (se faktapromemoria 2015/16:FPM124). Samtidigt presenterades ett förslag till en förordning som inkluderar växthusgaser från markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk (LULUCF) som en separat del i EU:s ramverk för klimat och energi till 2030 (se faktapromemoria 2015/16:FPM125). På miljørådet i oktober antogs en allmän inriktning om förslagen.

Överläggning om LULUCF ägde rum med miljö- och jordbruksutskottet i april. Överläggning med miljö- och jordbruksutskottet och samråd med EU-nämnden om båda förslagen ägde rum i juni och i oktober.

I förhandlingen om ESR har Sverige bl.a. drivit att stora överskott av utsläppsenheter bör undvikas då detta minskar omställningstrycket inom EU. Sveriges ståndpunkt har också varit att en så ambitiös startpunkt som

möjligt bör användas för att begränsa det förväntade överskottet och att flexibiliteterna, som t.ex. möjligheterna att spara och handla med utsläppsutrymme, behöver utformas på ett sätt som värnar systemets ambitionsnivå och miljömässiga integritet. I förhandlingen om LULUCF har Sverige bl.a. drivit att referensnivån för skogsbruk bör baseras på prognos om framtida hållbara avverkningsnivå utan hänsyn till tidigare avverkningsnivåer och att de bör beräknas av medlemsländerna själva. Trilogförhandlingar mellan rådet, kommissionen och Europaparlamentet inleddes i oktober. Europaparlamentet nådde en preliminär överenskommelse med rådet om ESR och LULUCF i december.

## 52 Naturresurser och biologisk mångfald

Att bevara biologisk mångfald är en av vår tids stora miljöutmaningar. För att bevara och hållbart nyttja biologisk mångfald är internationellt samarbete av högsta vikt, såväl inom EU som globalt. Globala åtgärder samordnas inom EU-samarbetet.

### Handlingsplan för natur, människor och miljö

Efter utvärdering av naturvårdsdirektiven presenterade kommissionen i april en handlingsplan för naturen, människorna och näringslivet (se faktapromemoria 2016/17:FPM87). Handlingsplanen syftar till ett bättre genomförande av direktiven och betonar lokal förankring. Rådsslutsatser förhandlades fram i miljørådet i juni. Rådsslutsatserna välkomnar kommissionens handlingsplan, lyfter fram vikten av att engagera intressenter starkare och erkänner planens potential att komma närmare målet att hejda förlusten av biologisk mångfald inom EU innan 2020.

Överläggning i miljö- och jordbruksutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i juni.

## 53 Kemikalier och avfall

EU:s kemikaliepolitik syftar till att skydda människor och miljön mot farliga kemikalier och säkra att avfallet kan tas om hand på ett miljömässigt bra sätt och utnyttjas som resurs. Problematiken med negativa effekter på hälsa och miljö orsakade av farliga ämnen är gränsöverskridande och förstärks av en globaliserad ekonomi.

## 53.1 Vetenskapliga kriterier för att fastställa hormonstörande egenskaper

Skr. 2017/18:118

Regeringen har verkat för att kriterierna för hormonstörande ämnen i växtskyddsmedels- respektive biocidförordningen ska vara baserade på vetenskap och spegla den höga skyddsnivå som lagstiftaren syftat till. Regeringens insatser har bidragit till vissa förbättringar jämfört med kommissionens förslag. Samtidigt har regeringens uppfattning förblivit att de beviskrav som ställs upp i kriterierna är mycket höga jämfört med beviskraven för andra särskilt farliga ämnen, till exempel cancerframkallande ämnen. Kriterierna tar heller inte tillräcklig hänsyn till de utmaningar som finns med att bevisa orsakssamband i de komplexa biologiska system som hormonsystemen utgör.

Kommissionen har antagit kriterier för hormonstörande ämnen i EU:s regelverk för biocider och i EU:s regelverk om växtskyddsmedel. Vid miljørådsmötet i oktober avgav Sverige en deklaration att föra till rådsprotokollet eftersom rådet beslutade att inte invända mot den delegerade akten för biocidförordningen.

När det gäller genomförandekten för växtskyddsmedel, som Sverige röstade emot i den ständiga kommittén i juli, lade Sverige en reservation till protokollet till rådets beslut i september att inte invända mot genomförandekten. Europaparlamentet beslutade att invända mot genomförandekten för växtskyddsmedel som därmed inte kunde träda i kraft. Kommissionen fick i ständiga kommittén i december stöd av en kvalificerad majoritet för ett reviderat förslag anpassat till Europaparlamentets invändning. Även vid detta tillfälle röstade Sverige emot.

Kriterier för hormonstörande ämnen i biocidförordningen har publicerats och ska tillämpas från 7 juni 2018.

Informationstillfälle med miljö- och jordbruksutskottet ägde rum i oktober.

## 53.2 Glyfosat

EU:s medlemsstater har under hösten tagit ställning till ett förslag från kommissionen om ett förnyat godkännande för glyfosat – det mest använda växtskyddsmedlet i världen. Behandlingen av förslaget har initialt ägt rum i den ständiga kommittén för växter, djur, livsmedel och foder. Den europeiska kemikaliemyndigheten (Echa) har granskat alla tillgängliga studier om glyfosat och kommit till slutsatsen att det inte finns grund för att klassificera glyfosat som cancerframkallande. Echas slutsats kompletterar den europeiska livsmedelssäkerhetsmyndighetens (Efsa) tidigare arbete. Kommissionens ursprungliga förslag var ett förlängt godkännande om tio år.

Regeringen har verkat för en bred kompromiss kring glyfosat med målsättningen att miljö och hälsa sätts främst. Regeringen har också ansett att det är viktigt att respektera vetenskapliga bedömningar och att följa reglerna.

Kommissionen kunde inte samla en kvalificerad majoritet i den omröstning som genomfördes i den ständiga kommittén i november. Vid

Skr. 2017/18:118 behandling i omprövningskommittén röstade en kvalificerad majoritet för förslaget om fem års förnyat godkännande. Sverige röstade för förslaget och välkomnade beskedet från kommissionen om att se över hur transparensen i underlagen kan ökas. Sverige lade också fram det egna förslaget om att de utredningar som redan gjorts om glyfosat ska kompletteras med en utredning om ämnets påverkan på ekosystemen.

### 53.3 Stämningsansökan om blykromater

Under året har kommissionen gett in sitt svaromål på Sveriges stämningsansökan mot kommissionen till tribunalen och ytterligare skriftväxling mellan parterna har ägt rum. Sverige yrkar att tribunalen ska ogiltigförklara ett beslut om att ge ett företag tillstånd för användning av blykromater. Danmark, Finland och Europaparlamentet har intervenerat till stöd för Sverige. Europeiska kemikaliemyndigheten (Echa) har intervenerat till stöd för kommissionen.

## 54 Utbildning

EU-politiken på utbildningsområdet syftar till att främja samarbete mellan medlemsstaterna och stödja dem i arbetet med att vidareutveckla sina utbildningssystem, men den omfattar inte harmonisering av lagstiftning. Vål genomtänkta initiativ på utbildningsområdet ger ett stort mervärde samhällsekonomiskt genom positiv påverkan på flera andra politikområden.

### 54.1 50.1 Slutsatser om mångfaldspräglad inkludering

Utgångspunkten för rådsslutsatserna, som antogs på rådet för utbildning, ungdom, kultur och idrott (UUKI) i februari, är att följa upp bl.a. Parisdeklarationen om främjande av aktivt medborgarskap och gemensamma demokratiska värderingar, tolerans och icke-diskriminering. Rådsslutsatserna betonar vikten av ett jämlikt utbildningsväsen där alla elever och studenter inkluderas oavsett bl.a. etnicitet, kön och sexuell läggning. Medlemsstaterna inbjuds att bl.a. främja ett allomfattande arbetssätt som det s.k. hela skolvärlden-synsättet och som andra relevanta aktörer inbegrips i, i syfte att främja en inkluderande högkvalitativ utbildning. Vidare uppmuntras det att det skapas fler möjligheter för ungdomar och vuxna att utveckla sina färdigheter inom bl.a. yrkesutbildningar. Rådsslutsatserna uppmärksammar också vikten av en högkvalitativ förskola för att minska ojämlikheter genom hela skolgången. Kommissionen inbjuds att bl. a främja ett fortsatt erfarenhetsutbyte mellan medlemsstaterna om hur de skapar mångfald och en inkluderande utbildning.

Överläggningar med utbildningsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i februari.

### 54.2 En europeisk referensram för kvalifikationer för livslångt lärande

Kommissionen presenterade i juni 2016 ett förslag till en reviderad rekommendation om den europeiska referensramen för kvalifikationer för livslångt lärande och om upphävande av Europaparlamentets och rådets rekommendation från 2008 om en europeisk referensram för kvalifikationer för livslångt lärande. Syftet med den europeiska referensramen var att göra kvalifikationer tydligare och lättare att jämföra inom EU. Rekommendationen från 2008 har skapat ett aktivt samarbete mellan medlemsstaterna som samtidigt respekterat medlemsstaternas olikheter. Den reviderade rekommendationen innebär bl.a. att principerna för

kvalitetssäkring nu omfattar samtliga kvalifikationer som ingår i referensramen, samt att utreda möjligheterna att göra det möjligt att jämföra tredjeländers nationella och regionala referensramar för kvalifikationer med den europeiska referensramen. Den nya rekommendationen antogs vid UUKI-rådet i maj.

Överläggningar med utbildningsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i maj.

### 54.3 Rådets slutsatser om utveckling av skolan och utbildning av hög kvalitet

I juni presenterade kommissionen ett meddelande om utveckling av skola och utbildning av hög kvalitet för en bra start i livet. Rådsslutsatserna som är rådets svar på detta meddelande antogs i november på UUKI-rådet. Slutsatserna utgår från tre prioriterade områden: att medlemsstaterna bör arbeta för att utveckla skolor av hög kvalitet och som är mer inkluderande; att medlemsstaterna bör stödja lärare och skolledare och att medlemsstaterna bör arbeta för att skolsystemen ska bli mer ändamålsenliga, rättvisa och effektiva.

Överläggning med utbildningsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

### 54.4 Rådets slutsatser om en ny EU-agenda för högre utbildning

Kommissionen presenterade 2011 ett program för modernisering av den högre utbildningen, den s.k. moderniseringsagendan. Agendan har fungerat som en vägledning för det europeiska samarbetet inom den högre utbildningen. Den nya agendan som tagits fram, efter breda konsultationer med berörda parter, identifierar fyra prioriterade områden: 1) Kunskaper och färdigheter som behövs både för att lyckas i arbetslivet och möta de krav som ställs på ansvarsfulla samhällsmedborgare; 2) Möjliggöra ett brett deltagande i högre utbildning och ett livslångt lärande inklusive pedagogiskt nytänkande; 3) Utveckla den högre utbildningens roll i innovation och regional utveckling; 4) Vikten av uthållig finansiering och effektiv styrning inom universitet och högskola. Slutsatserna antogs vid UUKI-rådet i november.

Överläggning med utbildningsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

### 54.5 Rekommendation om uppföljning av utexaminerade

I kommissionens meddelande ”En ny kompetensagenda för Europa” från juni 2016 annonserades ökat fokus på data för att analysera behov och användning av kompetens i syfte att stödja utexaminerades utbildningsval

och övergång till arbetsmarknaden. Kommissionen följde upp meddelandet med ett antal initiativ, däribland förslag till en rådsrekommendation om uppföljning av utexaminerade. Rekommendationen, som antogs på UUKI-rådet i november, innehåller förslag om att medlemsstaterna ska öka tillgången på data om utexaminerades etablering på arbetsmarknaden, inrätta system för uppföljning av examinerade och delta i ett nytt expertnätverk. En pilotstudie ska genomföras vars resultat sedan ska ligga till grund för ett eventuellt inrättande av ett uppföljningssystem på europeisk nivå.

Överläggning med utbildningsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

## 54.6 Meddelande om stärkt europeisk identitet genom utbildning och kultur

I november publicerade kommissionen ett meddelande om stärkt europeisk identitet genom utbildning och kultur (se faktrapromemoria 2016/17: FPM 31).

I meddelandet presenteras en vision om ett europeiskt område för utbildning med utgångspunkt i den nya kompetensagendan för Europa och EU:s ungdomsinitiativ. Kommissionen vill med meddelandet peka på hur utbildning och kultur kan bidra till att hjälpa fler människor att hitta bra jobb, bättre svara mot kompetensbehoven på arbetsmarknaden och stärka EU:s förmåga att dra nytta av de stora förändringar som drivs fram av teknikrevolutionen och globaliseringen; samt stärka ett socialt rättvisare EU.

Även om EU:s befogenheter inom utbildning och kultur inte tillåter harmonisering av medlemsstaternas lagar vill kommissionen peka på samarbetsåtgärder som bidrar till ökad rörlighet, ömsesidigt erkännande, utbyte av bästa praxis och förtroende. Till 2025 vill kommissionen förverkliga en vision där utbildning, studier och forskning inte hindras av gränser.

## 55 Ungdom

Mer än 90 miljoner, eller cirka 20 procent av EU:s medborgare, är ungdomar mellan 15 och 29 år. De två övergripande mål som ligger till grund för EU-samarbetet på ungdomsområdet 2010–2018 är att skapa fler och lika möjligheter för alla unga i utbildningen och på arbetsmarknaden samt att främja alla ungas aktiva medborgarskap, sociala delaktighet och solidaritet.

## 55.1 Slutsatser om att investera i Europas unga och förordning om en solidaritetskår

Idén om en europeisk solidaritetskår lanserades den 14 september 2016 av kommissionens ordförande i talet om tillståndet i unionen. Meddelandet om den europeiska solidaritetskåren presenterades i december 2016 som en del av kommissionens nya initiativ riktade till ungdomar (se faktapromemoria 2016/17:FPM52). Initiativet syftar till att investera i ungdomar för att ge dem bättre möjligheter, bl.a. genom att stödja ungas engagemang i samhället och förbättra deras möjligheter på arbetsmarknaden. Solidaritetskåren ska ge unga i EU fler möjligheter till lärande, arbete, rörlighet och att engagera sig i samhället. Solidaritetskåren föreslås bestå av två delar. Den första delen ska fokusera på volontärarbete och bygga vidare på den europeiska volontärtjänsten inom Erasmus+. Den andra delen ska fokusera mer på professionellt arbete bl.a. genom praktikplatser och anställningar. Tanken är att både de unga som deltar och de myndigheter, organisationer och företag som får del av de ungas arbete ska gynnas. Målet är att 100 000 unga ska ha registrerat sig i solidaritetskåren till 2020. Rådsslutsatser om att investera i Europas unga antogs på UUKI-rådet i februari. Ett förslag om en förordning lades fram under hösten (se faktapromemoria 2016/17:FPM100) och antogs på rådsrådet för UUKI i november.

Överläggningar med utbildningsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i februari. Överläggningar med kulturutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

## 55.2 Slutsatser om ungdomsarbetets roll

Vid UUKI-rådet i maj antogs rådsslutsatser om ungdomsarbetets möjligheter att stödja ungas utveckling av nödvändiga färdigheter som underlättar deras övergång till vuxen- och arbetslivet samt bidrar till ett aktivt medborgarskap.

Överläggningar med kulturutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i maj.

## 55.3 Slutsatser om det europeiska samarbetet på ungdomsområdet efter 2018

Det nuvarande europeiska ramverket för ungdomsfrågor löper ut vid årsskiftet 2018/2019. Under våren utarbetades rådsslutsatser där kommande ordförandeskapstrio inbjuds att förbereda ett utkast till nytt ramverk för det europeiska samarbetet på ungdomsområdet efter 2018. Utkastet till nytt ramverk ska dels beakta kommissionens initiativ till en europeisk ungdomsstrategi efter 2018, dels rådsslutsatserna som bl.a. lyfter vikten av ett evidensbaserat arbete, ungdomsområdets tvärsektoriella karaktär och vikten av en bred och inkluderande konsultation. Rådsslutsatserna antogs av UUKI-rådet i maj.



## 55.4 Resolution om den strukturerade dialogen

Formerna för den strukturerade dialogen, som är ett verktyg som EU:s medlemsstater enats om att använda på ungdomsområdet, kommer att ses över i samband med att EU:s ungdomsstrategi revideras. Den strukturerade dialogen är ett forum för dialog mellan EU:s beslutsfattare och unga och ungdomsorganisationer som etablerades i samband med det svenska ordförandeskapet 2009. Arbetet med strukturella dialogen är cykliskt om 18 månader och innebär att respektive trio-ordförandeskap samordnar sig för ett gemensamt tema. Rådsresolutionen antogs vid UUKI-rådets möte i maj.

Överläggningar med kulturutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i maj.

## 55.5 Slutsatser om smart ungdomsarbete

Rådsslutsatser om smart ungdomsarbete antogs på UUKI-rådet i november. Slutsatserna underströk att digitala media och teknologi är centrala delar i ett samhälles innovativa utveckling. Vidare lyfte slutsatserna fram att unga och ungdomsledare är viktiga aktörer på den digitala arenan där den tekniska utvecklingen erbjuder stora möjligheter när det gäller tillgång till information, stärka den personliga utvecklingen, skapa en plattform för kontakt och interaktion. Att inkludera den digitala arenan i ungdomsarbetet förväntas därmed bidra till större utrymme för kreativitet, självförverkligande och ett aktivt medborgarskap.

Överläggningar med kulturutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

## 56 Kultur, medier och idrott

Enligt fördragen ska EU bidra till kulturens och den audiovisuella sektorns utveckling med respekt för den nationella och regionala mångfalden samtidigt som unionen ska framhäva det gemensamma kulturarvet. EU ska också främja europeiska idrottsfrågor och då beakta idrottens särart. Kultur-, medie- och idrottspolitik faller huvudsakligen under nationell kompetens, men EU ska främja samarbete mellan medlemsstaterna och kan vid behov stödja och komplettera medlemsstaternas insatser.

## 56.1 Kultur

I maj antog rådet slutsatser om EU:s strategiska förhållningssätt till internationella kulturella förbindelser, som bl.a. innebar inrättande av tillfällig arbetsgrupp som har fortsatt att behandla frågan under året. Överläggning med kulturutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i maj.

Den 21 november antog rådet slutsatser om att främja tillgången till kultur via digitala medel med fokus på publikutveckling. Överläggning med kulturutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

Stats- och regeringscheferna diskuterade kultur- och utbildningsfrågor under lunchen som avslutade toppmötet för rättvisa jobb och tillväxt i Göteborg i den 17 november. Diskussionen följdes upp i slutsatser från Europeiska rådet den 14–15 december.

Under året beslutades det att utse 2018 till Europaår för kulturarv. Syftet med året är att uppmärksamma kulturarvets betydelse för den kulturella mångfalden och interkulturell dialog, visa hur kulturarvet bidrar till ekonomin och samhället samt kan utgöra en viktig del i EU:s förbindelser med andra länder (se faktapromemoria 2016/17:FPM3).

Riksantikvarieämbetet är nationellt samordningsansvarig för Europaåret för kulturarv.

## 56.2 Audiovisuella frågor

I maj 2016 presenterade kommissionen ett förslag till revidering av det s.k. AV-direktivet som innehåller gemensamma grundläggande regler för tv- och beställ-tv-tjänster i EU (se faktapromemoria 2015/16:FPM101).

I förslaget föreslås en utvidgning av direktivets tillämpningsområde till att omfatta audiovisuella tjänster med användargenererat material, s.k. videodelningsplattformar. Dessa tjänster ska regleras genom samreglering och nationella uppförandekoder för att garantera ett grundläggande likvärdigt skydd av minderåriga och skydd mot uppmaningar till våld och hat.

Vidare föreslås ett antal justeringar av direktivets jurisdiktionsregler liksom en utjämning av innehållsreglerna för tv respektive beställ-tv. Krav på nationella myndigheters självständighet och samarbete föreslås också.

Överläggning med konstitutionsutskottet ägde rum i september 2016 och i januari och maj 2017. I maj 2017 enades rådet om en allmän inriktning vilken Sverige dock inte ställde sig bakom. Förhandlingarna har därefter under hösten fortsatt med Europaparlamentet.

## 56.3 Kreativa Europa 2014–2020

Kreativa Europa är EU:s ramprogram för de kulturella och kreativa näringarna. Under året beviljades totalt nästan 13 miljoner euro till projekt med svensk medverkan inom delprogrammet Kultur. Inom delprogrammet MEDIA (film, tv och dataspel) beviljades svenska aktörer totalt omkring

3,6 miljoner euro, men i den summan saknas stödet till Europa Cinemas svenska biografer. Skr. 2017/18:118

I juni presenterade kommissionen ett förslag till ändring av programmet Kreativa Europa för att lägga till Europeiska unionens ungdomsorkester som bidragsmottagare i programmet (se faktapromemoria 2017/18:FPM2).

Överläggning med kulturutskottet ägde rum i november.

## DEL 12 EU:S INSTITUTIONER

### 57 Institutionernas verksamhet

#### 57.1 Kommissionen

Kommissionen har under året fortsatt sitt arbete utifrån de politiska prioriteringar som den tagit fram för mandatperioden. Den 13 september höll kommissionens ordförande sitt årliga linjetal om unionen där han framförde tankar kring en positiv agenda för EU.

##### 57.1.1 Kommissionens arbetsprogram

Kommissionens arbetsprogram för 2018 presenterades den 24 oktober och går under rubriken ”En agenda för ett mer enat, starkare och mer demokratiskt EU” (se faktapromemoria 2017/18:FPM24). I arbetsprogrammet fortsätter kommissionen att fokusera på att framföra konkreta resultat för EU:s medborgare inom de tio prioriterade områdena för sin mandatperiod. Kommissionen lägger särskild vikt vid åtgärder inom den digitala inre marknaden, energiunionen, kapitalmarknadsunionen och en fungerande bankunion. Parallellt med de initiativ som presenteras för att avsluta arbetet med de prioriterade områdena har kommissionen tagit fram några initiativ som tar sikte på framtidens EU27. Förslagen har en längre tidshorisont mot 2025 som flerårig budgetram, en framtida energi- och klimatpolitik och initiativ om iakttagande av rättsstatens principer.

Arbetsprogrammet innehåller 26 nya förslag, 15 förslag som ingår i s.k. REFIT-åtgärder och information om att 15 planerade förslag dras tillbaka. Kommissionen har tydliggjort att programmet är framtaget i enlighet med principerna om bättre lagstiftning och betonar de tre institutionernas gemensamma ansvar för genomförandet av arbetsprogrammet.

##### 57.1.2 Genomförande av direktiv

Varje år redogör kommissionen för medlemsstaternas statistik för genomförande av direktiv i tid. Sverige hade vid mätningen för 2016 ett genomförandeunderskott för inre marknadsdirektiv på 1,4 procent, vilket är en kraftig försämring från tidigare års mätning (0,4 procent). Försämringen beror sannolikt på den relativt sett stora ökningen av antalet nytillkomna direktiv jämfört med tidigare år, särskilt inom områdena migration, finansmarknad och miljö. Detta bekräftas också av att det genomsnittliga underskottet på genomförande av direktiv för samtliga medlemsstater vid samma mättillfälle var 1,5 procent (2015: 0,7 procent).

I sin årsrapport om unionsrättens tillämpning anger kommissionen bl.a. hur många nya överträdelseärenden som rör för sent genomförande av direktiv på samtliga politikområden. För 2016 års statistik noterades för Sveriges del 22 ärenden i denna kategori, vilket är en marginell minskning från tidigare år (23 ärenden). Genomsnittet för EU28 på antalet sådana ärenden uppgick till 30. Jämförelsevis hade Portugal, Cypern och Belgien

### 57.1.3 Överträdelseärenden och EU-pilotärenden

För en allmän beskrivning av det formella förfarandet för överträdelseärenden och av förfarandet för ärenden inom ramen för projektet EU-piloten (EU-pilotärenden), se skr. 2016/17:115 s. 147 (med hänvisning till skr. 2015/16:115 s. 229 f.).

När det gäller överträdelseärenden överlämnade kommissionen under året 15 formella underrättelser och en kompletterande formell underrättelse till Sverige, varav 12 avsåg utebliven anmälan om genomförande av direktiv och fyra felaktigt genomförande av direktiv.

Vidare riktade kommissionen under året fyra motiverade yttranden mot Sverige vilka samtliga avsåg utebliven anmälan om genomförande av direktiv.

För en jämförelse med antalet formella underrättelser och motiverade yttranden som riktades mot Sverige under föregående år, se skr. 2016/17:115 s. 147.

Under 2017 skrev kommissionen av sammanlagt 21 ärenden som varit föremål för överträdelseförfarande mot Sverige.

Beträffande EU-pilotärenden har Sverige under året tagit emot sju sådana ärenden. Vidare har 15 EU-pilotärenden mot Sverige avslutats. Vid årsskiftet fanns 25 öppna EU-pilotärenden.

I bilaga 2 redogörs det för läget per den 31 december när det gäller överträdelseärenden mot Sverige. För en översikt av överträdelseärenden som kommissionen driver mot medlemsstaterna hänvisas till kommissionens årliga rapport om kontrollen av unionsrättens tillämpning.

## 57.2 Europaparlamentet

Europaparlamentsåret inleddes med att italienaren Antonio Tajani, (EPP), valdes till ny talman för en period av två och ett halvt år. Han valdes med stöd av en ny ”pro-europeisk allians” bestående av EPP och liberala ALDE. Valet innebar ett slut på samarbetet mellan EPP och socialdemokratiska S&D, vilken underlättade för de två största partigrupperna att få majoritet för sina förslag. För den nya alliansen EPP och ALDE har det inte blivit lika enkelt att i omröstningarna samla tillräckligt stöd för sin linje. Det bidrog bl.a. till att Europaparlamentet för andra gången under mandatperioden inte kunde enas om en gemensam resolution om vad som borde ingå i kommissionens arbetsprogram.

Under året fortsatte det aktuella lagstiftningsarbetet samtidigt som det hölls många engagerade debatter i omtvistade frågor om bl.a. migration och gränskontroll, respekten för rättsstatens principer i medlemsstaterna och arbetet med den sociala pelaren. Europaparlamentets talman och flera europaparlamentariker deltog vid toppmötet för rättvisa jobb och tillväxt i Göteborg den 17 november.

Frågan om brexit präglade flera plenarsessioner och ledamöterna ställde i flera resolutioner hårda krav på hur slutuppgörelsen borde se ut. Flera

Skr. 2017/18:118 ledande ledamöter var också involverade i förhandlingarna genom informella kontakter med unionens förhandlare.

Vidare avslutades arbetet i två undersökningskommittéer. Slutsatser och rekommendationer presenterades av såväl EMIS-kommittén som undersökte utsläppstester i bilindustrin, som PANA, med uppgift att undersöka om det förekommit penningtvätt eller skattefusk i strid mot EU-lagstiftningen.

Svenska europaparlamentarikern Cecilia Wikström (ALDE) valdes i februari till ordförande i Europaparlamentets utskottsordförandekonferens.

### 57.3 Europeiska unionens domstol

Under 2016 påbörjades genomförandet av den reform av institutionen Europeiska unionens domstol som beslutades i december 2015, se skr. 2016/17:115 s. 148. Hittills har reformens två första etapper genomförts vilket resulterat i att antalet domare vid tribunalen vid årsskiftet uppgick till 46 domare. För en närmare beskrivning av EU-domstolens och tribunalens behörighet och av de olika måltyper som normalt handläggs vid dessa instanser, se skr. 2016/17:115 s. 148 (med hänvisning till 2015/16:115 s. 231 f.).

De vanligaste målen vid EU-domstolen rör förhandsavgöranden enligt artikel 267 i EUF-fördraget. Under året begärde nationella domstolar förhandsavgörande från EU-domstolen i 498 fall, varav sju från svenska domstolar. Under året yttrade sig regeringen skriftligen i 11 mål om förhandsavgörande och deltog vid muntlig förhandling i 11 sådana mål.

För att möjliggöra en snabb och rättssäker hantering av mål om förhandsavgörande som kräver en mycket skyndsam handläggning, t.ex. vissa fall av frihetsberövande, finns sedan 2008 på området frihet, säkerhet och rättvisa ett särskilt förfarande. Under året beslutade EU-domstolen om att tillämpa detta förfarande i fyra mål. Inget av dessa kom från svensk domstol.

En annan vanlig måltyp är mål om s.k. direkt talan, dvs. mål där talan väcks direkt vid EU-domstolen eller tribunalen.

I EU-domstolen är det huvudsakligen fråga om mål som inleds när en institution eller en medlemsstat väckt talan mot en annan medlemsstat eller institution, t.ex. i mål där kommissionen har väckt fördragsbrottsstalan mot en medlemsstat enligt artikel 258 i EUF-fördraget. I sådana mål mot en institution eller annan medlemsstat än Sverige gav regeringen under året in en interventionsinlaga samt deltog i en muntlig förhandling.

Tribunalen handlägger bl.a. mål där talan väcks av fysiska eller juridiska personer mot EU-institutionernas beslut. Under året intervenerade Sverige i tre mål och gav in två interventionsinlagor. Regeringen gav också in ytterligare åtta inlagor i sådana mål, varav en replik, ett skriftligt yttrande jämte ett kompletterande sådant, två svar på tribunalens frågor och tre yttranden över en annan parts interventionsinlaga. Vidare deltog regeringen i tre muntliga förhandlingar i tribunalen.

Tribunalens avgöranden kan överklagas till EU-domstolen. Sverige gav under året in en svarsskrivelse samt deltog i två muntliga förhandlingar i sådana mål.

I bilaga 1 finns en redogörelse för mål av svenskt intresse vid domstolen och tribunalen.

## 57.4 Öppenhet och insyn

Europaparlamentet, rådet och kommissionen tillämpar sedan 2001 förordningen om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (öppenhetsförordningen). I behandlingen av de enskilda ärenden om utlämnande av handlingar som rådet beslutar i har Sverige sedan reglerna antogs agerat aktivt för att främja en öppenhetsvänlig tolkning av förordningen.

Handlingsoffentligheten inom EU har ökat väsentligt sedan öppenhetsförordningen infördes. Många handlingar som tidigare var hemliga är numera direkt sökbara på internet. Utvecklingen mot ökad handlingsoffentlighet är dock inte entydig. Under den översyn av öppenhetsförordningen som inleddes 2008 har även framförts förslag som skulle kunna leda till minskad öppenhet. Sveriges målsättning i förhandlingarna är ökad öppenhet i EU:s institutioner. Sverige verkar också aktivt för att öppenhetsförordningen ska göras tillämplig även på handlingar som förvaras hos EU:s myndigheter, byråer och organ. Sverige har även i förhandlingen om det interinstitutionella avtalet om bättre lagstiftning verkat för ett öppet och effektivt beslutsfattande som främjar demokratisk legitimitet (se avsnitt 15).

Alla mål vid EU-domstolen och tribunalen med anknytning till allmänhetens tillgång till handlingar bevakas. Under året har Sverige fortsatt att agera i de mål där Sverige redan tidigare har varit aktivt. Sverige har även intervenerat i ett nytt mål vid tribunalen som bl.a. rör tolkningen av sekretessundantaget i förordningen avseende skyddet för rättsliga förfaranden (T-421/17, Päivi Leino-Sandberg mot Europaparlamentet).

EU-domstolen har under året meddelat domar i tre mål av principiell betydelse där Sverige intervenerat. Två av domarna innebär framgångar för öppenheten medan en av domarna innebär en motgång för öppenheten.

EU-domstolen meddelade dom den 11 maj 2017 i mål C-562/14 P, Sverige mot kommissionen. Domstolen konstaterade i domen bl.a. att handlingar i EU-pilotärenden (kommissionens databas för informella kontakter med medlemsstaterna) ska anses omfattas av en allmän presumptionsregel för sekretess. EU-domstolen meddelade den 18 juli 2017 dom i mål C-213/15 P, Kommissionen mot Breyer. Genom domen klargjorde domstolen att handlingar som inkommit till kommissionen från EU-domstolen och som härrör från en medlemsstat, dvs. inlagor som upprättats för ett domstolsförfarande, ska omfattas av öppenhetsförordningens tillämpningsområde.

Den 7 september 2017 meddelade EU-domstolen dom i mål C-331/15 P, Frankrike mot Schlyter. EU-domstolen konstaterade i domen bl.a. att detaljerade utlåtanden inom ramen för det s.k. 98/34-förfarandet (direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande

tekniska standarder och föreskrifter) utgör en utredning i den mening som avses i öppenhetsförordningen och att det system som föreskrivs i direktiv 98/34 innefattar ett krav på öppenhet. Kravet på öppenhet utesluter dock inte att tillgång till utlåtandet kan vägras om institutionen i det enskilda fallet visar att ett utlämnande av handlingen konkret och faktiskt motverkar syftet att förhindra att tekniska föreskrifter antas som är oförenliga med unionsrätten.

Tribunalen meddelade den 14 december 2017 en dom i ett mål av principiell betydelse där Sverige intervenerat (mål T-136/15, *Evropaiki Dynamiki mot Europaparlamentet*). Tribunalen fann att parlamentet inte hade visat att i målet aktuella anbudsförfrågningar, med anledning av deras art, omfattas av en allmän presumtion för sekretess. Sverige intervenerade på grund av frågan om tillåtligheten av en sådan presumtion och domen är en framgång för Sveriges öppenhetsarbete i EU.

Information lämnades till konstitutionsutskottet i januari.

## 57.5 EU-rekrytering

En framgångsrik basrekrytering via uttagningsprov eller direktrekrytering är en förutsättning för att det ska finnas tillräcklig andel svenska medborgare inom EU:s institutioner, byråer (myndigheter) och organ och en grund för att även svenskar ska kunna befordras till högre tjänster inom dessa. Det är angeläget att fler svenska medborgare söker till proven och till de utlysta tjänsterna och att de lyckas bli antagna och rekryterade/anställda. Därför har regeringen under 2017 tillfört Universitets- och högskolerådet utökade medel för att myndigheten ska informera om EU:s institutioner som arbetsgivare och om karriärvägar inom dessa institutioner. För att förstärka närvaron av svenska handläggare och chefer har vidare en strategi och en handlingsplan utarbetats för fler handläggare, chefer och nationella experter från Sverige inom EU:s institutioner, byråer och organ.

## 57.6 Språk

### 57.6.1 Tolkning

Vid möten i rådet tolkades det till och från samtliga 24 EU-språk. När det gäller tolkning för rådsarbetsgrupper inom det s.k. beställa-betalasystemet beställde Sverige tolkning i samma omfattning som exempelvis Estland.

### 57.6.2 EU-språkvården

Regeringskansliet driver EU-språkvården som riktar sig främst till dem som arbetar med EU-texter inom Regeringskansliet, myndigheterna eller EU:s institutioner. Inom EU-språkvården finns det ett nätverk av



kontaktpersoner i EU-språkliga frågor på olika departement och myndigheter. Stöd ges till översättare, granskare och juristlingvister i institutionerna.

Skr. 2017/18:118

## 57.7 Regionkommittén

Regionkommittén består av 350 förtroendevalda från lokal och regional nivå i EU:s 28 medlemsstater. Kommittén inledde en ny mandatperiod i februari 2015 som löper t.o.m. den 25 januari 2020. Sverige företräds av tolv ledamöter och tolv ersättare.

Regionkommittén har under året haft sex plenarsessioner. Under året har Sverige haft fem rapportörskap: Regionala hälso- och sjukvårdssystem: resultat, integration och samarbete, Finanspolitisk kapacitet och automatiska stabilisatorer i EMU, Behovet av och inriktningen på en EU-strategi för alkoholfrågor, Att skydda migrerande barn och Avinstitutionalisering i vårdssystem på lokal och regional nivå.

## Bilaga 1 Mål av svenskt intresse vid EU-domstolen och tribunalen under 2017

I det följande redovisas de mål vid EU-domstolen och tribunalen i vilka den svenska regeringen har varit part eller intervenient eller intressent och – i fråga om mål om förhandsavgöranden – de mål i vilka den svenska regeringen har yttrat sig eller där förhandsavgörande har begärts från svensk domstol. Redovisningen avser 2017. Övriga domar av särskild betydelse som meddelats under året finns sammanställda på domstolarnas gemensamma webbplats, under följande adress: <http://curia.europa.eu> (se Press och medier>Pressmeddelanden).

I det inledande registret (avsnitt 1) listas målen efter det sakområde som de huvudsakligen berör med angivande av målnummer och en beskrivande beteckning.

Därunder upptas i avsnitt 2 de mål som har avgjorts slutligt under år 2017. I avsnitt 3 finns de mål som vid utgången av året fortfarande var pågående och i vilka regeringen under året givit in inlagor. I de pågående mål där regeringen inte givit in någon inlaga under året görs i stället i anslutning till målnumret i registret en hänvisning till skr 2016/17:115 eller till tidigare skrivelse.

Målen redovisas inom respektive avsnitt i två avsnitt, varav de första (avsnitt 2.1 och 3.1) avser målen i vilka Sverige är eller varit part eller intervenient och de senare (avsnitt 2.2 och 3.2) avser målen om förhandsavgörande. Inom varje kapitel redovisas målen i målnummerordning, med EU-domstolens mål först följda av tribunalens mål.

Överträdelseärenden mot Sverige som gått vidare till EU-domstolen redovisas särskilt i bilaga 2.

## 1 REGISTER

### Arbetsrätt

- C-188/15 – Tolkning av arbetslivsdirektivet
- C-336/15 – Tolkning av överlåtelsedirektivet
- C-306/16 – Tolkning av arbetstidsdirektivet

### Institutionella frågor och behörighetsfördelningen inom EU

- C-626/15 – Befogenhet att lägga fram ett diskussionsunderlag i CAMLR-kommissionen, delad eller exklusiv kompetens? (se skr 2016/17:115)
- C-643/15 och C-647/15 – Rättslig grund för beslut om omplacering av asylsökande

- C-5/16 – Rättslig grund för beslut om upprättande och användning av en reserv för marknadsstabilitet för unionens utsläppshandelssystem (se skr 2016/17:115)
  - C-659/16 – Befogenhet att lägga fram ett förslag på åtgärder i CAMLR-kommissionen, delad eller exklusiv kompetens?
- Skr. 2017/18:118  
Bilaga 1

## Domstols behörighet

- C-168/16 och C-169/16 – Begreppet ”den ort där arbetstagaren vanligtvis utför... sitt arbete” enligt artikel 19.2 i Bryssel I-förordningen
- C-242/16 – Begreppet ”den ort där arbetstagaren vanligtvis utför... sitt arbete” enligt artikel 19.2 i Bryssel I-förordningen

## Energi

- C-549/15 – Begreppet massbalanssystem i förnybartdirektivet (se skr 2015/16:115)

## Etableringsfrihet

- C-189/16 – Erhållande av garantipension
- C-382/16 – Armlängdsprincipen; skatterätt (se skr 2016/17:115)

## Fri rörlighet för arbetstagare/personer

- C-551/16 – Samordning av de sociala trygghetssystemen
- C-679/16 – Assistansersättning

## Fri rörlighet för tjänster

- C-393/17 – Utfärdande av masterexamen

## Miljö

- C-80/16 – Om giltigheten av kommissionens beslut 2011/278/EU om tilldelning av utsläppsrätter
- C-528/16 – Om tolkning av genmodifierade organismer i direktiven 2001/18/EG och 2002/53/EG
- C-419/17 P – Uppdatering av Reach-förordningens kandidatförteckning
- T-545/11 RENV – Begreppet utsläpp i miljön i Århusförordningen

- T-429/13 och T-451/13 – Användningen av neonicotinoider i växtskyddsmedel (se skr 2015/16:115)
- T-716/14 – Begreppet utsläpp i miljön i Århusförordningen
- T-115/15 – Uppdatering av Reach-förordningens kandidatförteckning
- T-837/16 – Beslut om tillstånd för användning av blykromater
- T-400/17 – Beslut om klassificering och märkning av antrakinon som cancerframkallande
- T-436/17 – Beslut om tillstånd för användning av blykromater

## Skatterätt

- C-283/15 – Verksamhetsstatens skyldighet att beakta begränsat skattskyldigas personliga förhållanden
- C-115/16 – C-119/16 samt C-299/16 – Tolkning av ränte- och royaltydirektivet samt moder- och dotterbolagsdirektivet (se skr 2016/17:115)
- C-292/16 – Beskattning av verksamhetsöverlåtelse, etableringsfriheten i förhållande till fusionsdirektivet
- C-327/16 och C-421/16 – Tolkning av artikel 8 i fusionsdirektivet i fråga om beskattning av andelsbyten (se skr 2016/17:115)
- C-504/16 – Tysk beskattning av utdelning från dotterbolag till moderbolag i annat EU-land
- C-613/16 – Tysk beskattning av utdelning från dotterbolag till moderbolag i annat EU-land
- C-135/17 – Tysk CFC-beskattning
- C-440/17 – Tysk beskattning av utdelning från dotterbolag till moderbolag i annat EU-land
- C-647/17 – Begreppet ”tillträde till evenemang” i mervärdesskattedirektivet
- C-607/17 – Rätt till förlustavdrag för moderbolag enligt artikel 49 FEUF
- C-608/17 – Rätt till förlustavdrag för moderbolag enligt artikel 49 FEUF

## Upphandling

- C-388/17 – Begreppet transporttjänster i försörjningsdirektivet

## Öppenhet (tillgång till handlingar)

- C-562/14 P – Handlingar i ett ärende i EU-piloten (överklagande)
- C-213/15 P – Handlingar som härrör från EU-domstolen (överklagande)
- C-331/15 P – Handlingar i ett s.k. 98/34-ärende (överklagande)
- C-57/16 P – Handlingar som innehåller miljöinformation (överklagande) (se skr 2015/16:115)

- T-136/15 – Handlingar i ett ärende om offentlig upphandling
- T-514/15 – Handlingar i ett s.k. 98/34-ärende (se skr 2016/17:115)
- T-421/17 – Handling i ett ärende som rör en begäran om tillgång enligt öppenhetsförordningen

Skr. 2017/18:118  
Bilaga 1

## Övrigt

- C-289/15 – Krav på dubbel straffbarhet vid överföring av straffverkställighet
- C-60/16 – Beräkning av tidsfrister för förvar enligt Dublin-förordningen
- C-230/16 – Selektiva distributionssystem
- C-542/16 – Försäkringsförmedling
- C-554/17 – Rättegångskostnader i småmålsförfaranden
- C-572/17 – tolkningen av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt
- C-29/17 – Off label-användning och nationell subventionering av läkemedel
- C-404/17 – Uppenbart ogrundad ansökan enligt det omarbetade asylprocedurdirektivet
- C-492/17 – Finansiering av public service
- T-68/15 – Statligt stöd till Öresundsbrokonsortiet
- T-260/16 – Finansiell korrigerings på gårdsstöd
- T-627/16 – Finansiell korrigerings på gårdsstöd

## 2 SLUTLIGT AVGJORDA MÅL

### 2.1 Mål i vilka talan väckts vid EU-domstolen eller tribunalen

#### **C-562/14 P (UDEUD2014/415) Sverige mot Europeiska kommissionen**

För bakgrund se skr 2015/16:115 s. 275 f.

EU-domstolens dom den 11 maj 2017: Med ogillande av Sveriges överklagande fastställde domstolen tribunalens dom. Domstolen ansåg att kommissionen hade rätt att grunda sig på en allmän presumtion för sekretess för handlingar i ett EU-pilotärende när kommissionen återoppar undantaget till skydd för syftet med utredningar i artikel 4.2 tredje strecksatsen i öppenhetsförordningen för att vägra tillgång till sådana handlingar. Detta betyder att kommissionen kunde avslå begäran om tillgång till handlingarna utan att göra någon konkret och individuell prövning av innehållet i dessa.

## **C-213/15 P (UDEUD2015/186) Europeiska kommissionen mot Breyer**

För bakgrund se skr 2015/16:115 s. 276 f.

EU-domstolens dom den 18 juli 2017: Med ogillande av kommissionens överklagande fastställde domstolen tribunalens dom. Domstolen kom fram till att de i målet aktuella inlagorna omfattas av tillämpningsområdet för öppenhetsförordningen och att de utgör ”handlingar som finns hos en institution”, i den mening som avses i artikel 2.3 i förordningen. I artikel 3 b i öppenhetsförordningen föreskrivs att rätten till tillgång till parlamentets, rådets och kommissionens handlingar inte endast omfattar handlingar som har upprättats av dessa institutioner, utan också sådana handlingar som de har mottagit från tredje part, såsom andra unionsinstitutioner och medlemsstater. Tillämpningsområdet för förordningen fastställs således med avseende på de institutioner som anges i förordningen och inte med avseende på specifika kategorier av handlingar och inte heller med avseende på upphovsmannen till den handling som finns hos dessa institutioner. Eftersom det enligt öppenhetsförordningen är möjligt att i förekommande fall vägra tillgång till handlingar som har samband med rättsliga förfaranden vid unionsdomstolarna är det inte nödvändigt att tolka det undantag från rätten till tillgång till handlingar som har införts genom artikel 15.3 fjärde stycket i EUF-fördraget på ett sätt som innebär att inlagor som upprättats av en medlemsstat och som finns hos kommissionen måste undantas från öppenhetsförordningens tillämpningsområde.

## **C-331/15 P (UDEUD2015/186) Frankrike mot Carl Schlyter**

För bakgrund se skr 2015/16:115 s. 277.

EU-domstolens dom den 7 september 2017: Med ogillande av Frankrikes överklagande fastställde domstolen tribunalens dom. Domstolen konstaterade, till skillnad från tribunalen, att kommissionens detaljerade utlåtande enligt det s.k. 98/34-förfarandet ingått i en ”utredning”, men att detta i sig – utan förklaring vad den konkreta skadan är – i princip inte är tillräckligt för att avslå en begäran om utlämnande av handlingen. Således gjorde tribunalen en riktig bedömning när den fann att beslutsmotiveringen – att det fanns risk för att medlemsstaterna skulle bli mindre samarbetsvilliga – var otillräcklig. Domstolens praxis om en allmän presumtion för sekretess synes således inte vara tillämplig beträffande handlingar inom ramen för 98/34-förfarandet.

## **Förenade målen C-643/15 (UDEUD2015/105) Slovakien mot Europeiska unionens råd och C-647/15 (UDEUD2015/106) Ungern mot Europeiska unionens råd**

För bakgrund se skr 2016/17:115 s.163 f.

EU-domstolens dom den 6 september 2017: Slovakien och Ungerns talan ogillades i sin helhet och rådets beslut om omplacering stod fast. Villkoren för att anta det angripna beslutet med stöd av artikel 78.3 FEUF utan att följa det ordinarie lagstiftningsförfarandet var uppfyllda.

Domstolen ogillade samtliga invändningar om brister i beslutsförfarandet som Ungern och Slovakien framfört. Domstolen fann vidare att det inte var uppenbart att beslutet inte kunde uppnå målet att hjälpa Grekland och Italien att hantera följderna av migrationskrisen och dess giltighet kunde inte ifrågasättas med stöd av en bedömning i efterhand. Rådet hade grundat beslutet på en detaljerad granskning av de statistiska uppgifter som då fanns tillgängliga. Det låga antalet omfördelningar berodde på andra omständigheter som rådet inte kunnat förutse, såsom vissa medlemsstaters bristande samarbetsvilja.

Skr. 2017/18:118  
Bilaga 1

### **T-115/15 (UDEUD 2015/225) Deza mot Echa**

För bakgrund se skr 2015/2016:115 s 280.

Tribunalens dom den 11 maj 2017: Tribunalen konstaterade att Echa hade befogenhet att fatta det angripna beslutet. Den omständigheten att det rörde sig om att komplettera en befintlig post avseende ämnet DEHP i kandidatförteckningen medförde ingen annan bedömning. Vidare bedömdes principerna om förutsebarhet, rättssäkerhet och skydd för berättigade förväntningar inte ha åsidosatts. Slutligen, underkändes Dezas argument i fråga om bl.a. rätt till en rättvis rättegång enligt Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. I denna del konstaterade tribunalen att Echa inte utgör någon domstol och att artikel 47 i EU:s rättighetsstadga respektive artikel 6 i Europakonventionen därmed inte var tillämpliga. Tribunalen fann att Deza inte heller visat att Echa åsidosatt sina skyldigheter att behandla angelägenheten i fråga opartiskt och rättvist.

### **T-136/15 (UDEUD2015/282) Evropaïki Dynamiki mot Europaparlamentet**

För bakgrund se skr 2016/17:115 s. 165 f.

Tribunalens dom den 14 december 2017: Tribunalen ogillade Evropaïki Dynamikis talan med motiveringen att parlamentet – under de mycket speciella omständigheterna i förevarande fall och med beaktande av den arbetsinsats som krävdes, det förslag som parlamentet hade formulerat och sökandebolagets attityd – kunde göra gällande en orimlig arbetsbörda till stöd för sitt beslut att inte göra någon konkret och individuell prövning av samtliga begärda handlingar. Däremot kunde parlamentet inte åberopa en allmän presumtion för sekretess för de aktuella handlingarna till stöd för ett avstående från skyldigheten att konkret och individuellt pröva innehållet i varje enskild handling.

## **2.2 Mål om förhandsavgöranden**

### **C-188/15 (UDEUD2015/176) Asma Bougnaoui m.fl. mot Micropole Univers SA**

Begäran från Cour de Cassation, Frankrike

För bakgrund se skr 2015/16:115 s. 293.

EU-domstolens dom den 14 mars 2017: En arbetsgivares vilja att ta hänsyn till en kunds önskemål om att de tjänster som arbetsgivaren tillhandahåller inte längre ska utföras av en arbetstagare som bär muslimsk huvudduk kan inte anses utgöra ett verkligt och avgörande yrkeskrav i den mening som avses i artikel 4.1 i direktiv 2000/78/EG.

### **C-283/15 (UDEUD2015/242) X mot Staatssecretaris van Financiën**

Begäran från Hoge Raad der Nederlanden, Nederländerna

För bakgrund se skr 2015/16:115 s. 288 f.

EU-domstolens dom den 9 februari 2017: Artikel 49 FEUF om etableringsfrihet ska tolkas så, att den utgör hinder för att en medlemsstat, vars skattelagstiftning innehåller en möjlighet till avdrag för underskott från bostad, inte beviljar denna förmån för en egenföretagare som saknar hemvist i landet när vederbörande inom den medlemsstaten förvärvat 60 procent av sina inkomster och i den medlemsstat där bostaden är belägen inte förvärvat någon inkomst som gör det möjligt för honom eller henne att i den staten göra gällande en motsvarande avdragsrätt. Förbudet gäller för varje verksamhetsmedlemsstat i vilken en egenföretagare har sådana inkomster som gör det möjligt för denne att där göra gällande en motsvarande avdragsrätt, i proportion till den andel av nämnda inkomster som har förvärvats i var och en av verksamhetsmedlemsstaterna. I detta avseende ska en ”verksamhetsmedlemsstat” förstås som varje medlemsstat som är behörig att beskatta de verksamhetsinkomster som en person som saknar hemvist i landet förvärvat i den medlemsstaten, oberoende av vilken plats verksamheten bedrivs rent faktiskt. Det saknar betydelse om den skattskyldiga personen som saknar hemvist i landet uppbär en del av sina skattepliktiga inkomster i ett tredjeland och inte i en medlemsstat.

### **C-289/15 (UDEUD 2015/246) Josef Grundza**

Begäran från Krajský súd v Prešove, Slovakien

För bakgrund se skr 2015/16:115 s. 289.

EU-domstolens dom den 11 januari 2017: Artiklarna 7.3 och 9.1 d i rådets rambeslut 2008/909/RIF om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på brottmålsdomar avseende fängelse eller andra frihetsberövande åtgärder i syfte att verkställa dessa inom EU, ska tolkas på så sätt att kravet på dubbel straffbarhet ska anses vara uppfyllt i en sådan situation som den i det nationella målet, om de omständigheter som utgör brottet, såsom de anges i det avgörande som har meddelats av den behöriga myndigheten i den utfärdande staten, i sig även skulle vara straffbara i den verkställande staten om de hade ägt rum i denna stat.

### **C-336/15 (UDEUD2015/294) Unionen mot Almega Tjänsteförbunden m.fl.**

Begäran från Arbetsdomstolen, Sverige



EU-domstolens dom den 6 april 2017: Artikel 3 i rådets direktiv 2001/23/EG av den 12 mars 2001 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag, verksamheter eller delar av företag eller verksamheter ska tolkas så, att under sådana omständigheter som de som är aktuella i det nationella målet måste förvärvaren, i samband med uppsägningen av en arbetstagare som äger rum mer än ett år efter övergången av ett företag, ta med arbetstagarens anställningstid hos överlåtaren i beräkningen av den anställningstid som är relevant för att avgöra vilken uppsägningstid som arbetstagaren har rätt till.

Skr. 2017/18:118  
Bilaga 1

### **C-549/15 (UDEUD2015/419) E.ON Biofor Sverige AB mot Statens energimyndighet**

Begäran från Förvaltningsrätten i Linköping, Sverige

För bakgrund se skr 2015/16:115 s. 290.

EU-domstolens dom den 22 juni 2017: Artikel 18.1 i direktiv 2009/28/EG om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och om ändring och ett senare upphävande av direktiven 2001/77/EG och 2003/30/EG ska tolkas på så sätt att den inte inför någon skyldighet för medlemsstaterna att godkänna att biogas som uppfyller hållbarhetskriterierna i artikel 17 i direktivet och som är avsedd att användas som biodrivmedel importeras via deras sammankopplade nationella gasnät. Det har vid prövningen av den andra frågan inte framkommit någon omständighet som kan påverka giltigheten av artikel 18.1 i direktiv 2009/28. Artikel 34 FEUF ska tolkas på så sätt att den hindrar ett sådant föreläggande som det i det nationella målet, genom vilket en nationell myndighet avser att omöjliggöra för en ekonomisk aktör att tillämpa ett massbalanssystem, i den mening som avses i artikel 18.1 i direktiv 2009/28, för hållbar biogas som transporteras i sammankopplade nationella gasnät, med stöd av en föreskrift som antagits av nämnda myndighet och enligt vilken en sådan massbalans ska vara uppfylld ”inom en plats med tydlig gräns”, trots att myndigheten samtidigt, med stöd av denna föreskrift, tillåter att ett massbalanssystem tillämpas för hållbar biogas som transporteras i det nationella gasnätet i den medlemsstat som myndigheten tillhör.

### **C-60/16 (UDEUD2016/89) Mohammad Khir Amayry mot Migrationsverket**

Begäran från Migrationsöverdomstolen, Sverige

För bakgrund se skr 2016/17:115 s 169

EU-domstolens dom den 13 september 2017: Artikel 28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 604/2013 jämförd med artikel 6 i EU:s rättighetsstadga utgör inte hinder för nationell lagstiftning, såsom den svenska, enligt vilken förvaret, i fall där en sökande av internationellt skydd tas i förvar efter det att den anmodade medlemsstaten har godtagit framställan om övertagande, kan bestå i högst två månader, såvida tidsperioden för förvaret inte överstiger den tid som är nödvändig

för överföringsförfarandet, bedömd med beaktande av de konkreta krav som det förfarandet ställer i varje enskilt fall, och såvida tidsperioden för förvaret, i förekommande fall inte förlängs mer än sex veckor från dagen då överklagandet eller överprövningen inte längre har suspensiv verkan. Däremot utgör nämnda bestämmelser hinder för nationell lagstiftning som tillåter att förvaret består under tre eller tolv månader under vilka överföringen kan verkställas med giltig verkan. Artikel 28.3 i förordningen ska tolkas så att de antal dagar som personen i fråga redan hållits i förvar efter det att en medlemsstat har godtagit framställan om övertagande eller återtagande inte ska räknas av från den sexveckorsfrist som föreskrivs och som löper från den tidpunkt då överklagandet eller överprövningen inte längre har suspensiv verkan. Sexveckorsfristen ska även tillämpas när den berörda personen inte specifikt har begärt att verkställigheten av överföringsbeslutet ska avbrytas.

### **C-80/16 (UDEUD2016/099) ArcelorMittal**

Begäran från Tribunal administratif de Montreuil, Frankrike

Den nationella domstolen ville få veta om kommissionen i sitt beslut 2011/278/EU om tilldelning av utsläppsrätter underlätit att ta vederbörlig hänsyn till direktiv 2003/87/EG om ett system för handel med utsläppsrätter och om kommissionen genom beslutet åsidosatt sin skyldighet att använda de mest exakta och aktuella vetenskapliga uppgifter som finns tillgängliga och/eller principen om god förvaltning? Domstolen frågade också om den omständigheten att kommissionen valt att inkludera en fabrik som samtidigt producerar både sintrad järnmalm och pellets i referensanläggningarna vid bestämningen av produktriktmärket för sintrad järnmalm, utgör en omständighet som gör att produktriktmärket i beslutet ska anses rättsstridigt samt huruvida kommissionen har åsidosatt sin motiveringsskyldigheten enligt artikel 296 FEUF.

EU-domstolens dom den 26 juli 2017: Vid prövningen av frågorna i målet framkom inte någon omständighet som kunde påverka giltigheten av kommissionens beslut. Vad gäller frågan om pellets och sintrad järnmalm är utbytbara produkter anger domstolen att det integrerade stålverk som inkluderats som referensanläggning innehåller både en pelletsenhet och en sintringsenhet, vilka är sammankopplade för att framställa en blandning som matas in direkt i masugnen. Slutprodukten har således, i en sådan anläggning, ungefär samma egenskaper som sintrad järnmalm, och den används som en direkt ersättning för denna i masugnen. Med hänsyn till att användningen av dessa två produktionsenheter tillsammans gör det möjligt att tillverka en enda produkt som är utbytbar i förhållande till sintrad järnmalm, ska produktionen av pellets således anses som en av de ”processer som är direkt eller indirekt kopplade till processenheterna”, i den mening som avses i definitionen av sintrad järnmalm i bilaga I till beslut 2011/278. Det var alltså rätt av kommissionen att vid fastställandet av produktriktmärket för sintrad järnmalm beakta denna produktionsenhet för pellets.

## **C-168/16 och C-169/16 (UDEUD2016/158) Nogueira m.fl. mot Crewlink samt Osacar mot Ryanair Ltd.**

Skr. 2017/18:118

Bilaga 1

Begäran från Cour du travail de Mons, Belgien

För bakgrund se skr 2016/17:115 s. 170 f.

EU-domstolens dom den 14 september 2017: Begreppet ”den ort där arbetstagaren vanligtvis utför... sitt arbete” enligt artikel 19.2 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (Bryssel I-förordningen) kan visserligen inte likställas med begreppet ”stationeringsort” i förordning (EEG) nr 3922/91 om harmonisering av tekniska krav och administrativa förfaranden inom området civil luftfart, men sistnämnda begrepp utgör en betydelsefull faktor för att fastställa det förstnämnda begreppet.

## **C-189/16 (UDEUD2016/165) Zaniewicz-Dybeck**

Begäran från Högsta förvaltningsdomstolen, Sverige

För bakgrund se skr 2016/17:115 s 171 f.

EU-domstolen dom den 7 december 2017: Rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av system för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen ska tolkas så att när en medlemsstats behöriga institution beräknar en sådan minimiförmån som den i det nationella målet aktuella garanti-pensionen, ska den inte tillämpa vare sig artikel 46.2 eller artikel 47.1 d i nämnda förordning. En sådan förmån ska beräknas enligt bestämmelserna i artikel 50 i nämnda förordning, jämförda med bestämmelserna i nationell lagstiftning, dock utan tillämpning av nationella bestämmelser, såsom de som är aktuella i det nationella målet, angående pro rata-beräkningen. Förordningen utgör inte hinder för en medlemsstats lagstiftning som föreskriver att den behöriga institutionen vid beräkningen av aktuell förmån ska ta hänsyn till samtliga pensionsinkomster som den försäkrade faktiskt uppbär i en eller flera andra medlemsstater.

## **C-230/16 (UDEUD2016/202) Coty**

Begäran från Oberlandesgericht Frankfurt am Main, Tyskland

Den nationella domstolen vill huvudsakligen få veta om det inom ramen för ett selektivt distributionssystem är tillåtet enligt EU:s konkurrensregler för en leverantör att förbjuda försäljning via tredjemans internetplattform.

EU-domstolens dom den 6 december 2017: Selektiva distributionsavtal i syfte att säkerställa varors prestigefulla eller lyxösa framtoning samt den avtalsklausul som i målet aktuella, som förbjuder återförsäljare i ett sådant distributionssystem att anlita utomstående företag på sätt som är synligt utåt vid nätförsäljning, när klausulen avser att bevara varornas lyxframtoning, är förenligt med artikel 101.1 FEUF. En förutsättning är dock att återförsäljarna väljs och klausulen utformas med beaktande av principerna om objektivitet, enhetlighet, icke-diskriminering och proportionalitet.

**C-242/16 (UDEUD2016/205) José Rui Garrett Pontes  
Pedroso mot Netjets Management Limited.**

Begäran från Supremo Tribunal de Justiça, Portugal

För bakgrund se skr 2016/17:115 s. 172.

EU-domstolens beslut den 14 februari 2017: Efter att den nationella domstolen återkallat sin begäran om förhandsavgörande avskrevs målet.

**C-292/16 (UDEUD2016/271) A Oy**

Begäran från Helsingfors förvaltningsdomstol, Finland

För bakgrund se skr 2016/17:115 s 172 f.

EU-domstolens dom den 23 november 2017: Artikel 49 FEUF ska tolkas så att den utgör hinder för en nationell lagstiftning, såsom den finländska, vilken i fall då ett i landet hemmahörande bolag inom ramen för en överföring av tillgångar överlåter ett fast driftställe i utlandet till ett utländskt bolag, dels föreskriver en omedelbar beskattning av värdeökningar som uppkommit i samband med denna transaktion, dels inte tillåter att uppbörden av denna skatt skjuts upp, medan dessa värdeökningar i en motsvarande inhemsk situation beskattas först vid avyttringen av de överförda tillgångarna, såtillvida denna lagstiftning inte tillåter att uppbörden av en sådan skatt skjuts upp.

**C-306/16 (UDEUD2016/273) António Fernando Maio  
Marques da Rosa mot Varzim Sol – Turismo, Jogo e  
Animação SA**

Begäran från Tribunal da Relação do Porto, Portugal

För bakgrund se skr 2016/17:115 s. 173.

EU-domstolens dom den 9 november 2017: Artikel 5 första stycket i direktiv 2003/88/EG om arbetstidens förläggning i vissa avseenden ska tolkas så, att bestämmelsen inte betyder att den minsta sammanhängande veckovila på 24 timmar som en arbetstagare har rätt till måste ges senast den dag som följer på en period på sex arbetsdagar i följd, utan innebär att veckovilan ska ges inom varje period om sju dagar.

**C-504/16 (UDEUD2016/389) Deister Holding AG mot  
Bundeszentralamt für Steuern (förenat med mål C-613/16  
Juhler Holding A/S mot Bundeszentralamt für Steuern)**

Begäran från Finanzgericht Köln, Tyskland

För bakgrund se skr 2016/17:115 s. 175.

EU-domstolens dom den 20 december 2017: Artikel 1.2 jämförd med artikel 5.1 i direktiv 90/435/EEG samt artikel 49 FEUF, ska tolkas så, att de utgör hinder för en medlemsstats skattelagstiftning, som den som är i fråga i de nationella målen, vilken, i fall då aktier i ett utländskt moderbolag ägs av personer som inte skulle ha rätt till återbetalning av eller befrielse från källskatt om de erhållit utdelning direkt från ett dotterbolag

med hemvist i medlemsstaten, nekar befrielse från källskatt på kapitalavkastning vad gäller utdelningar till detta moderbolag, om någon av de omständigheter som anges i nämnda lagstiftning är för handen.

Skr. 2017/18:118  
Bilaga 1

### **C-613/16 Juhler Holding A/S mot Bundeszentralamt für Steuern**

Begäran från Finanzgericht Köln, Tyskland

EU-domstolens dom den 20 december 2017: Se föregående mål C-504/16.

## **3 PÅGÅENDE MÅL**

### **3.1 Mål i vilka talan har väckts vid EU-domstolen eller tribunalen**

#### **C-659/16 (UDEUD2017/117) Europeiska kommissionen mot Europeiska unionens råd**

Kommissionen har yrkat att domstolen ska ogiltigförklara rådets beslut den 10 oktober 2016 om fastställande av unionens ståndpunkt inför kommissionens 34:e årsmöte för bevarande av marina levande tillgångar i Antarktis (CCAMLR) om upprättande av tre skyddade marina områden och upprättande av särskilda områden för studier i den del det avser att förslagen om nämnda skyddsområden och områden för studier ska lämnas på unionens och dess medlemsstaters vägnar, i stället för endast av unionen. Kommissionen anser att beslutet och förslagen omfattas av EU:s exklusiva befogenhet inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken och därför kränker denna befogenhet. Kommissionen hävdar att förslagen omfattas av unionen exklusiva behörighet ifråga om bevarandet av havets biologiska resurser inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken (artikel 3.1 d FEUF) och i andra hand eftersom förslagen i vart fall kan påverka unionens regler eller räckvidden av dessa i enlighet med artikel 3.2 FEUF. I sak har kommissionen inga invändningar mot förslagen.

Sverige har intervenerat till stöd för rådet och i allt väsentligt anslutit sig till de grunder och omständigheter som rådet har åberopat till stöd för sitt bestridande. Grunden för rådets och Sveriges inställning är att de aktuella förslagen med hänsyn till innehåll, syfte och sammanhang huvudsakligen avser områdena för miljöskydd och forskning för vilka unionen inte har exklusiv kompetens.

#### **C-419/17 P (UDEUD 2017/300) Deza mot Echa**

Deza väckte talan vid tribunalen och yrkade ogiltigförklaring av Echas beslut att uppdatera den s.k. kandidatförteckningen såvitt avsåg ftalaten DEHP för eventuellt införande i bilaga XIV till Reach-förordningen (mål

T-115/15). Genom uppdateringen infördes DEHP i kandidatförteckningen även med hänvisning till att det är fråga om ett hormonstörande ämne för vilket det finns vetenskapliga belägg för sannolika allvarliga effekter på miljön.

Deza har överklagat tribunalens dom och yrkat att EU-domstolen ska upphäva domen och ogiltigförklara det angripna beslutet. Dezas argumentation i överklagandet motsvarar i allt väsentligt det som tidigare anförts i förhållande till de grunder som gjordes gällande under processen vid tribunalen. Därutöver argumenterar Deza, såvitt gäller påståendet om Echas bristande behörighet, utifrån senare tillkommen praxis i mål C-323/15 P Polynt SpA mot Echa och C-324/15 P Hitachi Chemical Europe GmbH mot Echa samt att syftena med Reach-förordningen kan tillgodoses på annat sätt, till exempel genom det begränsningsförfarande som föreskrivs i förordningen. Deza utvecklar även sitt resonemang till grund för påståendet om att Echa överskridit sina befogenheter genom att kringgå det unionsrättsliga förfarandet som syftar till att anta kriterier för identifiering av hormonstörande ämnen.

Sverige har anfört följande: Dezas tolkning av mål C-323/15 P Polynt SpA mot Echa och C-324/15 P Hitachi Chemical Europe GmbH mot Echa är felaktig och Reach-förordningens syften kan inte tillgodoses på annat sätt såsom Deza gör gällande. Inte heller har Echa överskridit sina befogenheter genom att kringgå det unionsrättsliga förfarandet i fråga. Tribunalens dom är således i sin helhet riktig.

### **T-545/11 RENV (UDEUD2016/429) Stichting Greenpeace Nederland och Pesticide Action Network Europe (PAN Europe) mot Europeiska kommissionen**

För bakgrund se skrivelse 2016/17:115 s. 165.

Sverige har anfört följande. Föreningarna i ett verksamt ämne beror på ämnets referenskälla (dvs. tillverkare, råvara, tillverkningsmetod och plats för tillverkning). Under förutsättning att referenskällorna för glyfosat under någon tidsperiod efter det att glyfosat godkändes har överensstämmit med de som har beskrivits i ansökan måste slutsatsen dras att glyfosat innehållande föreningarna också har släppts ut i miljön vid normala eller realistiska användningsvillkor, i enlighet med EU-domstolens tolkning av begreppet miljöutsläpp i artikel 6.1 i Århusförordningen. Inte heller det som kommissionen anför om skillnaden i prövningen av godkännande av det verksamma ämnet på EU-nivå i förhållande till nationellt produktgodkännande eller skillnader i tillverkningsmetod och tillverkningsställe, ger anledning att betvivla att den omtvistade informationen rör sig om information om miljöutsläpp i den mening som avses i första meningen i artikel 6.1 i Århusförordningen. Kommissionens beslut att neka tillgång till den omtvistade informationen bör därför upphävas.

### **T-716/14 (UDEUD2015/016) Anthony C. Tweedale mot Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (EFSA)**

För bakgrund se skr 2015/16:115 s. 278.

Sverige har intervenerat till stöd för Tweedale och ställt sig bakom yrkandet om ogiltigförklaring på i huvudsak följande grunder. I första hand är sekretessundantaget som EFSA åberopat inte tillämpligt eftersom de begärda studierna innehåller information om utsläpp i miljön som innebär att ett övervägande allmänintresse för utlämnande föreligger. I andra hand har EFSA inte visat att undantaget är tillämpligt genom att påvisa en konkret och faktisk skada vid utlämnande, och i vart fall inte att intresset av sekretess väger tyngre än intresset av utlämnande, särskilt inte som studierna innehåller miljöinformation som innebär att allmänheten har ett särskilt stort intresse av utlämnande. I sista hand har EFSA inte haft fog för att vägra sökanden delvis tillgång till de begärda studierna, eftersom det är uppenbart att inte alla uppgifter i studierna omfattas av sekretessundantaget.

### **T-68/15 (UDEUD2015/183) HH. Ferries m. fl. mot Europeiska kommissionen**

För bakgrund se skr 2015/16:115 s. 279.

Sverige har i svar på skriftliga frågor från tribunalen om bl.a. Öresundsbrokonsortiets rättsliga ställning anfört i huvudsak följande: Med hänsyn till formen för konsortiets bildande genom riksdagsbeslut och dess mellanstatliga ställning med hemvist i såväl Danmark som Sverige motsvarar konsortiet inte omedelbart någon befintlig bolagsform i den svenska bolagsrätten. Innebörden av riksdagsbeslutet – såvitt gäller förutsättningarna för bildandet av konsortiet – är att konsortiet som sådant ska ha kapacitet att äga och svara för Öresundsförbindelsens verksamhet samt att för denna uppgift kunna ta upp nödvändiga lån. Parterna i konsortiet, det vill säga SVEDAB och A/S Øresund, svarar också enligt 3 § 2 i konsortialavtalet solidariskt gentemot tredje man för varje förpliktelse som kan uppkomma för konsortiet i samband med dess verksamhet, vilket är ett avgörande kännetecken för en juridisk person som kan ha egna förpliktelser.

### **T-260/16 (UDEUD2016/182) Sverige mot Europeiska kommissionen**

För bakgrund se skr 2016/17:115 s. 166 f.

Sverige har i yttrande över Tjeckiens interventionsinlägga anfört att såväl Tjeckiens intervention i målet liksom den argumentation som Tjeckien anfört i interventionsinläggen välkomnas och att regeringen inte hade några synpunkter på innehållet.

Sverige har vidare begärt muntlig förhandling i målet.

### **T-627/16 (UDEUD2016/443) Tjeckien mot Europeiska kommissionen**

Tjeckien har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara kommissionens genomförandebeslut (EU) 2016/1059 om undantagande från unionsfinansiering av vissa betalningar som verkställt av

medlemsstaterna inom ramen för EGFJ och Ejflu, i den del beslutet undantar betalningar som verkställts i samband med systemet för enhetlig arealersättning, i samband med investeringar i vinsektorn samt i samband med tvärvillkor. Målet liknar delvis mål T-260/16.

Sverige har intervenerat till stöd för Tjeckien och begränsat sin argumentation till den del av beslutet som uppvisar likheter med mål T-260/16 (se ovan). Således har Sverige i sin interventionsinlaga behandlat den del av beslutet som rör finansiell korrigerings gällande systemet för enhetlig arealersättning och sammanfattningsvis anför att kommissionen inte har lagt fram tillräckliga bevis som styrker dess tvivel om tillförlitligheten av Tjeckiens kontrollsystem. Sverige har vidare anför att det förhållandet att det förekommer skillnader i andelen funna fel mellan fjärranalyskontroller och klassiska fältkontroller inte visar att medlemsstaten gjort sig skyldig till någon allvarlig brist i iakttagelsen av uttryckliga unionsbestämmelser eller utsatt fonden för en verklig risk för förlust.

Tribunalen har kallat till muntlig förhandling i målet den 31 januari 2018.

### **T-837/16 (UDEUD2016/417) Sverige mot Europeiska kommissionen**

För bakgrund se skr 2016/17:115 s. 168.

Sverige har givit in replik och sammanfattningsvis anför att argumentationen i kommissionens svaromål inte är övertygande varför talan i målet vidhålls.

Sverige har också yttrat sig över inkomna interventionsinlagor i målet och förklarar sig inte ha några synpunkter på innehållet i dessa.

### **T-400/17 (UDEUD2017/432) Deza mot Europeiska kommissionen**

Deza, a.s. (Deza) har väckt talan mot kommissionen och yrkat att kommissionens förordning (EU) nr 2017/776 av den 4 maj 2017 om tillägg till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 (CLP-förordningen) av den 16 december 2008 ska ogiltigförklaras i den del som kommissionens förordning märker och klassificerar ämnet antrakinon som cancerframkallande enligt CLP-förordningen.

Sverige har ansökt om och beviljats intervention till stöd för kommissionen samt givits möjlighet att senast den 8 februari 2018 ge in en interventionsinlaga i målet.

### **T-421/17 (UDEUD2017/443) Päivi Leino-Sandberg mot Europaparlamentet**

Päivi Leino-Sandberg har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara Europaparlamentets beslut av den 3 april 2017 om att inte bevilja sökanden tillgång till dess beslut av den 8 juli 2015 som antagits som svar på en



bekräftande ansökan som en utomstående part ingett med stöd av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1049/2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (öppenhetsförordningen).

Sverige har ansökt om intervention till stöd för Päivi Leino-Sandberg.

Skr. 2017/18:118  
Bilaga 1

### **T-436/17 (UDEUD2017/444) ClientEarth m.fl. mot Europeiska kommissionen**

ClientEarth m.fl. har väckt talan mot kommissionen och yrkat att tribunalen ska (i) förklara att talan kan tas upp till prövning och bifalla den, (ii) ogiltigförklara kommissionens beslut C(2016) 5644 om beviljande av tillstånd för vissa användningar av blyulfatkrömat, gul, och blykromatmolybdatsulfat, röd, enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach-förordningen) samt (iii) ogiltigförklara kommissionens omprövningsbeslut C(2017) 2914 att inte ändra sitt tillståndsbeslut.

Sverige har ansökt om och beviljats intervention till stöd för ClientEarth m.fl. samt givits möjlighet att senast den 26 februari 2018 ge in en interventionsinlägga i målet.

## 3.2 Mål om förhandsavgörande

### **C-528/16 (UDEUD2016/405) Confédération paysanne m.fl. mot Premier ministre, Ministre de l'agriculture, de l'agroalimentaire et de la forêt**

Begäran från Conseil d'État, Frankrike

Den nationella domstolen har frågat om tolkningen av begreppen genetiskt modifierad organism (GMO) och gentiskt modifierad sort enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/18/EG av den 12 mars 2001 om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön och om upphävande av rådets direktiv 90/220/EEG (utsättningsdirektivet) och rådets direktiv 2002/53/EG av den 13 juni 2002 om den gemensamma sortlistan för arter av lantbruksväxter (sortlistedirektivet) när det gäller organismer och sorter som erhållits genom mutagenes, om medlemsstaternas utrymme till nationell reglering i den del mutagenes undantas från utsättningsdirektivets tillämpningsområde samt om giltigheten av direktivet i den delen kan ifrågasättas med hänsyn till försiktighetsprincipen. Frågorna har uppkommit mot bakgrund av att mutagenes, liksom organismer som erhållits genom den metoden, är undantagna från utsättningsdirektivet, men inte uttryckligen från sortlistedirektivet, och att nya mutagenestekniker har utvecklats sedan undantaget tillkom.

Sverige har anfört följande: Organismer som erhålls genom de nya mutagenesteknikerna bör inte omfattas GMO-regelverket, i vart fall med stöd av undantaget för mutagenes. Vidare bör tillämpningsområdena för de båda direktiven såvitt avser organismer/sorter som erhållits genom

mutagenes vara desamma. I den del mutagenes och GMO undantas från utsättningsdirektivet är situationen harmoniserad på så sätt att innebär motsvarande krav som direktivets för utsättning i miljön och utsläppande på marknaden inte får införas på nationell nivå. Slutligen finns inte anledning att ifrågasätta giltigheten av utsättningsdirektivet i denna del med hänsyn till försiktighetsprincipen.

### **C-542/16 (UDEUD2016/418) Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag m.fl.**

Begäran från Högsta domstolen, Sverige

Den nationella domstolen har sökt klarhet i bl.a. om direktiv 2002/92/EG om försäkringsförmedling (IMD-direktivet) reglerar sådan rådgivning, ekonomisk eller annan, som lämnas i anslutning till förmedlingen av en försäkring men som inte i sig tar sikte på själva tecknandet eller upprätthållandet av ett försäkringsavtal samt vad som gäller i det hänseendet särskilt beträffande rådgivning rörande placering av ett kapital inom ramen för en kapitalförsäkring. Vidare har domstolen frågat om sådan rådgivning omfattas, när den definitionsmässigt utgör investeringsrådgivning enligt direktiv 2004/39/EG om marknader för finansiella instrument m.m. (MiFID-direktivet), också eller i stället av bestämmelserna i det direktivet och i så fall om något regelverk ska tillämpas framför det andra.

Sverige har anfört följande: IMD-direktivet reglerar även sådan rådgivning, ekonomisk eller annan, som lämnas i anslutning till förmedlingen av en försäkring men som inte i sig tar sikte på själva tecknandet eller upprätthållandet av ett försäkringsavtal, under förutsättning att rådgivningen inte definitionsmässigt utgör investeringsrådgivning. Samma sak gäller också beträffande rådgivning rörande placering av ett kapital inom ramen för en kapitalförsäkring. När sådan rådgivning definitionsmässigt utgör investeringsrådgivning enligt MiFID, ska den i stället omfattas av bestämmelserna i det direktivet som utgör en specialreglering i förhållande till IMD och således ska tillämpas framför sistnämnda direktiv.

### **C-551/16 (UDEUD2016/428) Klein Schiphorst**

Begäran från Centrale Raad van Beroep, Nederländerna

Den nationella domstolens frågor rör tolkningen av artikel 64.1 c i förordning nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen. Enligt den artikeln ska en arbetslös person som reser till en annan medlemsstat för att söka arbete där bibehålla sin rätt till arbetslöshetsförmån under tre månader. Artikeln ger också de behöriga arbetsförmedlingarna eller de behöriga institutionerna möjlighet att förlänga denna period med ytterligare tre månader (sk. export av förmånen). Den nationella domstolen vill få veta om behörigheten att förlänga perioden får begränsas på nationell nivå och, om så inte är fallet, hur behörigheten i så fall ska tillämpas.

Sverige har anfört följande: Artikel 64.1 c i förordning nr 883/2004 ger varje medlemsstat rätt att själv bestämma om möjligheten att förlänga

tremånadersperioden ska kunna utnyttjas. Om en medlemsstat bestämmer sig för att den möjligheten ska kunna utnyttjas ligger det också inom behörigheten att nationellt reglera de närmare förutsättningarna under vilka en förlängning ska kunna beviljas.

Skr. 2017/18:118  
Bilaga 1

### **C-554/17 (UDEUD2017/433) Jonsson**

Begäran från Svea hovrätt, Sverige

Den nationella domstolens två frågor rör tolkningen av artikel 16 i förordning (EG) nr 861/2007 av den 11 juli 2007 om inrättande av ett europeiskt småmålsförfarande och om artikeln utgör hinder för tillämpning av en nationell bestämmelse enligt vilken kostnaderna för ett förfarande får kvittas eller jämkas beroende på om parterna ömsom vinner och förlorar, när det i målet förekommer flera yrkanden, eller när ett yrkande bifalls endast till en del. Om svaret på frågan är jakande vill domstolen veta hur ska begreppet ”förlorande part” i artikel 16 i förordningen ska tolkas.

Sverige har inte yttrat sig i målet.

### **C-679/16 (UDEUD2017/52) A**

Begäran från Högsta förvaltningsdomstolen, Finland

Den nationella domstolens frågor rör tolkning av begreppet förmåner vid sjukdom enligt artikel 3.1 i förordning nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen samt tolkning av artiklarna 20 och 21 FEUF.

Sverige har anfört följande: Den nationella assistansförmånen utgör inte en sådan social trygghetsförmån som omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 883/2004 eftersom beviljandet av förmånen innehåller betydande inslag av skönmässig bedömning av förmånstagarens individuella behov. Om den nationella assistansförmånen bedöms falla in under förordningens tillämpningsområde ska den betraktas som en vårdförmån enligt artikel 1(va)(i) i förordningen. För det fall förmånen ska anses utgöra en kontantförmån är den att betrakta som en förmån som faller inom tillämpningsområdet för artikel 70 i förordningen. Den omständigheten att den nationella lagstiftningen inte medger att A beviljas personlig assistans för den tid då han bedriver studier i Tallinn utgör inte någon en inskränkning av A:s rätt enligt artikel 21 FEUF att fritt röra sig och uppehålla sig i Estland. Att den nationella assistansförmånen kan beviljas till att ges i en annan kommun än personens hemkommun i Finland påverkar inte detta förhållande. För det fall en inskränkning bedöms föreligga är den motiverad av allmänintresse eftersom inskränkningen är ägnad att säkerställa att målet med den nationella assistansförmånen uppfylls och inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå syftet med förmånen.

### **C-29/17 (UDEUD 2017/078) Novartis Farma**

Begäran från Consiglio di Stato, Italien

Den nationella domstolens frågor rör räckvidden av harmonisering på humanläkemedels-området genom tillämpligheten av direktiv 2001/83/EG samt direktiv 89/105/EEG i förhållande till medlemsstaternas befogenheter i fråga om förmånssystem och subventioner vid så kallad off label-användning av läkemedel. Tolkningsfrågorna i målet rör bl.a. om bestämmelserna i direktiv 2001/83/EG eller i direktiv 89/105/EEG utgör hinder för tillämpningen av en nationell bestämmelse, med stöd av vilken ett visst läkemedel subventioneras vid off label-användning av det nationella hälso- och sjukvårdssystemet. Vidare aktualiseras frågan om undantag från tillämpningsområdet av direktiv 2001/83/EG, som anges i artikel 3.1, är tillämpligt i viss situation.

Sverige har anfört följande: Varken bestämmelserna i direktiv 2001/83/EG eller i direktiv 89/105/EEG utgör hinder för tillämpningen av en nationell bestämmelse, med stöd av vilken ett visst läkemedel subventioneras vid off label-användning av det nationella hälso- och sjukvårdssystemet. För att det undantag från tillämpningsområdet av direktiv 2001/83/EG, som anges i artikel 3.1, ska vara tillämpligt krävs enligt regeringen endast att de kumulativa rekvisiten i den bestämmelsen är uppfyllda, det vill säga att läkemedlet har beretts på apotek enligt ett recept som utfärdats för en enskild patient.

### **C-135/17 (UDEUD2017/157) X-GmbH mot Finanzamt Stuttgart – Körperschaften**

Begäran från Bundesfinanzhof, Tyskland

Den nationella domstolen har ställt två frågor avseende tolkningen av stand still-klausulen i artikel 57.1 EG (nuvarande artikel 64.1 FEUF) och även frågat om artikel 56 EG (nuvarande artikel 63 FEUF) utgör hinder mot en nationell bestämmelse, enligt vilken till beskattningsunderlaget för en skattskyldig person med hemvist i denna medlemsstat, vilken har ett innehav i ett bolag med hemvist i en annan stat på minst 1 procent, görs ett tillägg, proportionellt, i förhållande till ägarandelen, på grundval av de inkomster av kapitalplaceringskaraktär som detta bolag erhåller, om dessa inkomster påförs lägre skatt än i förstnämnda stat?

Sverige har anfört följande. Artikel 56 EG, dvs nuvarande artikel 63 FEUF, utgör som utgångspunkt hinder mot en sådan nationell bestämmelse som avses i målets tredje fråga. En sådan restriktion kan dock rättfärdigas av tvingande skäl av allmänintresse, exempelvis om innehavet är ett rent konstlat upplägg i skatteundandragande syfte, varvid det förhållandet att innehavet avser ett bolag i tredjeländ (i förevarande fall Schweiz) medför större möjligheter för medlemsstaten att rättfärdiga restriktionen än vid ett innehav som avser ett bolag inom EU.

### **C-388/17 (UDEUD2017/333) Konkurrensverket mot SJ AB**

Begäran från Högsta förvaltningsdomstolen, Sverige

Den nationella domstolen önskar få klarhet i hur bestämmelserna om transporttjänster i direktiv 2004/17/EG om samordning av förfarandena vid upphandling på områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (försörjningsdirektivet) ska tolkas. Enligt den nationella domstolen är den

centrala frågan i målet huruvida SJ bedriver sådan verksamhet som avses i artikel 5.1 i direktiv 2004/17/EG, vilken förutsätter en tolkning av vad som i artikeln avses med "nät för transporttjänster", "tjänsten tillhandahålls enligt villkor som fastställs av en behörig myndighet i en medlemsstat, t.ex. i fråga om linjedragning, tillgänglig transportkapacitet eller turtäthet" samt "tillhandahållande eller drift".

Sverige har inte yttrat sig i målet.

Skr. 2017/18:118

Bilaga 1

### **C-393/17 (UDEUD2017/340) Openbaar Ministerie mot F Kirschstein och T Kirschstein**

Begäran från Hof van beroep Antwerpen, Belgien

Den nationella domstolen önskar få klarhet i om ett nationellt krav på behörighet för att utfärda examensbevis strider mot direktiv 2005/29/EG om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare mot konsumenter på den inre marknaden och mot direktiv 2006/123/EG om tjänster på den inre marknaden (tjänstedirektivet).

Sverige har anfört följande: Varken direktivet om otillbörliga affärsmetoder eller tjänstedirektivet utgör hinder mot att medlemsstaterna ställer krav på att utbildnings-institutioner ska vara godkända av behöriga myndigheter för att få utfärda examensbevis för masterexamen m.fl. examina. Direktivet om otillbörliga affärsmetoder omfattar inte något skydd för näringsidkare på det sätt som görs gällande i målet. Vidare behövs ett nationellt krav på godkännande av utbildningsinstitutioner för att skydda tjänstemottagarna dvs. för att säkerställa en hög utbildningsnivå, vilket förutsätter att det kan kontrolleras huruvida de kvalitetskrav som ställs faktiskt är uppfyllda. Medlemsstaterna förutsätts också i princip uppställa krav på godkännande för utfärdande av examensbevis enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer.

### **C-404/17 (UDEUD2017/078) A**

Begäran från Migrationsdomstolen i Malmö, Sverige

Den nationella domstolen vill få veta om en ansökan – vari den sökandes uppgifter bedöms som tillförlitliga, och därmed läggs till grund för bedömningen, men inte tillräckliga för att grunda ett internationellt skyddsbehov på grund av att landinformation ger stöd för att det finns ett godtagbart myndighetsskydd – ska anses som uppenbart ogrundad enligt artikel 31.8 i det omarbetade asylprocedurdirektivet.

Sverige har anfört följande: En ansökan – vari den sökandes uppgifter bedöms som tillförlitliga, och därmed läggs till grund för bedömningen, men inte tillräckliga för att grunda ett internationellt skyddsbehov på grund av att landinformation ger stöd för att det finns ett godtagbart myndighetsskydd – kan anses som uppenbart ogrundad enligt artikel 31.8 i det omarbetade asylprocedurdirektivet om de uppgifter som sökanden åberopar, efter en bedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet, anses sakna betydelse.

### **C-440/17 (UDEUD2017/377) GS**

Begäran från Finanzgericht Köln, Tyskland

Den nationella domstolen har frågat om artikel 49 FEUF (etableringsfriheten) samt artiklarna 1.2 och 5 i moder- och dotterbolagsdirektivet utgör hinder mot en nationell skattebestämmelse, enligt vilken ett moderbolag utan hemvist i landet, vars enda aktieägare utgör ett kapitalbolag med hemvist i landet, nekas befrielse från skatt på kapitalinkomst på aktieutdelning, om de personer som innehar andelar i bolaget inte skulle vara berättigade till återbetalning eller undantag om de uppbar inkomsterna direkt, och de bruttointäkter som det utländska bolaget erhöll under det aktuella beskattningsåret inte härstammar från dess egna ekonomiska verksamhet, och (1) det med avseende på dessa inkomster saknas ekonomiska eller andra beaktansvärda skäl för att involvera det utländska bolaget, eller (2) det utländska bolaget inte deltar i den allmänna ekonomiska handeln genom en vederbörligt utformad affärsverksamhet, medan moderbolag med hemvist i landet beviljas återbetalning av skatt på kapitalinkomst oberoende av ovannämnda villkor.

(EU-domstolen har nyligen meddelat dom i två mål avseende samma tolkningsfrågor angående en tidigare lydelse av den aktuella nationella skattelagstiftningen, se ovan mål C-504/16 Deister och C-613/16 Juhler. I dessa mål är dock en tidigare version av moder- och dotterbolagsdirektivet tillämpligt. Dessutom har den tyska lagstiftaren till viss del justerat utformningen av den nationella bestämmelsen sedan dessa mål initierades vid EU-domstolen.)

Sverige har anfört följande: Artikel 1.2 i moder- och dotterbolagsdirektivet ska tolkas på så sätt att den utgör hinder mot den nationella skattebestämmelsen. Genom artikeln 1.2 i direktivet ges medlemsstaterna endast rätt att föreskriva de nationella undantag som behövs för att förebygga missbruk. Eftersom den nationella skattebestämmelsen går utöver vad som är nödvändigt och dessutom inskränker etableringsfriheten på ett oproportionerligt sätt är den således även oförenlig med artikel 1.2 i moder- och dotterbolagsdirektivet. Det görs också gällande att artikel 49 FEUF, jämförd med artikel 54 FEUF, utgör hinder mot den ändrade och här tillämpliga lydelsen av den nationella skattebestämmelsen. Den nationella skattebestämmelsen inskränker etableringsfriheten, eftersom den medför en skillnad i hur ett dotterbolags aktieutdelning behandlas ur skatterättsligt perspektiv beroende på om det mottagande bolaget har hemvist i landet eller inte. Även om inskränknings av etableringsfriheten delvis kan motiveras av behovet att motverka rent konstlade upplägg kan den inte anses stå i proportion till detta ändamål.

### **C-492/17 (UDEUD2017/414) Rittinger m.fl.**

Begäran från Landgericht Tübingen, Tyskland

Den nationella domstolen vill få veta om en bostadsbaserad radio och tv-avgift, i stället för den tidigare gällande sändningsmottagarbaserade radio- och tv-licensen, för finansiering av public service, strider mot de

unionsrättsliga bestämmelserna om statligt stöd. Vidare söker den nationella domstolen klarhet i om en sådan finansieringsmodell är förenlig med principerna om yttrande- och informationsfrihet, likabehandling och förbud mot diskriminering.

Sverige har anfört följande: En sådan finansieringsmodell som den aktuella strider inte mot de unionsrättsliga bestämmelserna om statligt stöd, eftersom den inte kan anses utgöra en sådan ändring av befintligt stöd som är anmälningspliktig enligt artikel 108.3 FEUF. Inte heller är en sådan finansieringsmodell oförenlig med principerna om yttrande- och informationsfrihet, likabehandling och förbud mot diskriminering under de i tolknings-frågorna angivna förutsättningarna (i allt väsentligt hänförliga till boendeförhållanden, till exempel ensamhushåll, dubbelt boende eller boende innanför/utanför den tyska gränsen). Detta i första hand redan på den grunden att finansieringsmodellen i fråga saknar erforderlig anknytning till unionsrätten på så sätt att EU-domstolen kan antas vara behörig att pröva dessa frågor.

Skr. 2017/18:118

Bilaga 1

### **C-647/17 (UDEUD2017/518) Srf konsulterna**

Begäran från Högsta förvaltningsdomstolen, Sverige

Den nationella domstolen önskar få klarhet i om begreppet tillträde till evenemang i artikel 53 i mervärdesskattedirektivet ska tolkas så att det omfattar en tjänst i form av en femdagarskurs i redovisning som enbart tillhandahålls beskattningsbara personer och som förutsätter att registrering och betalning sker i förväg.

Sverige har möjlighet att senast den 20 februari 2018 ge in ett skriftligt yttrande i målet.

### **C-572/17 (UDEUD2017/448) Riksåklagaren mot Muhammad IMRAN Khalid Syed**

Begäran från Högsta förvaltningsdomstolen, Sverige

Den nationella domstolen önskar få klarhet i om, när varor med skyddade motiv olovligen bjuds ut till försäljning i en butik, föreligga ett intrång i upphovsmannens ensamrätt till spridning enligt artikel 4.1 i direktiv 2001/29 även beträffande varor med likadana motiv, som hålls i lager av den som bjuder ut varorna samt om det har någon betydelse om varorna hålls i lager i anslutning till butiken eller på annan plats.

Sverige har inte yttrat sig i målet.

### **C-607/17 (UDEUD2017/491) Skatteverket mot Y**

Begäran från Högsta förvaltningsdomstolen, Sverige

Den hänskjutande domstolen har ställt två tolkningsfrågor om rätt till förlustavdrag för moderbolag vid en gränsöverskridande fusion av ett utländskt dotterbolag enligt artikel 49 FEUF. Första frågan är om det ska beaktas att det enligt reglerna i dotterbolagsstaten finns begränsningar i möjligheten för andra subjekt än förlustobjektet självt att dra av förlusten.

Skr. 2017/18:118  
Bilaga 1

Om första frågan svaras jakande, så är andra frågan om hänsyn ska tas om det faktiskt finns något annat subjekt i dotterbolagsstaten.

Sverige har möjlighet att senast den 15 februari 2018 ge in ett skriftligt yttrande i målet.

### **C-608/17 (UDEUD2017/492) Skatteverket mot X**

Begäran från Högsta förvaltningsdomstolen, Sverige

Den hänskjutande domstolen har ställt fyra tolkningsfrågor om rätt till förlustavdrag för moderbolag enligt artikel 49 FEUF. Första frågan är om avdragsrätten förutsätter att dotterbolaget ägs direkt av moderbolaget. Andra frågan är om en förlust ska anses vara slutlig även då den på grund av nationella bestämmelser inte har kunnat kvittas mot vinster under ett visst år utan i stället förts vidare till kommande år. Tredje och fjärde frågan rör vad som ska beaktas vid bedömningen av om en förlust i ett dotterbolag är slutlig.

Sverige har möjlighet att senast den 15 februari 2018 ge in ett skriftligt yttrande i målet.



## 1 JUSTITIEDEPARTEMENTET

### 1.1 Avslutade ärenden

**Direktiv 2014/26/EU om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter och gränsöverskridande licensiering av rättigheter till musikaliska verk för användning på nätet på den inre marknaden (ärendenummer 2016/0462)**

Kommissionen skrev av ärendet den 27 april 2017.

**Direktiv 2013/34/EU om årsbokslut, koncernredovisning och rapporter i vissa typer av företag (ärendenummer 2015/0488)**

Kommissionen skrev av ärendet den 13 juli 2017.

### 1.2 Mål i EU-domstolen

-----

### 1.3 Motiverade yttranden

**Direktiv 2004/38/EG om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier (ärendenummer 2011/2060)**

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2016/17:115 s. 176.

**Direktiv 2014/36/EU om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för säsongsanställning (ärendenummer 2016/0818)**

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 24 november 2016 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört. Den besvarades av Sverige den 24 januari 2017. Vidare överlämnades ett kompletterande svar på den formella underrättelsen den 30 juni 2017.

Den 14 juli 2017 inkom kommissionen med ett motiverat yttrande.

Sverige svarade den 14 september 2017 bl.a. följande. Regeringens målsättning är att beslut om lagrådsremiss och proposition ska fattas så fort som möjligt under hösten 2017 och att nödvändig lagstiftning ska kunna träda i kraft under våren 2018.

### **Direktiv 2014/66/EU om villkor för inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare inom ramen för företagsintern förflyttning av personal (ärendenummer 2017/0190)**

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 24 januari 2017 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört. Den besvarades av Sverige den 24 mars 2017. Vidare överlämnades ett kompletterande svar på den formella underrättelsen den 28 september.

Den 5 oktober 2017 inkom kommissionen med ett motiverat yttrande.

Sverige svarade den 5 december 2017 bl.a. följande. Sverige fattade den 19 oktober 2017 beslut om proposition som lämnades över till riksdagen den 24 oktober 2017. I propositionen föreslås att nödvändig lagstiftning ska träda i kraft den 1 mars 2018.

## 1.4 Formella underrättelser

### **Direktiv 2013/32/EU om gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla internationellt skydd (ärendenummer 2015/0486)**

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2016/17:115 s. 176 f.

### **Direktiv 2013/33/EU om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd (ärendenummer 2015/0487)**

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2016/17:115 s. 177.

### **Direktiv 2014/42/EU om frysning och förverkande av hjälpmedel vid och vinning av brott i Europeiska unionen (ärendenummer 2016/0819)**

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 24 november 2016 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 24 januari 2017 i huvudsak följande. Nödvändig förordningsändring trädde i kraft den 1 december 2016 och anmälades samma dag i kommissionens MNE-databas. Härigenom är direktivet fullständigt genomfört.

## **Direktiv 2014/41/EU om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området (ärendenummer 2017/0422)**

Skr. 2017/18:118

Bilaga 2

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 19 juli 2017 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 19 september 2017 i huvudsak följande. Propositionen Nya regler om bevisinhämtning inom EU beslutades den 24 augusti 2017. Beräknat ikraftträdande för relevanta bestämmelser är den 1 december 2017 genom vilka direktivet kommer att vara fullständigt genomfört. I ett kompletterande svar på den formella underrättelsen den 9 november 2017 upplyste Sverige att riksdagen bifallit regeringens förslag till författningsändringar med ovan nämnda ikraftträdandedatum. Den 24 november 2017 anmäldes författningsändringarna i kommissionens MNE-databas.

## **Direktiv (EU) 2016/2309 om transport av farligt gods på väg, järnväg och inre vattenvägar till den vetenskapliga och tekniska utvecklingen (ärendenummer 2017/0424)**

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 19 juli 2017 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 19 september 2017 att direktivet genomförts genom ändringar i Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter, vilka trätt i kraft den 1 januari 2017 samt anmäls i kommissionens MNE-databas den 8 september 2017.

## 2 UTRIKESDEPARTEMENTET

### 2.1 Avslutade ärenden

-----

### 2.2 Mål i EU-domstolen

#### **Bilaterala investeringskyddsavtal (ärendenummer 2004/2055, mål C-249/06)**

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2016/17:115 s. 178.

### 2.3 Motiverade yttranden

#### **Sveriges bilaterala investeringskyddsavtal med Rumänien, (ärendenummer 2013/2207)**

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2016/17:115 s. 178 f.

2.4 Formella underrättelser

----

3 FÖRSVARSDPARTEMENTET

3.1 Avslutade ärenden

-----

3.2 Mål i EU-domstolen

-----

3.3 Motiverade yttranden

-----

3.4 Formella underrättelser

-----

4 SOCIALDEPARTEMENTET

4.1 Avslutade ärenden

**Föräldrapenning (ärendenummer 2014/4101)**

Kommissionen skrev av ärendet den 17 maj 2017.

**Direktiv (EU) 2015/565 vad gäller vissa tekniska krav för kodning av mänskliga vävnader och celler (ärendenummer 2016/0821)**

Kommissionen skrev av ärendet den 13 juli 2017.

**Direktiv (EU) 2015/566 vad gäller förfarandena för kontroll av likvärdiga kvalitets- och säkerhetsnormer för**

Kommissionen skrev av ärendet den 13 juli 2017.

#### 4.2 Mål i EU-domstolen

-----

#### 4.3 Motiverade yttranden

##### **Tjänstekoncessioner (ärendenummer 2013/4153)**

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2016/17:115 s. 180.

##### **Direktiv 2014/40/EU om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror och relaterade produkter (ärendenummer 2016/0570)**

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 27 juli 2016 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört. Den besvarades av Sverige den 27 september 2016. Vidare överlämnades ett kompletterande svar på den formella underrättelsen den 6 december 2016.

Den 9 december 2016 inkom kommissionen med ett motiverat yttrande.

I svar på det motiverade yttrandet den 9 februari 2017, samt i kompletterande svar den 16 mars 2017, den 11 augusti 2017 och den 6 december 2017, informerade Sverige kommissionen om det pågående lagstiftningsarbetet med att genomföra direktivet. I det sistnämnda svaret uppgav Sverige att direktivet den 5 december 2017 anmälts som fullständigt genomfört i kommissionens MNE-databas.

## 5 FINANSDEPARTEMENTET

### 5.1 Avslutade ärenden

##### **Direktiv (EU) 2016/856 av den 25 maj 2016 om ändring av direktiv 2006/112/EG om ett gemensamt system för mervärdesskatt vad gäller varaktigheten för skyldigheten att efterleva den lägsta normalskattesatsen (ärendenummer 2016/0681)**

Kommissionen skrev av ärendet den 15 februari 2017.

**Direktiv 2014/59/EU om inrättande av en ram för återhämtning och resolution av kreditinstitut och värdepappersföretag (ärendenummer 2015/0102)**

Kommissionen skrev av ärendet den 27 april 2017.

**Direktiv 2014/49/EU om insättningsgarantisystem (ärendenummer 2015/0490)**

Kommissionen skrev av ärendet den 27 april 2017.

**Direktiv 2013/50/EU om ändring av direktiv 2004/109/EG om harmonisering av insynskraven angående upplysningar om emittenter vars värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad, av direktiv 2003/71/EG om de prospekt som skall offentliggöras när värdepapper erbjuds till allmänheten eller tas upp till handel och av direktiv 2007/14/EG om tillämpningsföreskrifter för vissa bestämmelser i direktiv 2004/109/EG (ärendenummer 2016/0143)**

Kommissionen skrev av ärendet den 17 maj 2017.

**Direktiv 2014/91/EU om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) när det gäller förvaringsinstitutsfunktioner, ersättningspolicy och sanktioner (ärendenummer 2016/0463)**

Kommissionen skrev av ärendet den 4 oktober 2017.

**Vadhållning på idrottsevenemang (ärendenummer 2004/4087)**

Kommissionen skrev ärendet den 7 december 2017.

**Internetpoker och pokerspel i lokaler (ärendenummer 2006/4160)**

Kommissionen skrev av ärendet den 7 december 2017.

**Kasinoverksamhet (ärendenummer 2008/4010)**

Kommissionen skrev av ärendet den 7 december 2017.

## 5.2 Mål i EU-domstolen

----

## 5.3 Motiverade yttranden

### **Direktiv 2005/29/EG om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenterna på den inre marknaden (ärendenummer 2014/2132)**

För bakgrund, se föregående årsbok skr 2016/17:115 s. 184.

Sverige underrättade den 2 november 2017 kommissionen om innehållet i proposition 2015/16:46 Ändring i reglerna om aggressiv marknadsföring och uppgav att förslaget till ändringar i marknadsföringslagen (2008:486) hade trätt i kraft den 1 mars 2016.

### **Direktiv 2009/138/EG om upptagande och utövande av försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II) (ärendenummer 2015/0228)**

Ingen förändring sedan föregående årsbok skr 2016/17:115 s. 182.

### **Direktiv 2014/51/EU om ändring av direktiven 2003/71/EG och 2009/138/EG och förordningarna (EG) nr 1060/2009, (EU) nr 1094/2010 och (EU) nr 1095/2010 med avseende på befogenheterna för Europeiska tillsynsmyndigheten (ärendenummer 2015/0229)**

Ingen förändring sedan föregående årsbok skr 2016/17:115 s. 182.

### **Direktiv 2014/17/EU om konsumentkreditavtal som avser bostadsfastighet och om ändring av direktiven 2008/48/EG och 2013/36/EU och förordning (EU) nr 1093/2010 (ärendenummer 2016/0458)**

För bakgrund, se föregående årsbok skr 2016/17:115 s. 183.

Sverige besvarade det motiverade yttrandet den 18 januari 2017 och uppgav att direktiven nu var fullständigt genomförda i svensk rätt, att den nationella lagstiftningen hade trätt ikraft den 1 januari 2017 och att samtliga åtgärder hade anmälts i kommissionens MNE-databas den 22 december 2016.

### **Direktiv 2014/23/EU om tilldelning av koncessioner (ärendenummer 2016/0459)**

För bakgrund, se föregående årsbok skr 2016/17:115 s. 183.

Sverige besvarade det motiverade yttrandet den 9 februari 2017 och uppgav bl.a. att direktivet delvis genomförts i svensk rätt men att viss kompletterande lagstiftning behövdes för att fullt ut genomföra direktivet. I kompletterande svar den 22 mars 2017 och den 16 maj 2017 upplystes om att all nödvändig lagstiftning antagits för att fullständigt genomföra direktivet. Åtgärderna anmäldes i kommissionens MNE-databas den 8 maj 2017 och den 16 maj 2017. Lagstiftningen trädde i kraft den 1 juni 2017.

### **Direktiv 2014/24/EU om offentlig upphandling och om upphävande av direktiv 2004/18/EG (ärendenummer 2016/0460)**

För bakgrund, se föregående årsbok skr 2016/17:115 s. 183.

Sveriges svar på det motiverade yttrandet den 9 februari 2017 är likalydande med det svar som lämnades i överträdelseärendet ovan med nummer 2016/0459

### **Direktiv 2014/25/EU om upphandling av enheter som är verksamma på områdena vatten, energi, transporter och posttjänster och om upphävande av direktiv 2004/17/EG (ärendenummer 2016/0461)**

För bakgrund, se föregående årsbok skr 2016/17:115 s. 183.

Sveriges svar på det motiverade yttrandet den 9 februari 2017 är likalydande med det svar som lämnades i föregående överträdelseärendet ovan med nummer 2016/0459.

## 5.4 Formella underrättelser

### **Ränteavdragsbegränsningsreglerna i 24 kap. 10 b–10 f §§ i inkomstskattelagen (1999:1229) (ärendenummer 2013/4206)**

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2016/17:115 s. 184.

### **Upphandling av avfallstjänster (ärendenummer 2014/4183)**

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2016/17:115 s. 184.

### **Kommissionens genomförandedirektiv (EU) 2015/2392 av den 17 december 2015 om Europaparlamentets och rådet förordning (EU) nr 596/2014 vad gäller rapportering till behöriga myndigheter av faktiska eller potentiella**



## **Överträdelse av den förordningen (ärendenummer 2016/0679)**

Skr. 2017/18:118  
Bilaga 2

För bakgrund, se föregående årsbok skr 2016/17:115 s. 185.

Sverige anmälde i kommissionens MNE-databas den 19 januari 2017 att direktivet genomförts i svensk rätt genom en förordning som trädde i kraft den 1 februari 2017.

## **Direktiv 2014/57/EU av den 16 april 2014 om straffrättsliga påföljder för marknadsmissbruk (marknadsmissbruksdirektivet) (ärendenummer 2016/0680)**

För bakgrund, se föregående årsbok skr 2016/17:115 s. 185.

Sverige anmälde i kommissionens MNE-databas den 19 januari 2017 att direktivet genomförts i svensk rätt genom lagändringar som trädde i kraft den 1 februari 2017.

## **Direktiv 2014/92/EU om jämförbarhet för avgifter som avser betalkonto, byte av betalkonto och tillgång till betalkonto med grundläggande funktioner (ärendenummer 2016/0820)**

För bakgrund, se föregående årsbok skr 2016/17:115 s. 186.

Sverige besvarade den formella underrättelsen den 25 januari 2017 med uppgift om att arbetet med genomförandet av direktivet dessvärre försenats. I kompletterande svar den 24 april 2017 meddelade Sverige att arbetet med lagändringarna pågick och att lagändringarna föreslogs att träda i kraft den 1 juni 2017. Den 16 respektive den 19 maj 2017 anmälde lagändringarna i kommissionens MNE-databas och upplystes att direktivet nu genomförts i svensk rätt.

## **Direktiv 2014/65/EU om marknader för finansiella instrument (ärendenummer 2017/0501)**

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 26 september 2017 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 24 november 2017 bl.a. följande. Direktivet är i allt väsentligt genomfört i svensk rätt. Arbetet med att genomföra en återstående mindre fråga rörande artikel 3.2 första stycket i direktivet pågår och lagändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2018.

## **Direktiv (EU) 2016/1034 om marknader för finansiella instrument (ärendenummer 2017/0503)**

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 26 september 2017 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 24 november 2017 att direktivet genomförts i svensk rätt genom lagändringar som träder i kraft den 3 januari 2018.

**Direktiv (EU) 2017/593 i fråga om skydd av finansiella instrument och medel som tillhör kunder, produktstyrningskrav och regler för tillhandahållande eller mottagande av avgifter, provisioner eller andra monetära eller icke-monetära förmåner (ärendenummer 2017/0504)**

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 26 september 2017 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 24 november 2017 att direktivet genomförts i svensk rätt genom föreskrifter som trätt i kraft den 26 juni 2017 respektive träder i kraft den 3 januari 2018. Föreskrifterna anmäldes i kommissionens MNE-databas den 5 oktober 2017.

## 6 UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

### 6.1 Avslutade ärenden

-----

### 6.2 Mål i EU-domstolen

-----

### 6.3 Motiverade yttranden

-----

### 6.4 Formella underrättelser

-----

## 7 MILJÖ- OCH ENERGIDEPARTEMENTET

Skr. 2017/18:118  
Bilaga 2

### 7.1 Avslutade ärenden

#### **Direktiv 2010/31/EU om byggnaders energiprestanda (ärendenummer 2016/2044)**

Kommissionen skrev av ärendet den 27 april 2017.

#### **Direktiv 2016/774 om uttjänta fordon (ärendenummer 2017/0193)**

Kommissionen skrev av ärendet den 14 juni 2017.

#### **Direktiv 2016/585 vad gäller undantag för bly m.m. i reservdelar som återvunnits från och används för reparation eller reovering av medicintekniska produkter eller elektronmikroskop (ärendenummer 2017/0239)**

Kommissionen skrev av ärendet den 4 oktober 2017.

#### **Direktiv 2016/2284 om minskning av nationella utsläpp av vissa luftföroreningar (ärendenummer 2017/0240)**

Kommissionen skrev av ärendet den 4 oktober 2017.

#### **Direktiv 2008/98/EG ramdirektivet om avfall (ärendenummer 2017/2053)**

Kommissionen skrev av ärendet den 7 december 2017.

### 7.2 Mål i EU-domstolen

-----

### 7.3 Motiverade yttranden

#### **Direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter/art- och habitatdirektivet (ärendenummer 2010/4200)**

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2016/17:115 s. 187.

## **Överskridna gränsvärden – partiklar i luften, PM10 (2012/2216)**

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2016/17:115 s. 187 f.

### 7.4 Formella underrättelser

#### **Rening av avloppsvatten (ärendenummer 2002/2130, mål C-438/07)**

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2016/17:115 s. 188.

#### **Direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för unionens åtgärder på vattenpolitikens område samt klagomål angående genomförandet av direktivet (ärendenummer 2007/2239)**

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2016/17:115 s. 188.

#### **Rening av avloppsvatten från tätbebyggelse (ärendenummer 2009/2310)**

För bakgrund, se föregående årsbok skr 2016/17:115 s. 188.

Kommissionen överlämnade en andra kompletterande formell underrättelse den 28 april 2017. Kommissionen hänförde sig till brister avseende 48 avloppsreningsverk och anförde att Sverige brustit i sin efterlevnad av direktivet eftersom 1) Den information som Sverige lämnat i de åttonde och nionde rapporteringarna innehåller alltför många fel, 2) Den information som Sverige lämnat i sitt svar inte åtföljs av någon form av provresultat eller andra relevant bevis, 3) Den information som Sverige lämnat i sitt svar bygger på olika tekniska parametrar och inte leder till likvärdiga resultat vad gäller efterlevnaden av övervaknings-skyldigheterna enligt direktivet, 4) Den information som Sverige lämnat i sitt svar bygger på andra tekniska parametrar än de som krävs enligt direktivet och 5) Sverige har hävdats att undantaget i artikel 4.2 i direktiv 91/271/EEG om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse är tillämpligt utan att tillhandahålla nödvändiga bevis.

Sverige svarade den 28 juni 2017 och redogjorde för 1) Att åtgärder vidtagits för att förbättra rapporteringen, 2) Att provtagningsresultat för respektive avloppsreningsverk bifogades svaret, 3) Att Sverige använt sig av tekniska parametrar för analys av kemisk respektive biokemisk syreförbrukning vilka överensstämmer med direktivets krav, 4) Att användningen av årsmedelvärden för BOD och COD är förenligt med direktivet och 5) Att Sverige vidhåller att artikel 4.2 i direktivet är tillämpligt i förhållande till del av de berörda avloppsreningsverken. I svaret redogjordes också för vilka avloppsreningsverk som enligt regeringens bedömning uppfyller respektive inte uppfyller direktivets krav.

## **Direktiv 2008/98/EG om avfall och om upphävandet av vissa direktiv (ärendenummer 2016/2172)**

Skr. 2017/18:118  
Bilaga 2

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 9 december 2016 att Sverige inte korrekt genomfört direktivet.

Sverige svarade den 9 februari 2017 och angav bl.a. att Miljödepartementet avser att ta fram en promemoria med förslag till de ändringar i lagar och förordningar som kan behöva göras för att förtydliga och förstärka genomförandet av vissa delar av direktivet (artikel 3.14, 3.20, 13, 15.4, 17, 23.1 och 34).

## **Direktiv 2015/1480 om fastställande av regler för referensmetoder, datavalidering och placering av provtagningspunkter för utvärdering av luftkvaliteten (ärendenummer 2017/0191)**

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 24 januari 2017 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 24 mars 2017 att direktivet genomförts genom Naturvårdsverkets föreskrifter vilka anmälts i kommissionens MNE-databas den 27 januari 2017.

## **Direktiv 2009/72/EG och direktiv 2009/73/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för el respektive naturgas (ärendenummer 2017/2040)**

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 28 april 2017 att Sverige underlåtit att uppfylla skyldigheterna i artiklarna 10.2 och 37.17 i direktiv 2009/72/EG och artikel 41.17 i direktiv 2009/73/EG.

Sverige svarade den 28 juni 2017 att 2 kap. 10 § andra stycket ellagen (1997:857) visserligen i praktiken innebär att endast Affärsverket svenska kraftnät, eller en juridisk person som Svenska kraftnät har ett bestämmande inflytande över, kan få tillstånd att driva en utlandsförbindelse, men att bestämmelsen inte strider mot artikel 10.2 i elmarknadsdirektivet. Vidare anfördes att Sverige uppfyller kravet i artikel 37.17 i elmarknadsdirektivet och artikel 41.17 i gasmarknadsdirektivet på att tillsynsmyndigheternas beslut ska kunna överklagas till ett organ som är oberoende av de berörda parterna och någon regering. I ett kompletterande svar den 12 oktober 2017 uppgav Sverige att en promemoria, Elmarknadslag (Ds 2017:44), utarbetats och remitterats samt redovisade de förslag i promemorian som kan ha betydelse för överträdelseärendet.

**Dir. 2014/52/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (ärendenummer 2017/0421)**

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 19 juli 2017 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 19 september 2017 att direktivet beräknas vara fullständigt genomfört till den 2 november 2017. Genomförandeåtgärderna anmäldes i kommissionens MNE-databas den 1 december 2017.

**Direktiv (EU) 2015/652 om fastställande av beräkningsmetoder och rapporteringskrav i enlighet med direktiv 98/70/EG om kvaliteten på bensin och dieselbränslen (ärendenummer 2017/0274)**

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 31 maj 2017 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 9 augusti 2017 att regeringen beslutat proposition 2016/17:193 Bränslekvalitetsdirektivets specificerade rapporteringskrav och utsläppsmål med förslag till genomförande av direktivet och att regeringen, med förbehåll för riksdagens beslut, kommer att utfärda de föreslagna lagarna samt besluta om kompletterande förordningar senast den 5 oktober 2017. Genomförandeåtgärderna anmäldes i kommissionens MNE-databas den 23 respektive 27 november 2017.

**Direktiv (EU) 2015/1513 om kvaliteten på bensin och dieselbränslen och om ändring av direktiv 2009/28/EG om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (ärendenummer 2017/0542)**

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 23 november 2017 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört. Underrättelsen ska besvaras senast den 23 januari 2018.

## 8 NÄRINGSDEPARTEMENTET

### 8.1 Avslutade ärenden

**Direktiv (EU) 2016/882 vad gäller krav på språkkunskaper (ärendenummer 2016/0823)**

Kommissionen avskrev ärendet den 13 juli 2017.

**Direktiv (EU) 2015/719 om största tillåtna dimensioner i nationell och internationell trafik och högsta tillåtna vikter i internationell trafik för vissa vägfordon som framförs inom gemenskapen (ärendenummer 2017/0423)**

Skr. 2017/18:118

Bilaga 2

Kommissionen skrev av ärendet den 7 december 2017.

## 8.2 Mål i EU-domstolen

-----

## 8.3 Motiverade yttranden

**Direktiv 64/432/EEG om djurhälsoproblem som påverkar handeln med nötkreatur och svin inom gemenskapen (ärendenummer 2010/4214)**

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2016/17:115 s. 189.

**Direktiv 2006/126/EG om körkort (ärendenummer 2015/2118)**

För bakgrund och händelser t.o.m. år 2016, se skr 2015/16:115 s. 321 f. och skr 2016/17:115 s. 190.

Sverige överlämnade den 10 februari 2017 ett kompletterande svar på det motiverade yttrandet tillsammans med proposition 2016/17:83 Några körkortsfrågor.

Kommissionen meddelade härefter att beslut om stämning fattats den 15 februari 2017. Den 14 juni 2017 återkom kommissionen med besked om att stämningen skjutits upp.

Sverige överlämnade den 14 november 2017 och den 19 december 2017 ytterligare kompletterande svar på det motiverade yttrandet med bifogande av lagrådsremiss och proposition 2017/18:63 Några frågor om alkoholå jänte uppgift om att lagändringarna beräknas träda i kraft den 1 mars 2018.

**Direktiv 2014/94/EU om utbyggnad av infrastrukturen för alternativa bränslen (ärendenummer 2017/0192)**

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 24 januari 2017 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 24 mars 2017 att Sverige inom utsatt tid i kommissionens MNE-databas anmält de författningar samt den nationella handlingsplan som genomför direktivet men att direktivet endast anmälts som delvis genomfört eftersom medlemsstaterna enligt direktivet ska uppfylla de tekniska specifikationerna i standarden ISO/TS20100, vilken

upphävts och ersatts av ISO/TS 19880-1:2016 som ännu inte trätt ikraft. Sverige anförde vidare att det mot denna bakgrund inte torde finnas någon skyldighet att genomföra direktivet i detta avseende men att Sverige i tid kommer att genomföra de standarder och specifikationer som kommer att ersätta ISO/TS20100.

Den 5 oktober 2017 inkom kommissionen med ett motiverat yttrande.

Sverige svarade den 4 december 2017 bl.a. följande. De bestämmelser som kommissionen gjort gällande att Sverige har underlåtit att införliva är genomförda så långt det är nödvändigt i svensk lagstiftning för att säkerställa direktivets fulla verkan i enlighet med de mål som eftersträvas med direktivet. Således har direktivet fullständigt genomförts i Sverige inom den i direktivet angivna tidsfristen, vilket också inom samma tidsfrist anmälts till kommissionen. I konsekvens härmed har direktivet anmälts som fullständigt genomfört i kommissionens MNE-databas.

#### 8.4 Formella underrättelser

##### **”Open skies” (ärendenummer 1995/2089, mål C-468/98)**

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2016/17:115 s. 190.

##### **Det bilaterala luftfartsavtalet mellan Sverige och Ryssland (ärendenummer 2010/2182)**

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2016/17:115 s. 190.

##### **Direktiv 2009/12/EG om flygplatsavgifter (ärendenummer 2014/4136)**

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2016/17:115 s. 190.

##### **Direktiv 96/67/EG om tillträde till marknaden för marktjänster på flygplatserna inom gemenskapen (ärendenummer 2015/4187)**

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2016/17:115 s. 191 f.

##### **Direktiv 2014/94/EU om utbyggnad av infrastrukturen för alternativa bränslen (ärendenummer 2017/2070)**

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 14 juli 2017 att Sverige genom att tillhandahålla ett ofullständigt handlingsprogram för utvecklingen av marknaden för alternativa bränslen inom transportsektorn och utbyggnaden av den tillhörande infrastrukturen har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 3.1, 3.2 och 3.3 i direktiv 2014/94/EU.



Sverige svarade den 13 september 2017 med att förtydliga och redogöra för hur det svenska handlingsprogrammet i allt väsentligt uppfyller direktivets krav. Skr. 2017/18:118 Bilaga 2

## **Direktiv (EU) 2016/844 om säkerhetsbestämmelser och säkerhetsnormer för passagerarfartyg (ärendenummer 2017/0502)**

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 26 september 2017 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 24 november 2017 att nödvändiga föreskrifter för att genomföra direktivet trätt i kraft samma dag och att dessa anmälts i kommissionens MNE-databas den 17 november 2017.

## 9 KULTURDEPARTEMENTET

### 9.1 Avslutade ärenden

-----

### 9.2 Mål i EU-domstolen

-----

### 9.3 Motiverade yttranden

-----

### 9.4 Formella underrättelser

## **Direktiv 2010/13/EU om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (ärendenummer 2013/2191)**

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2016/17:115 s. 192 f.

## 10 ARBETSMARKNADSDEPARTE- MENTET

### 10.1 Avslutade ärenden

**Direktiv 2014/67/EU om tillämpning av direktiv 96/71/EG om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster och om ändring av förordning (EU) nr 1024/2012 om administrativt samarbete genom informationssystemet för den inre marknaden (IMI-förordningen) (ärendenummer 2016/0678)**

Kommissionen skrev av ärendet den 13 juli 2017.

### 10.2 Mål i EU-domstolen

-----

### 10.3 10.3 Motiverade yttranden

-----

### 10.4 10.4 Formella underrättelser

-----

# Bilaga 3 Beslut i rådet under 2017 som Sverige inte stött

Skr. 2017/18:118  
Bilaga 3

En målsättning för regeringens EU-arbete är att genom tidigt påverkansarbete och aktivt deltagande i förhandlingsarbete nå resultat som gagnar svenska och europeiska intressen. Vid ett fåtal tillfällen varje år kan det dock uppkomma situationer då det inte är möjligt att stödja rådets beslut. Dessa fall redovisas i denna bilaga.

## 1 Beslut i rådet där Sverige röstat nej

### 1.1 Ansvarsfrihet för kommissionen för genomförande av budgeten 2015

#### **Rådets rekommendation till Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av budgeten 2015**

- Datum för röstning: 21 februari 2017
- Rådsformation: Rådet för ekonomiska och finansiella frågor (EKOFIN)
- Bakgrund: EKOFIN-rådet beslutade i februari att rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av budgeten 2015.
- Sverige röstade nej

Sverige röstade, tillsammans med två andra medlemsstater, nej till rekommendationen då felet för kommissionens genomförande av budgeten fortfarande var på en för hög nivå.

### 1.2 Förordning om finansiering av offentligt wifi

#### **Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EU) 1316/2013 och (EU) 283/2014 vad gäller främjande av internetuppkoppling i lokala samhällen**

- Datum för röstning: 9 oktober 2017
- Rådsinformation: Rådet för jordbruk och fiske
- Beslutsförfarande: Artiklarna 170–172 jämfört med artikel 294 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Europaparlamentet och rådet ska besluta enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén.

- Bakgrund: Kommissionen presenterade den 14 september 2016 ett förslag till förordning som innebär att man inom ramen för telekomdelen av Fonden för ett Sammanlänkat Europa (FSE telekom) ska kunna finansiera projekt för att installera gratis wifi på offentliga platser.
- Sverige röstade nej

Sverige röstade, tillsammans med två andra medlemsstater, nej till förslaget eftersom det saknas en konsekvensanalys av förslagets långsiktiga effekter på konkurrens och investeringsvilja, i synnerhet i relation till den utbyggnad som förväntas för att skapa förutsättningar för 5G-täckning. Dessutom bör denna typ av satsningar regleras och finansieras på nationell nivå.

### 1.3 Förordning om konsumentskyddssamarbete

#### **Europaparlamentets och rådets förordning om samarbete mellan de nationella myndigheter som har tillsynsansvar för konsumentskyddslagstiftningen.**

- Datum för röstning: 30 november 2017
- Rådsformation: Konkurrenskraftsrådet
- Bakgrund: Rådet beslutade i november att anta förslaget till ny förordning om samarbete mellan de nationella myndigheter som har tillsynsansvar för konsumentskyddslagstiftningen. Beslutet antogs med kvalificerad majoritet.
- Sverige röstade nej.

Sverige röstade nej eftersom de föreslagna befogenheterna som handlar om att myndigheter ska kunna bl.a. begära att värdtjänstleverantörer tar bort, omöjliggör eller begränsar åtkomst till ett internetgränssnitt är för långtgående och oproportionerliga i förhållande till syftet att säkerställa ett högt konsumentskydd.

## 2 Beslut där Sverige lagt ner sin röst

---

## Sakregister

- Afghanistan, 72  
 Afrika, 68  
 Afrikanska unionen, 68  
 Agenda 2030, 47  
 Aid for Trade, 55  
 Aktieägares rättigheter, 125  
 Albanien, 31  
 Algeriet, 66  
 Alkoholkonsumtion, 121  
 AMISOM, 69  
 AMR, 121  
 Antibiotikaresistens, 121  
 Antidiskrimineringsdirektivet, 120  
 Antidumpning, 54  
 Arbetsmarknad, 116  
 Arbetsmiljöområdet, 117  
 Arktis, 64  
 Armenien, 63  
 Artikel 50, 25  
 Artikel 7.1, 26  
 ASEAN, 76  
 ASEM, 76  
 Associationsrätt, 125  
 Asyl, 107  
 Asyl-, migrations- och integrationsfonden, 108  
 Athena-mekanismen, 40  
 AU, 68  
 Audiovisuella frågor, 162  
 Australien, 76  
 Avfall, 154  
 Avfallspaketet, 151  
 AVS-länderna, 69  
 Azerbajdzjan, 63
- Balans i arbetslivet, 117  
 Bankmarknaden, 85  
 Bankpaketet, 85  
 Bankunionen, 86  
 Bedrägeri, 106  
 BEPS, 84  
 Berec, 141  
 Betalningsbalansstöd, 79  
 Biologisk mångfald, 154  
 Bisfenol A, 150  
 Blykromater, 156  
 Bolagsskattebas, 92  
 Bosnien och Hercegovina, 31  
 Brasilien, 68  
 Brexit, 25  
 Brottslighet, 98  
 BRRD, 85  
 Bryssel II-förordningen, 97  
 Budget, 94  
 Bussförordningen, 138  
 Byggnaders energiprestanda, 143
- Bättre lagstiftning, 130
- CAR, 70  
 Carcinogen- och mutagendirektivet, 118  
 CBD, 43  
 CCTB, 92  
 CCTB, 92  
 CCTB-direktivet, 92  
 CEF, 136  
 CELAC, 67  
 Centrala motparter, 86  
 Centralafrikanska Republiken, 70  
 Centralasien, 64  
 CETA, 53, 67  
 Chile, 53, 67  
 Cirkulär ekonomi, 151  
 Civilrättsligt samarbete, 97  
 Civilskyddsmekanismen, 52  
 Clearingsystem, 87  
 Copernicus, 134  
 COST, 133  
 CRD IV, 85  
 CRR, 85  
 CSIRT-nätverket, 143  
 CTBT, 47  
 CVM, 30  
 Cybersäkerhet, 51, 142  
 Cypern, 78
- Dataekonomi, 125  
 Dataskyddsreglering, 112  
 DCFTA, 54, 62  
 Delaktighet, 25  
 Delegerade akter, 35  
 Demokrati, 57  
 Demokratiska Republiken Kongo, 71  
 Den ekonomiska och monetära unionen, 81  
 Digital ekonomi, 93  
 Digital inre marknad, 124  
 Digital portal, 125  
 Digitalt innehåll, 97  
 Diskriminering, 119, 120  
 Djurläkemedel, 149  
 Djurskydd, 149  
 DRK, 71
- EAC, 69  
 EASA, 139  
 EASA-förordningen, 139  
 Eba, 86  
 EBA, 122  
 ECB, 87  
 ECBS-stadgan, 87  
 Echa, 155, 156  
 ECOMIG, 71

ECOWAS, 70, 71  
 Ecris, 102  
 Ecris-TCN, 102  
 eDataskydd, 141  
 EDF, 130, 133  
 EDIDP, 130  
 EDREX, 52  
 EDRP, 133  
 EEAS, 38, 64, 68, 73  
 EED, 143  
 EES, 102  
 EES-rådet, 59  
 EFHU, 58  
 Efrag, 126  
 Efsa, 155  
 Efsi, 82  
 EFTA, 59  
 Egypten, 65  
 EIC, 133  
 EIDHR, 57  
 Eiopa, 86  
 EIP, 42, 58  
 EIR, 151  
 EIT, 132, 133  
 Ekoinnovation, 152  
 Ekologisk produktion, 147  
 Ekonomi och finans, 77  
 Elfenbenskusten, 69  
 Elmarknaden, 144  
 EMA, 122  
 EMF, 81  
 EMU, 81  
 Energi, 143  
 Energieffektivisering, 143  
 Energiunionen, 144  
 Enhetligt patentsystem, 128  
 ENI, 60  
 Enisa, 142  
 EPA, 69, 70  
 EPNK, 63  
 Eppo, 105  
 Eritrea, 69  
 ESA, 134  
 Esa-myndigheterna, 86  
 ESCN, 114  
 ESGAB, 96  
 ESM, 77, 81  
 Esma, 86  
 ESR, 153  
 ESRB, 86  
 ETIAS, 104  
 Etiopien, 69  
 ETS, 153  
 EU: s budget, 94;  
     fiskeripolitik, 147;  
     fleråriga budgetram, 29;  
     handelspolitik, 53;  
     handelspolitiska  
     skyddsinstrument, 55;  
     insatser i Afrika, 40;  
     insatser i Europa och  
     Medelhavet, 41;  
     insatser i Mellanöstern, 42;  
     jordbrukspolitik, 146;  
     tullunion, 127;  
     utrikestjänst, 38;  
     utvecklingspolitik, 56;  
     valrättsakt, 35  
 EU som global  
     utvecklingspolitisk aktör, 56  
 EU:s makroregionala strategier,  
     34  
 EU:s strategi för  
     Östersjöregionen, 33  
 EUAM, 40, 41, 42, 43  
 EUBAM, 41, 42  
 EUCAP, 40, 69  
 EU-domstolen, 166  
 EUFOR, 41  
 EU-handslaget, 25  
 EULEX, 41  
 eu-LISA, 104  
 EUMM, 41, 63  
 EUNAVFOR, 41  
 EUPOL, 42  
 Euratom, 131  
 EU-rekrytering, 168  
 Eurojust, 104  
 Europa 2020-strategin, 27  
 Europakonventionen, 113  
 Europaparlamentet, 165  
 Europarådet, 44  
 Europeisk pelare för sociala  
     rättigheter, 116  
 Europeisk privat  
     pensionsprodukt, 89  
 Europeisk rymdstrategi, 134  
 Europeisk åklagarmyndighet,  
     105  
 Europeiska fredsinstutet, 42  
 Europeiska investeringsbanken,  
     83  
 Europeiska politiska partier, 36  
 Europeiska rådet, 18  
 Europeiska  
     stabilitetsmekanismen, 77  
 Europeiska terminen, 27  
 EU-sakråd, 25  
 EU-språkvården, 168  
 EUSR, 70  
 EUTM, 40, 69  
 Exportkrediter, 54  
 Extern investeringsplan, 58  
  
 Faktapromemorior, 17  
 Filippinerna, 75, 76  
 Finansiellt stabilitetsstöd, 77  
 Finansmarknaden, 84  
 Finanspakten, 82  
 Fiskeripolitik, 147  
 Flerårig budgetram, 29  
 fleråriga budgetram, 29  
 FN, 43  
 Fonden för inre säkerhet, 100  
 Forskning, 131  
 Framtidsfrågor, 23  
 Fredsprocessen i Mellanöstern,  
     64  
 Fri rörlighet, 118  
 Fri rörlighet för varor, 126

- Frihandels- och investeringsavtal, 76  
 Frihandelsavtal, 53  
 Frontex, 102  
 Fusionsforskningsanläggningen ITER, 132  
 fYROM, 32  
 Företagsbeskattning, 92  
 Företagsrekonstruktion, 98  
 Förmedlemskapsstöd, 33  
 Förnybart direktiv, 144  
 Försvarsforskningsprogrammet, 133  
 Försvarsindustriprogrammet, 130  
 Försvarssamarbete, 39  
 Försäkringsmarknaden, 89  
 Förvarningsmekanismen, 80  
  
 G20, 83  
 GAC, 25  
 Galileo, 134  
 Gambia, 71  
 Gasmarknad, 145  
 Genomförande av direktiv, 164  
 Genomförandeakter, 35  
 Geoblockering, 123  
 Georgien, 63, 79, 109  
 Ghana, 69  
 GHSA, 48  
 GJP, 146  
 Global hälsa, 58  
 Global strategi för EU:s utrikes- och säkerhetspolitik, 38  
 Globala strategin, 38  
 Glyfosat, 155  
 Grekland, 77, 80  
 Grundläggande rättigheter, 112, 113  
 Gränskontroll, 102  
 GSFP, 40, 52  
 GUSP, 52  
 Gödselprodukter, 147  
 Göteborg, 21, 22  
  
 Hamntjänster, 139  
 Handelspolitik, 53  
 Handelspolitiska skyddsinstrument, 55  
 Handelsrelaterat utvecklingssamarbete, 55  
 Havspolitik, 139  
 HBTQ, 45  
 HLCEG-R, 51  
 Horisont 2020, 131  
 Hormonstörande ämnen, 155  
 Humanitärt bistånd, 57  
 Hållbart företagande, 54  
 Hälsofrågor, 121  
  
 ICC, 45  
 IcSP, 42, 43  
 IFRS 9, 85  
 IHP, 52  
 IIA, 35, 36  
  
 Immaterialrätt, 128  
 Indien, 72  
 Indonesien, 76  
 Industripolitik, 130  
 Informationssamhället, 140  
 Inlandssjöfart, 136  
 Innovation, 131  
 Inre marknadsakten, 136  
 Inre marknadsstrategin, 123  
 Insatser i Afrika, 40  
 Insatser i Europa och Medelhavet, 41  
 Insatser i Mellanöstern, 42  
 Insyn, 167  
 Interinstitutionellt avtal, 36  
 Internationella brottmålsdomstolen, 45  
 Interoperabilitet, 98  
 Invandring, 107  
 Investeringar, 82  
 IPA, 33  
 IPCR, 52, 108  
 Irak, 65  
 Iran, 65  
 Irland, 77  
 ISAA, 52  
 ISDS, 76  
 Istanbulkonventionen, 119  
 ITER, 132  
  
 Japan, 53, 76  
 Jordanien, 66, 79, 109  
 Jordbrukspolitik, 146  
 Jordobservationssystem, 134  
 Jämställdhet, 46, 119  
  
 Kambodja, 75  
 Kanada, 67, 101  
 Kapitalmarknadsunionen, 88  
 Karibien, 67  
 Kemikalier, 154  
 Kenya, 71  
 KIC, 133  
 Kina, 74, 109, 139  
 Kirgizistan, 64  
 Klimat, 152  
 Kombinerade transporter, 138  
 Kommissionen, 164  
 Konfliktförebyggande insatser, 42  
 Konfliktmineraler, 55  
 Konkurrens, 130  
 Konkurrenskraftsfrågor, 123  
 Konsulär beredskap, 53  
 Konsumentpolitik, 131  
 Konsumentskyddssamarbete, 131  
 Konventionella vapen, 48  
 Kosovo, 31  
 Kreativa Europa, 162  
 Krigsmateriel, 49  
 Krishanteringsinsatser, 40  
 Krishanteringsverktyg, 108  
 Kroatien, 79  
 Kuba, 68

- Kultur, 162  
 Kulturföremål, 128  
 Kvinnor, 42, 45  
 Könsfördelning, 126  
 Körkort, 138
- Landsspecifika  
 rekommendationer, 115  
 Landtransporter, 136  
 Ledaragendan, 21  
 Libanon, 66  
 Liberia, 71  
 Libyen, 66, 111  
 Livslångt lärande, 157  
 Livsmedel, 149  
 Luftfart, 139  
 LULUCF, 153  
 Läkemedel i foder, 149  
 Läkemedel i miljön, 122
- Makedonien, 32  
 Makroekonomiska obalanser,  
 80  
 Makrofinansiering, 79  
 Makroregionala strategier, 34  
 Mali, 40, 70  
 Marina ekosystem, 147  
 Marknadsinformationsverktyg,  
 124  
 Marocko, 109  
 Marrakechfördraget, 129  
 Massförstörelsevapen, 47  
 Materiell straffrätt, 105  
 Medborgarinitiativet, 34  
 Medborgarskap, 112  
 Mellanöstern, 64  
 Mercosur, 54, 67  
 Mervärdesskatt, 90  
 Mexiko, 54, 67  
 MFA, 62  
 Migration, 108  
 Migrationsagendan, 111  
 Moçambique, 72  
 Moldavien, 62, 79  
 Mongoliet, 73  
 Montenegro, 32  
 Motorfordon, 137  
 MR, 45, 57  
 MSY, 148  
 Myanmar, 74  
 Mångfald, 157  
 Mänskliga rättigheter, 45, 57
- Narkotikarambeslutet, 106  
 Nationella reformprogram, 28  
 Nato, 43  
 NAVFOR, 40, 69  
 Nedrustning, 47  
 Nigeria, 70  
 NIS-direktivet, 142  
 Nordkorea, 73  
 Norge, 59  
 NPS, 121  
 Nya Zeeland, 76
- Nytt europeiskt samförstånd om  
 utveckling, 56, 59  
 Näringspolitik, 129
- ODA, 56  
 Offentlig wifi, 141  
 Olagligt innehåll online, 142  
 Omvänd skattskyldighet, 90  
 Online, 142  
 Online-sändningar, 129  
 OSSE, 44  
 OTC-derivat, 87
- Paketet för rörlighet, 137  
 Paketleveranstjänster, 140  
 Pakistan, 73  
 Parisavtalet, 152  
 Partnerskapsavtalen, 69  
 Passagerarfartygssäkerhet, 139  
 Patentsystem, 128  
 Pelare för sociala rättigheter,  
 116  
 Penningmarknadsfonder, 89  
 Penningtvätsdirektivet, 85  
 Pensionsprodukt, 89  
 PEPP, 89  
 Pesco, 39  
 Polen, 26  
 Portugal, 78, 79  
 PRAC-förfarandet, 36  
 Produkter med dubbla  
 användningsområden, 49  
 Prospektivet, 88  
 Psykoaktiva substanser, 121  
 Punktskatter, 91
- Radikalisering, 114  
 RAN, 51  
 RCC, 40  
 Redovisnings- och  
 revisionsfrågor, 126  
 Regionkommittén, 169  
 Rena och energieffektiva  
 vägfordon, 137  
 Riksdagen, 17  
 Roaming, 140  
 Romer, 120  
 Romfördraget, 19  
 Rumänien, 79, 80  
 Rymden, 48  
 Rymdstrategi, 134  
 Ryssland, 61  
 Rådet för allmänna frågor, 25  
 Rättsstatens principer, 26
- SADC, 69  
 Sahel, 40, 70  
 SALW, 48  
 Samarbete mot brottslighet, 98  
 Samarbets- och  
 verifikationsmekanismen, 30  
 Sammanhållningspolitiken, 135  
 Samråd, 17  
 Samstämmighet för utveckling,  
 56



- Sanktioner, 49  
 Schengenfrågor, 102  
 Serbien, 32  
 Sexuell och reproduktiv hälsa  
 och rättigheter, 46  
 Sexuellt våld i konflikter, 43  
 Singapore, 76  
 SIS, 103  
 Sjöfart, 139  
 Skatter, 90  
 Skatteundandraganden, 92  
 Skogsbruk, 150  
 Skyddsinstrument, 55  
 SMIT, 124  
 Sociala trygghetssystem, 118  
 Socialt företagande, 89  
 Solidaritetskår, 160  
 Somalia, 69  
 SPA, 67  
 Spanien, 78  
 Språk, 168  
 SRHR, 46, 47, 56, 58, 68  
 Sri Lanka, 73  
 SST, 134  
 Stabilitets- och tillväxtpakten,  
 79  
 Statistik, 96  
 Statsstöd, 130  
 Strategisk exportkontroll, 49  
 Sudan, 69  
 Sydkinesiska havet, 75  
 Sydsudan, 70  
 Syrien, 64  
 Sysselsättningspolitik, 115  
 Säkerhetspolitik, 38  
  
 Tchadsjön, 70  
 TEN-T, 139  
 Terrorism, 50, 101, 106  
 Thailand, 75  
 Tillgänglighetsdirektivet, 120  
 Tillsynsmyndigheterna, 86  
 Tjänstepaketet, 123  
 Tobaksvaror, 104  
 Tolkning, 168  
 Toppmöte för rättvisa jobb och  
 tillväxt, 22  
 Transport, 136  
  
 TTIP, 67  
 Tullunion, 127  
 Tunisien, 79, 109  
 Turkiet, 33  
 Tvistlösningsmekanismer, 92  
 Tågpassagerarförordningen,  
 138  
  
 Ukraina, 54, 61, 79, 109  
 Ungdom, 159  
 Uppförandekoden, 93  
 Upphovsrätt, 129  
 USA, 67  
 Utbildning, 157  
 Utrikespolitik, 38  
 Utrikestjänst, 38  
 Utsläppsätter, 153  
 Utstationeringsdirektivet, 117  
 Utvecklingspolitik, 56  
 Utvidgningen, 30  
 UUKI, 157  
  
 Varor på nätet, 97  
 Venezuela, 68  
 Wifi, 141  
 Viseringspolitik, 109  
 Vitryssland, 63, 109  
 WTO, 53  
 Värdepapperisering, 88  
 Värdepappersmarknaden, 86  
 Västerhavet, 148  
 Växthusgaser, 153  
  
 Yrkesförarkompetensdirektiv,  
 138  
  
 Zimbabwe, 71  
  
 Återtagande, 109  
 Återvändande, 110  
  
 Öppenhet, 167  
 Öppenhetsregister, 35  
 Östersjön, 148  
 Östersjöregionen, 33  
 Östliga partnerskapet, 59  
 Överläggningar, 17  
 Överträdelseärenden, 165

## Statsrådsberedningen

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 8 mars 2018

Närvarande: Statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Lövin, Wallström, Y Johansson, Baylan, Bucht, Hultqvist, Regnér, Andersson, Hellmark Knutsson, Bolund, Damberg, Bah Kuhnke, Strandhäll, Shekarabi, Fridolin, Eriksson, Linde, Skog, Ekström, Eneroth

Föredragande: Statsminister Löfven

---

Regeringen beslutar skrivelse Verksamheten i Europeiska unionen under 2017